T.C.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YEŞİLYURT YERLEŞİM ALANININ MODERN MİMARLIK MİRASI KAPSAMINDA POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Emine Başak KÖRÜN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalı

Rölöve ve Restorasyon Programı

Danışman

Doç. Dr. Ceylan İrem GENÇER

Şubat, 2023

T.C.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YEŞİLYURT YERLEŞİM ALANININ MODERN MİMARLIK MİRASI KAPSAMINDA POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Emine Başak KÖRÜN tarafından hazırlanan tez çalışması 08.02.2023 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Rölöve ve Restorasyon Programı **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ceylan İrem GENÇER
Yıldız Teknik Üniversitesi
Danışman

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Ceylan İrem GENÇER, Danışman
Yıldız Teknik Üniversitesi _____

Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT, Üye
Yıldız Teknik Üniversitesi _____

Doç. Dr. Sakine Yıldız SALMAN, Üye
İstanbul Teknik Üniversitesi _____

Danışmanım Doç. Dr. Ceylan İrem GENÇER sorumluluğunda tarafımca hazırlanan Yeşilyurt Yerleşim Alanının Modern Mimarlık Mirası Kapsamında Potansiyelinin Değerlendirilmesi başlıklı çalışmada veri toplama ve veri kullanımında gerekli yasal izinleri aldığımı, diğer kaynaklardan aldığım bilgileri ana metin ve referanslarda eksiksiz gösterdiğimi, araştırma verilerine ve sonuçlarına ilişkin çarpıtma ve/veya sahtecilik yapmadığımı, çalışmam süresince bilimsel araştırma ve etik ilkelerine uygun davrandığımı beyan ederim. Beyanımın aksinin ispatı halinde her türlü yasal sonucu kabul ederim.

Emine Başak KÖRÜN

İmza

Aileme...

TEŞEKKÜR

Öncelikle lisansüstü eğitimim boyunca inanılmaz desteği, katkısı ve özverisi için danışmanım Doç. Dr. İrem Gençer'e çok teşekkür ederim. Kendisi bir öğrenci için en büyük şanstır. Aynı zamanda modern mimarlık için çıktığım bu yolculukta beni Yeşilyurt'la tanıştırdığı ve bu çalışmaya görüşleri ile ayrıca katkı sağladığı için Doç. Dr. Yıldız Salman'a da büyük bir teşekkür borçluyum. Öte yandan bu alanda yaptığı çalışmalarla öncü olan ve yoluma ışık tutan, değerli önerilerini paylaşan Doç. Dr. Ebru Omay Polat'a katkıları için minnettarım.

Tez sürecimin uzun ve yorucu maratonunda bana her türlü desteği ve anlayışı gösterdiği ve mesleki birikimlerini cömertçe benimle paylaştıkları için Sultanahmet Camii Koruma ve Uygulama çalışmalarını yürüten kıymetli yöneticilerime çok teşekkür ederim. Onların anlayışı olmasa bu sürecin çok zor olacağı kaçınılmazdı. Ayrıca beni motive eden ve destekleyen harika ekip arkadaşlarım da büyük bir teşekkürü hak ediyorlar.

Sevgisi, desteği, fedakârlıkları için canım anneciğim Sara Öznur'a, babacığım Selman Öznur'a, ablalarım Büşra Yılmaz ve Betül Öznur'a, abim Sami Öznur'a çok teşekkür ederim. Her başarım onların varlığı ile kıymetlenir. En özel teşekkürlerimden birisi de sahip olduğum her şeye güzellik kattığı için yol arkadaşım Yasir Yıldırım'a, bu süreçte bana olan inancı rehberim oldu. Bir diğer teşekkürüm de her zaman yanımda ve arkamda desteklerini hissettiğim sevgili dostlarım için. Son olarak benim ve kardeşlerimin doğup büyüdüğü Hatay'a, annemin doğup büyüdüğü Adana'ya, babamın doğup büyüdüğü Kahramanmaraş'a ve beni bugünlere getiren bu coğrafyaya, kültürüne ve insanlarına çok teşekkür ederim. Beni koruma uzmanı olmak için motive edenin bu toprakların eşsiz kültürü olduğunu düşünüyorum ve bu coğrafyanın yeniden çok daha güzel zamanlara şahitlik edeceğine inanıyorum.

Emine Başak KÖRÜN

İÇİNDEKİLER

KISALTMA LİSTESİ viii
ŞEKİL LİSTESİ ix
TABLO LİSTESİ xviii
ÖZET xix
ABSTRACT xxi
1 GİRİŞ 23
1.1 Literatür Özeti 23
1.2 Tezin Amacı 26
1.3 Hipotez 27
1.4 Kapsam ve Yöntem 28
2 İSTANBUL'DA 20. YÜZYIL PLANLI KONUT ALANLARI VE MODERN MİMARLIK 31
2.1 Cumhuriyet Dönemi Konut Üretim Pratikleri ve Modern Mimarlık 31
2.1.1 Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Kentleşme Politikalarına Genel Bakış..32
2.1.2 Erken Cumhuriyet Döneminde İstanbul'da Kentsel Planlama……33
2.1.3 1923-1950 Yılları Arasında İstanbul'da Konut Üretim Yöntemleri...35
3 YEŞİLYURT YERLEŞİM ALANI 43
3.1 Yeşilyurt Yerleşim Alanın Konumu 43
3.2 Yeşilyurt'un Tarihçesi 43
3.2.1 Yeşilköy Tanzim Planı....44
3.2.2 Yeşilyurt Konut Yerleşimi....46
3.2.3 Yeşilyurt Uygulama İmar Planı....50
3.2.4 Yeşilyurt Mahallesinin Gelişim Yılları....54
4 YEŞİLYURT YERLEŞİM ALANINA DAİR KENTSEL VE YAPISAL ÖLÇEKTEKİ ANALİZLER 61
4.1 Kentsel Ölçekte Analitik Değerlendirmeler 61
4.1.1 Kentsel Rölöve....61
4.1.2 Ulaşım Analizi....63
4.1.3 Ada-Parsel Analizi....65
4.1.4 Dolu Boş Analizi....66
4.1.5 Açık Alan Analizi....69
4.1.6 Kat Adedi Analizi....73

4.1.7 Yapım Dönemi Analizi....78
4.1.8 İşlev Analizi....87
4.1.9 Korunmuşluk Durumu Analizi....90
4.1.10 Yapısal Durum Analizi....94
4.1.11 Yapım Sistemi ve Malzeme Analizi....96
4.1.12 Kullanım Durumu Analizi....97
4.2 Yapısal Ölçekte Analitik Değerlendirmeler....98
4.2.1 Yapı Girişleri....98
4.2.2 Cephe Bitiş Elemanları....102
4.2.3 Kütle Organizasyonu....108
4.2.4 Dekoratif Ögeler....115
4.3 Yeşilyurt Konutlarının Mimari Özellikleri Üzerine Genel Bir Değerlendirme 117
4.3.1 Yapı Girişleri ve Dönem İlişkisi....120
4.3.2 Cephe Bitiş Malzemesi ve Dönem İlişkisi....122
4.3.3 Balkon Korkulukları ve Dönem İlişkisi....124
4.3.4 Çatı Parapetleri ve Dönem İlişkisi....125
4.3.5 Yeşilyurt Konutlaru Mimari Özelliklerinin İstanbul Modern Konut Mimarlığındaki Yeri....127
4.4 Sosyokültürel ve Demografik Yapıya Dair Değerlendirmeler....129
4.4.1 Demografik ve Ekonomik Yapı....130
4.4.2 Kent Belleğinde Yer Eden Mekanlar ve Sosyokültürel Yaşam....135
5 MODERN MİMARLIK MİRASI NESNESİ OLARAK KONUT VE YEŞİLYURT 141
5.1 Modern Mimarlık Mirası Kavramının Gelişimi....141
5.1.1 Modern Mimarlık Mirası....141
5.1.2 Koruma Ölçütleri ve Miras Olarak Modern Konut....147
5.2 Modern Mimarlık Mirası Olarak Yeşilyurt Yerleşim Alanı....154
5.2.1 Grup ve Çokluk Değeri....155
5.2.2 Tarihi ve Belge Değeri....157
5.2.3 Mimari ve Kimlik Değeri....159
5.2.4 İşlevsel, Süreklilik ve Ekonomik Değer....166
5.3 Potansiyeller ve Tehditler Üzerinden Bir Değerlendirme....167
6 SONUÇ VE ÖNERİLER 178
6.1 Kentsel ve Yapısal Ölçekte Koruma Önerileri ve Yaklaşımları....178
6.1.1 Yapı Grubu Olarak Tescil Önerisi....183

6.1.2 Plan Kararı İle Koruma Önerisi.....187
6.2 Sonuç 196
KAYNAKÇA 199
A YEŞİLYURT'UN PLANLAMASINDAN KURULUŞUNA DAİR YAZIŞMALAR, GAZETE KUPÜRLERİ, ÇİZİMLER ve FOTOĞRAFLAR 204
B UYDU GÖRÜNTÜLERİNDE YEŞİLYURT YERLEŞİM ALANININ GELİŞİMİ VE DÖNÜŞÜMÜ 212
C YEŞİLYURT İÇİN HAZIRLANMIŞ KENTSEL ÖLÇEKTEKİ ANALİZLER VE KORUMA ÖNERİSİ 228
D MODERN MİMARLIK POTANSİYELİ GÖSTEREN NİTELİKLİ YAPI STOKU İÇİN HAZIRLANMIŞ ENVANTER FİŞLERİ 243
TEZDEN ÜRETİLMİŞ YAYINLAR 270

KISALTMA LİSTESİ

ÇŞB	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
DOCOMOMO	Documentation and Conservation of Modern Movement
HGM	Hava Genel Müdürlüğü
ICOMOS	International Council on Monuments and Sites
İBB	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İŞH	İstanbul Şehir Haritası
MSB	Millî Savunma Bakanlığı
MSÜ	Millî Savunma Üniversitesi
TICCIH	The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage
TKGM	Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
UNESCO	United Nations of Education, Science and Culture Organization
WHC	World Heritage Center
WHC	World Heritage Convention

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1 İstanbul Koşuyolu Konutları (Güvenç & Işık, 1999, s. 137) 39

Şekil 2.2 İlk kurulduğu yıllarda Levent konutları (URL-1). 40

Şekil 2.3 Etiler Nispetiye Caddesi 1970'ler (URL-2) 41

Şekil 2.4 III. ve IV. Ataköy konutları 1975'ler (Yöney, 2018, s. 60) 42

Şekil 3.1 Yeşilyurt Mahallesinin Konumu (Google Earth, 2021) 43

Şekil 3.2 Bakırköy haritası (Princeton University Library, 1944).....44

Şekil 3.3 Yeşilköy Tanzim Planı (Angel, 1946) 45

Şekil 3.4 Yeşilyurt Konut Yerleşimi-1 (Söylemezoğlu, 1948,1949) 47

Şekil 3.5 Yeşilyurt Konut Yerleşimi-2 (Söylemezoğlu, 1948,1949) 48

Şekil 3.6 Yeşilyurt Konut Yerleşimi-2 (Söylemezoğlu, 1948,1949) 49

Şekil 3.7 Yeşilköy-Yeşilyurt İmar Planı (İBB, Yeşilyurt Uygulama İmar Planı, 1969) Yazar tarafından birleştirilmiş ve düzenlenmiştir. 51

Şekil 3.8 Yeşilköy-Yeşilyurt İmar Planı, Plan Notu-1969 (İBB, Yeşilyurt Uygulama İmar Planı, 1969) 52

Şekil 3.9 Kemali Söylemezoğlu Yeşilyurt Planı'nda Arazi Kullanımı (Söylemezoğlu, 1948,1949)Yazar tarafından düzenlenmiştir. 53

Şekil 3.10 Uygulama İmar Planı'nda Arazi Kullanımı (İBB, Yeşilyurt Uygulama İmar Planı, 1969) Yazar tarafından düzenlenmiştir. 53

Şekil 3.11 Bakırköy İlçesi Arazi Kullanımı (İBB Şehir Planlama Müdürlüğü, 2017) 54

Şekil 3.12 Yeşilyurt Yapı Kooperatifi Logosu (Bakırköy Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi) 55

Şekil 3.13 H. Prost tarafından hazırlanan 10 yıllık İstanbul planı (Bilsel, 2010) 57

Şekil 3.14 19 Ağustos 1955 Akşam gazetesinden Yeşilyurt konut görselleri (Kesler, 1955) 58

Şekil 3.15 Yeşilköy, Yeşilyurt mahalleleri, Çınar Oteli ve deniz feneri (Bilinmiyor, 1950-1960) 59

Şekil 3.16 Sirkeci-Florya sahil yolu yapılırken Yeşilyurt konutları (C.I., 1960'lar) 60

Şekil 3.17 Yeşilköy Deniz Feneri ve Yeşilyurt mahallesi (Anonim, 1960'lar) 60

Şekil 4.1 Yeşilyurt yerleşim alanı kentsel rölöve.....61

Şekil 4.2 Ürgüplü caddesinden MSÜ HHO' na bakış ve giriş kapısı (İŞH Arşivi) 62

Şekil 4.3 Sipahioğlu caddesindeki Ticaret +konut alanları ve zemin kattaki portikli geçişler (İŞH Arşivi) 63

Şekil 4.4 Yeşilyurt yerleşim alanı ulaşım analizi…….……..…64

Şekil 4.5 Yeşilyurt İstasyon Caddesi (2. kademe yol), Sipahioğlu caddesi (3. kademe yol), Ürgüplü ve Orkide caddesi (4. kademe yol) (İŞH Arşivi) 65

Şekil 4.6 Yeşilyurt yerleşim alanı ada-parsel analizi…….……..65

Şekil 4.7 Tek parselden oluşan yapı adalarını gösteren uydu görüntüsü (Google, 2021) Yazar tarafından düzenlenmiştir. 66

Şekil 4.8 Yapılaşma olmayan.. boş parsele örnek; 656… ada 12 parsel (Körün, 2022) 67

Şekil 4.9 Yerleşim alanı içerisinde boş parselleri gösteren uydu görüntüsü (Google, 2021) Yazar tarafından düzenlenmiştir. 68

Şekil 4.10 Yeşilyurt yerleşim alanı dolu-boş analizi……68

Şekil 4.11 Yeşilyurt yerleşim alanı açık alan analizi……69

Şekil 4.12 643 ada 1 parsele ait tapu ve imar durumu bilgileri (A, Bakırköy Belediyesi İmar Bilgisi; B, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Tapu Bilgisi).....69

Şekil 4.13 643 ada 1 parselde bulunan park alanının yıllar içerisindeki gelişimi, 1959,1970,1993 Hava Genel Müdürlüğü Arşivi, 2021 İstanbul Şehir Haritası Arşivi (Yazar tarafından düzenlenmiştir.) 70

Şekil 4.14 659 ada 1 parselde yer alan kentsel açık alan (İŞH Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir.....71

Şekil 4.15 640 ada 1 parsel ve 643 ada 1 parselde yer alan kentsel açık alanlar ve tel örgüler (İŞH Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir. 71

Şekil 4.16 649 ada 1 parsel,652 ada 1 parsel ve 661 ada 1 parselde yer alan kentsel açık alanlar ve tel örgüler (İŞH Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir.....71

Şekil 4.17 Sipahioğlu caddesi ve Ekin sokağa bakış (Google) 72

Şekil 4.18 632 ada parsel içi açık alanlara eklenen geçici strüktürler (İŞH Arşivi) 72

Şekil 4.19 645 ada 2 parsel ve 654 ada 7 parselde yan bahçe olarak parsel içi açık alan, 656 ada 9 parselde ön bahçe olarak parsel içi açık alan (İŞH Arşivi) 73

Şekil 4.20 Yeşilyurt yerleşim alanı kat adedi analizi……74

Şekil 4.21 Kat sayısı analizini gösteren grafik.....75

Şekil 4.22 Zemin + 3 katlı yapılardan örnekler (Körün, 2022).....76

Şekil 4.23 Zemin + 3 katlı yapılardan örnekler (Körün, 2022).....76

Şekil 4.24 Zemin + 4 katlı yapılardan örnekler (Körün, 2022).....76

Şekil 4.25 Zemin + 4 katlı yapılardan örnekler (Körün, 2022) 77

Şekil 4.26 Yeşilyurt yerleşim alanı yapım dönemi analizi..... 78

Şekil 4.27 Yapım dönemi analizi grafiği 79

Şekil 4.28 Alandaki en erken dönemli yapılara örnekler, solda 1957 yılı konut + ticaret yapısı sağda 1961 yılı konut yapısı (Körün, 2022) 80

Şekil 4.29 1955-1970 yılların arasında inşa edilmiş yapı örnekleri (Körün, 2022) 80

Şekil 4.30 1970-1980 yılları arasında inşa edilen yapılara örnekler. Sol (İstanbul Şehir Haritası, 2018), sağ (Körün, 2022) 81

Şekil 4.31 1980-1990 yılları arasında inşa edilen yapılara örnekler (Körün, 2022) 81

Şekil 4.32 1980-1990 yılları arasında inşa edilen yapılara örnekler (Körün, 2022) 82

Şekil 4.33 656 ada 1 parseldeki yapılaşmanın yıllar içerisindeki değişimi (1959,1982 yılları uydu görüntüsü HGM Arşivi, 2021 yılı uydu görüntüsü İŞH Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir. 83

Şekil 4.34 1967 yılına ait Yeşilyurt mahallesi hava fotoğrafı (HGM Arşivi, 1967)..... 84

Şekil 4.35 19 Ağustos 1955 Akşam gazetesinden Yeşilyurt konut görselleri (Kesler, 1955)..... 85

Şekil 4.36 Yeşilyurt yerleşim alanı işlev analizi..... 87

Şekil 4.37 2007 Yeşilyurt Uygulama İmar Planı (İBB, Yeşilyurt Uygulama İmar Planı, 2007) Yazar tarafından birleştirilmiş ve düzenlenmiştir. 88

Şekil 4.38 632 adada parsel bazında işlevi gösteren silüet (Körün, 2022) Yazar tarafından birleştirilmiş ve düzenlenmiştir. 89

Şekil 4.39 633 adada parsel bazında işlevi gösteren silüet (Körün, 2022) Yazar tarafından birleştirilmiş ve düzenlenmiştir. 89

Şekil 4.40 İşlevlerine göre yapı stokunu gösteren grafik..... 90

Şekil 4.41 Yeşilyurt yerleşim alanı korunmuşluk durumu analizi..... 91

Şekil 4.42 631 ada 1 parsel ait fotoğraflar ve kütle organizasyonu değişimi. Soldaki fotoğraf; (İstanbul Şehir Haritası, 2018), sağdaki fotoğraf; (Bakırköy Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi)..... 92

Şekil 4.43 632 ada 4 parsel ait fotoğraflar ve kütle organizasyonu değişimi. Soldaki fotoğraf; (Körün, 2022), sağdaki fotoğraf; (Bakırköy Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi)..... 93

Şekil 4.44 Modern mimarlık mirası potansiyeline sahip yapıların korunmuşluk durumu grafiği 94

Şekil 4.45 Yeşilyurt yerleşim alanı yapısal durum analizi..... 95

Şekil 4.46 Modern mimarlık mirası potansiyeline sahip yapıların strüktürel durumunu gösteren grafik 96

Şekil 4.47 631 ada 1 parsel, 645 ada 1 parsel ve 631 ada 20 parsele ait onaylı mimari projelerde belirtilen yapım sistemi ve malzeme (Bakırköy Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir..... 97

Şekil 4.48 Çalışma alanında betonarme karkas olarak inşa edilen yapılar (Google Maps, 2014) 97

Şekil 4.49 Metal kemerli girişlere örnek (İstanbul Şehir Haritası, 2018) 99

Şekil 4.50 Metal kemerli girişlere örnek (İstanbul Şehir Haritası, 2018) 100

Şekil 4.51 Metal kemerli ve düz atkılı girişlere örnek (İstanbul Şehir Haritası, 2018) 100

Şekil 4.52 Beton korkuluk ve beton çiçekliğe sahip girişlere örnek (İstanbul Şehir Haritası, 2018) 100

Şekil 4.53 Beton korkuluk ve beton çiçekliğe sahip girişlere örnek (İstanbul Şehir Haritası, 2018) 101

Şekil 4.54 Metal korkuluğa sahip girişlere örnek (İstanbul Şehir Haritası, 2018..... 101

Şekil 4.55 Yapı giriş kotu yol kotu ile aynı olan yapılara örnekler (İstanbul Şehir Haritası, 2018) 102

Şekil 4.56 Yapı giriş kotu yol kotu ile aynı olan yapılara örnekler (İstanbul Şehir Haritası, 2018) 102

Şekil 4.57 Yapı giriş kotu yol kotu ile aynı olan yapılara örnekler (İstanbul Şehir Haritası, 2018) 102

Şekil 4.58 Taraklı sıva bitişli cephelere örnekler (Körün, 2022)..... 103

Şekil 4.59 Taraklı sıva bitişli cephelere örnekler (Körün, 2022)..... 103

Şekil 4.60 Taraklı sıva bitişli cephelere örnekler (Körün, 2022)..... 104

Şekil 4.61 Düşeyde giriş aksının vurgulandığı traverten taş kaplamalı yapılara örnek (Körün, 2022)..... 104

Şekil 4.62 Geometrik formlu traverten taş kaplamlı yapılara örnek (Körün, 2022) 105

Şekil 4.63 Solda geometrik formlu, sağda yataylığı vurgulayan traverten taş kaplamalı yapılara örnek (Körün, 2022) 105

Şekil 4.64 Cephesinde mozaik kaplama bulunan yapılara örnek (Körün, 2022) 106

Şekil 4.65 Cephesinde mozaik kaplama bulunan yapılara örnek (Körün, 2022) 106

Şekil 4.66 Cephesinde mozaik kaplama bulunan yapılara örnek (Körün, 2022) 106

Şekil 4.67 Yatayda kat boyunca devam eden tuğla kaplamalara örnek (Körün, 2022) 107

Şekil 4.68 Düşeyde katlar arası devam eden tuğla kaplamalara örnek (Körün, 2022) 107

Şekil 4.69 Cephesinde ahşap kaplama bulunan yapılara örnekler (Körün, 2022) 108

Şekil 4.70 Yalın formlu beton korkuluklara örnekler (Körün, 2022) 109

Şekil 4.71 Yalın formlu beton korkuluklara örnekler (Körün, 2022) 109

Şekil 4.72 Kendinden çiçeklikli beton korkuluklara örnekler (Körün, 2022) 109

Şekil 4.73 Çıkma yapan beton korkuluklu yapılara örnekler (Körün, 2022) 110

Şekil 4.74 Beton ve metal korkuluğun bir arada olduğu yapılar (Körün, 2022) 110

Şekil 4.75 Beton ve metal korkuluğun bir arada olduğu yapılar (Körün, 2022) 110

Şekil 4.76 Döşeme alnından tespitli metal korkuluklara örnekler (Körün, 2022) 111

Şekil 4.77 Döşeme alnından tespitli metal korkuluklara örnekler (Körün, 2022) 111

Şekil 4.78 Döşeme alnından tespitli metal korkuluklara örnekler (Körün, 2022) 111

Şekil 4.79 Düz parapetli yapılara örnek (Körün, 2022) 112

Şekil 4.80 Düz parapetli yapılara örnek (Körün, 2022) 113

Şekil 4.81 Düz parapetli yapılara örnek (Körün, 2022) 113

Şekil 4.82 Eğimli parapetli yapılara örnek (Körün, 2022) 113

Şekil 4.83 Eğimli parapetli yapılara örnek (Körün, 2022) 114

Şekil 4.84 Eğimli parapetli yapılara örnek (Körün, 2022) 114

Şekil 4.85 Profilli parapetli yapılara örnek (Körün, 2022) 114

Şekil 4.86 Profilli parapetli yapılara örnek (Körün, 2022) 115

Şekil 4.87 Profilli parapetli yapılara örnek (Körün, 2022) 115

Şekil 4.88 Deniz dalgalar, martı ve gökyüzü tasvirli seramik pano (Körün, 2022) 116

Şekil 4.89 Kuş ve bitkisel motifli seramik pano (Körün, 2022) 116

Şekil 4.90 Solda Jale Yılmabaşar seramik panosu, solda Gülsün Orhon seramik panosu (Körün, 2022) 117

Şekil 4.91 Birinci dönem (1955-1970) yapılarının mimari özellik listesine örnek..... 119

Şekil 4.92 İkinci dönem (1970-1980) yapılarının mimari özellik listesine örnek ……..….119

Şekil 4.93 İkinci dönem (1980-1990) yapılarının mimari özellik listesine örnek ……...120

Şekil 4.94 Yapı girişleri arasındaki çeşitlenmeyi dönem üzerinden gösteren grafik……121

Şekil 4.95 Cephe bitiş elemanlarındaki farklılaşmayı dönem üzerinden gösteren grafik…….…….... 123

Şekil 4.96 Balkon korkuluklarındaki malzeme tercihlerini dönem üzerinden gösteren grafik…..……124

Şekil 4.97 Çatı parapetleri ve saçakları ile dönem arasındaki ilişkiyi gösteren grafik…….…….... 126

Şekil 4.98 Kadıköy'de 1960'lı yıllarda inşa edilmiş mozaik cephe kaplamalı apartman (Görgülü, 2016)……...128

Şekil 4.99 Solda Yeşilyurt'ta bir apartmanın balkon korkuluğu (645 ada 2 parsel, 1955-1970) (Körün, 2022), sağda Kadıköy'de bir apartmanın balkon korkuluğu (Tulum Okur & Ekenyazıcı Güney, 2022)…… 129

Şekil 4.100 Solda Yeşilyurt'ta bir apartmanın balkon korkuluğu (650 ada 4 parsel, 1970-1980) (Körün, 2022), sağda Kadıköy'de bir apartmanın balkon korkuluğu (Tulum Okur & Ekenyazıcı Güney, 2022)…… 129

Şekil 4.101 Solda Yeşilyurt'ta bir apartmanda traverten kaplama (650 ada 4 parsel, 1970-1980) (Körün, 2022), sağda Bağdat Caddesindeki apartman cephelerindeki travertenlere örnek (Gönül, 2021)…… 130

Şekil 4.102 İstanbul'un ilçelerine göre nüfus dağılımı (Endeksa, 2022) Yazar tarafından düzenlenmiştir.....131

Şekil 4.103 Bakırköy ilçesi mahallere göre nüfus dağılımı (Endeksa, 2022) Yazar tarafından düzenlenmiştir.....131

Şekil 4.104 Yıllara göre Yeşilyurt mahallesi nüfusu (İstanbul İstatistik Ofisi, 2022) 132

Şekil 4.105 İstanbul ve eğitim seviyesi en yüksek ilçesinin oranları (İstanbul İstatistik Ofisi, 2022) Yazar tarafından düzenlenmiştir. 132

Şekil 4.106 Bakırköy ilçesi mahallelere göre eğitim durumu (İstanbul İstatistik Ofisi, 2022) Yazar tarafından düzenlenmiştir.....133

Şekil 4.107 İstanbul ili ilçelere göre konut birim fiyatı (Endeksa, 2022) Yazar tarafından düzenlenmiştir.....134

Şekil 4.108 Bakırköy ilçesi mahallelere göre konut birim fiyatı (Endeksa, 2022) Yazar tarafından düzenlenmiştir. 134

Şekil 4.109 Röne Park Gazinosu (Naftalin Kokulu Zamanlar Facebook Grubu) 136

Şekil 4.110 Çınar Oteli önünde Yeşilyurt semt sakinlerinden oluşan Ekin Spor Futbol Takımı,1970 (Seçkin, Prf Dr. İsmail SEÇKİN'İN Yeşilköy ve Yeşilyurt Anıları, 2000'ler) 137

Şekil 4.111 Muammer Karaca'nın köşkü solda ilk yapıldığı yıllar, sağda yıkılıp yeni yapı yapıldıktan sonra (HGM,1959-1982) Yazar tarafından düzenlenmiştir..... 138

Şekil 4.112 Muammer Karaca Evi üç boyutlu modellemesi, göçmen kuş tasvirli duvarı, ahşap korkuluklu merdiveni ve yaşam alanı (Dağdelen, 2021) 138

Şekil 4.113 Yeşilyurt Tren İstasyonu ve fayton 1960'lar (URL-3) 139

Şekil 4.114 1960-1990 yılları arasında Yeşilyurt sakinlerinin sosyal yaşantısını şekillendiren mekanlar (Yeşilyurt Hava Fotoğrafı, 1970) Yazar tarafından düzenlenmiştir……..……..……....140

Şekil 5.1 Modern mimarlık mirası potansiyeli taşıyan 1955-1970 yılları arasında inşa edilmiş yapı stoku 155

Şekil 5.2 Benzer dönemde yapılmış zemin katı portikli çarşılar (İstanbul Şehir Haritası, 2018) 160

Şekil 5.3 Solda 1970-1980 arası inşa edilmiş, sağda 1980-1990 arası inşa edilmiş iki apartmanda cephe kurgusunda yer alan bütün elemanlarda görülen yüksek tasarım niteliği (Körün, 2022)……162

Şekil 5.4 Cephesinde seramik süsleme olan konutlar (Körün, 2022)……163

Şekil 5.5 Kemali Söylemezoğlu'nun hazırladığı Yeşilyurt Konut Yerleşkesi planı arazi kullanımı (Söylemezoğlu, 1948,1949) Yazar tarafından düzenlenmiştir..... 165

Şekil 5.6 Yeşilyurt yerleşim alanının modern mimarlık mirası kapsamında değerlendirildiğinde karşılaşılan sorun, potansiyel, tehdit, değer tablosu 168

Şekil 5.7 Çitlerle kapatılmış âtıl durumdaki kentsel açık alan (İstanbul Şehir Haritası, 2018) Yazar tarafından düzenlenmiştir..... 170

Şekil 5.8 Kentsel açık alanlar ve tel örgüler (İstanbul Şehir Haritası, 2018) Yazar tarafından düzenlenmiştir. 170

Şekil 5.9 Solda mevcut ticari fonksiyonlu yapılar (2022), sağda son uygulama imar planında görülen konut + ticaret alanı (İBB, 2007) 171

Şekil 5.10 Solda 2000 sonrası yapıların çoğunlukta olduğu tek tip ve sıradan apartman dizisi, sağda 1970-1990 yılları arasında yapılmış modern mimarlık mirası konutlar (Körün, 2022) 173

Şekil 5.11 Atatürk Havalimanı Millet Bahçesi 1/5000 ölçekli vaziyet planı (T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2022) 174

Şekil 5.12 Yeşilyurt ve yakın çevresini, aynı zamanda İstanbul'un sosyokültürel hayatını besleyen kent mekânları (Yeşilyurt Hava Fotoğrafı, 1970) Yazar tarafından düzenlenmiştir……...176

Şekil 6.1 Türkiye'de kültür varlığının korunmasındaki yetkili kurumları gösteren hiyerarşi düzeni.....179

Şekil 6.2 13.08.2015 karar tarihli 1479 sayılı I Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tescil kararı (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlükleri, 2023) ...181

Şekil 6.3 23.06.2016 karar tarihli 1938 sayılı I Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tescil kararı (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlükleri, 2023) ...182

Şekil 6.4 Yeşilyurt yerleşim alanı için hazırlanan yasal koruma önerisi.....183

Şekil 6.5 633 ada Yeşilyurt çarşısı yapı gurubu özelinde tescil önerisi (Körün, 2022) 185

Şekil 6.6 632 ada Yeşilyurt çarşısı yapı grubu özelinde tescil önerisi (Körün, 2022)…… 186

Şekil 6.7 Tescile önerilen I. dönem yapılarına örnek (İstanbul Şehir Haritası, 2018) 187

Şekil 6.8 Tescile önerilen I. dönem yapılarına örnek (İstanbul Şehir Haritası, 2018) 187

Şekil 6.9 Yeşilyurt yerleşim alanı için hazırlanan yapısal müdahale önerisi188

Şekil 6.10 Yeşilyurt yerleşim alanı için hazırlanan kullanım durumu/işlev önerisi……...190

Şekil 6.11 1970-1980 yılları arasında yapılan tescile önerilmeyen ama plan kararıyla korunacak yapılar (İstanbul Şehir Haritası, 2018) 192

Şekil 6.12 1970-1980 yılları arasında yapılan tescile önerilmeyen ama plan kararıyla korunacak yapılar (İstanbul Şehir Haritası, 2018) 192

Şekil 6.13 1980-1990 yılları arasında yapılan tescile önerilmeyen ama plan kararıyla korunacak yapılar (İstanbul Şehir Haritası, 2018) 192

Şekil 6.14 Çevresiyle uyumlu ancak modern mimarlık mirası kapsamında bulunmayan mevcut yeni yapılar (İstanbul Şehir Haritası, 2018) 193

Şekil 6.15 Çevresiyle uyumlu ancak modern mimarlık mirası kapsamında bulunmayan mevcut yeni yapılar (İstanbul Şehir Haritası, 2018) 193

Şekil 6.16 Çevresiyle uyumlu ancak modern mimarlık mirası kapsamında bulunmayan mevcut yeni yapılar (İstanbul Şehir Haritası, 2018) 194

Şekil 6.17 Kullanım ömrünü tamamladıktan sonra yıkılacak ve yerine nitelikli konut stoğuyla uyumlu yeni yapı yapılacak yapılara örnek (İstanbul Şehir Haritası, 2018) 195

Şekil 6.18 Kullanım ömrünü tamamladıktan sonra yıkılacak ve yerine nitelikli konut stoğuyla uyumlu yeni yapı yapılacak yapılara örnek (İstanbul Şehir Haritası, 2018) 195

Şekil 6.19 Kullanım ömrünü tamamladıktan sonra yıkılacak ve yerine nitelikli konut stoğuyla uyumlu yeni yapı yapılacak yapılara örnek (İstanbul Şehir Haritası, 2018) 195

Şekil 6.20 Sırasıyla 631 ada 10,9,8 parsellerdeki aynı kat sayısına sahip olmasına rağmen ciddi gabari farklılığı (İstanbul Şehir Haritası, 2018) 196

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1 1946-1964 Yılları Arasında Emlak ve Kredi Bankası Tarafından İstanbul'da Gerçekleştirilen Toplu İnşaat Projeler (Güvenç & Işık, 1999, s. 136) 38

Tablo 4.1 Kat sayılarına göre yapıların dağılımını ve oranlarını gösteren tablo 75

Tablo 4.2 Yapım dönemine göre yapıların dağılımını ve oranını gösteren tablo 82

ÖZET

Yeşilyurt Yerleşim Alanının Modern Mimarlık Mirası Kapsamında Potansiyelinin Değerlendirilmesi

Emine Başak KÖRÜN

Mimarlık Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

20. yüzyılda modernizm, mimarlık üretim pratiklerini köklü bir biçimde etkilemiştir. Yüzyıl başında yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti mimarlık alanında da bu değişime ortak olmak istemiştir. Modernizmin en gözle görünür etki alanlarından birinin yapılı çevre olması genç Cumhuriyetin yapı tasarımı ve kentler üzerine yoğunlaşmasını sağlamıştır.

Birinci Dünya Savaşı sonrası İstanbul'un yerleşik nüfusu azalmış, Ankara'nın başkent olması ihmal edilmesine yol açmıştır. 1950'lerde nüfusun artmasıyla birlikte konut ihtiyacına cevap vermek ve şehrin büyümesini kontrol altına alıp yönlendirebilmek için adımlar atılmıştır. Bu adımların başında da konut alanlarının planlanması gelir.

1900'lerin ortalarından itibaren sayısı artan İstanbul'daki planlı konut alanlarına örneklerden birisi de Yeşilyurt yerleşim alanıdır. 1948 yılı ile beraber planlanma süreci başlayan mahalle çağdaşlarından farklı olarak ancak kişisel teşebbüslerle kuruluşu tamamlanabilmiştir. Yapısal ölçekte tasarımda söz sahibi aktörlerin sayısının artmasına rağmen mahalle içinde uyumlu bir dil yakalanabilmiştir.

Hem Türkiye hem İstanbul içinde sayıca oldukça az olan planlı Cumhuriyet mahalleleri kamunun ve kamu otoritelerinin beklentilerini karşılayamamaya başlamış ve bu durum imar yönetmeliklerinin değişimine neden olmuştur. Bu

sebeple mahalleler de hızlı bir değişime maruz kalmış, yakın tarihin planlı mahalle ve konut üretim pratikleri kaybolma tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır.

Yeşilyurt'un benzer dönemde kurulan yerleşim alanlarından daha farklı bir kuruluş hikayesine sahip olması, nitelikli yapı stokunun bir arada bulunması, üst ölçek planlarında korunmuşluk seviyesinin yüksek olması, döneminin mimarlık pratiklerine ışık tutması bu mahalleyi modern mimarlık mirası nesnesi yapmaktadır. Çalışmanın amacı Yeşilyurt'u kültürel miras kapsamında bir semt olarak tanıtmak ve korunması için farkındalığı artırmaktır.

Anahtar Kelimeler: İstanbul, modern mimarlık, planlı konut alanları, kentsel koruma

ABSTRACT

Evaluation of the Potential of Yeşilyurt Settlement Area in the Scope of the Modern Architectural Heritage

Emine Başak KÖRÜN

Department of Architecture

MSc. Thesis

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Ceylan İrem GENÇER

Modernism has radically influenced architectural production practices at 20th century. Young Republic of Turkiye wanted to associate this changing. Turkiye has focused on design building and cities bacause of one of most powerful visible face of modernism is built environment.

After Worl War I, population of Istanbul has decreased, Ankara was chosen as the capital. This situation caused Istanbul to be neglected. In 1950's population has begun to increase again and problem of housing shortage was born. Otorities of public has decided to plan and take under control cities and to solve the problems.

Yeşilyurt is one of the planned republic neighborhood that the growing numbers after 1950's. Planning of Yeşilyurt district has begun in 1948 and lasted a few years. But it has completed through individual attempts. Yeşilyurt has harmonyos architectural design altough has various design actors.

Very few planned Republic neighborhoods in both Turkiye and Istanbul are not enough anymore for user and public. Changing of zonning ordinance and this reason are causing to lose this residential areas as cultural heritage.

Yeşilyurt has different story from 20th century of planned residential areas. Also it has a large number of qualified building stocks, high conservation level of urban area. Elucidating to architectural production practices of its period has made modern architectural heritage itself. Aim of this work is to introduce district as object of cultural heritage and raise awareness to protect it.

Keywords: Istanbul, modern architecture, planned residential areas, urban conservation

1
GİRİŞ

1.1 Literatür Özeti

Modern mimarlık ile ilgili akademik yayınlar 20. yüzyılla beraber artmaya başlamıştır. Modern mimarlık mirası aynı yüzyılın sonlarına yaklaşıldığında literatürde ancak kendine yer bulabilmiştir. Ülkemizde modern mimarlığın miras olarak nitelendirilmesi ile ilgili ilk örgütsel hamle Docomomo'nun 2002 yılında Türkiye çalışma grubunun kurulması ile başlamıştır. 2008 yılında Ebru Omay Polat'ın hazırladığı "Türkiye'nin Modern Mimarlık Mirasının Korunması: Kuram ve Yöntem Bağlamında Bir Değerlendirme" isimli çalışması ülkemizdeki öncül çalışmadır. Polat'ın tezi bu çalışma gibi modern mimarlık mirasını konu alan birçok çalışmanın ilk başvuru kaynağıdır. Literatür araştırması yapılırken öncelikle modern mimarlık mirasını konu alan çalışmalar incelenmiş, ardından modern konut yapılarının miras olarak değerlendirildiği çalışmalar irdelenmiştir.

Koruma nesnesi olarak modern konutla ilgili çalışmalar özellikle İstanbul, Ankara ve İzmir'de yoğunlaşmıştır. Anadolu kentlerinde de modernizmin temsillerinin örnekleri bulunmaktadır. Ancak İstanbul ve Ankara'da bulunan modern mimarlığa ait yapı stoku Anadolu şehirlerine göre oldukça fazladır. Fatma Feyza Özkaban'ın 2014 yılında yazdığı doktora tezi İzmir'deki konutların miras olarak değerlendirilmesi ve koruma sorunlarına eğilmiştir. "Modern Mimarlık Mirasının Korunması Sorunsalı: İzmir Konut Mimarlığı Örneği" isimli tez çalışması konutların koruma ölçütleri ve çözüm önerileri bağlamında önemli bir yayındır. Değerlendirme sistemi ve koruma önerilerinden faydalanılmıştır. Yine 2014 yılında İstanbul Boğaziçi'ndeki konut yapılarının modern mimarlık mirası nesnesi olarak değerlendirildiği "Boğaziçi'nin Avrupa Sahili'nde 1946-1966 Yılları Arasında İnşa Edilmiş Kat Apartmanlarının Koruma Öncelikleri Açısından Değerlendirilmesi" isimli doktora tezi oldukça önemli bir diğer çalışmadır. Ayşegül Orhan Şahan tarafından hazırlanan bu tezde İstanbul'daki kat apartmanlarının kültür varlığı olarak kabul edilmesi ve koruma ölçütleri benzer dönemlerde

kurulmuş Yeşilyurt yerleşim alanı için örnek olmuştur. Orhan'ın tezinde irdelediği yapıların Yeşilyurt'taki konut stoku ile benzerlik ve farklılıklardan dönem üzerine daha sağlıklı çıkarımlar yapmak mümkün olmuştur. İzmir ve İstanbul'daki tekil apartmanlar üzerinde yapılan bu tez çalışmaları konut yapılarının miras olarak değerlendirilmesi özelinde benimsenecek yöntem için yol gösterici olmuştur.

Bu kıymetli çalışmalar irdelendikten sonra planlı konut alanları ile ilgili yapılan çalışmalar üzerine yoğunlaşılmıştır. Yeşilyurt'la ilgili yapılacak tez çalışmasının literatürdeki hangi boşluğu dolduracağını tespit etmek açısından kaynak taraması önem kazanmaktadır. Planlı mahalleler, yerleşim alanları, işçi konutları, sosyal konutlarla ile ilgili yapılan çalışmaların sayısı son on beş yıl içinde artma eğilimi göstermektedir. Ülkemizde yapılan modern toplu konut alanları ile ilgili yapılan çalışmalar oldukça çeşitlidir. Cumhuriyet döneminde üretilen toplu konut sunum biçimleri oldukça farklıdır. Farklı konut arzına yönelik yoğunlaşan çalışmalar oldukça önemlidir. İlhan Tekeli'nin "Konut Sorununu Konut Sunum Biçimleriyle Düşünmek" isimli kitabı Cumhuriyet döneminde değişen konut arzlarını anlamak adına önemli bir kaynak olmuştur. Tekeli'nin konut sunum biçimleri ile ilgili sınıflamadan faydalanılarak araştırmalar yapılmıştır. Tekeli'nin ifade ettiği üzere toplu konut üretiminde rolü oldukça büyük olan kooperatifler ve devlet bankası desteğiyle kurulan yerleşim alanları ile ilgili yapılan çalışmalar incelenmiştir.

Türkiye'de konut kooperatifleri ve bu kooperatiflerin ürettiği konut alanları ile ilgili Gül Neşe Doğusan'ın "Bir Modernleşme Pratiği Olarak Kooperatifçilik ve Bahçeli Konut Yerleşimleri" isimli doktora tezi Türkiye'konut kooperatiflerini anlamak ve değerlendirmek açısından oldukça faydalı olmuştur. 1940-1970 yılları arasındaki dönemin Türkiye'sinde toplu konut arzı yapan en önemli kurum Emlak ve Kredi Bankası olmuştur. Bankanın kurduğu yerleşim alanlarının ekonomik, siyasi, mimari ve idari süreçlerini kavrayabilmek adına ilk başvuru kaynağı "Emlak Bankası (1926 -1998)" isimli kitap olmuştur. Murat Güvenç ve Oğuz Işık tarafından hazırlanan çalışma İstanbul'da banka tarafında inşa edilen Koşuyolu, Levent ve Ataköy yerleşim alanlarını anlayabilmek adına önemlidir. Yeşilyurt mahallesinin kurulduğu yıllarda kurulan konut alanları hakkında yapılan çalışmalar taranmıştır. Gül Neşe Doğusan'ın Etiler hakkındaki "Caught Between Aspiration and Actuality: The Etiler Housing Cooperative and the Production of

Housing in Turkey" isimli makalesi kooperatif yerleşiminin öyküsü anlamak adına önemlidir. Yine mahalle hakkında kaleme alınan en güncel çalışmalardan birisi de 2022 yılında Selcan Çağlar tarafından yazılan "Etiler Bir Mahalle Öyküsü" isimli kitaptır. Kişisel anılar ve belgeler üzerinden mahallenin kuruluş ve gelişim sürecini anlatması açısından oldukça önemlidir. Yine Yıldız Salman'ın lisansüstü öğrencileriyle hazırladığı "Kadıköy'ün Genişleyen Sınırları: Koşuyolu" makalesi Yeşilyurt'la aynı zamanlarda kurulmuş bir mahalle olması sebebiyle yol gösterici olmuştur. 2019 yılında Zeynep Koçoğlu Uysal tarafından "İstanbul Kent Dokusunda 20.Yüzyıl Mimarlığına Ait Bir Örnek; 4. Levent Toplu Konutları ve Korunmasına Yönelik Öneriler" isimli yüksek lisans tezi İstanbul'daki planlı konut alanlarını anlamak adına önemlidir. Aynı yıl Yusuf Tanca'nın "Tozkoparan Sosyal Konutlarının Modern Mimarlık Mirası Bağlamında Korunması" isimli yüksek lisans tez çalışması modern mimarlık mirası kapsamında bir sosyal konutunun incelenmesi açısından yararlanılan kaynaklardan olmuştur.

Bakırköy'ü odağı kabul edilen mimarlık ve kentsel koruma disiplini özelindeki çalışmalar Bakırköy tarihi kent merkezi, Yeşilköy yerleşim alanı ve anıtsal yapılar üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bir diğer önemli çalışma konusu Ataköy konutları olmuştur. Nefise Burcu Yağan'ın "1980 öncesinde İstanbul'da Tarihi Sayfiye Alanlarında Kentsel ve Mekânsal Değişim Süreci" isimli doktora tezi 2015 yılında tamamlanmıştır. Yeşilköy, Ataköy ve Yeşilyurt gibi sahil kısmında kurulmuş sayfiye alanlarının gelişimi doğru analiz edebilmek adına önemli bir kaynaktır. Bakırköy'de yer alanı modern konut çalışması açısından Münevver Aygün Aşık'ın "Modern Konutun Korunması ve Yeniden Kullanılması: Florya Atatürk Deniz Köşkü" yüksek lisans tezi taranan bir diğer kaynaktır. Bakırköy'deki konut alanları ile yapılan önemli bir diğer çalışma da Kübra Turangil tarafından hazırlanan "Yeşilköy: Kentsel Kültürel Bellek ve Miras Koruma" isimli yüksek lisans tezidir. Yeşilyurt mahallesinin en bilinen bir diğer komşusu olan Ataköy de birçok çalışmanın konusu olmuştur. Bu çalışmaların arasında öne çıkan Nilüfer Baturayoğlu Yöney'in makalesi yol gösterici olmuştur. "Modern Bir Planlama Deneyimi: Ataköy" makalesidir.

Modern mimarlık mirası, konut alanlarıyla ilgili yapılan çalışmalar, Bakırköy özelindeki kentsel koruma çalışmaları incelendiğinde Yeşilyurt'la ile ilgili bir

boşluk olduğu tespit edilmiştir. Yeşilyurt mahallesi İstanbul'un ilk planlı konut alanları arasında olmasına rağmen üzerinde herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bu tez çalışması yukarıda ismi anılan kaynakların yanında yer alarak literatürdeki boşluğu doldurmayı hedeflemektedir.

1.2 Tezin Amacı

Bu çalışmanın amacı; İstanbul'da sayıca az olan planlı konut alanlarından biri olan Yeşilyurt yerleşim alanının kültürel miras potansiyelinin tartışılmasıdır. Mahallenin planlanma süreci 1950'li yıllarda başlamıştır. Mahallenin planlanması için kentsel ölçekte ilk hamleler yapılmıştır. Ancak yapı ölçeğine kadar tasarlamayı ve planlanması öngörülen süreç tamamlanamamıştır. Alana dair ilk çalışmaların uygulandığı görmek mümkündür. Parselizasyon tamamlandıktan sonra her parselde inşa edilen yapılar kişisel girişimlerle ilerlemiştir. Bu sebeplerle Yeşilyurt yerleşim alanın kuruluş sürecinin tamamlanması diğer kooperatif konut alanlarına göre daha fazla zaman almıştır. Bu anlamda Yeşilyurt Türkiye'de Cumhuriyet dönemi konut alanlarından oldukça fazladır. Çalışmanın amaçlarından birisi de bireysel girişimlerle tamamlanan konut alanı planlama ve tasarım sürecine ışık tutmaktır.

Yerleşim alanın sahip olduğu en büyük değerlerden birisi kentsel planlama kararlarının günümüze kadar korunarak gelmiş olmasıdır. Parsel ve yapı bazlı değişimler ve dönüşümler gerçekleşmiş olsa da kentsel tasarım niteliğinde majör değişimler görülmemektedir. Yapı bazında günümüze ulaşan nitelikli stok yapıldığı dönemin mimarlık ve tasarım dilini anlayabilmek için oldukça fazla veri barındırmaktadır. Bu tez çalışmasıyla bu verilerin belgelenmesi ve tasniflenmesi amaçlanmıştır. Böylece miras potansiyeli barındıran yapılar için envanter fişleri hazırlanmıştır.

Literatür özetinde de bahsedildiği gibi Yeşilyurt yerleşim alanı sahip olduğu miras potansiyeli ile ilgili kapsamlı bir çalışma bulunmamaktadır. Tezin bir diğer önemli amacı literatürde görülen boşluğun doldurulmasıdır. Yerleşim alanının miras potansiyeli tartışılırken dört ana koruma ölçütü belirlenmiştir. Bunların ilki grup ve çokluk değeridir. Bu değerle alanda yer alan yapıların tekil değeri ile bir arada bulunmalarından gelen grup değeri karşılaştırılmıştır. Yapıların birlikte

olmalarının getirdiği çokluk ve grup değerinin vurgulanmasına öncelik verilmiştir. İkinci değer ise tarihi belge değeridir. Yerleşim alanının konut planlama sürecine ışık tutması ve toplumsal hafızadaki yeri bu değer üzerinden anlatılmıştır. Sanatsal değer üzerinden alanda bulunan yapıların yapı elemanı ve bütüncül tasarım nitelikleri tartışılmıştır. Modern mimarlık mirası potansiyeline sahip yapıların özgün işlevlerine devam etmeleri ve ekonomik olarak ömürlerini tamamlamamış olmalarının katkısı ve önemi üzerine durulmuştur. Yeşilyurt mahallesinin içerisinde yer alan konut alanın modern mimarlık mirası kapsamında belirlene koruma ölçütleri ile toplum ve kamu otoriteleri tarafından sahiplenilmesi amaçlanmıştır.

Mahallenin oluşumundan bu yana küçük ve/veya büyük ölçekli değişime uğradığı gözlenmiştir. Son 20 yıl içerisinde yaşanan değişim, dönüşümler ve yıkılıp yenilenme baskısı içindeki nitelikli yapı stokunu tehdit etmektedir. Tez içerisinde alanın neden korunması gerektiğine dair değerleri vurgulanmış, karşı karşıya kaldığı sorunlar irdelenmiş ve korunmasına dair kentsel ve yapısal ölçekte çözüm önerileri sunulmuştur.

1.3 Hipotez

Modern mimarlık mirası kapsamında yapılan çalışmalar yapı türlerine göre oldukça çeşitlilik göstermektedir. Topluma mâl olmuş simgesel ve anıtsal mimari yapıların benimsenmesi ve korunması çoğu zaman daha kolay olmuştur. Modern mimarlık ürünleri içinde benzer durum geçerlidir. Bahse konu nispeten daha mütevazi konut yapıları olduğunda kültür varlığı olarak korunmasının önünde belli sorunlarla karşılaşılmaktadır. Mimarlık mirasının korunmasında ya da korunamamasında birçok etken ve aktör bulunmaktadır. Her dönemin mirası için bu aktör ve etkenler değişiklik gösterebilir. Modern mimarlık eserlerinin koruma problemlerinde karşımıza çıkan sorunlar diğer miras nesnelerine göre daha fazladır. Modern konut yapılarının korunması ise üzerine daha çok eğilinmesi gereken bir durumdur.

Türkiye'de miras olarak nitelendirilen iki ana modern konut üretim biçimi bulunmaktadır. Bunlar tek yapı ölçeğinde konutlar ve planlı konut alanlarıdır. Her iki konut tipi için ciddi koruma problemleri bulunmaktadır. Yeşilyurt'un mania

alanı içerisinde yer alması uzun bir süre kat sayılarındaki yükselmeyi baskılamıştır. Yine de konut alanı içerisindeki parsel bazlı dönüşümler kuruluşundan günümüze kadar devam etmektedir. Kullanıcı beklentilerinin karşılanmadığı ya da yapısal sağlamlığının yeterli olmadığı gibi gerekçeler miras potansiyellerinin kaybedilmesindeki öncül nedenlerdendir. Modern mimarlık mirasının birincil kullanıcıları yapının değerini çoğu zaman yeterince kanıksayamamaktadır. Koruma uzmanları tarafından bu farkındalık aşılanmaya çalışılmaktadır. Yasal olarak modern mimarlık ürünlerinin korunması ülkemizin koruma kanunun yetersiz kaldığı noktalardandır. Miras olarak modern mimarlığın korunması önünde her ne kadar fazla problem olsa da iyi örneklerin görülmesi umut vericidir.

Bu çalışmada planlı konut alanlarının sahip olduğu kentsel, yapısal ve toplumsal ölçekteki değerler koruma sürecini kolaylaştıran nedenler olarak savunulmaktadır. Kentsel, toplumsal, idari, ekonomik ve siyasi dinamikler içerisinde varlığını sürdürmeye çalışan modern mimarlık eserleri için getirilen önerme Yeşilyurt yerleşim alanın neden ve nasıl korunacağına dair seçeneklerin olduğu yönündedir.

Koruma ölçütleri iyi tanımlanmış, yapı veya alana dair yeterli analiz ve değerlendirmeleri yapılmış, belgeleme ve envanter çalışmaları ile kayıt tutulmuş, gerçekçi ve uygulanabilir müdahale önerileri hazırlanmış miras nesnesinin korunma potansiyeli her zaman için daha olasıdır. Üzerine herhangi bir çalışma yapılmamış ve koruma aktörlerinin gündeminde henüz olmayan, kaybolma tehdidi altında bulunan Yeşilyurt yerleşim alanı üzerine yapılan tez çalışmasıyla yasal ve davranışsal koruma sürecinin bilinçli bir şekilde başlaması öngörülmektedir. Alana dair yapılan tanımlamalar, analizler, koruma değerlerinin belirlenmesi, müdahale ve koruma önerileri ile koruma süreci için yol gösterici bir çalışma olması amaçlanmıştır.

1.4 Kapsam ve Yöntem

İstanbul ili Bakırköy ilçesine bağlı Yeşilyurt mahallesinin idari sınırları içerisinde sahil alanı, Hava Harp Okulu arazisi de bulunmaktadır. Konut dokusunun olduğu alan mahalle içerisinde planlamanın ilk yapıldığı sınırları kapsamaktadır. Konut

alanının kurulmasının ardından sahil alanında imar faaliyetleri başlamış ardından da Hava Harp Okulu inşa edilmiştir. Çalışmanın kapsamı konut dokusunun bulunduğu alanı kapsamaktadır. Bu alan Aron Angel ve Kemali Söylemezoğlu'nun planlama ve tasarım çalışmaları yaptıkları sınırlar ile aynıdır. Tez çalışmasında da esas alınan tasarım ve planlama sınırları olmuştur.

Yeşilyurt yerleşim alanı modern mimarlık mirası potansiyeli barındıran yapı stoku ve tasarlanmış olduğu belli olan kent dokusu ile oldukça önemli bir yerleşim alanıdır. Yerleşim alanının kuruluş sürecini ve mahallenin gelişimini anlayabilmek adına Salt Arşivi, İstanbul Atatürk Kitaplığı Arşivi, İBB İmar ve Şehircilik Müdürlüğü arşivinde haritalar, planlar ve krokiler araştırılmıştır. Araştırma sonucu alanın planlama geçmişi olduğu kanıtlanmıştır. Süreci daha detaylı inceleyebilmek adına mahalle ile ilgili dönemin gazeteleri taranmıştır. Az sayıda olmakla beraber gazete yazıları mahallenin kentsel ölçekte planlandığını desteklemektedir.

Hava Genel Müdürlüğü Arşivinden temin edilen hava fotoğrafları, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Haritası Arşivinden elde edilen hava fotoğrafları çakıştırılarak yapıların hangi dönemde inşa edildikleri tespit edilmiştir. Bu hava fotoğrafları kent dokusundaki değişim sürecini de göstermektedir. Yapıların inşa dönemlerinin tespitini yapabilmek ve modern mimarlık mirası potansiyeline sahip yapıların detaylı analizleri için Bakırköy İlçe Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivinden yapı işlem dosyalarına erişilmiştir. Dosyalarda o parselde yer alan mevcut yapılarla ilgili yazışmalar, projeler, resmi evraklar vb. bulunmaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nden alınan hâlihazır harita, hava fotoğrafları, alan çalışmasında yapılan tespitlerle kentsel ölçekte analizler yapılmıştır. Bu analizler içerisinde kentsel rölöve, ulaşım analizi, ada-parsel analizi, dolu boş analizi, açık alan analizi, kat adedi analizi, yapım dönemi analizi, işlev analizi, korunmuşluk durumu analizi, yapısal durum analizi, yapım sistemi ve malzeme analizi, kullanım durumu analizi bulunmaktadır.

Kentsel ölçekte yapılan analiz çalışmalarının ardından yapısal ölçekte analiz çalışmaları yapılmıştır. Yapısal ölçekteki analiz çalışmaları için alan çalışması,

parsel dosyalarında yer alan veriler, yerleşim alanına ait eski fotoğraflar, basılı ve süreli yayınlarda yer alan çalışmalardan faydalanılmıştır.

Yerleşim alanını sosyodemografik yapıya dair değerlendirme yapabilmek için verileri TÜİK'ten elde eden iki kurumun çalışmalarından yararlanılmıştır. Böylece Yeşilyurt'ta ikamet eden topluluğun eğitim durumu, cinsiyet ve yaş verileri, ekonomik gelir seviyeleri, gayrimenkul değerlerinden elde edilen verilerle alanın sosyoekonomik yapısının değerlendirmesi yapılmıştır. Aynı zamanda Yeşilyurt'taki sosyokültürel yaşamını daha iyi anlayabilmek için kişisel anılar, gazete ve dergi yazıları araştırılmıştır. Böylece kentsel bellekte yer eden mekânların tespiti yapılmıştır. Konut dokusunun yakın çevresinde, içinde yer alan ve Yeşilyurt'un gelişimine katkıda bulunan mekânlar, kullanıcı hareketleri, toplumsal aktiviteleri tespit edilerek sosyokültürel yaşama dair değerlendirmeler yapılmıştır.

Son bölümde Yeşilyurt yerleşim alanının modern mimarlık mirası potansiyelinin değerlendirilmesi için önceki akademik çalışmalar araştırılmıştır. Modern mimarlık mirası olarak kabulü öngörülen yapılarla ilgili envanter fişleri hazırlanmıştır. Koruma ölçütlerini belirleyebilmek için bütün ölçütler değerlendirilmiştir. Alan için uygun olan değerler üzerinde sorun ve potansiyel tespitleri yapılmıştır. Bu tespitlerin ardından koruma önerileri getirilmiştir.

2
İSTANBUL'DA 20. YÜZYIL PLANLI KONUT ALANLARI VE MODERN MİMARLIK

2.1 Cumhuriyet Dönemi Konut Üretim Pratikleri ve Modern Mimarlık

Herhangi bir ülkede kentleşme ve konut üretim pratiklerini tartışırken bu sürecin zeminini iyi okuyabilmek önemlidir. Merkez yönetimin idealleri, gelecek hedefleri, yasal ve yönetsel sınırlar, ulusal ve uluslararası politikalar, ekonomi, sanayi hamleleri, toplum yapısı gibi birçok etken kentleşmenin yolunu belirler ve bu parametreler içerisinde konut üretim yöntemleri şekillenmeye başlar. Genç Türkiye Cumhuriyeti de sahip olduğu bu değişkenlere göre belli tavırlar edinmiş ve *"muasır medeniyetler seviyesine"* erişmek adına adımlar atmıştır.

1923 yılında merkezi yönetimin kente dair ilk hamlelerinin belirlenmesinde, Osmanlı'dan devralınan şehirlerin durumu büyük rol oynamıştır. Özellikle Batı Anadolu'daki büyük kentler ve İstanbul, savaşın yağma ve yıkımından oldukça fazla etkilenen bölgelerdir. Konutların büyük oranının ahşap olduğu İstanbul'da birçok mahalle yakılmış, yeterli altyapı hizmeti son derece sınırlı, kaynaklar yetersizdir. 1927 yılına gelindiğinde İstanbul'daki ahşap konutların bütüne oranı %56'dır (Tekeli, 2012, s. 21).

İstanbul'un başkentlik görevini Millî Mücadelenin karargâhı Ankara'ya bırakması Ankara için hareketli bir dönemin, gelişim ve değişimin başlangıcı olması gibi, İstanbul için de modernleşme ve kentleşme adına duraklama dönemi olmuştur (Bozdoğan, 2015). Cumhuriyet'in ilk yıllarında modernizm idealinin sahnesi Ankara'dır. Bu anlamda birçok kentleşme ve modernleşme politikalarının ilk denendiği yer Ankara olmuştur.

1950'lere kadar geçen tek partili dönemde hükümetin benimsediği bazı politikalar kentlerin de formunu etkilemiştir. Bunlardan birisi de "köycülük" politikasıdır. Köycülük siyasetinde amaç köylerin refah seviyesini artırmak ve tarım toplumu

kimliğinden vazgeçmeden ekonomiyi güçlendirmektir. Cumhuriyetin yüksek bürokratları tarafından benimsenen bu fikir 1950'lere kadar birçok şehirde kentleşme hızını sabit tutmuştur (Tekeli, 2012). Bu sayede köyden kente göç oranı çok düşüktür. İstanbul da bu şehirlerden birisidir. Türkiye Cumhuriyeti'nin bir diğer ekonomi politikası da sanayinin Anadolu'da tren hattı üzerindeki şehirlerde gelişmesi yönündedir. Ana ekonomik faaliyetin sanayi olması kentleşmenin ön koşullarından birisidir. Cumhuriyet'in sanayi gelişim bölgelerine dair bu tutumu da köycülük politikası gibi büyük kentlere göç oranını azaltmıştır.

2.1.1 Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Kentleşme Politikalarına Genel Bakış

Ankara'nın kentleşme serüveninin diğer şehirlerden erken başlama sebebi ise sanayiden çok ülkenin yönetim merkezi oluşudur. Cumhuriyet'in gelecek vizyonu içinde yer alan modern görünümlü refah şehirler için ilk adımlar bu sebeple Ankara'da atılmıştır (Cengizkan, 2010). Yirminci yüzyıl başında yönetimi devralan İttihat ve Terakki Cemiyeti döneminde doğmuş, sonralarında mimarlık tarihçileri tarafından I. Ulusal Mimarlık Akımı olarak isimlendirilen üslup Cumhuriyet Ankara'sının Osmanlı'dan devraldığı miraslardan biridir. 1930'lara kadar üretilen mimarlık ürünleri bu üslupta inşa edilmiştir. Sonrasında ise Uluslararası Üslup denilen, Türkiye'de kübik mimari olarak anılan tarz Cumhuriyet mimarlarının tercihi olmuştur (Gül, 2018). Elbette bu süreçte merkezi yönetimin söylemleri bu tercihte son derece etkilidir.

Erken Cumhuriyet döneminde modern mimarlık üslubunda üretilen ilk yapıların örnekleri Ankara'dadır. Ankara yeni benimsenmeye başlanmış bir üsluba ev sahipliği yaparken aynı zamanda ilk konut sorunlarıyla mücadele etmeye çalışan şehirdir. 1925 sonrasında ülke nüfusunu artırmaya özendirici politikalar izlenirken ülke genelinde kent nüfusu artışı %2 civarındadır, ancak Ankara'da bu oran %6'yı aşmıştır (Tekeli, 2012, s. 29). Bu hızlı nüfus artışı Ankara için konut sorununun başlangıcı olmuştur.

Konut sorunu ülke ya da belirli bir bölge içinde konut arzının konut talebini karşılayamaması olarak açıklanabilir. Yerel ve merkezi yönetimin böyle bir problemin varlığını kabul etmesiyle birlikte konut sunum biçimleri süreç içerisinde şekillenmeye başlar. Türkiye'nin büyük kentleri İstanbul, Ankara ve İzmir gibi

şehirlerde farklı konut sunum biçimleri ile karşılaşmak mümkündür. Piyasaya konut arzının nasıl yapılacağı kentleşme politikaları, ülkenin ekonomik refah durumu ve gelişmişlik seviyesi gibi birçok etken etrafında şekillenir (Tekeli, 2012).

Cumhuriyetin ilk yıllarında konut ihtiyacına cevap vermek amaçlı belli yöntemler benimsenmiştir. Bunlar bireysel konut arzı, merkezi yönetimin yaptığı konut arzı, yerel yönetimlerin yaptığı konut arzı, kooperatiflerin yaptığı konut arzı, sanayi bölgeleri için yapılan konut arzları ve gecekondudur (Tekeli, 2012). Bu yöntemlerden biri veya birkaçıyla kentler konut ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırlar. Birbiriyle son derece iç içe olan bu süreç kentlerin morfolojisinin nasıl şekillendiğini görebilmek adına önemlidir.

Savaş sonrası İstanbul'unda birçok mahalle yakılmış, kent içinde bu mahallelerden kaynaklı boşluklar oluşmuştur. Ancak şehir nüfusunun büyük kısmını savaşta kaybettiği için konut miktarı ilk yıllarda büyük problemler oluşturmamıştır. Bu durum konut sorunu olmasa da bir imar problemidir. Türkiye bağımsızlığını ilan ettiğinde selefinden farklı olduğunu, modernleşerek çağdaşları ile aynı paydada yer aldığını söylese de Osmanlı'nın belli tecrübe ve birikimlerini miras almıştır. Kendi yasal, yönetsel kurgusunu oluşturana kadar Osmanlı'nın yöntemlerini belli ölçüde kullandığını söylemek mümkündür. Hatta 19. yüzyılda İstanbul'da denenen belediyecilik sistemi 1924'te çıkarılan "Ankara Şehremaneti Kanunu" ile Ankara'ya uyarlanmıştır (Tekeli, 2012, s. 43).

Bu dönemde birçok imar kanunu yürürlüğe girmiştir. Köy, kasaba ve kentler için kadastral haritalar hazırlanmıştır. Ancak teknik personel sayısının azlığı bu haritaların ülke çapında hazırlanmasına engel olmuştur. Altyapı eksikliği, mevcut yapıların sağlık standartlarının düşük olması, ulaşım ağının işlevsel olmayışı, hatta kayda değer bir ulaşım ağının olmayışı bu dönemde çıkarılan kanunların şehri estetik anlamda iyileştirme, sağlık koşullarını daha iyi seviyelere getirmek gibi hedeflere yönelmesine sebep olmuştur. Bu yüzden kapsamlı uygulama imar planları erken Cumhuriyet döneminde olgunluğa ulaşamamıştır (Bilsel, 2010).

2.1.2 Erken Cumhuriyet Döneminde İstanbul'da Kentsel Planlama

Osmanlı'nın son döneminde şehrin sokaklarının rasyonel şekilde biçimlenmesi, konfor seviyesinin yükseltilmesi ile ilgili çalışmalar yapılmış ancak bu çalışmalar

hayata geçirilememiştir. Türkiye de bu kentsel kaygıları devralmıştır. Modernizm idealini sergilemek için kentler uygun sahnelerdir ve Ankara başkent kimliği ile bu süreçte başrol olmuştur. İmar faaliyetleri için merkezi yönetiminin ilk kapsamlı hamlesi Ankara'nın imar planının hazırlanmasına yöneliktir. 1927 yılında bir yarışma açılmış, yarışma sonucunda imar planının hazırlanması için Alman şehirci Hermann Jansen seçilmiştir. 1932 yılında plan onaylanmış ve Jansen 1930-1939 yılları arasında planın uygulanması için belediyeye danışmanlık yapmıştır (Cengizkan, 2010). Sonraki yıllarda bu tecrübeden faydalanılarak İstanbul'da da benzer süreçler yürütülmüştür.

1933 yılında İstanbul'un imarı için uluslararası bir yarışma düzenlenmiş, yarışmaya katılmaları için üç şehirci davet edilmiştir. Bu şehirciler; Alfred Agache, Hermann Ehlgötz ve Henri Prost'tur. Prost mevcut görevi sebebiyle daveti reddetmiş onu yerine Henri Lambert davet edilmiştir. Üç şehirci de belli öneriler getirmiş raporlar yazarak İstanbul Belediyesi'ne sunmuşlardır. Belediye tarafından yapılan değerlendirmede Ehlgötz'ün önerisi en uygulanabilir görünmüş ancak bu plan hayata geçmemiştir. Bu girişimin ardından İstanbul Belediyesi 1935 yılında Prost'u tekrar davet etmiş ve Prost bu teklifi belediye bünyesinde kendisiyle çalışacak şehircilik bürosu kurulması şartıyla kabul etmiştir (Bilsel, 2010, s. 50).

1936 yılında İstanbul'a gelen Prost çalışmalarına başlamış, 1937'de plan tamamlanmış, 1938'de Belediye Meclisine sunulmuş, 1939 yılında ise plan onaylanmıştır (Gül, 2018, s. 125). Prost 1937 yılında Avrupa yakası için iki plan hazırlamıştır. İlki günümüzde tarihi yarımada da denilen bölge için hazırlanan *Eski İstanbul Planı*'dır. Diğeri ise *Beyoğlu Ciheti Planı*'dır. 1939 yılında Anadolu yakası için *Anadolu Ciheti Nazım Planı* hazırlanmıştır. Osmanlı'nın son döneminde İstanbul, Dersaadet ve Beyoğlu olarak iki kent odağına sahiptir ve bu çift merkezliliği Prost da çalışmalarına yansıtmıştır. Amaçlarından birisi de bu iki yakayı birbirine bağlamak olmuştur (Akpınar, 2010).

Prost'un planlarını üç temel üzerine inşa etmiştir; ulaşım ağı, çevre sağlığı, estetiktir (Bilsel, 2010, s. 57). Kent içinde güçlü bir ulaşım omurgası oluşturmayı öncelemiş ve omurga çevresinde kentsel açık alanları şekillendirmiştir. Anıt yapıların çevresinin temizlenerek yapıların ortaya çıkarılmasını savunmuştur.

Halicin kuzeyini (Beyoğlu) ve güneyini (eski İstanbul) bağlamak için Atatürk Bulvarı'nın açılmasını önermiştir. Sirkeci'den Yenikapı'ya kadar uzanan sahil yolu gibi ulaşım özelinde önemli yaklaşımları bulunmaktadır. Sultanahmet'te arkeolojik park, Taksim Gezisi, Bayrampaşa'da botanik park gibi birçok rekreasyon ve kamusal açık alan önerileri Prost planında yer almaktadır (Bilsel, 2010).

Meydanlar, bulvarlar, parklar, kamusal açık alanlar, sanayi bölgesi, ulaşım arterlerinin konumlarına dair birçok veri Prost planlarında yer almaktadır. Bunun yanında konut alanlarına çok fazla yönelmese de 1943 yılında hazırladığı 10 yıllık gelişme planında Yenikapı Yeşilköy aksında konut gelişim alanları önermiştir (Bilsel, 2010).

Çok partili hayata geçişle beraber İstanbul Belediye yönetiminin de değiştiği bu yılda belediye meclisi Prost'un 14 yıllık hizmet süresi boyunca neden hala uygulanabilir bir imar planının olmadığını sorgulamıştır. Prost bu soruya yeterli kadastral haritaların olmayışı, teknik personel eksikliği, kanunların yokluğu ve ekonomik yetersizlikler olarak cevap vermiştir (Gül, 2018, s. 167). Belediye meclisinde yapılan oylama ile Prost'un sözleşmesi yenilenmemiş ve kısa süre sonra ülkeden ayrılmıştır. Anlaşılan o ki Prost'un İstanbul yılları hem Prost hem de yeni belediye yönetimi için hayal kırıklığı ile son bulmuştur.

2.1.3 1923-1950 Yılları Arasında İstanbul'da Konut Üretim Yöntemleri

Mimarlık tarihçilerinin ortak görüşü olarak erken Cumhuriyet dönemi 1923-1950 yılları aralığını kapsamaktadır. İstanbul'da bu dönemde konut üretimi farklı şekillerde gerçekleşmiştir. Konut üretimi belli şartların bir araya gelmesi gerekmektedir. Koşulların durumuna göre büyük veya küçük ölçekli organizasyonlarla kullanıcı için konut sunulabilir (Tekeli, 2012). Küçük ölçekli örgütlenmelerde sermayenin az olmasından kaynaklı altyapı ve ulaşım hizmetlerinin bulunduğu araziler tercih edilir. Kâr oranını artırmak amaçlı yapılı çevre içerisinde yüksek yoğunluklu yapılar inşa edilir. Büyük ölçekli örgütlenmelerde ise ana sermaye fazla olduğu için çeperde şehirden koparak yeni yerleşim yerleri oluşturulabilir. Altyapı getirmenin sermaye yönünden kolaylığı en büyük sebeptir.

Cumhuriyet'in ilanından sonra merkezi yönetimin ana odağı Ankara'dır, bu durum İstanbul'a yapılan yatırımların sayısını çok sınırlı tutmuştur. Konut üretimi için gerekli kapitalin bireysel olarak karşılanması durumunu doğurmuştur. 1945'lere kadar sermayenin az olmasından ötürü İstanbul'da konut sunumu bireysel ölçekte kalmıştır (Tekeli, 2012).

19. yüzyılın sonundan beri İstanbul'da apartman yapıları görülmektedir. Aile yapısının da modernleşmesi ile Cumhuriyet'in ilk yıllarında apartman konut tipi çok sık karşılaşılan mesken türüdür. Özellikle modernleşmenin ilk başladığı semtlerden olan Galata ve Pera civarında birçok neoklasik, neobarok üslupta apartmanlar bulunmaktadır. Nişantaşı, Teşvikiye, Şişli, Bomonti gibi Avrupa yakası semtlerinde, Moda, Kadıköy gibi Anadolu semtlerin bu türün örneklerini görmek mümkündür. Boğaz bölgesinde, Adalar ve yoğun olarak Anadolu yakasında müstakil villaların üretimi sınırlı sayıda olsa da bu dönemde devam etmektedir (Vural & Demirci, 2022).

Apartmanlar ve müstakil konutlar bireysel konut arzına örnektir. Hem İstanbul hem de Ankara'da büyük ölçekli konut üretimleri de yapılmıştır. Ancak savaş dönemi yapı üretimini oldukça sınırlandırmıştır (Cengizkan, 2010). Türkiye İkinci Dünya Savaşı'na girmemiş olsa da etkilerini savaşa giren devletler kadar çok hissetmiştir. Birçok yapı malzemesinin ithal ediliyor olması, yerli üretimde ülkenin kendine yetebilecek seviyelerde olmaması, tedbir amaçlı birçok kişinin askere çağrılmasından kaynaklı işgücü eksikliği gibi sebepler bu dönemdeki durgun yapı sektörünün sebepleridir (Tekeli, 2012).

İkinci Dünya Savaşı sonrası Cumhuriyet'in değişen ekonomi politikaları sanayi ve tarım faaliyetlerindeki tutumu değiştirmiştir. Köycülük politikasından vazgeçilen bu dönemde tarım faaliyetlerinde kullanılan makine sayısı artmış bu durum da tarımda gerekli olan işgücünün azalmasına sebep olmuştur. Köyde tarımdan geçimini sağlayan halk büyük kentlere yönelmiş ve uzun süredir nüfusunda büyük değişim olmayan İstanbul büyük bir nüfus patlamasının eşiğine gelmiştir. Bu durumda konut sorunu yeniden gündeme getirmiştir (Tekeli, 2012).

Cumhuriyet'in konut talebini karşılamak için geliştirdiği büyük ölçekli konut üretim faaliyetleri farklı kanallar aracılığı ile gerçekleşmiştir. Bu faaliyetlerin ilk

örneklerine de Ankara ev sahipliği yapmıştır. 1934 yılında Ankara'da kurulan Bahçelievler Yapı Kooperatifi[1] hem Ankara'nın hem de Türkiye'nin ilk kooperatif topluluğudur. Bahçelievler Yapı Kooperatifi'nin mevzuatı, sonrasında kurulacak kooperatifler için rehber niteliğinde olmuş, birçok mevzuat buna göre şekillenmiştir. Yönerge içerisinde arsanın nasıl temin edileceği, yapıların tadilatının ve tamiratının hangi şartlar altında şekilleneceği gibi ayrıntılar yer almaktadır (Çağlar, 2022, s. 43). Konut üretiminde yeni sunum biçimi arayışının en büyük sebepleri arsa değerlerinin hızlı yükselişinin önüne geçerek konut maliyetlerini azaltmak ve bireysel girişimlerin konut talebini karşılayamamasıdır. Jansen Planına bağlı olarak kurulan Bahçelievler orta-üst seviye memurlar için inşa edilmiş konut topluluğudur. Sonrasında Bahçelievler çevresinde birçok kooperatif konut alanları üretmiş ve mahalle genişlemiştir (Alexander, 2013).

İstanbul'da ilk yapı kooperatifi 1940 yılından kurulan Kartal Plaj Evleri Kooperatifi'dir. 1946 yılında Türkiye'de toplam 50 yapı kooperatifi vardır. Bunlardan 22'si Ankara'da 8'i ise İstanbul'dadır. (Tekeli, 2012, s. 70). Cumhuriyetin ilk yıllarında yapı kooperatiflerinin sermayesini oluşturmak için kredi veren az sayıda kurum vardır. Bunların en önemlisi 1926 yılında Emlak ve Eytam Bankası ismiyle kurulan bankadır. Bankanın kuruluş amacı yetimlerinin parasının değerlendirilmesi ve korunması ile birlikte ülke genelinde emlak faaliyetleri için gerekli sermayeye kredi sağlamaktır. İlk yıllarda banka kamu yapılarının inşasında aktif rol oynasa da sonralarında özellikle konut üretimine odaklanmıştır. Bankanın kiradaki konutları ipotek gösterip kredi alma konusundaki engeli, kooperatifler yoluyla kredi almayı zorunlu hale getirmiştir (Güvenç & Işık, 1999, s. 58). 1940 yılı sonrasında kooperatiflerin artmasının bir diğer nedeni de bu mali nedenlerdir. Banka konut inşaatı destekleme çalışmalarına 1938 yılında kurulan Emlakbank Yapı Limited Şirketi üzerinden devam etmiştir. Yapı şirketi erken Cumhuriyet döneminde birçok mahallenin kurulmasına öncülük etmiştir (Tablo 2.1). 1946 yılında Emlak ve Eytam Bankası'nın Saraçoğlu Mahallesindeki memur konut inşaatı başarıyla

[1] Kooperatifler ortak ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaç ve istekleri müşterek sahip olunan ve demokratik olarak kontrol edilen bir işletme yoluyla karşılamak üzere gönüllü olarak bir araya gelen insanların oluşturduğu özerk bir teşkilattırlar (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2019).

sonuçlanmıştır. Aynı yıl banka ismini Emlak ve Kredi Bankası olarak değiştirmiştir, Saracoğlu'ndaki deneyiminden faydalanarak Ankara dışındaki birçok şehirde de konut üretim faaliyetlerine başlamıştır (Güvenç & Işık, 1999).

Tablo 2.1 1946-1964 Yılları Arasında Emlak ve Kredi Bankası Tarafından İstanbul'da Gerçekleştirilen Toplu İnşaat Projeler (Güvenç & Işık, 1999, s. 136)

İli	Proje Adı	Yılı	Mesken sayısı	Birim Maaliyet
İstanbul	Koşuyolu	1948-1954	417	13,3
İstanbul	Levent 1-4	1949-1959	1374	49,2
İstanbul	Atatürk Blvd.	1954-1957	94	47,9
İstanbul	Ataköy I	1957-1962	662	178,2
İstanbul	Ataköy II	1959-1964	852	125,6
İstanbul	Ataköy III-IV	1966-1972	738	47,4
İstanbul	Subayevleri	1960-	956	37,8

İstanbul Belediyesi, Emlak ve Kredi Bankasıyla bir şirket kurmayı teklif etmiştir. Sonucunda sermayesinin %45'i belediye, %55'i bankaya ait olan İstanbul ve İmar Limited Şirketi kurulmuştur. Banka İstanbul'daki imar faaliyetlerine bu şirket üzerinden devam etmiştir. Şirketin ilk uygulaması Koşuyolu'nda bir mahalle kurulması olmuştur. 400'ün üzerinde konuttan oluşan mahalle üç bölgeye ayrılmıştır. Bunlar; İşçi Evleri, Kredi Yapı Sandığı Evleri ve Tersane Evleri'dir (Erdal, Alatlı, Kırbaş, & Salman, 2020, s. 10). Koşuyolu konutları bir ya da iki katlı bahçeli müstakil konutlardır. Tablo 1'de görüldüğü gibi Emlak Kredi Bankası'nın ürettiği en düşük maliyetli konutlar Koşuyolu konutlardır. Yapı kooperatifleri dünyada ucuz maliyetli mesken üretmek amacıyla oluşmuş topluluklardır ancak Türkiye'de yapı kooperatiflerinin ürettiği konutları orta-üst gelir seviyesine hitap etmektedir. Bu anlamda Koşuyolu Evleri istisnalardan biridir (Şekil 2.1).

Şekil 2.1 İstanbul Koşuyolu Konutları (Güvenç & Işık, 1999, s. 137)

Koşuyolu'nun planlanma süreci başladıktan kısa bir süre sonra İstanbul Belediyesi Levent Çiftliği arazisini Emlak Kredi Bankasına devretmiştir. Aynı yıl içerisinde bu alanda konut yapılması için banka tarafından çalışmalara başlanmıştır. Dört mahalleden oluşan yerleşim alanının ilk etabı 1950 yılında tamamlanmış ve konutlar sahiplerine teslim edilmiştir. 1956 yılına kadar dört etap tamamlanmıştır. Koşuyolu'ndan farklı olarak Levent Mahallesi orta-üst gelir grubuna hitap etmektedir. Her etapta plan tipleri, kentsel tasarım farklılıkları görülmektedir. I. II. III. Levent mahalleri az katlı konutlardan oluşurken IV. Levent için daha yüksek katlı apartmanlar tasarlanmıştır (Şekil 2.2). Mahalle içinde donatı alanlarına da yer verilmiş, bütüncül tasarım yaklaşımı benimsenmiştir. Yerleşim alanı 1950'li yıllarda şehrin dışında kurulmuştur. Her türlü altyapı eksikliğinin karşılanmasında banka aktif rol oynamıştır. I. Levent konutları sahiplerine teslim edildikten sonra belli şikayetler gelmiş, banka bu şikayetleri göz önünde

bulundurarak müteahhit firma TİMLO[1] aracılığıyla belli çözümler üretmiştir (Güvenç & Işık, 1999, s. 153-163).

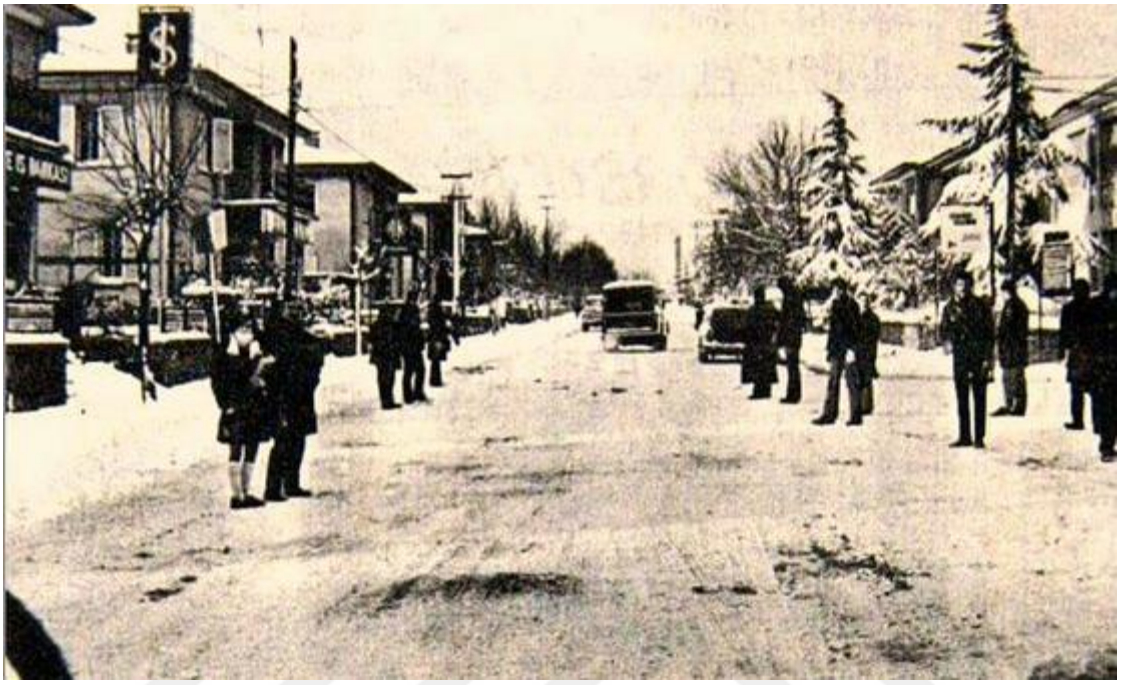

Şekil 2.2 İlk kurulduğu yıllarda Levent konutları (URL-1)

Aynı yıllarda Levent'in komşusu sayılabilecek bir arazide başka kooperatif tarafından yapılan bir konut alanı daha vardır (Şekil 2.3). Ankaralı yüksek bürokratlar tarafından 1951 yılında kurulan Etiler Kooperatifi mahallenin tasarımı için Kemal Ahmet Aru ile anlaşmıştır. I. Levent'te ızgara sistemli kentsel tasarım kararlarını benimseyen Aru, bazı mimarlık tarihçilerine göre Nazi Almanya'sından kaçan akademisyenlerden etkilenmiştir. Avrupa seyahatleri sonrasında tasarım yaklaşımını değiştirmiş IV. Levent ve Etilerde topoğrafya ile uyumlu yollar tasarlamış, ana planı buna göre kurgulamıştır (Çağlar, 2022, s. 46) kooperatif inşa esnasında birçok altyapı ve mali sorunlarla karşılaşmıştır. Etiler'in 1950'lerde İstanbul'un çeperinde oluşu ulaşım, belediye ve altyapı hizmetlerine kavuşmasını geciktirmiştir. Kooperatiflerin avantajlarından birisi şehirden koparak büyük arazilerde toplu konut inşa etmeleri olsa da uzun yıllar İstanbul Belediye'si bu konut alanlarına yeterli hizmeti götürmekte zorlanmıştır. Bu durum

[1] Emlak Kredi Bankası'nın kurduğu Türkiye İnşaat ve Malzeme Limited Şirketi.

kooperatiflerin ürettiği konut alanları için ilk yıllarda büyük problem olmuştur. Etiler'de toplamda 191 konut yapılmıştır. Kemal Ahmet Aru Etiler için 9 plan tipi geliştirmiştir. Sekizinde evler müstakil konuttur, dokuzuncu ev tipinde ise iki katlı yapının her katında bir daire vardır (Çağlar, 2022, s. 46).

Şekil 2.3 Etiler Nispetiye Caddesi 1970'ler (URL-2)

Emlak Kredi Bankası tarafından İstanbul'da yapılan en önemli toplu konutlardan birisi de Ataköy konutlarıdır (Şekil 2.4). Makine Kimya Endüstri Kurumu Baruthane arazisi 1956 yılında bankaya satılmıştır. Arazi ismini Osmanlı'nın son dönemlerinde burada barut üretilmesinden alır. Bankanın İstanbul'da yaptığı toplu konut alanlarında birkaç kat daha büyük olan bu arazi uzun yıllar boyunca Emlak Kredi Bankası'nın konut üretimi yaptığı bir alan olmuştur. Belli idari ve politik sebeplerden ötürü banka toplam sermayesinin yarısı kadar bir fiyata nakit olarak alanı satın almıştır (Güvenç & Işık, 1999, s. 169). Bu sebeple kısa sürede kâra geçebilmek için lüks konutlar üretme eğilimi göstermiştir. Bankanın konut inşaatlarındaki birim fiyata bakıldığında (Tablo 2.1) gerçekten de Ataköy konutları ortalamanın çok üstündedir.

Baruthane arazisinde yapılacak konutların tasarımı için bir yarışma düzenlenmiş ancak kazanan belirlenmemiştir. Jüri üyelerinin ve banka yönetiminin ortak kararı ile özel tasarım ofisi kurulmuştur (Güvenç & Işık, 1999, s. 176). Bütün

katılımcıların fikirlerinin en iyi yönleri alınmış ve planlar ona göre hazırlanmıştır. Ofisin yönetimi mimar Ertuğrul Menteşe'ye aittir. Konut alanın isminin Ataköy olmasına ise 1957 yılında düzenlenen bir yarışma ile karar verilmiştir (Güvenç & Işık, 1999, s. 179). Sirkeci-Florya Sahil Yolu, Londra Asfaltı ve Sirkeci-Halkalı Banliyö hatları süreç içerisinde konut alanın değerini daha fazla artıran etkenler olmuştur.

1956 yılında yine Kemal Ahmet Aru tarafından Etiler ve Levent mahallesi yakınlarında tasarlanmış Şeker Yapı Kooperatifi Evleri, 1954 yılında Seyfi Arkan tarafından Balmumcu' da tasarlanan Güzel Konutlar Yapı Kooperatifi Evleri, İstanbul'da yapılan kooperatif üretimi toplu konutlara örnektir (Alexander, 2013, s. 164-167).

Şekil 2.4 III. ve IV. Ataköy konutları 1975'ler (Yöney, Modern bir Planlama Deneyimi: Ataköy,İstanbul, 2018, s. 60)

3
YEŞİLYURT YERLEŞİM ALANI

3.1 Yeşilyurt Yerleşim Alanın Konumu

Yeşilyurt yerleşim alanı İstanbul ili, Bakırköy ilçesine bağlı bir mahalledir. Mahallenin kuzeyinde Atatürk Havalimanı, doğusunda Ataköy konutları, güneyinde Marmara denizi, batısında Yeşilköy mahallesi yer almaktadır (Şekil 3.1). Mahalle sınırları içerisinde Milli Savunma Üniversitesi Hava Harp Okulu, sahil şeridinde ticari fonksiyonlu yapılar ve konut alanı bulunmaktadır. Çalışma kapsamında sadece konut alanı incelenmiştir. Konut alanını sınırlayan 3 cadde ve Hava Harp Okulu yer almaktadır. Kuzeyinde İstasyon Caddesi, batısında Yeşilköy mahallesi ile sınır oluşturan Fener Caddesi, güneyinde Sahil Yolu Caddesi, doğusunda Hava Harp Okulu bulunmaktadır.

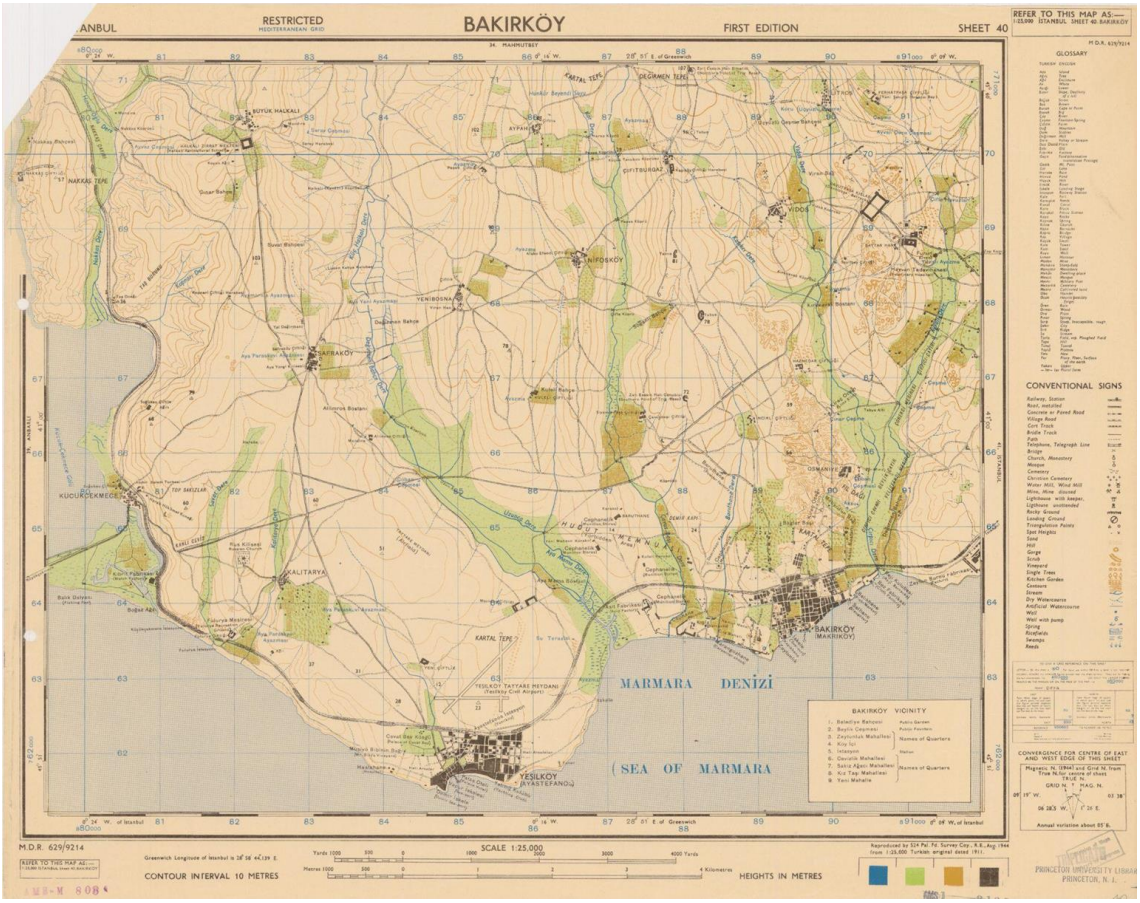
Şekil 3.1 Yeşilyurt Mahallesinin Konumu (Google Earth, 2021)

3.2 Yeşilyurt'un Tarihçesi

Mahallenin yer aldığı Bakırköy ilçesine ait birçok yazılı, çizili ve görsel kaynaklara erişmek mümkündür. Bu kaynaklarda en sık rastlanan yerleşim nüveleri Yeşilköy ve Bakırköy tarihi kent merkezidir. Osmanlı'nın son yıllarında ve Cumhuriyet'in

ilk yıllarında hazırlanmış haritalara bakıldığında Yeşilyurt'ta bir yerleşim olmadığı görülmektedir.

1944 yılına ait bir Bakırköy haritasına erişilmiştir (Şekil 3.2). Harita mahallenin kurulmasından hemen önceki yıllara aittir. Bu haritada yerleşimin yoğunlaştığı iki alan vardır. Bunlar Yeşilköy ve Bakırköy merkezdir. Günümüzde konut alanının olduğu bölgede herhangi bir yerleşim olmadığı görülür. Aynı zamanda Yeşilköy mahallesinde hakim yapı düzeninin ızgara sistem olduğu görülmektedir.

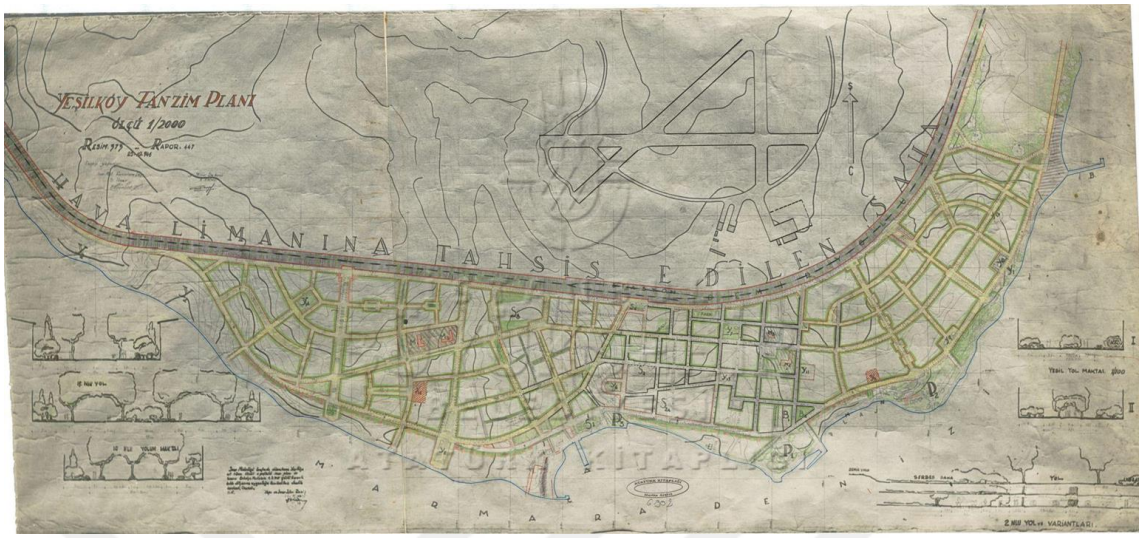

Şekil 3.2 Bakırköy haritası (Princeton University Library, 1944)

3.2.1 Yeşilköy Tanzim Planı

1946'da Yeşilköy Tanzim Planı ismiyle hazırlanan bir diğer çizimde her ne kadar Yeşilyurt ismi anılmasa da mahallenin ana ulaşım iskeleti tasarlanmıştır. Yeşilköy mahallesinin doğusunda ve batısında yeni ulaşım ağının kurgulanmış olması yeni konut alanları için hazırlık olmalıdır. 1:2000 ölçekli çizimde yol kesitlerine yer verilmiş, yapı adaları için bırakılan alanlar gösterilmiştir. Yeşilyurt'un günümüzdeki ulaşım akslarına bakıldığında tanzim planının uygulandığı

söylenebilir. Yol ve yapı adaları ilişkilerini anlatmak için hazırlanan kesitlerde yaya ve yeşil alan kullanımını önceleyen bir tasarım yaklaşımı görülür.

Şekil 3.3 Yeşilköy Tanzim Planı (Angel, 1946)

Tanzim Planının müellifi plandaki imzasıyla Yüksek Mimar Şehirci Aron Angel'dir (Şekil 3.3). Angel 1999 yılında Mimarlık Dergisiyle yaptığı bir söyleşide (Boysan, 1999) alanın planlanma sürecinden ve meslek hayatından bahseder. Bu söyleşide Yeşilyurt'un planlanma süreciyle ilgili kıymetli bilgilere yer verilmiştir.

Aron Angel 1942-1952 yılları arasında İstanbul Belediyesi'nde müşavir olarak görev yapmıştır. Aynı yıllarda Henri Prost'un yardımcısı olarak birçok projede beraber çalışmıştır. Bu sebeple Yeşilyurt konut alanının planlanmasında Prost'un da yer almış olması muhtemeldir.

1940'lı yıllarda Yeşilyurt mahallesi; yerleşimin olmadığı, çalılar kaplı bir arazidir. Arazi birkaç belediyeci tarafından satın alınır ve burada bir konut alanı oluşturulması amacıyla bir kooperatif kurulur; Mahdut Mesuliyetli İstanbul Yeşilyurt Bahçeli Evler Yapı Kooperatifi. Kooperatif 1942 yılında kurulmuştur (Alexander, 2013, s. 253). Aron Angel de bu kooperatifin üyelerinden biridir. Kooperatif alanın imar planını hazırlaması için Aron Angel'e başvurur. Söyleşide Angel Yeşilyurt'un imar planını 1949 yılında hazırladığını söylemiştir ama arşivlerde bu plana erişilememiştir.

İmar planını hazırlarken bütün yolların denize ulaşması, yollarda araçlar için cep otopark alanları bırakılması, yerleşim yerinde yollara daha organik bir form

kazandırmak adına kavisler verilmesi gibi bazı tasarım kararlarını aynı yazıda görmek mümkündür.

3.2.2 Yeşilyurt Konut Yerleşimi

Yeşilyurt Bahçeli Evler Yapı Kooperatifi'nin iletişime geçtiği tek kişi Angel değildir. Kemali Söylemezoğlu'nun kişisel arşivinde kooperatif ile yazışmaları bulunmaktadır. Bu yazışmada işin kapsamı, bedeli, teslim tarihi gibi konular tartışılmış ve karara varılmıştır (Salt Araştırma Arşivi, 1948).

Söylemezoğlu ve kooperatif arasında geçen yazışmaya bakıldığında işin kapsamında anlaşmaya varılan 1:2000 ölçekli mahalle imar planı (yollar, kütle kurgusu), 1:1000 ölçekli parselizasyon planı, 1:100 ölçekli vaziyet planı ve avan projeler (kesit, görünüş ve planlar), 1:50 ölçekli uygulama planı ve statik planlar, 1:10 ve 1:1 ölçekli doğrama detaylarının Söylemezoğlu tarafından hazırlanmasına karar verilmiştir (Salt Araştırma Arşivi, 1948).

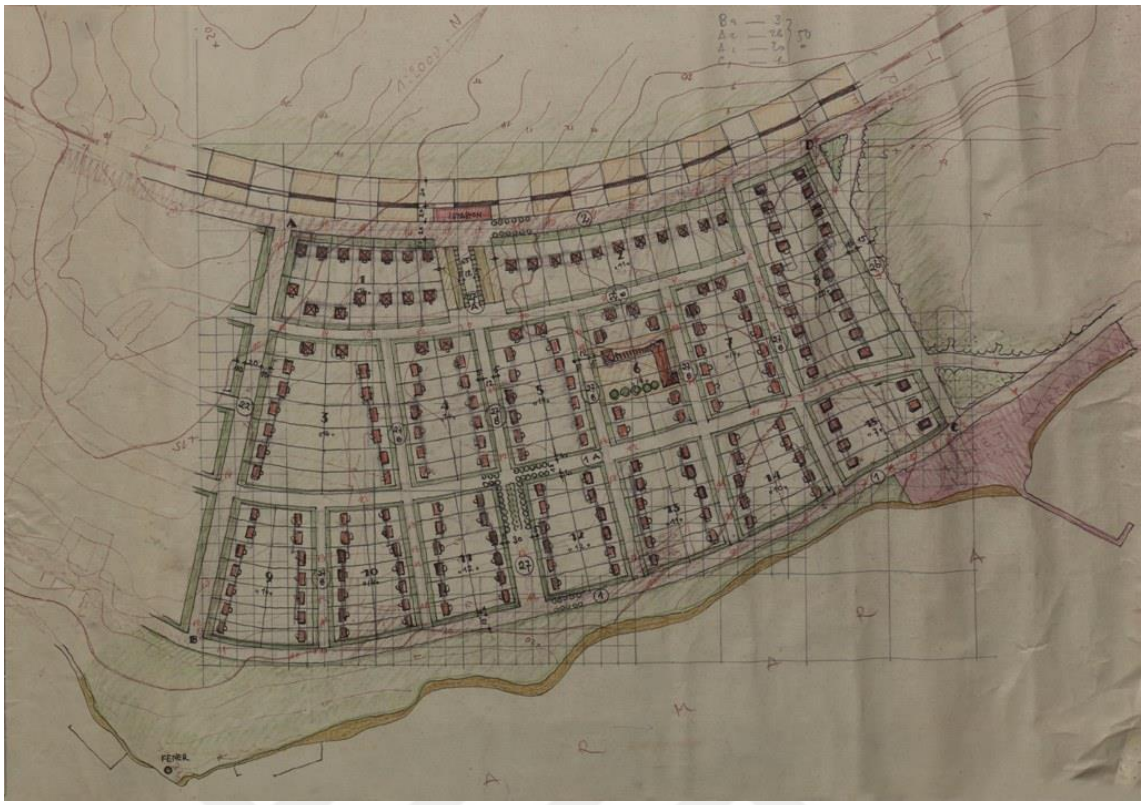
Anlaşılan odur ki projelendirme aşaması nihayete erememiş ancak Söylemezoğlu'nun 1:2000 ölçekte verdiği kararlar uygulanmıştır. Kemali Söylemezoğlu'nun Yeşilyurt için hazırlamış olduğu yapısal ölçekte projelere ulaşılamamıştır. Büyük ihtimalle kooperatif ve mimar arasında gerçekleşen anlaşma belli sebeplerden ötürü yapısal kararların alınmasına kadar ileri gitmemiştir. Söylemezoğlu'nun Yeşilyurt konutları için tasarım yapmamış olması kuvvetli bir ihtimaldir. Mahallenin planlanması ve kurulmasının bütün aşamalarının belirli kişiler tarafından tasarlanması konusunda belirgin adımlar atılmışsa da bu projelerin hepsi hayata geçmemiştir.

1948 ve 1949 yıllarında Mimar Kemali Söylemezoğlu tarafından hazırlanmış 1:2000 ölçekli Yeşilyurt konut alanı planlarına erişilmiştir (Şekil 3.4). Bu planlarda benzer tasarım ilkeleri olmasıyla beraber bazı farklılıklar vardır. Bu farklılıklar yol kurgusu ve kurgudaki değişikliğin getirdiği farklı yapı adası formlarıdır. Ek olarak ortak kullanım alanlarının konumu ve büyüklüklerinde de benzer değişiklikler mevcuttur.

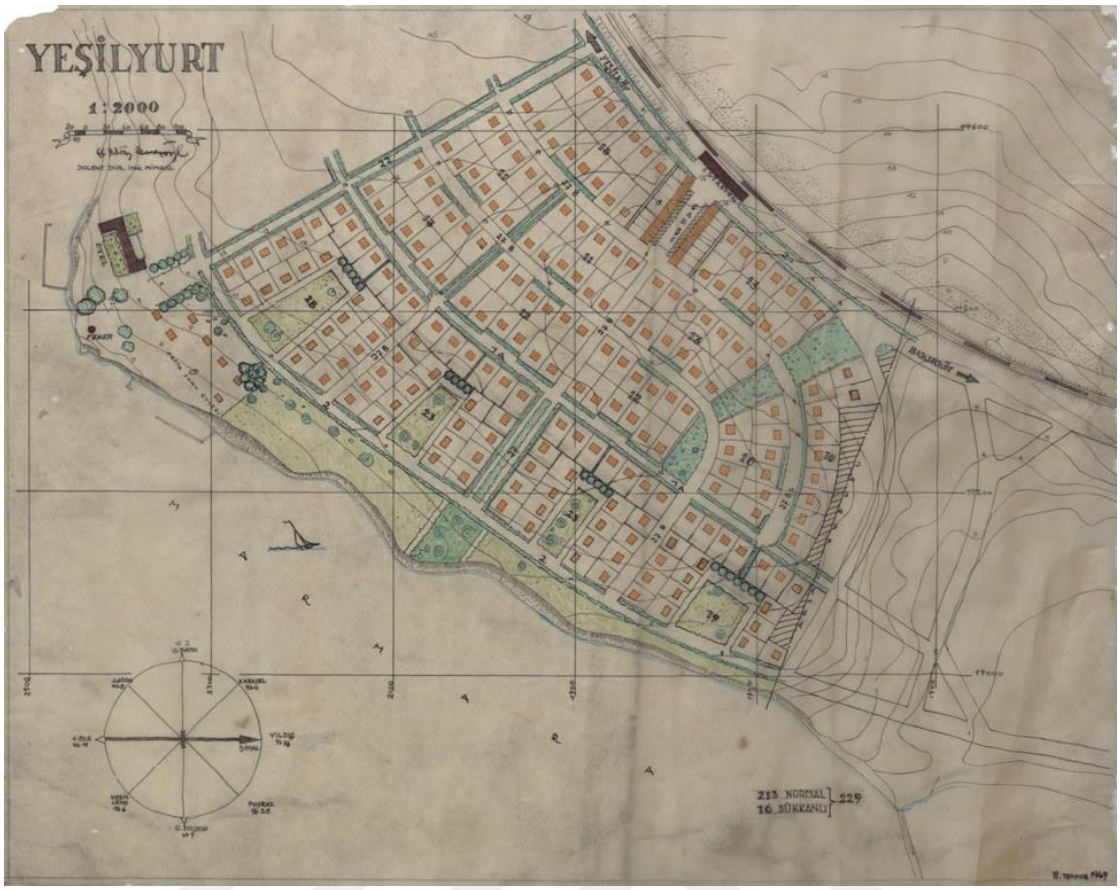
Şekil 3.4 Yeşilyurt Konut Yerleşimi-1 (Söylemezoğlu, 1948,1949)

Yerleşim alternatiflerinin ilkinde yollar birbirini dik kesmektedir (Şekil 3.4). Angel'in de bahsettiği gibi bütün yollar denize açılır. Parselizasyon gridal olarak kurgulanmış yaklaşık her adada 20-26 arasında konut bulunmaktadır. Banliyö tren hattı Yeşilyurt'un kuzeyinden geçer ve alanın fiziksel sınırlarından biridir. Tren istasyonu, yerleşim alanının ana ulaşım aksının da giriş kapısı konumundadır. İstasyonu dik kesen caddenin ana arter olarak işlevlendirildiğini bu aks üzerinde ticari fonksiyonlu yapı adaların olmasından anlamak mümkündür. Angel'in doğu yönünde kavislendirdiği yollar bu yerleşim alternatifinde birbirini dik kesecek şekilde kurgulanmıştır. Yeşilköy Tanzim Planındaki (Şekil 3.3) doğu sınırının daha doğuya kaydırılmış ve iki yapı adası daha eklenmiştir. İstasyon caddesine komşu olan yapı adalarında parsel büyüklükleri diğer yapı adalarındaki parsellere göre nispeten daha büyüktür. Yine bu yapı adalarının çeperlerinde yeşil alanlar bırakılmıştır. Yeşil alanların büyüklüğüne bakılarak yapı adasının sınırlarını belirginleştirmek ve araç yolları ile tampon bölge oluşturmak için kurgulandığı söylenebilir. Çizimde bulunan yol kesitlerinde parsel ile araç yolu arasında 5er metrelik mesafeler bırakılmış böylece yaya kullanımına da öncelik verilmiştir. Yapılar parsel içinde ön, arka ve yan bahçeleri olacak şekilde konumlandırılmıştır. Her yapının kendi parselinde özel kullanım alanları bulunsa da ortak ve kamusal kullanım için bir alan bırakılmamıştır.

Şekil 3.5 Yeşilyurt Konut Yerleşimi-2 (Söylemezoğlu, 1948,1949)

Diğer planda ulaşım aksları yine birbirini dik kesmektedir ve bu akslar denize ulaşır (Şekil 3.5). Bu planda konutlara ayrılan parseller daha büyüktür. Bir önceki alternatif gibi yerleşim alanı doğuya doğru genişletilmiştir. İstasyondan başlayan ana arter ve ticaret aksı kurgusu tekrar etmektedir. Yapı adalarının çevrelerinde araç yolu ile tampon oluşturabilecek yeşil alanlar ayrılmıştır. Konut alanında ortak ve kamu kullanımı için ayrılmış parsel görülmemektedir. Yerleşim alanının parsele oranına bakıldığında bazı yapıların müstakil konutlar için ayrıldığı yorumu yapılabilir.

Şekil 3.6 Yeşilyurt Konut Yerleşimi-2 (Söylemezoğlu, 1948,1949)

İncelenecek bir diğer plan günümüz mahalle planıyla en çok örtüşen versiyondur (Şekil 3.6). 213 adet konut ve 16 adet dükkân içerecek şekilde tasarlanan yerleşim alanında toplamda 229 adet yapı bulunmaktadır. Yollar birbirini dik kesmektedir, doğu kısmında organik bir form kazandırmak adına yollara kavis verilmiştir. Çarşı olarak isimlendirilen ticaret aksı kuzeydeki tren istasyonuyla birlikte konut alanının giriş kapısı niteliğindedir. Çarşı içerisinde bulunan dükkanlar caddenin her iki yanını tutar ve cadde denize açılır. Bu ana aks yerleşim alanını nerdeyse ortadan ikiye ayırır. İstasyon caddesine komşu olan yapı adaları en büyük adalardır. Güneye indikçe yapı adalarının denize yönelimleri artar. Her yapı adasının çeperinde onu araç yolundan ayıran yeşil alanlar bırakılmıştır. Yapı adalarına hizmet edecek cep otoparkları kurgulanmıştır. Yerleşim alanının doğusundaki kavisli yapı adalarında ve denize komşu olan yapı adalarında ortak yeşil alanlar tasarlanmıştır. Yeşilyurt için hazırlanmış plan alternatifleri içerisinde ortak kullanım alanı senaryosunun en güçlü olduğu alternatif bu plandır. Yapılar parsel içerisinde yollara daha yakın konumda yerleştirilmiş ve her yapı için büyük

arka bahçeler verilmiştir. Özel ve ortak kullanım için geniş açık alanlar vardır. Araç yolları ve yapı adalarının ilişkisi güçlü ve işlevseldir. Diğerlerinden daha büyük yapı adalarında ulaşımı kolaylaştırmak adına tali geçişler tasarlanmıştır.

İrdelenen üç plan içinde ortak tasarım yaklaşımları mevcuttur. Yapılara ait özel açık alanlara önem verilmiştir. Yapı adaları denize yönelir ve bütün yollar denize ulaşır. Yapı adalarında parselizasyon gridal olarak yapılmıştır.

Şekil 3.6 'da görülen Yeşilyurt Konut Yerleşiminin kurgusu ve ana tasarım kararlarının hepsi günümüzdeki yerleşim alanı nerdeyse tamamen örtüşmektedir. Ancak İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivinde Kemali Söylemezoğlu'nun ismine rastlanmamıştır. Süreç içerisinde arşivlerin taşınması, kurumların isim ve yetki alanlarının değişmesi belgelere erişim konusunda zorluklar çıkartabilmektedir. Bu yüzden Söylemezoğlu'nun planının hangi kurumlar tarafından onaylandığı tespit edilemese de Yeşilyurt Yerleşim Alanının Aron Angel ve Kemali Söylemezoğlu'nun tasarımlarının ortak ürünü olduğunu söylemek doğru olacaktır.

3.2.3 Yeşilyurt Uygulama İmar Planı

İBB İmar ve Şehircilik Müdürlüğü arşivinde erişilebilen en erken tarihli plan 1965 tasdik tarihli Sirkeci-Florya sahil yolu ve Yeşilyurt-Londra Asfaltı (D-100 (E-5)) tafsilat[1] planıdır (EK A). Londra Asfaltı ile Yeşilyurt arasındaki bağlantı yolunu ve Ayamama deresine kadar devam edip kuzeyde demiryoluna doğru çevrilen Sirkeci-Florya sahil yolunu göstermektedir.

Arşivde erişilen diğer uygulama imar planı 1969 yılına aittir (Şekil 3.7). 1969 tasdik tarihli planın meclis kararında 1967 yılında tasdik edilen planın tadilat sebepleri yazılmıştır (EK A). Sirkeci-Florya sahil yolunun güzergahı Ayamama deresini geçtikten sonra Hava Harp Okulunu da geçerek Yeşilköy-Yeşilyurt'un kuzeyinden geçmesi ilk tekliftir. Sonrasında bu sahil yolunun Yeşilyurt'un güneyinden geçmesi teklif edilmiş ve kabul edilmiştir. Bu durumda Belediye'ye ait park alanı ve Yeşilyurt Kooperatifi'ne ait turistik ve sosyal tesisler sahil yolu ile

[1] Y.N.: ayrıntılı açıklama (TDK)

bölüneceği için kooperatif iptal davası açmıştır. Dava sonucu olarak ilk teklif kabul edilmiş ve sahil yolunun Yeşilyurt'un kuzeyinden geçmesine karar verilmiştir.

Şekil 3.7 Yeşilköy-Yeşilyurt İmar Planı (İBB, Yeşilyurt Uygulama İmar Planı, 1969) Yazar tarafından birleştirilmiş ve düzenlenmiştir.

1969 yılında onaylanan Yeşilköy-Yeşilyurt İmar Planı'nın plan notunda Yeşilköy Yeşilyurt bölgesi için daha önceden onaylanan ve sonrasında tadilatı yapılan planlara ait bir liste bulunmaktadır. Bu listede planın ismi, hangi yılda onaylandığı ve hangi kurum tarafından onaylandığı bilgileri yer almaktadır (Şekil 3.8).

Bu listeye göre Yeşilyurt İmar Planının 1954 yılında Bakanlık tarafından onaylandığı görülmektedir. Bölgede önce Yeşilköy planı onaylanmış ardından

Çınar Oteli yolu ve diğer bağlantı yollarının planları onaylanmıştır. Yeşilyurt Uygulama İmar Planından sonra Sirkeci-Florya Sahil Yolu ve Eski Londra Asfaltı Bağlantı Yolu'nun 1966 yılında bakanlık tarafından onaylandığı plan notunda ifade edilmiştir. Angel ve Söylemezoğlu'nun plan ve tasarımları ile Yeşilyurt Mahallesinin planlaması 1948-49 yıllarında başlamış ve 1954 yılında bakanlık tarafından imar planının onaylanmasıyla planlı Cumhuriyet mahallelerinden biri olmuştur.

BU SAHA DAHİLİNDE KALAN EVVELCE TASDİKLİ İMAR PLANLARINA AİT LİSTE

YEŞİLKÖYDE HALEN UYGULANMAKTA OLUP TEKLİFİN TASDİKİ HALİNDE İPTAL EDİLMİŞ OLACAK İMAR PLÂNLARINA AİT LİSTEDİR

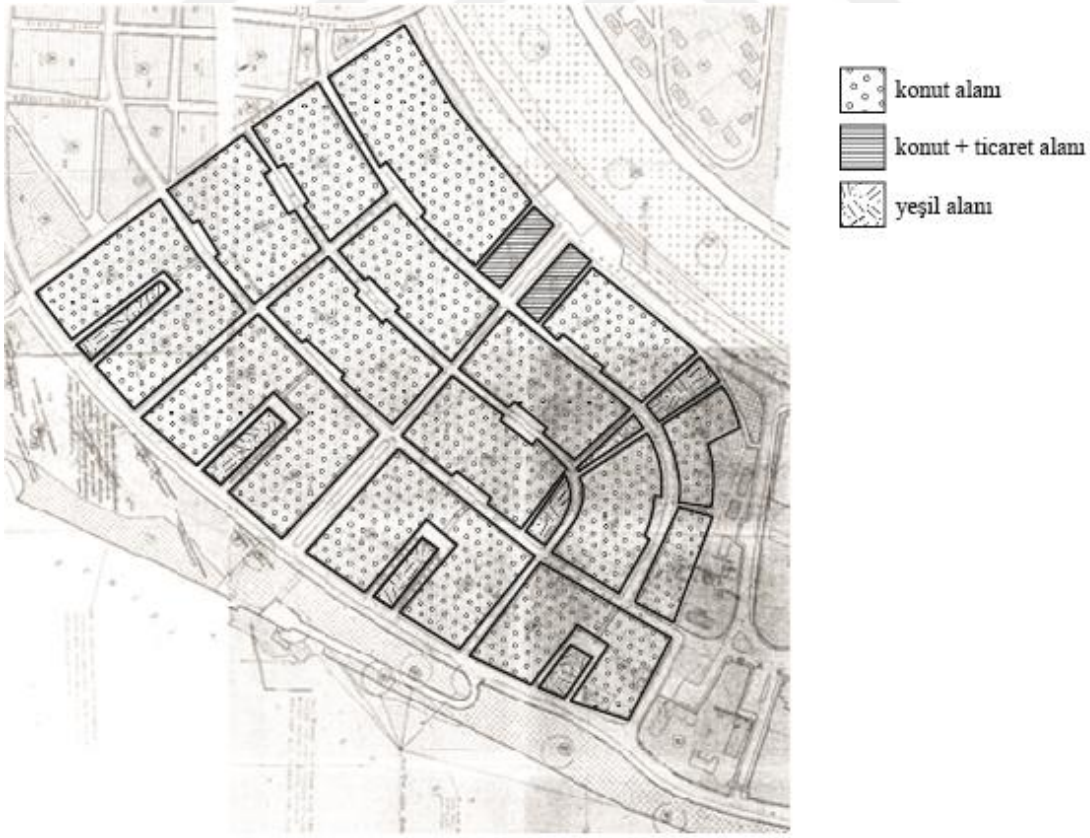
İMAR PLÂNLARININ İSMİ	ÖLÇEK	TASDİK TARİHİ	TASDİK MERCİ
YEŞİLKÖY	1 2000	25_3_1948	BAKANLIK
ÇINAR OTELİ YOLU	1 1000	1951	
YEŞİLKÖY BATI KISMI	1 2000	1952	
YEŞİLKÖY BOSTAN SOK.			
MEZARLIK YOLU	1 2000	1952	
YEŞİLYURT	1 1000	1954	
YEŞİLKÖY O.OKUL YERİ TA			
DİLÂTİ 309 ADA	1 2000	1958	
ÇINAR OTELİ CİVARI YOLU			

Şekil 3.8 Yeşilköy-Yeşilyurt İmar Planı, Plan Notu-1969 (İBB, Yeşilyurt Uygulama İmar Planı, 1969)

1948-49 yıllarına ait Kemali Söylemezoğlu tasarımı ve 1969 tasdik tarihli uygulama imar planı kıyaslandığında Söylemezoğlu'nun tasarımının küçük farklılıklar dışında tamamen uygulandığı görülmektedir. Genel olarak yerleşim alanında üç ana işlev vardır. Bu işlevler konut alanı, konut + ticaret alanı ve yeşil alanlardır. Tasarımından inşasına kadar geçen bu 20 yıllık süreçte arazi kullanımını değişmemiştir (Şekil 3.9, 3.10). İBB'nin 2017 yılında Bakırköy için yayınladığı raporda ilçeye ait arazi kullanım paftası bulunmaktadır (Şekil 3.11). Bu paftada konut + ticaret alanın mevcut nüvesinden birkaç sokak yayıldığı görülmektedir. Konut alanları ve yeşil alanlar ilk planlama aşamasındaki sınırlarını korumaktadır.

Şekil 3.9 Kemali Söylemezoğlu Yeşilyurt Planı'nda Arazi Kullanımı (Söylemezoğlu, 1948,1949)Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Şekil 3.10 Uygulama İmar Planı'nda Arazi Kullanımı (İBB, Yeşilyurt Uygulama İmar Planı, 1969) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Şekil 3.11 Bakırköy İlçesi Arazi Kullanımı (İBB Şehir Planlama Müdürlüğü, 2017)

3.2.4 Yeşilyurt Mahallesinin Gelişim Yılları

Mahdut Mesuliyetli İstanbul Yeşilyurt Bahçeli Evler Yapı Kooperatifi, Yeşilyurt mahallesinin kuruluşu ve gelişiminde aktif rol oynayan en önemli aktördür (Şekil 3.12). Angel'in söyleşisinde ve dönemin gazetelerinde çıkan birkaç haberde mahallenin halkın girişimiyle kurulduğundan söz edilmektedir. Kentsel ölçekte mahalle planlanmış ve tasarlanmış, imar faaliyetleri için belirli sınırlar getirilmiştir. Ancak yapı ölçeğinde bir tasarım yapılmamıştır. İmar yönetmeliğine göre kişisel ya da kooperatif gibi tüzel kişilerce yapılaşma devam etmiştir. 19 Ağustos 1955 tarihli (Kesler, 1955) Akşam gazetesinde (Ek-D) Yeşilyurt mahallesi hakkında bir köşe yazısı bulunmaktadır. Burada mahallenin altyapı eksikliğinden, resmi kurum ve kuruluşların mahalleye karşı ilgisizliğinden söz edilmektedir.

Mahallenin Prost[1] tarafından tasarlandığı vurgusu yapılmıştır. Aron Angel Mimarlık Dergisi'ne yaptığı söyleşide Prost ile çalıştığını dile getirmiştir. Bu yüzden Yeşilyurt'un planlanmasında Prost'un da söz sahibi olması uzak bir ihtimal değildir.

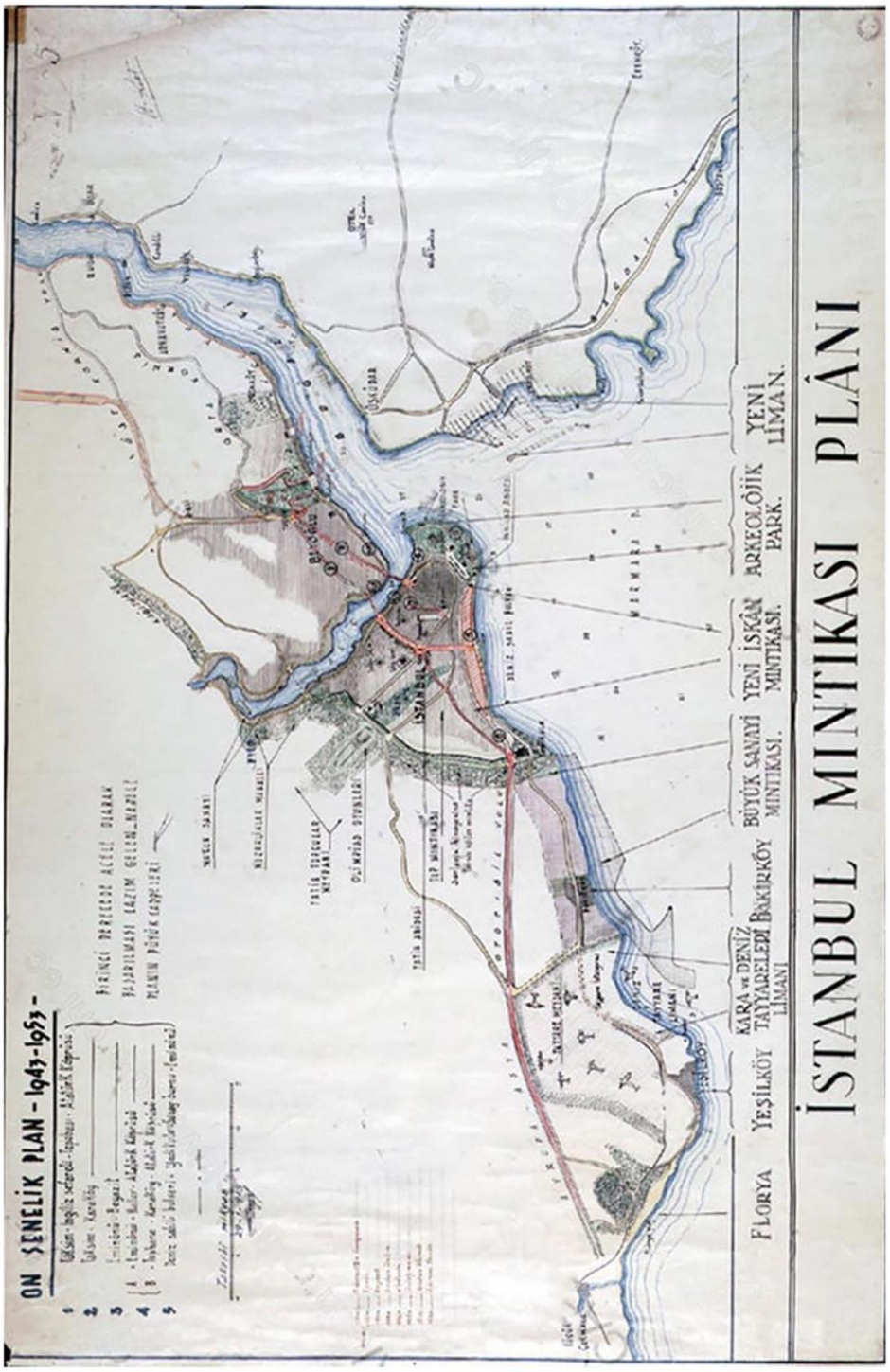
Şekil 3.12 Yeşilyurt Yapı Kooperatifi Logosu (Bakırköy Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi)

"Bakırköy ile Yeşilköy arasında Yeşilyurt adı verilen yeni bir mahalle kuruluyor. Planı şehircilik mütehassısı Prost tarafından yapılan bu mahalle İstanbul için modern bir sayfiye köyü olarak hazırlanmıştır. ... 1952'de kurulmaya başlamış olan modern sayfiye köyünde aradan 3 sene gibi kısa bir süre geçmesine rağmen plandan ve nizamdan eser kalmamıştır. Prost'un hazırladığı ve Nafia Vekâletinin tasdik edip aynen tatbikini emrettiği plana göre çarşıya tahsis edilen yer hariç olmak üzere Yeşilyurt'ta bir bodrum, iki kat ve 8 metreden yüksek bina yapılamaz. ...plan gereğinde bu sahada yapılacak binaların dört tarafında beş metre boşluk zarureti vardır." 1955 yılı Akşam gazetesindeki köşe yazısında bu ifadelerle mahallenin hangi kural ve sınırla imar edildiği anlatılmaktadır.

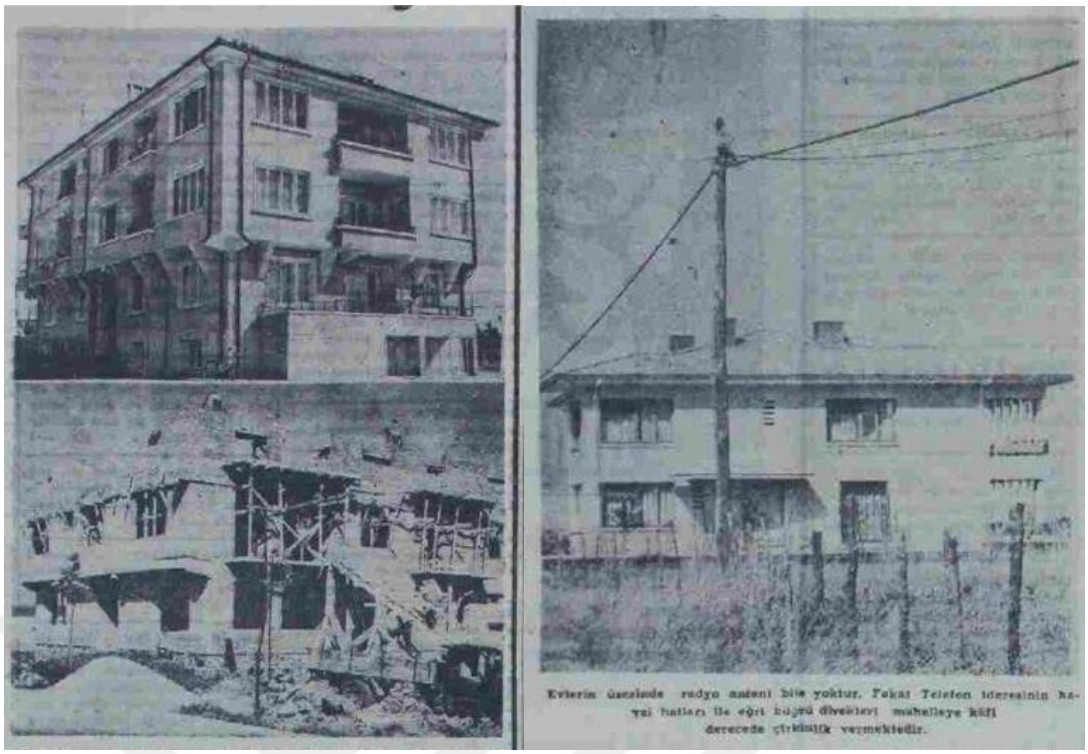
Henri Prost İstanbul'da bulunduğu 1935 ve 1952 yılları arasında İstanbul Avrupa Ciheti Nazım Planı ve İstanbul Anadolu Ciheti Nazım Planı olmak üzere her iki yakada kent planlaması üzerinde çalışmış. Avrupa yakasında bölgesel olarak daha detaylı plan çalışmalarında bulunmuştur. 1943 yılında belediye İstanbul'un

[1] Henri Prost dönemin valisi ve belediye başkanı Muhittin Üstündağı2ın resmi davetiyesiyle İstanbul'a gelen, Anadolu ve Avrupa yakaları için modern kent planlaması üzerine çalışmış, bazı projeleri hayata geçmiş Fransız mimar ve şehir plancısıdır (İstanbul 1935-1952), (Bilsel, 2010).

fethinin 500. yılı olması sebebiyle Prost'tan 10 yıllık İstanbul planı yapmasını istemiştir (Bilsel, 2010). On yıllık İstanbul bölge planına bakıldığında Prost öngördüğü konut gelişim alanları, ana ulaşım arterleri, planlanmış peyzaj alanları görülmektedir (Şekil 3.13). Bu planda Yeşilköy konut alanı olarak planlanmış olsa da Yeşilyurt için böyle bir karara rastlanmıştır. Bu planın daha erken tarihlerde hazırlandığı düşünüldüğünde Yeşilyurt'un konut alanı olmasına sonraki yıllarda karar verilmiş olabilir. Prost'un Yeşilyurt konut alanının planlanması konusunda ne kadar aktif rol aldığı bilinmemektedir. 1948 yılında Aron Angel'e böyle bir teklif geldiğinde Prost'un İstanbul Belediyesi'nde aktif olarak çalışmaya devam ettiğini ve planlama müdürlüğünün başında olduğunu unutmamak gerekmektedir.

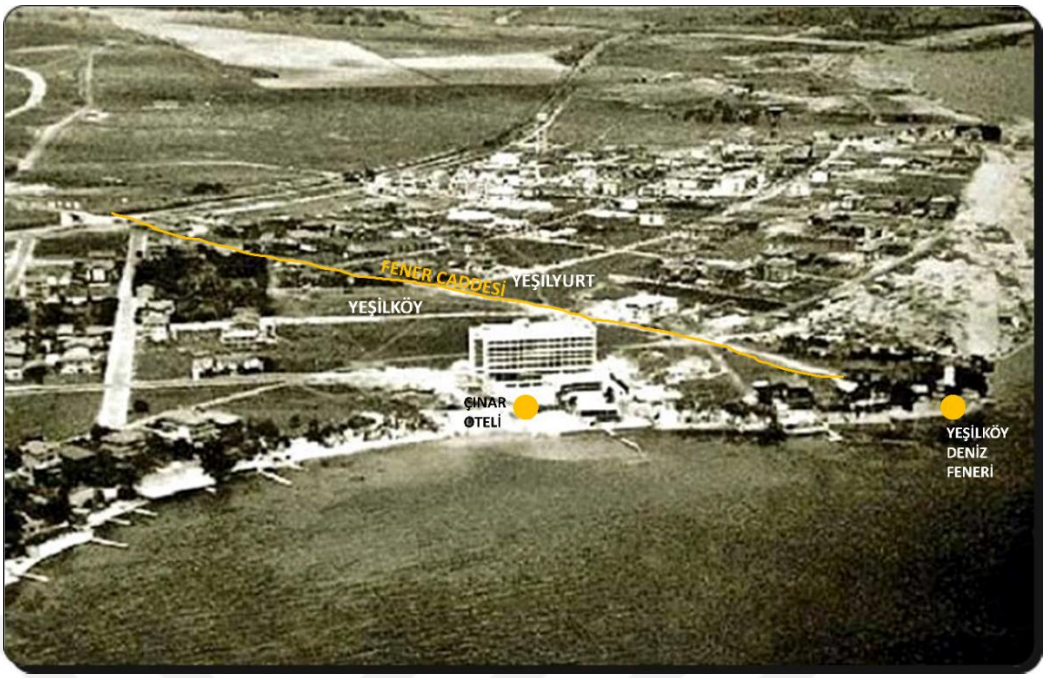
Şekil 3.13 H. Prost tarafından hazırlanan 10 yıllık İstanbul planı (Bilsel, 2010)

Şekil 3.14 19 Ağustos 1955 Akşam gazetesinden Yeşilyurt konut görselleri (Kesler, 1955)

Gazetede yer alan görsellerde evler zemin üstü bir ya da iki katlı olarak inşa edilmiştir (Şekil 3.14). Halen inşa aşamasında olan konutlar da vardır. Köşe yazısında mahallenin 1952 yılında kurulmaya başladığından söz edilmektedir. Bireysel girişimlerle kurulan bir mahalle olduğu için yerleşim alanın konutlarla dolması sürece yayılmış ve zaman almıştır. Yerel ve ulusal yönetim kanalları tarafından beklenen destek görülmediği için altyapı hizmetlerinde aksaklıklar yaşandığı köşe yazısının en önemli konusudur. "Modern sayfiye köyü" olarak tasarlanmış olmasına rağmen kamu otoritelerinin ilgisizliği yüzünden köhneleşme riskine vurgu yapılmaktadır.

1950-1960'lı yıllara ait olduğu tahmin edilen, muhtemelen uçaktan çekilmiş Yeşilköy-Yeşilyurt fotoğrafında mahalledeki inşa faaliyetlerinin halen devam ettiği okunmaktadır. Yollar açılmış ama konutlar için ayrılmış parsellerde henüz büyük bir yapılaşma başlamamıştır. Yeşilköy Mahallesi içerisinde yeşil dokuya dair alanlar fotoğraftan okunsa da Yeşilyurt için bu çıkarımı yapmak güçtür. Bu durum, Angel'in yerleşimden önce Yeşilyurt'un çalılık bir alandan ibaret olduğu sözlerini desteklemektedir (Boysan, 1999).

Şekil 3.15 Yeşilköy, Yeşilyurt mahalleleri, Çınar Oteli ve deniz feneri (Bilinmiyor, 1950-1960)

Araştırmacı yazar Taha Toros'un kişisel arşivinde yer alan süreli yayınların birinde "Marmara Kıyılarındaki İstanbul 11" başlıklı yazının konusu Yeşilyurt mahallesidir (C.I., 1960'lar). Yazının hangi süreli yayına ait olduğu ve ne zaman basıldığı tespit edilememiştir. Yazıda Ataköy'ün Türkiye Emlak Kredi Bankası girişimleri ile Yeşilyurt'un ise kişilerin girişimiyle kurulduğu ifade edilmektedir. Girişimci kişilerden birinin de eski başbakanlardan Suat Hayri Ürgüplü olduğu belirtilmektedir.

Yeşilyurt için modern kent vurgusu bu yazıda da vardır. Müstakil sayfiye konutlarının yanında, 3-4 katlı apartmanlar vardır. Yazar mahallenin caddelerinde ve sokaklarındaki ağaçları "ormancık" olarak tanımlamış. Binaların estetik olarak güzel göründüğü, caddelerin geniş ve nezih olduğunu ifade edilmiştir. Altyapı hizmetlerinin eksikliği ile ilgili sıkıntıların bu yazı kaleme alındığında düzelmiş olduğu söylenebilir. Yazıda Sirkeci Florya sahil yolunun yapımı devam ederken çekilmiş Yeşilyurt fotoğrafında denize bakan 4-5 katlı apartmanlar görülmektedir (Şekil 3.15). Sirkeci Florya sahil yolunun uygulama imar planı 1966 yılında onaylandığı için fotoğraf 1966 yılının hemen sonrasında çekilmiş olabilir (Şekil 3.16).

1955 yılındaki gazete yazısında yer verilen görsellerde yapılar zemin üstü 1 ya da 2 katlıdır, bu tarihlerde mahalle yeni kurulmaya başlamıştır ancak Taha Toros'un arşivindeki yazıda yapıların kat sayısında belli bir artış olduğu görülmektedir.

Şekil 3.16 Sirkeci-Florya sahil yolu yapılırken Yeşilyurt konutları (C.I., 1960'lar)

Yapıların ilçe belediyesi arşivindeki dosyalarına bakıldığında kat sayılarındaki artma eğilimini okumak mümkündür. Müstakil veya az katlı yapılar ya yıkılıp yeniden yapılmış ya da kat sayısını artırmak üzere belediyeye başvurulmuştur. Planlanmasından bu yana geçen 70 yıla yakın sürede Yeşilyurt Mahallesi konutları yükselme baskısı altında kalmıştır. Farklı zamanlara ait fotoğraflara bakıldığında bu değişim rahatlıkla gözlenmektedir (Şekil 3.17).

Şekil 3.17 Yeşilköy Deniz Feneri ve Yeşilyurt Mahallesi (Anonim, 1960'lar)

4
YEŞİLYURT YERLEŞİM ALANINA DAİR KENTSEL VE YAPISAL ÖLÇEKTEKİ ANALİZLER

4.1 Kentsel Ölçekte Analitik Değerlendirmeler

Bu bölümde kentsel ölçekte yapılan analizler sonucunda ortaya çıkan sonuçların değerlendirilmesi yapılmıştır. Kentsel rölöve, ada-parsel analizleri, doluluk-boşluk analizi, kat sayı adedi analizi, işlev analizi, ulaşım analizi, açık alan analizi, dönem analizi, yapı kullanım durumu analizi, mülkiyet analizi, yapısal durum analizi, korunmuşluk düzeyi analizi ile yerleşim alanı kentsel ölçekte irdelenmiştir. Analizlerin sonuçları sayısallaştırılmış bu sayede oransal olarak mahallenin mevcut durumuna dair net veriler elde edilmiştir. Mevcut durumun analizi ve değerlendirilmesi gelecekteki eğilimine dair fikir vermesi açısından önemlidir.

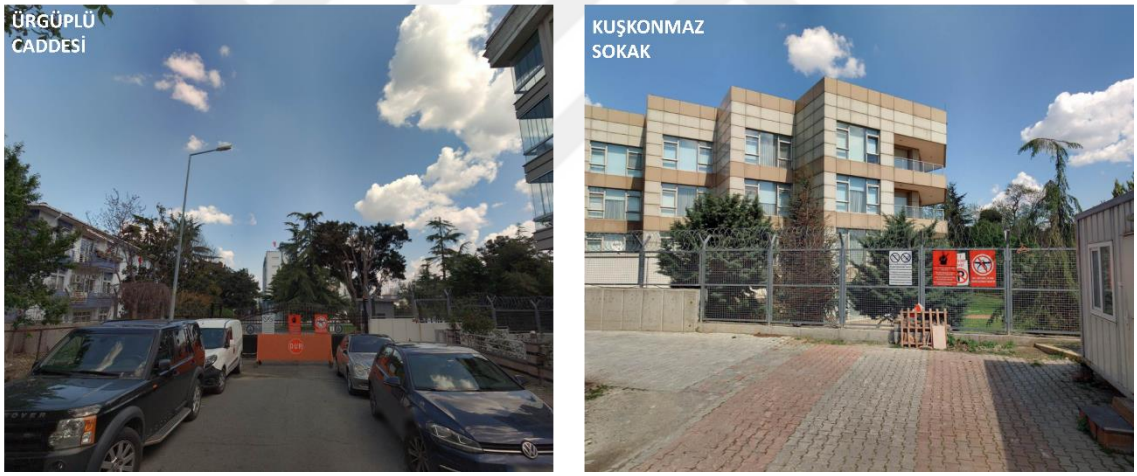
4.1.1 Kentsel Rölöve

Şekil 4.1 Yeşilyurt yerleşim alanı kentsel rölöve

Yeşilyurt yerleşim alanının kentsel rölövesi hazırlanırken kamusal ve özel açık alan kullanımları, çatı biçimlenişleri ve bitim elemanı olarak seçilen malzemeler, kamu kullanımına açık alanlarda tercih edilen döşeme malzemeleri, parsel girişleri, donatı elemanları tespit edilmiştir (Şekil 4.1).

Yerleşim alanı ikiye ayıran Sipahioğlu Caddesi denize doğru yönelen, en güçlü ulaşım akslarından biridir. Sokaklar ve caddeler birbirini dik kesmektedir. Sadece mahallenin doğusunda Hava Harp Okuluna yönelen kısımlarda yollara kavis verilmiş böylece yaya ve araç sirkülasyonu işlevsel kullanıma daha uygun hale gelmiştir. Sadece bir sokak ve bir cadde MSÜ- Hava Harp Okulunun mevcut sınırlarına dokunmaktadır. Bu sokak ve caddelerden birinde okulun kapısı (Ürgüplü Caddesi) olmakla beraber diğeri çıkmaz sokak (Kuşkonmaz Sokak) olarak kalmıştır (Şekil 4.2).

Şekil 4.2 Ürgüplü caddesinden MSÜ HHO' na bakış ve giriş kapısı (İŞH Arşivi)

Marmaray Yeşilyurt İstasyonundan Sipahioğlu Caddesine giriş yapıldığında yolun her iki yanında bitişik nizam yapılardan oluşan yapı adaları bulunmaktadır. Bu yapı adaları ticaret + konut olarak işlevlendirilmiştir (Şekil 4.3). Zemin katları kolonatlı geçişe sahip olup alanın ticari fonksiyonu vurgulanmıştır. Yaya yolundaki bu kolonatlı sistem, hareket kurgusunu gelip geçilen bir yerden vakit geçirilen bir yere dönüştürme fırsatı vermiştir. Karşılıklı iki yapı adasının zemin katındaki bu kurgu geleneksel çarşı tasarımlarından ilham alınmış hissi uyandırır.

Şekil 4.3 Sipahioğlu caddesindeki Ticaret +konut alanları ve zemin kattaki portikli geçişler (İŞH Arşivi)

Araç yolları tek yönlü olsa da iki aracın sığabileceği genişliktedir. Araç yolları yer yer asfalt kaplama yer yer kilitli parke taşı döşemeye sahiptir. Her yapı adasını kilitli parke taşı döşemeli kaldırımlar çevrelemektedir.

Her yapı adasında iki parsel yoldan çekilerek cep otopark alanları bırakılmıştır. Günümüzde kullanıcı kapasitesi değiştiği için bu otopark alanları adalar için yetersiz kalmıştır. Her ne kadar bazı yapıların bodrum katlarında kapalı otopark alanları olsa da araç yollarında park edilmiş arabalar görmek kaçınılmazdır.

Araç yollarının her iki yanı belirli aralıklarla ağaçlandırılmıştır. Ağaçların yaşça daha büyük oldukları sokak ve caddelerde dallar ve yapraklar gökyüzü kapatacak kadar büyümüş ve her bir sokak alleye[1] (Şekil 4.12) dönüşmüştür.

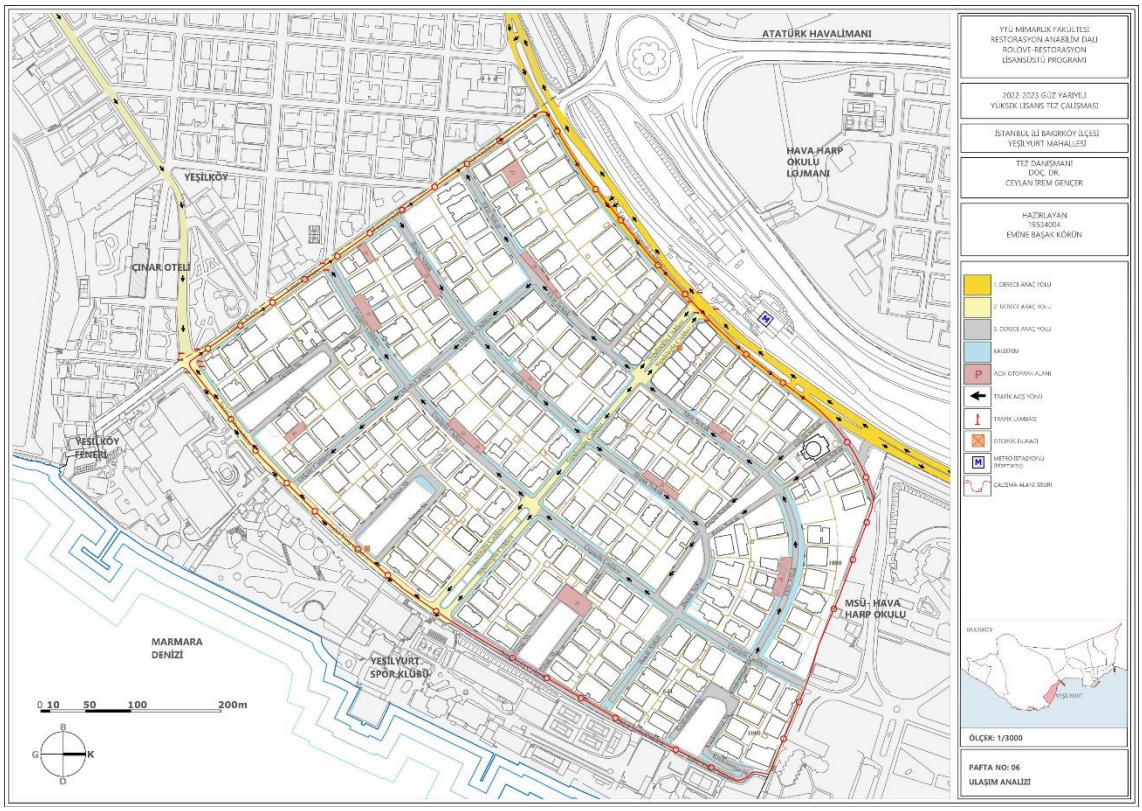
Güneyde yer alan yapı adalarında ve doğudaki daha organik formlu yapı adalarının ortasında kamusal yeşil alanlar bulunmaktadır. Bu yeşil alanların sınırlarında tel örgüler (Şekil 4.9, 4.10, 4.11) vardır. Aynı zamanda parsellerdeki yapıların kendilerine ait açık alanları vardır.

4.1.2 Ulaşım Analizi

Yerleşim alanı deniz kıyısında yer almasına rağmen deniz ulaşımı yoktur. Mahalleye ulaşım için kullanılan iki alternatif yol vardır; kara yolları ve raylı sistem. Mahallenin ilk kurulduğu yıllarda banliyö tren hattının Yeşilyurt durağı

[1] alle Fr. (allée): iki yanı ağaçlı, bazen de üstü dallarla örtülü yaya yolu. (Hasol, 2020)

mahalleye ulaşım sağlandığı noktalardan biridir. Günümüzde bu tren hattının bir kısmı TCDD'ye bağlı Marmaray tarafından kullanılmaktadır ve bu noktada Marmaray Yeşilyurt İstasyonu bulunmaktadır.

Şekil 4.4 Yeşilyurt yerleşim alanı ulaşım analizi

Aynı zamanda çalışma alanının kuzeyindeki Yeşilyurt İstasyon Caddesi üzerinden ve mahalle içerisinden geçen İETT otobüs hatları bulunmaktadır. Yerleşim alanının içerisinde biri Sipahioğlu Caddesi diğeri Sahil Yolu Caddesinde olmak üzere iki otobüs durağı yer alır (Şekil 4.4).

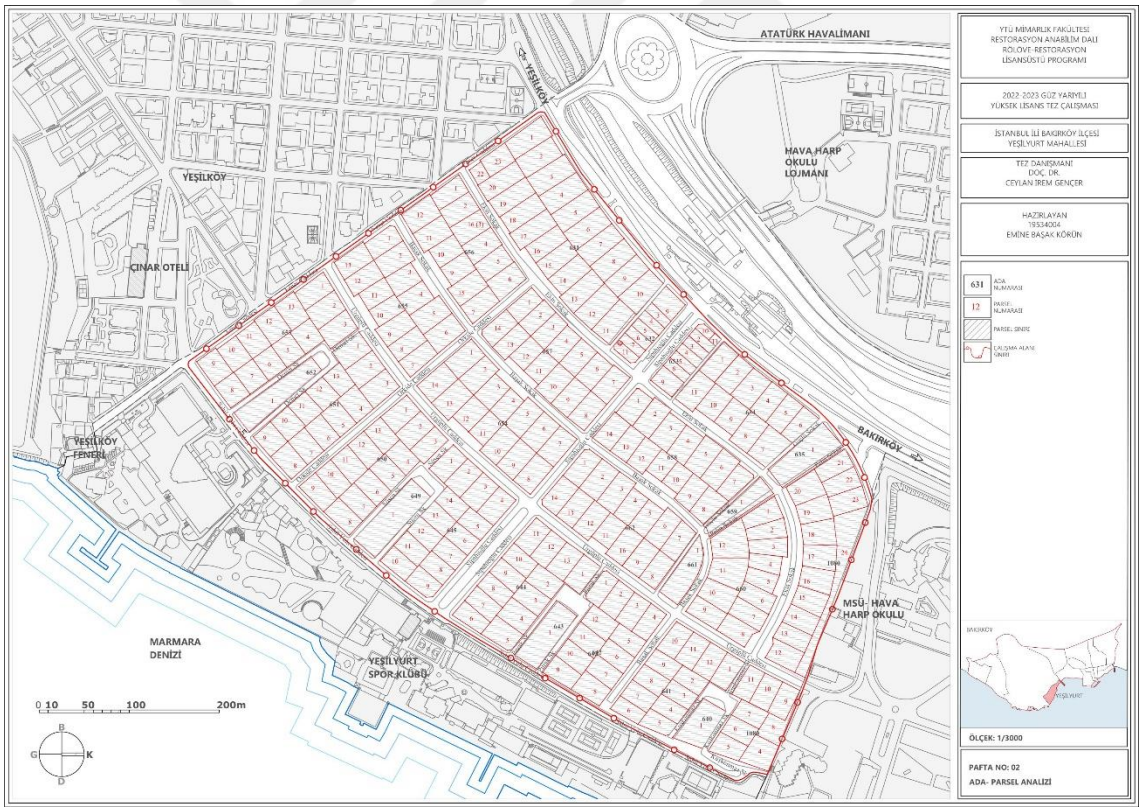
Yerleşim alanı içerisinde ve çevresinde araç yolları 4 kademelidir. Eski Havaalanı Caddesi ve Havuzlu Kavşağı alana ulaşımı da sağlayan ana dağıtıcı yoldur. Bu yoldan Yeşilköy, Yeşilyurt ve Ataköy'e de erişim sağlandığı 2. kademeli yol olan Yeşilyurt İstasyon Caddesi ve Demiryolu Caddesi yolları bulunmaktadır. Bu yolların hız sınırı 1. Kademeli yollara göre daha düşüktür. Sipahioğlu Caddesi, Fener Caddesi ve Sahilyolu Caddesi semt içerisinde erişimi sağlayan ve trafiği ana arterlere aktaran 3. Kademeli yollardır. Son olarak semt içerisinde yapılara doğrudan erişimin sağlamak için kurgulanmış 4. kademeli yollar yer alır (Şekil

4.5). Yeşilyurt mahallesine ulaşım ve kendi içindeki erişim için planlanan yol kurgusu iyi çalışır durumdadır.

Şekil 4.5 Yeşilyurt İstasyon Caddesi (2. kademe yol), Sipahioğlu caddesi (3. kademe yol), Ürgüplü ve Orkide caddesi (4. kademe yol) (İŞH Arşivi)

4.1.3 Ada- Parsel Analizi

Şekil 4.6 Yeşilyurt yerleşim alanı ada-parsel analizi

Toplamda 26 yapı adası 260 parsel bulunmaktadır. Yapı adalarından 7 ada tek parseldir (Şekil 4.7), kalan 19 yapı adası 8 ile 22 parsel aralığında bölünmüştür. Tek parselden oluşan yapı adaları kamusal yeşil alanlar için ayrılanlardır diğerleri

ise konut alanlarıdır. Genel olarak adalardaki parsel sayısı 12-14 parsel arasındadır (Şekil 4.6).

Şekil 4.7 Tek parselden oluşan yapı adalarını gösteren uydu görüntüsü (Google, 2021) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

632 ve 633 adalardaki parsel büyüklükleri yerleşim alanı içerisinde en küçük olanlardır. Bu yapı adalarında yapılar bitişik nizam olarak kurgulanmıştır. Bu adaların büyüklüğü 300 m^2 civarındadır. Yapılar caddeye göre konumlanmıştır ve arka bahçeleri vardır. Diğer adalardaki parsel büyüklüleri birbirine yakın alanlara sahiptir. Parsellerin alanları 750-1000 m^2 arasında değişmektedir. Bu adalarda yapılar ayrık nizam olarak kurgulanmıştır. Yönelimleri cadde ve sokaklara doğrudur ve geniş arka bahçeleri vardır. Ön bahçe sayılabilecek büyüklükte olmasa da birçoğu yoldan geri çekilerek caddeye bakan cephesinde yeşil alana sahiptir.

4.1.4 Dolu Boş Analizi

26 ada 260 parselden oluşan yerleşim alanında 635 ada, 640 ada, 649 ada, 652 ada, 659 ada, 661 ada kamusal yeşil alan olarak tasarlandığı için yapılaşma yoktur ve her biri tek parselden oluşur (Şekil 4.10).

Diğer 20 adada toplam 254 parsel bulunmaktadır ve bunların 17'sinde yapı bulunmamaktadır (Şekil 4.8, 4.9). Sekiz parselde ise yeni yapı inşaatı devam etmektedir. Uydu görüntülerine bakıldığında boş parsellerdeki yapıların son 10 yıl içerisinde yıkıldığı ve yeniden inşa edilmediği tespit edilmiştir.

Yapıların parsel içerisindeki taban alanının açık alanlara oranına bakıldığında 1990 sonrası inşa edilen yapılarda taban alanını maksimum oranda kullanma eğilimi gözlemlenmiştir. Bu eğilimde daha fazla konut birimi ve kâr elde etme isteği söz konusudur.

Şekil 4.8 Yapılaşma olmayan boş parsele örnek; 656 ada 12 parsel (Körün, 2022)

Şekil 4.9 Yerleşim alanı içerisinde boş parselleri gösteren uydu görüntüsü (Google, 2021) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

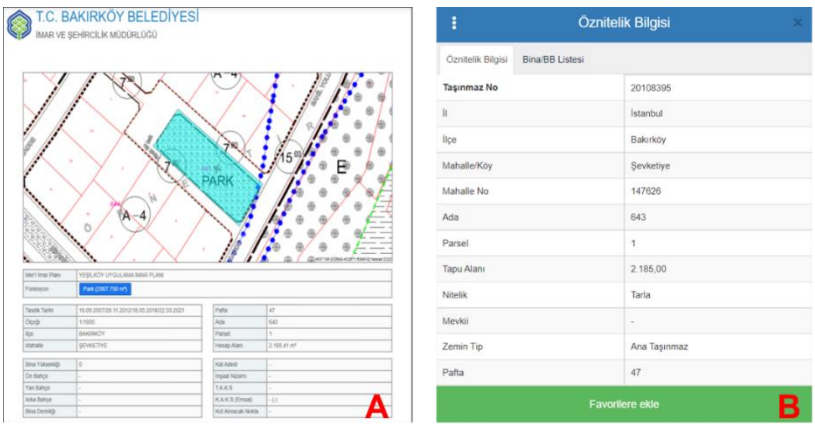
Şekil 4.10 Yeşilyurt yerleşim alanı dolu-boş analizi

4.1.5 Açık Alan Analizi

Çalışma alanındaki toplam 26 yapı adasından 6'sında yapılaşma yoktur. Bu adalar kamusal yeşil alan olarak bırakılmıştır. 640, 643, 649, 652, 659, 661 adalarının fonksiyonları uygulama imar planında park olarak geçmektedir. Aynı zamanda Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü verilerine göre aynı parselin niteliği tarla olarak gözükmektedir (Şekil 4.12).

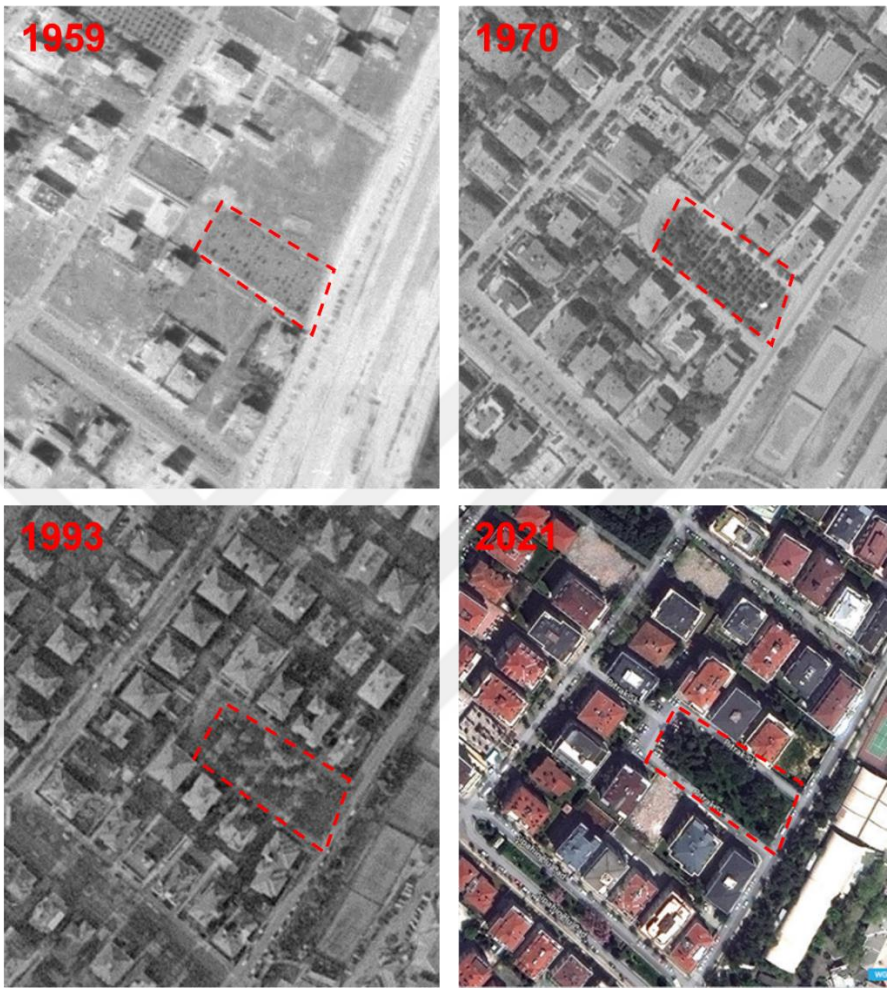

Şekil 4.11 Yeşilyurt yerleşim alanı açık alan analizi

Şekil 4.12 643 ada 1 parsele ait tapu ve imar durumu bilgileri (A, Bakırköy Belediyesi İmar Bilgisi; B, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Tapu Bilgisi)

Bahsi geçen kentsel açık alanlar mahallenin tasarım süreci itibariyle kurgulanmış ve yerleşim alanının kurulması sürecinde ağaçlandırılarak günümüz halini almıştır. 1950'lerden itibaren uydu görüntüleri incelendiğinde kentsel açık alanların oluşum ve gelişim sürecini takip edebilmek mümkündür (Şekil 4.13).

Şekil 4.13 643 ada 1 parselde bulunan park alanının yıllar içerisindeki gelişimi, 1959,1970,1993 Hava Genel Müdürlüğü Arşivi, 2021 İstanbul Şehir Haritası Arşivi (Yazar tarafından düzenlenmiştir.)

Bu alanlar günümüzde tel ile çevrilidir. Yeşil alanlara erişim için tel örgülerde bir ya da iki adet kapı vardır (Şekil 4.14, 4.15, 4.16). Her ne kadar Uygulama İmar Planında işlevi park olsa da bu yeşil alanlar günümüzde kamu kullanımı için davet edici mekanlar değildir. Yerleşim alanı içerisinde bulunan bu parsellerin kamusal açık alan olarak büyük bir potansiyel barındırmasına rağmen âtıl bırakılması kentsel problemlerden biridir.

Şekil 4.14 659 ada 1 parselde yer alan kentsel açık alan (İŞH Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Şekil 4.15 640 ada 1 parsel ve 643 ada 1 parselde yer alan kentsel açık alanlar ve tel örgüler (İŞH Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Şekil 4.16 649 ada 1 parsel,652 ada 1 parsel ve 661 ada 1 parselde yer alan kentsel açık alanlar ve tel örgüler (İŞH Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Ana ulaşım aksları ve erişim yollarının her iki yanının ağaçlandırılarak aksın vurgulanması ve peyzaj tasarımı değinilmesi gereken bir diğer önemli konudur. Bahsedilen bu peyzaj alanları her ne kadar belirli bir eylem için tasarlanmış mekânlar olmasa da mahallenin kuruluşundan günümüze kadar kullanıcıların dikkatini çeken ve estetik değeri onaylanan bir peyzaj ögesi olmuştur (Şekil 4.17). 1960'lara ait bir köşe yazısında semtin sokakları ve caddeleri "ormancık" olarak betimlenmiştir (C.I., 1960'lar).

Şekil 4.17 Sipahioğlu Caddesi ve Ekin sokağa bakış (Google)

632 ve 633 ada yapı adalarında yapılaşma bitişik nizam, diğer yapı adalarında ise ayrık nizamdır. Her ne kadar 632 ve 633 adalarda yapılar parselin tamamına yerleşmese de arka bahçelere süreç içerisinde ana yapıya hizmet eden geçici strüktürler eklenmiş ve parsel içi açık alanlar oldukça küçülmüştür (Şekil 4.18).

Şekil 4.18 632 ada parsel içi açık alanlara eklenen geçici strüktürler (İŞH Arşivi)

Parsel içi açık alanların bulunduğu alanlar ayrık nizam yapılaşmanın olduğu yapı adalarıdır. Yapılar sokak ve caddelere yönelimli olarak tasarlanmış ve geniş arka bahçeler bırakılmıştır (Şekil 4.19). Parsel içi açık alanların büyüklüğü yıllar içerisinde gittikçe azalmıştır. Yapılaşma sınırları ve imar yönetmeliğindeki değişiklikler bu konuda etkili olmuştur.

Şekil 4.19 645 ada 2 parsel ve 654 ada 7 parselde yan bahçe olarak parsel içi açık alan, 656 ada 9 parselde ön bahçe olarak parsel içi açık alan (İŞH Arşivi)

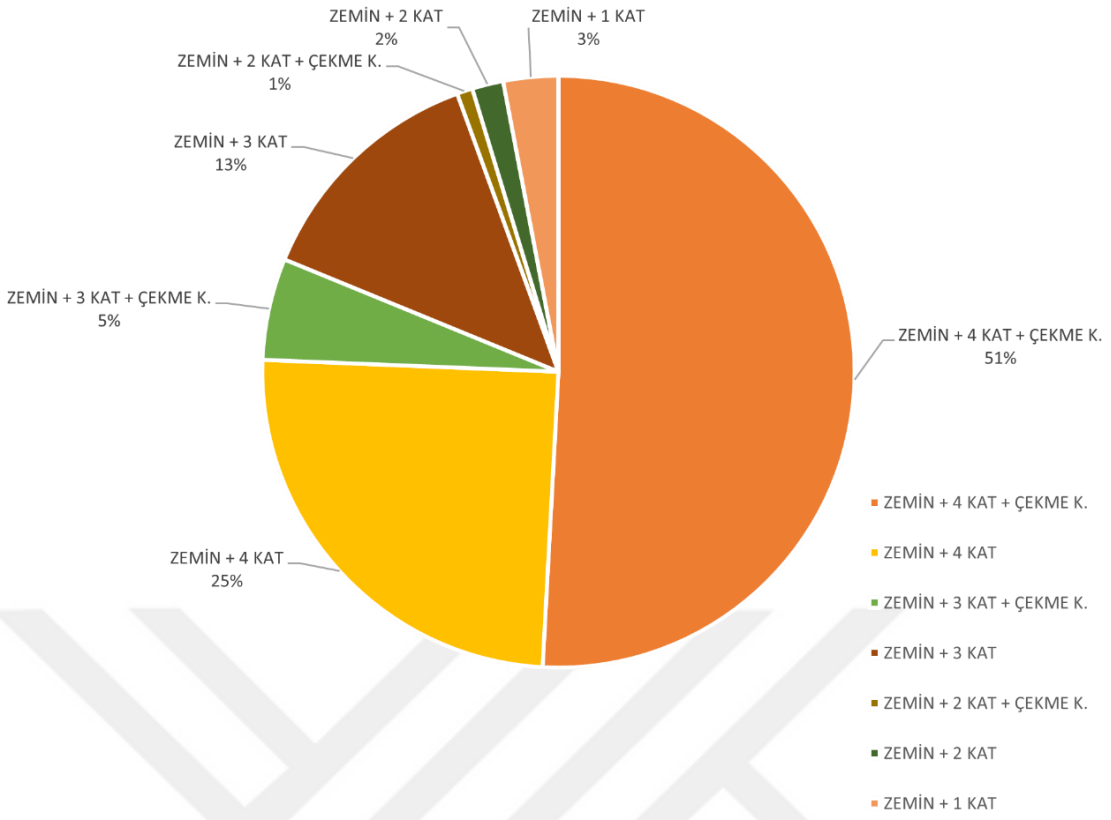
4.1.6 Kat Adedi Analizi

Alan içerisinde toplamda 260 parsel bulunmaktadır. Bunlardan 6'sı kentsel açık alandır. 17 parselde yapı yoktur, geriye kalan 237 parsel üzerinde kat sayısı analizi yapılmıştır. Bazı parsellerden 2 yapı bulunduğu için 237 parselde toplamda 234 yapı bulunmaktadır (Tablo 4.1).

234 yapıdan 119'u zemin + 4 kat + terasa sahiptir ve toplamın %51'ini oluşturmaktadır. 58 yapı zemin + 4 katlıdır ve %25'lik bir dilime sahiptir. 31 yapı zemin + 3 katlıdır ve bütün yapılar içinde %13'lük bir alanı oluşturur (Şekil 4.21).%94'lük çoğunluğu zemin üzeri 3 ve 4 katlı yapılar oluşturmaktadır. Bu yapıların bir kısmında çekme kat bulunurken bir kısmında çekme kat yoktur (Şekil 4.22, 4.23, 4.24, 4.25).

Şekil 4.20 Yeşilyurt yerleşim alanı kat adedi analizi

Şekil 4.21 Kat sayısı analizini gösteren grafik

Tablo 4.1 Kat sayılarına göre yapıların dağılımını ve oranlarını gösteren tablo

Kat adedi	Miktarı	Oranı
Zemin + 4 kat + çekme	119	%51
Zemin + 4 kat	58	%25
Zemin + 3 kat + çekme	13	%5
Zemin + 3 kat	31	%13
Zemin + 2 kat + çekme	2	%1
Zemin + 2 kat	4	%2
Zemin + 1 kat	7	%3
TOPLAM	**234**	**%100**

Şekil 4.22 Zemin + 3 katlı yapılardan örnekler (Körün, 2022)

Şekil 4.23 Zemin + 3 katlı yapılardan örnekler (Körün, 2022)

Şekil 4.24 Zemin + 4 katlı yapılardan örnekler (Körün, 2022)

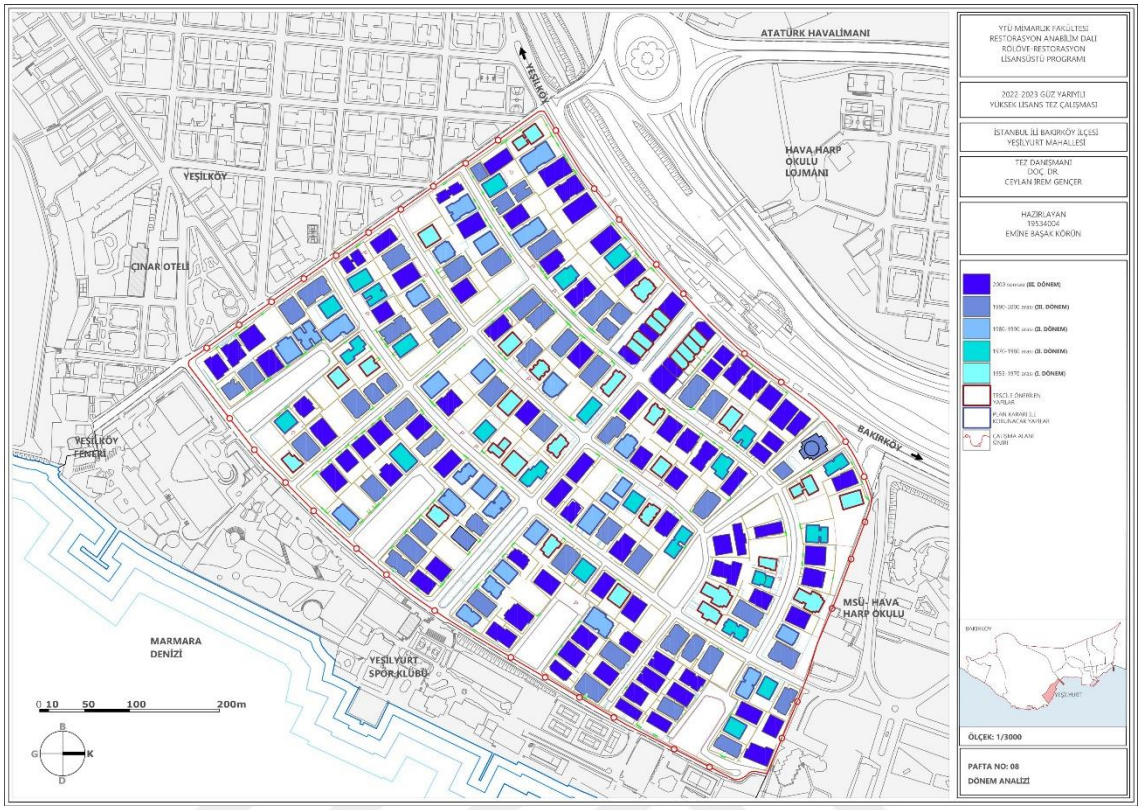

Şekil 4.25 Zemin + 4 katlı yapılardan örnekler (Körün, 2022)

Yerleşim alanındaki yapıların kat sayısı ve miktarlarına bakıldığında belli bir homojen dağılımın olduğu görülmektedir. Bu homojen dağılımın sebebi; Yeşilyurt'un havaalanı mânia sınırları içinde yer alması ve bu durumun yapıların maksimum yüksekliklerinde bir sınırlandırma getirmesidir (Şekil 4.20).

Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından 31.01.2011 tarihinde Atatürk Havalimanı Mânia Planı onaylanmış ve yayınlanmıştır. 29.10.2018 tarihinde İstanbul Yeni Havalimanı faaliyetine başlamış ve bu tarihten itibaren Atatürk Havalimanı âtıl kalmıştır. 2011 yılı onaylı Atatürk Havaalanı Mânia Planı geçerliliğini korumaktadır. Bu planın yürürlükten kalkması halinde uygulama imar planı değişebilir ve havaalanı yakın çevresindeki maksimum bina yüksekliği artabilir. Böyle durum Yeşilyurt konut alanındaki yapılaşmayı da etkileyecektir.

4.1.7 Yapım Dönemi Analizi

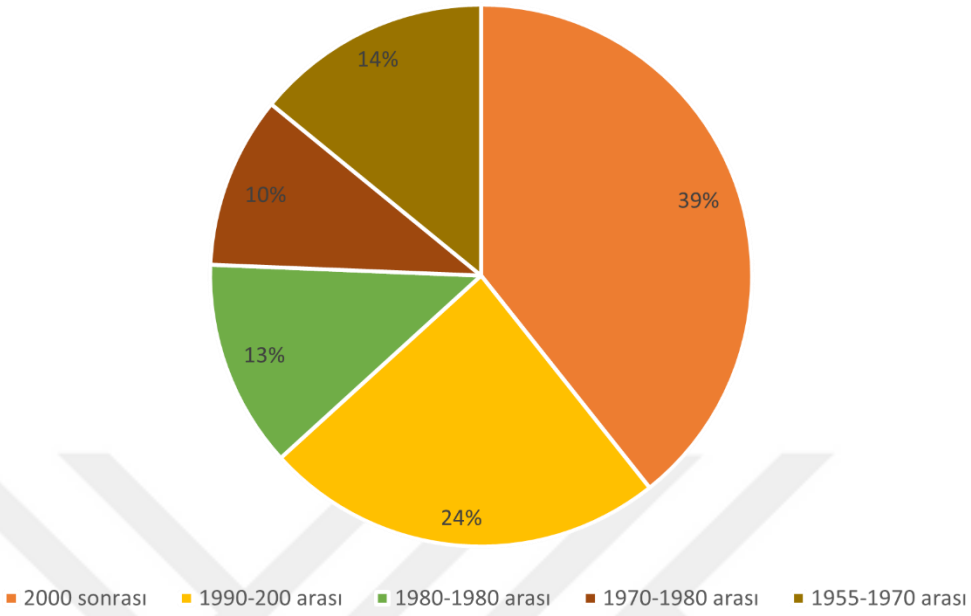
Şekil 4.26 Yeşilyurt yerleşim alanı yapım dönemi analizi

Yapım dönem tespitleri yapılırken; İstanbul Şehir Haritası Arşivi uydu görüntülerinden, Google Earth uydu görüntülerinden, Hava Genel Müdürlüğü Arşivi uydu görüntülerinden, Bakırköy Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivinden, alan çalışması ile benzer dönem yapılarının tarihlendirmesinden yararlanılmıştır (Şekil 4.26).

Yapım dönemi analizi, nitelikli yapı stokunu doğru şekilde tespit etmek açısından önemlidir. Bazı yapılar gördükleri müdahale nedeniyle niteliksiz olarak algılanabilmektedir. Konut alanında yapıların inşa tarihi 1955 ile 2022 yılları arasında değişmektedir.

Modern mimarlık mirası kapsamında değerlendirilecek yapıların inşa tarihi aralığı 1955-1970 olarak belirlenmiştir. Yapım dönemi analizinde beş dönem çalışması yapılmıştır. Bu beş dönem 2000 yılı sonrası inşa edilenler, 1990-2000 yılları arasında inşa edilenler, 1980-1990 yılları arasında inşa edilenler, 1970-1980

yılları arasında inşa edilenler ve 1955-1970 yılları arasında inşa edilenlerdir (Tablo 4.2).

Şekil 4.27 Yapım dönemi analizi grafiği

Çalışma yapılan toplam 234 yapıdan 148 tanesi 1990-2021 yılları arasında inşa edilmiştir ve yapı stokunun %63'ünü kapsamaktadır (Şekil 4.27). Genel grafiğe bakıldığında son yirmi yıl içerisinde yapılan konutların en büyük orana sahip olduğu görülmektedir. Modern mimarlık mirası potansiyeline sahip yapılar (1955-1970) %14'lük dilimi oluşturmaktadır. Bu yapılar I. dönem yapılarıdır.

1955-1970 yılları arasında inşa edilen yapılar genellikle zemin + 2 ve zemin + 3 katlıdır (Şekil 4.28). Bu tarih aralığında yapılan en erken dönemli yapılar 632 ve 633 adadaki çarşı alanı ve çalışma alanı içerisindeki az sayıdaki müstakil konutlardır. Günümüze yaklaştıkça yapıların kat sayısında artış gözlenir. 1955-1970 yılları arasında inşa edilen yapı stokuna bakıldığında kat sayısı az olanlar erken tarihli yapılardır (Şekil 4.29).

Şekil 4.28 Alandaki en erken dönemli yapılara örnekler, solda 1957 yılı konut + ticaret yapısı sağda 1961 yılı konut yapısı (Körün, 2022)

Şekil 4.29 1955-1970 yılların arasında inşa edilmiş yapı örnekleri (Körün, 2022)

1970-1980 yılları aralığında inşa edilen yapıların büyük çoğunluğu zemin + 3 katlıdır ve apartman bloku olarak tasarlanmıştır (Şekil 4.30). Sadece 645 ada 4 parselde yer alan 1980 yılında inşa edilen yapı zemin + 1 katlı iki daireden oluşan müstakil konuttur.

Şekil 4.30 1970-1980 yılları arasında inşa edilen yapılara örnekler. Sol (İstanbul Şehir Haritası, 2018), sağ (Körün, 2022)

1980-1990 yılları arasında yapılan yapıların çoğunda cephe bitiş malzemesi olarak taraklı sıva üzeri boya kullanılmıştır (4.31). Yapıların girişleri yoldan geri çekilerek ya da giriş aksı vurgulanarak özelleştirilmiştir (Şekil 4.32). Bu tarih aralığındaki yapılarda anıtsal girişlerin olduğu söylenebilir. Daha erken tarihli yapılarda giriş aksı vurgusu bu kadar karakteristik ve özelleşmiş örneklere rastlanmamıştır.

Şekil 4.31 1980-1990 yılları arasında inşa edilen yapılara örnekler (Körün, 2022)

Şekil 4.32 1980-1990 yılları arasında inşa edilen yapılara örnekler (Körün, 2022)

Tablo 4.2 Yapım dönemine göre yapıların dağılımını ve oranını gösteren tablo

Yapım Dönemi	Miktarı	Oranı
2000 sonrası	92	%40
1990-2000 arası	53	%23
1980-1990 arası	30	%13
1970-1980 arası	22	%10
1955-1970 arası	34	%14

İlçe belediyesi imar arşivinde, yapıların işlem dosyalarına bakıldığında yıkıp yeniden inşa etmek amaçlı birçok başvuru yapıldığı tespit edilmiştir. Süreç içerisinde oldukça genç yapılar bile yıkılmış yerine konut birimi ve kat sayısı daha fazla yapılar yapılmıştır. 2000 sonrasında ise bu tutum ivme kazanmıştır. Son yirmi yılın uydu görüntülerine bakıldığında bu dönüşümün etkilerini okumak oldukça kolaydır.

Şekil 4.33 656 ada 1 parseldeki yapılaşmanın yıllar içerisindeki değişimi (1959,1982 yılları uydu görüntüsü HGM Arşivi, 2021 yılı uydu görüntüsü İŞH Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

656 ada 1 parsele ait 1959, 1982 ve 2021 yıllarında çekilmiş uydu görüntülerine bakıldığında parselin üç farklı yapıya ev sahipliği yaptığı görülmektedir (Şekil 4.33). 1959 yılında görülen yapının müstakil ya da az daireli bir apartman konutu olması muhtemeldir. Aradan geçen 20 yıla yakın sürede parselde başka bir konutun inşa edildiği ve taban alanının büyüdüğü bu sebeple de parsel içi açık alanın azaldığı gözlenir. 2021 yılına ait uydu görüntüsüne bakıldığında 1982'de görülen yapıdan başka bir yapı olduğu tespit edilmiştir. Yapının oturum alanının büyümesi çekme mesafelerini de azaltmış ve parsel sınırlarına yaklaştırmıştır. Bu parselin hikayesine benzer süreçlere sahip birçok parsel olduğunu söylemek mümkündür. Ortalama 20-30 yılda bir yapıların yıkılıp yeniden inşa edilme tutumu olduğu gözlenmektedir.

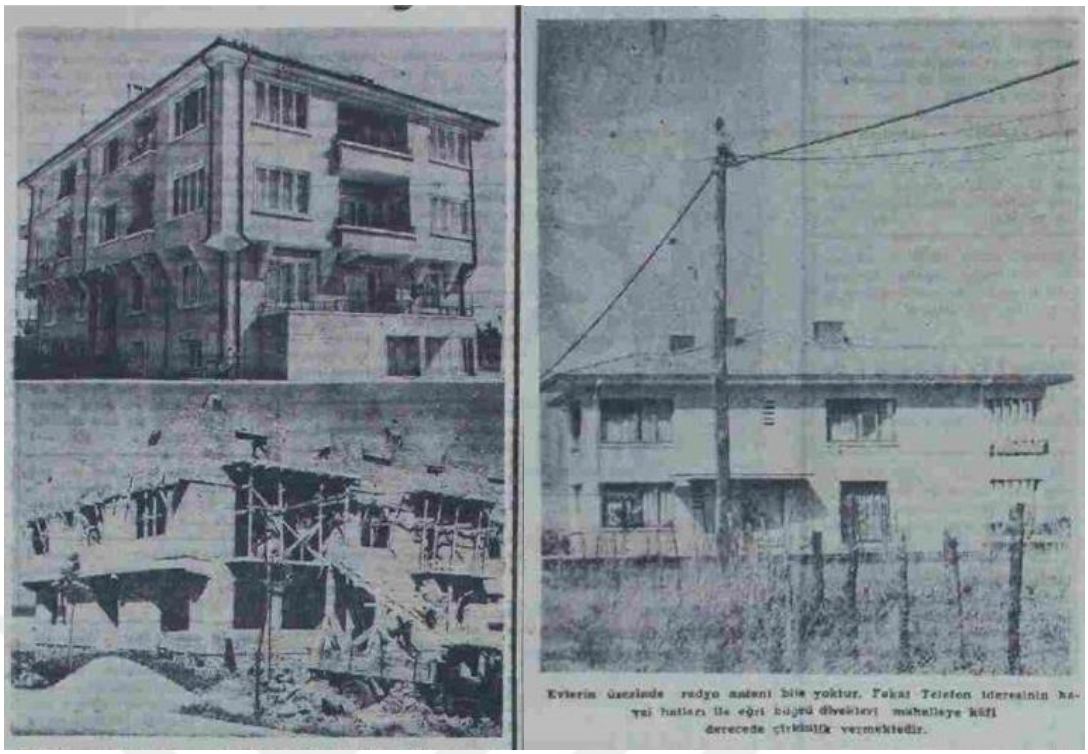
1955-1970 yılları arasında inşa edilmiş yapılar parsellerindeki ilk dönem yapıları olarak nitelendirilebilir. Hava Genel Müdürlüğü arşivinden elde edilen 1967 yılına ait hava fotoğrafına bakıldığında yerleşim alanının neredeyse tamamında yapılaşma olduğu görülmektedir (Şekil 4.34). Mahallenin gelişimi hava fotoğrafları ve uydu görüntülerinden takip edildiğinde yaklaşık olarak 1970 yılına kadar ilk imar faaliyetlerinin devam ettiği söylenebilir (EK B). Yapım dönemi analizindeki ikinci dönem 1970-1990 yılları aralığıdır. Bu dönemdeki yapılar ilk dönemde inşa edilen yapıların yerine inşa edilen yapılardır. 1970-1990 yılları arasında inşa edilen yapılar ise 1990 sonrası yeniden bir dönüşüme girmiştir. Böylece parsellerde üçüncü dönem yapılar görülmeye başlanmıştır. Modern mimarlık mirası potansiyeli barındıran yapılar 1955-1970 yılları arasında inşa

edilmiş birinci dönem yapılarıdır. 1970 yılı sonrasında inşa edilen yapıların arasında da döneminin nitelikli örneklerini görmek mümkündür.

Şekil 4.34 1967 yılına ait Yeşilyurt mahallesi hava fotoğrafı (HGM Arşivi,1967)

Yerleşim alanı içerisinde belli dönemlerde yoğunlaşan inşa faaliyetlerindeki etkenler arasında imar yönetmelikleri gösterilebilir. Konut alanına dair en erken fotoğraflar ve imar yönetmeliğine dair bilgiler 1955 yılına ait Akşam gazetesinde yer almaktadır. 1954 yılında bakanlık tarafından onaylanan uygulama imar planına erişilememiştir. Konut alanına dair ilk yapılaşma şartlarına dair bilgiler gazetedeki köşe yazısından edinilmiştir.

Şekil 4.35 19 Ağustos 1955 Akşam gazetesinden Yeşilyurt konut görselleri (Kesler, 1955)

Yapılaşmanın ilk yıllarında müstakil konutlar kadar az katlı apartmanlar da bulunmaktadır. 1955-1970 yılları arası olarak belirlenen ilk dönemde hem müstakil konutların hem de az katlı apartmanların birlikte tercih edildiği bir dönemdir. 1970 sonrasında ilk dönem yapılarının yıkılıp yerine yeni yapılar yapılmasının en önemli sebeplerinden birisi de 1969 uygulama imar planında yer alan maksimum yapı yüksekliğinin 12.5 m'ye çekilmesi hükmü olmalıdır. Hava fotoğrafları birbiriyle kıyaslandığında parsel bazlı dönüşümler okunabilmektedir. 1994 yılında uygulama imar planında belirtilen yapılaşma sınırları 1969 yılında uygulama imar planındaki ile aynıdır. Yapılaşma sınırları değişmemiş olsa da 1990 yılından sonra ikinci dönem yapılarının yıkılıp yapılma süreci başlamıştır. 2007 yılındaki uygulama imar planında maksimum yapı yüksekliği hükmü kaldırılmış yerine kat sayısı sınırı getirilmiştir. Böylece ikinci dönem yapılarının kaybı hız kazanmıştır.

- **1955 Akşam Gazetesi:** Bir bodrum kat+ iki kat, maksimum yapı yüksekliği 8 m, TAKS: 0,25, ayrık nizam
- **1969 Uygulama İmar Planı:** Maksimum yapı yüksekliği 12,5 m, TAKS: 0,25, ayrık nizam (İBB İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi)
- **1994 Uygulama İmar Planı:** Maksimum yapı yüksekliği 12,5 m, TAKS: 0,25, ayrık nizam (İBB İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi)
- **2007 Uygulama İmar Planı:** 4 kat, TAKS: 0,25, ayrık nizam (İBB İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi)

Yapım dönemi analizindeki dönem tespitleri modern mimarlık mirası potansiyeline sahip yapı stokunun belirlenmesi açısından önemlidir. 1955-1970 yılları arası ilk dönem yapıları modern mimarlık mirası nesnesi olarak kabul edilmiştir. Koruma kararları ve müdahale önerilerinde yapım dönemleri belirleyici aktörler arasında yer almaktadır.

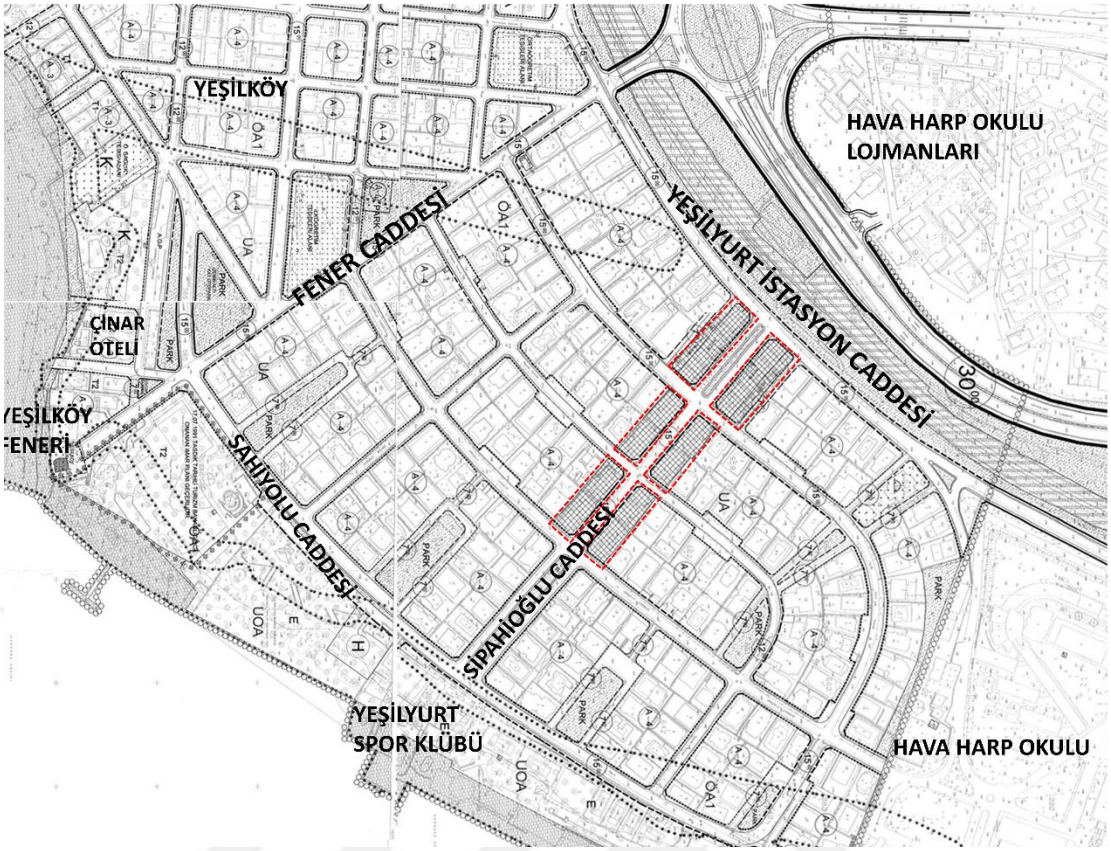
Yeşilyurt yerleşim alanındaki dönemsel farklılıklar ve yık-yap sürecinin getirdiği farklılaşmanın bir benzeri Anadolu yakasında Bağdat Caddesi geçirmiştir (Yazıcıoğlu, 2001). 1950'lerden 1970'lere kadar az katlı apartmanların da bulunduğu sayfiye yerleşimi olan Bağdat Caddesi 1972 yılındaki imar planıyla yapılaşma koşullarıyla yeni bir değişim ve dönüşüme girmiştir. Yaklaşık 25 sene sonra imar planındaki yeni değişiklik yık-yap sürecinin tekrar yaşanmasına sebep olmuştur. Yeşilyurt'taki yapım dönemi farklıkların daha iyi anlaşılabilmesi için Bağdat Caddesi dikkat çekici bir örnektir.

4.1.8 İşlev Analizi

Şekil 4.36 Yeşilyurt yerleşim alanı işlev analizi

Yeşilyurt yerleşim alanı 1940'larda başlayan tasarım ve planlama süreçlerinden itibaren konut alanı olarak kurgulanmıştır. Alan içerisindeki ana ulaşım arteri üzerinde ticaret + konut alanı tasarlanmış ve bu çarşı alanı bütün yerleşime hizmet etmektedir. Bitişik nizam iki yapı adasıyla başlayan bu ticaret nüvesi süreç içerisinde belli akslar üzerinde yayılmıştır. Ticaret aksının yeni sınırları 2007 yılı tasdik tarihli uygulama imar planında gösterilmektedir (Şekil 4.36).

Şekil 4.37 2007 Yeşilyurt Uygulama İmar Planı (İBB, Yeşilyurt Uygulama İmar Planı, 2007) Yazar tarafından birleştirilmiş ve düzenlenmiştir.

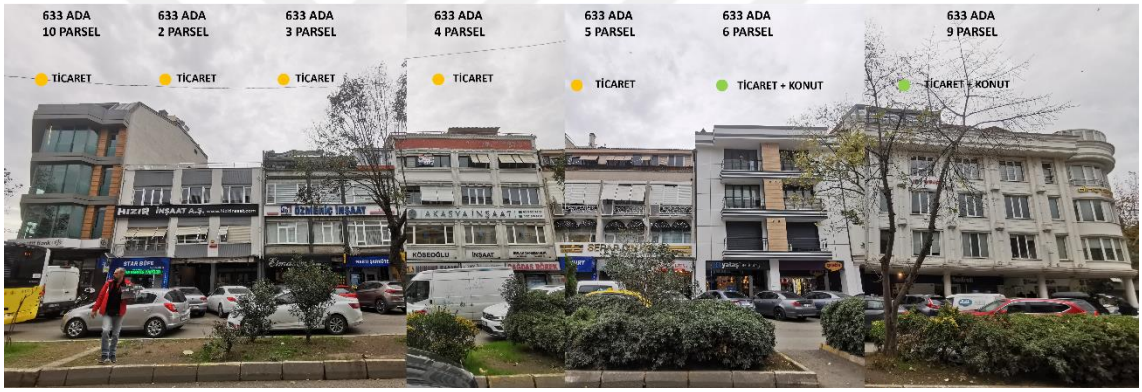
2007 yılı uygulama imar planında ticaret aksı Sipahioğlu Caddesi üzerinde olsa da Yeşilyurt İstasyon Caddesi bir diğer önemli ticaret aksı olmuştur (Şekil 4.37). Konut yoğunluklu birkaç yapı adasında da ticaret + konut işlevli yapılar vardır. Ancak bunlar sınırlı sayıda yapılardır. Yapıların özgün işlevlerinde ciddi değişimler yaşanmamıştır.

632 ve 633 adalarda bulunan parseller ticaret + konut olarak planlanmış süreç içerisinde bu adalardaki birçok parsel yerini sadece ticari işleve bırakmıştır.

Şekil 4.38 632 adada parsel bazında işlevi gösteren silüet (Körün, 2022) Yazar tarafından birleştirilmiş ve düzenlenmiştir.

632 adada Sipahioğlu Caddesinden cephe alan toplam 7 parselden 5'i tamamen ticari yapılara dönüşmüştür. İki parselde ise zemin ve birinci katlarda ticaret, üst katlarda konut kullanımına devam edilmektedir (Şekil 4.38).

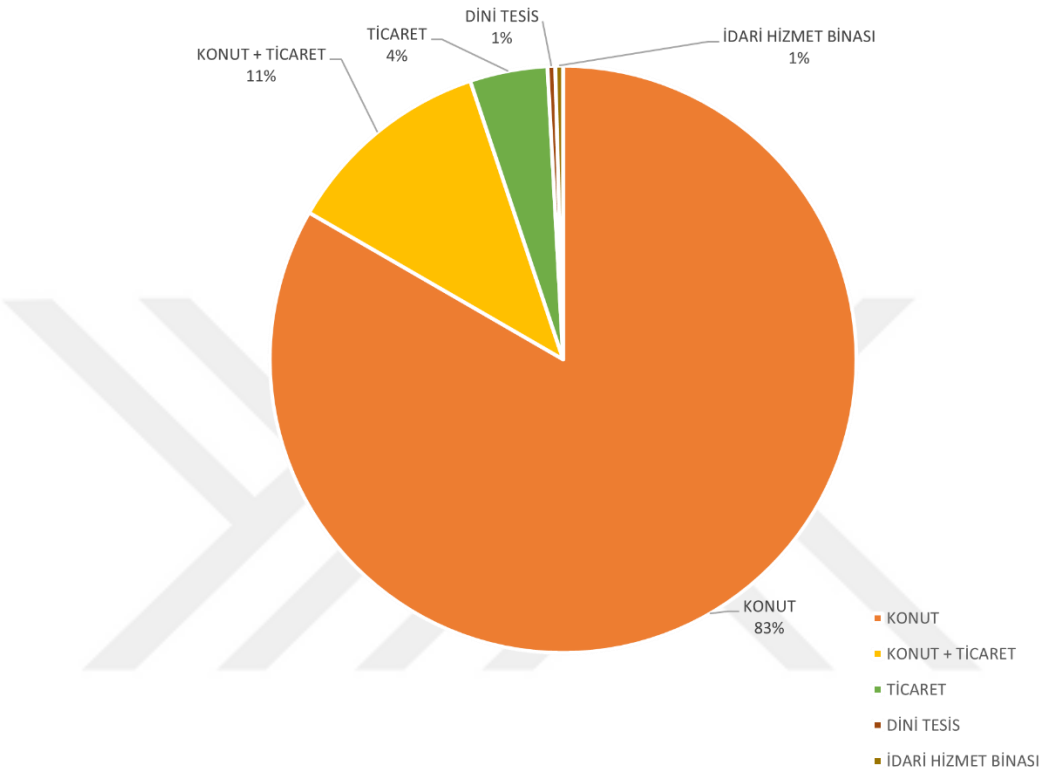

Şekil 4.39 633 adada parsel bazında işlevi gösteren silüet (Körün, 2022) Yazar tarafından birleştirilmiş ve düzenlenmiştir.

633 adada Sipahioğlu Caddesinden cephe alan toplam 7 parselden 5'i tamamen ticari yapılara dönüşmüştür (Şekil 4.39). İki parselde ise zemin ve birinci katlarda ticaret, üst katlarda konut kullanımına devam edilmektedir.

632 ve 633 adadaki bu işlev dönüşümüne bakıldığında konut işlevini yitiren yapıların 1955-1970 yılları arasında inşa edilen yapılar olduğu tespit edilmiştir. Zemin kat ticaret üst katların konut olduğu karşılıklı 632 ada 7 parsel, 632 ada 11 parsel, 633 ada 6 parsel ve 633 ada 9 parselin 2000 sonrası inşa edilen yapılar olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumdaki sebeplerden biri konut kullanıcısı için 1955-1970 yılları arasındaki yapıların konfor seviyesinin yeterli görülmemesi olabilir.

234 yapı üzerinde yapılan analizlere göre 195 yapı ile konut işlevi %83'lük paya sahiptir. 27 adet ticaret + konut işlevli yapı bulunmaktadır ve bütüne bakıldığında %11'lik dilimi oluşturur. 10 adet sadece ticari fonksiyonlu yapı ve 1 adet dini tesis (camii) ve 1 adet idari hizmet binası (Kazakistan Konsolosluğu) alanda yer almaktadır (Şekil 4.40).

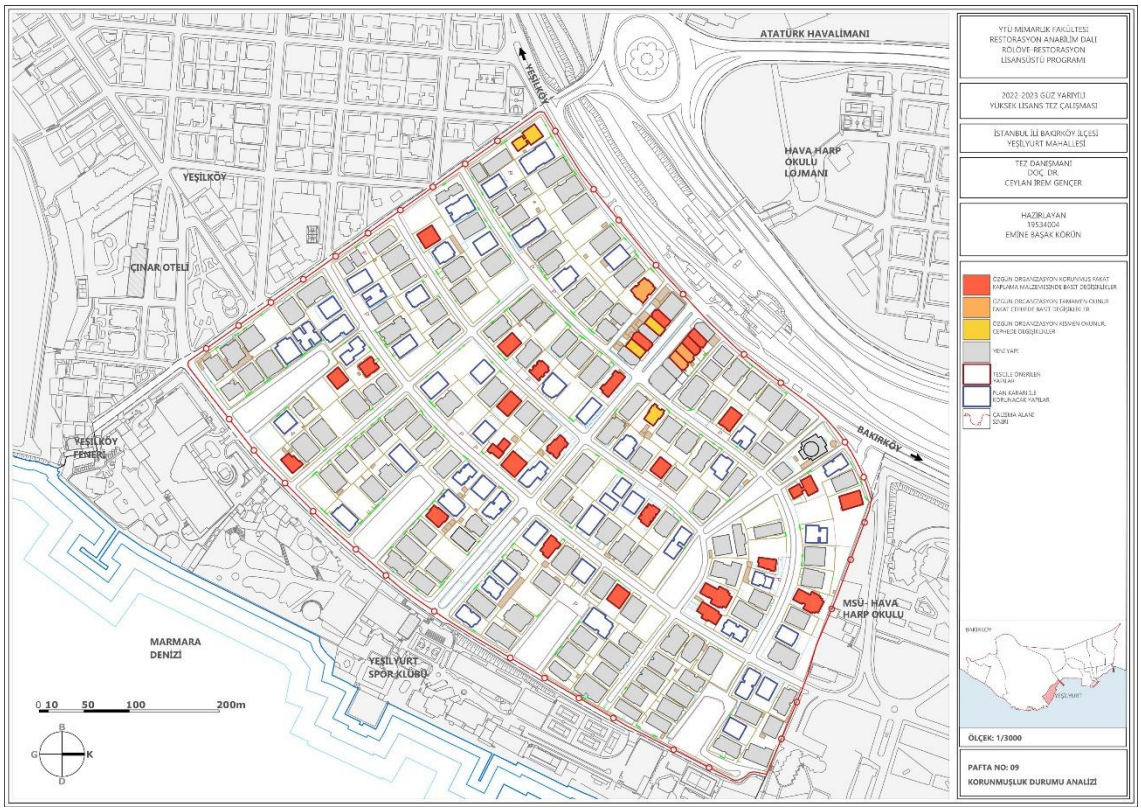
Şekil 4.40 İşlevlerine göre yapı stokunu gösteren grafik

4.1.9 Korunmuşluk Durumu Analizi

Korunmuşluk durumu analizi modern mimarlık mirası potansiyeli bulunduran I. dönem yapılarından oluşan toplam 34 yapı üzerinde yapılmıştır. Yapıların cephe ve kütle kurgusundaki müdahale ve değişimler üç grupta incelenmiştir (Şekil 4.41). Bu sınıflandırma;

- Özgün organizasyon korunmuş fakat kaplama malzemesinde basit değişiklikler
- Özgün organizasyon tamamen okunur fakat cephede basit değişiklikler
- Özgün organizasyon kısmen okunur, cephede değişiklikler olarak yapılmıştır.

Yerleşim alanı içerisinde nitelikli yapı stokunun kaybı her ne kadar ivme kazansa da miras potansiyeline sahip yapılarda majör müdahaleler yapılmamıştır. Kütlesel olarak en büyük müdahale balkonların camla kapatılması ya da iç mekâna dâhil edilmesidir. Sadece 3 yapıda cephe kaplaması tamamen okunurluğunu yitirmiş ve özgün malzeme görünmemektedir. Bu yapılar dışında kalan bütün yapılar için özgün cephe kaplamasının okunur olduğu söylenebilir. İlk inşasında çekme katlı olarak yapılan birçok yapı ise süreç içerisinde belediyeye başvurarak çekme katı normal kata çevirmiştir.

Şekil 4.41 Yeşilyurt yerleşim alanı korunmuşluk durumu analizi

Süreç içerisinde pencere doğramalarının birçoğu değişmiş, yerini PVC doğramalara bırakmıştır. Özgün doğramalara sahip yapılarda ise ahşap kullanıldığı tespit edilmiştir. Ahşap doğramaların olduğu yapı sayısı oldukça azdır. İlçe belediyesi arşivinde yapıların eski fotoğraflarına bakıldığında pencerelerin açılır-açılmaz kanat kurgusu, kayıt bölünmelerine oldukça sadık kalındığı görülmüştür. Pencere doğramaları, malzemeleri niteliksiz benzerleri ile yer değiştirse de form olarak özgüne olabildiğince yakın üretilmiştir.

Cephelerdeki bir diğer önemli mimari öge korkuluklardır. Özgün korkulukların bulunduğu yapılarda korkulukların durumları iyidir. Basit bakım onarım ile ömrünü sürdürebilecek durumdadır.

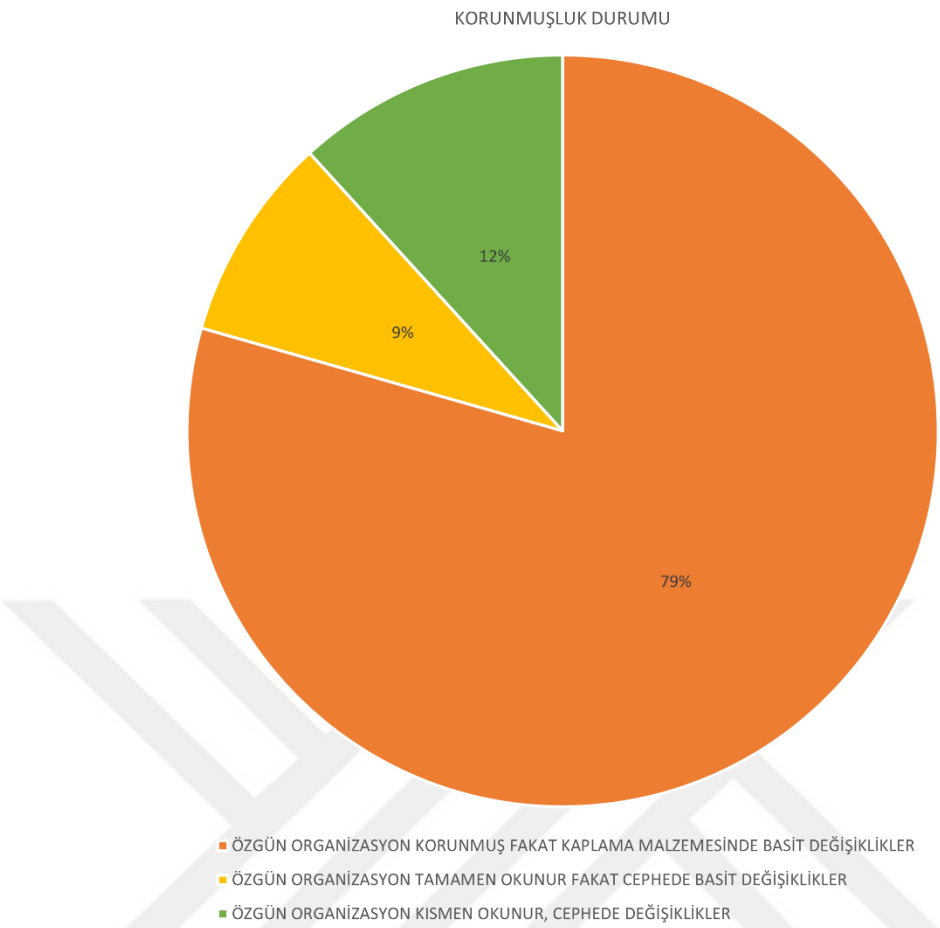
Şekil 4.42 631 ada 1 parsel ait fotoğraflar ve kütle organizasyonu değişimi. Soldaki fotoğraf; (İstanbul Şehir Haritası, 2018), sağdaki fotoğraf; (Bakırköy Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi)

631 ada 1 parselde yer alan yapının 2018 ve 1968 yıllarındaki fotoğraflarına bakıldığında balkonların kapatılarak iç mekâna dâhil edildiği ve cephe kaplamasının tamamen değiştiği görülmektedir (Şekil 4.42). Yapılan büyük müdahalelere rağmen pencere doğramalarının bölünmelerinin aynı olduğu görülür. 50 yıl içerisinde yapının geçirdiği değişimler özgün organizasyonu kısmen okunur kılmıştır.

Şekil 4.43 632 ada 4 parsel ait fotoğraflar ve kütle organizasyonu değişimi. Soldaki fotoğraf; (Körün, 2022), sağdaki fotoğraf; (Bakırköy Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi)

632 ada 4 parselde yer alan yapının 2022 ve 1995 yıllarındaki fotoğraflarına bakıldığında yapıdaki büyük değişim rahatlıkla fark edilmektedir (Şekil 4.43). Yapının cephe kaplaması tamamen değişmiş çıkmanın her iki yanında bulunan pencereler kapatılmıştır. Korunan pencere boşluklarındaki doğramalar özgün doğramalardan oldukça farklıdır.

Şekil 4.44 Modern mimarlık mirası potansiyeline sahip yapıların korunmuşluk durumu grafiği

İnceleme yapılan toplam 34 yapıdan 27'sinin özgün organizasyonu korunmuş fakat kaplama malzemesinde basit değişikler vardır. 3 yapının özgün organizasyonu tamamen okunur fakat cephesinde basit değişiklikler vardır. 4 yapının ise özgün organizasyonu kısmen okunur durumdadır (Şekil 4.44).

4.1.10 Yapısal Durum Analizi

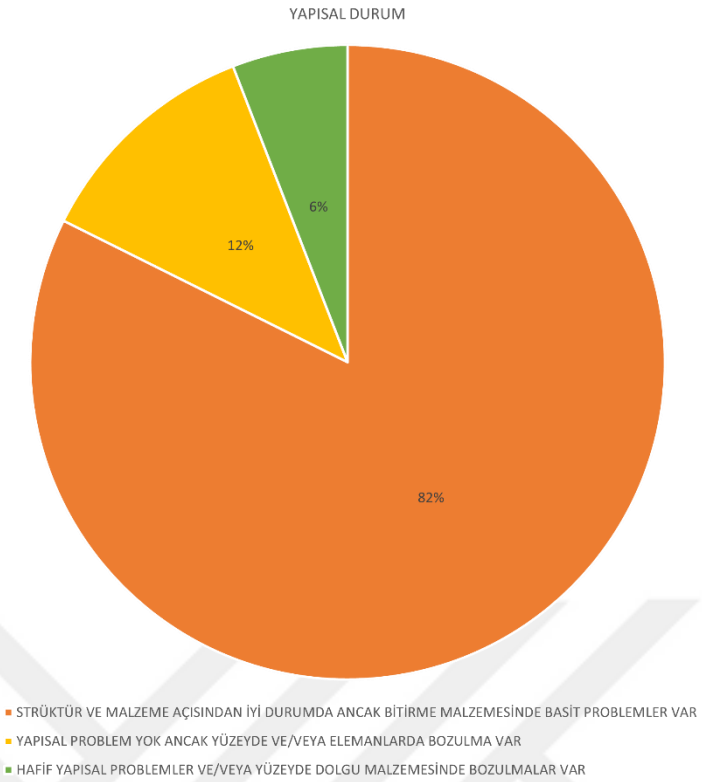
Yapısal durum analizi kapsamında 1970 yılı öncesinde inşa edilen yapılar yer almaktadır. 1970 yılı sonrası yapılar II. ve III. dönem yeni yapı kategorisindedir. Modern mimarlık mirası potansiyeline sahip yapılar ise üç ana başlıkta gruplandırılmıştır (Şekil 4.45).

Genel olarak yapıların strüktürel durumları iyidir. Bitiş malzemelerinde, cephe kaplamalarında ya da yapı elemanlarında bozulmaların bulunmasıyla birlikte yapısal problemler gözlenmemiştir. Çalışma yapıların büyük çoğunluğunda sadece

cephe yüzeyinde basit bozulmalar görülmüştür. Bunlar bitirme malzemesinin atmosfer kaynaklı kirlenmesi ya da cephe boyalarının yer yer dökülmesi gibi bozulmalardır. Diğer grupta yer alan bozulmalarsa cephe kaplama malzemelerinin ya da korkuluk gibi yapı elemanlarının eskimesi yer yer kaybolması gibi yapısal olmayan bozulmalardır. Sadece 2 yapıda hafif yapısal hasar tespit edilmiştir. Bu yapısal hasarlarda dolgu malzemesindeki basit bozulmalardır.

Şekil 4.45 Yeşilyurt yerleşim alanı yapısal durum analizi

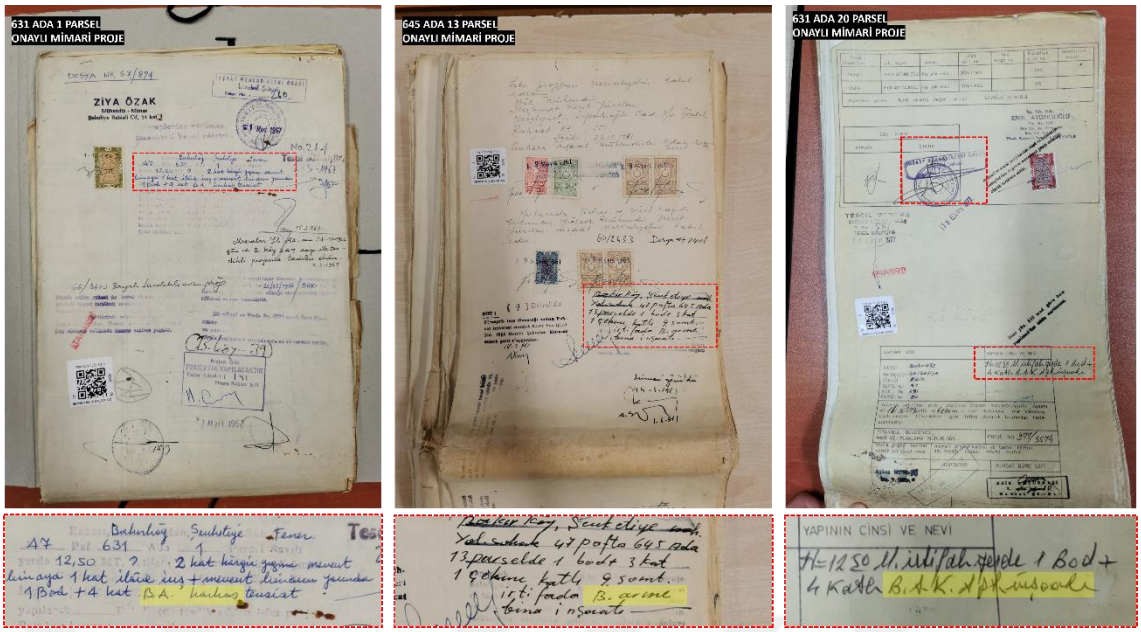

Şekil 4.46 Modern mimarlık mirası potansiyeline sahip yapıların strüktürel durumunu gösteren grafik

Yapısal durum analizi yapılan 34 yapıdan 28'si strüktür ve malzeme açısından iyi durumdadır sadece bitirme malzemesinde basit bozulmalar görülmektedir. Toplam 34 yapının %82'lik kısmını bu yapılar oluşturur. 4 yapının ise yapısal problemi yoktur, yapı elemanlarında ya da kaplama malzemelerinde bozulmalar vardır ve %12'lik dilimi kapsar. Hafif yapısal problemi olan 2 yapı ise %6'lık bir kısma denk gelir (Şekil 4.46).

4.1.11 Yapım Sistemi ve Malzeme Analizi

Çalışma alanında yapıların inşa tarihleri 1955-2022 yılları arasında değişmektedir. En erken dönemli yapıların ilçe belediyesi arşivindeki işlem dosyalarına bakıldığında bile betonarme karkas olarak yapıldıkları görülmektedir (Şekil 4.47). Alan içerisinde karma, kargir ya da farklı yapım sistemine sahip yapı tespit edilememiştir. 234'ü mevcut 17'si ise inşaat halinde bulunan yapıların hepsi betonarme karkas olarak inşa edilmiştir (Şekil 4.48).

Şekil 4.47 631 ada 1 parsel, 645 ada 1 parsel ve 631 ada 20 parsele ait onaylı mimari projelerde belirtilen yapım sistemi ve malzeme (Bakırköy Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Şekil 4.48 Çalışma alanında betonarme karkas olarak inşa edilen yapılar (Google Maps, 2014)

4.1.12 Kullanım Durumu Analizi

Yeşilyurt yerleşim alanı içerisinde yer alan 234 yapının tamamının sürekli olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu durumda alanın ağırlıklı fonksiyonun konut olmasının etkisi büyüktür. Yapıların sürekli kullanımda olması nitelikli yapı stokunun korunması ve düzenli bakım onarımının yapılmasını da sağlamaktadır. Modern mimarlık mirası potansiyeline sahip yapıların korunmuşluk oranın yüksek olmasının sebeplerinden biri olarak yapıların sürekli kullanımda olması sayılabilir.

4.2 Yapısal Ölçekte Analitik Değerlendirmeler

Yeşilyurt yerleşim alanı içerisinde yer alan 1955-1990 yılları arasında inşa edilmiş, dönemin mimari anlayışını yansıtan I. ve II. dönem yapılarından oluşan 86 mimarlık eseri üzerinde çalışma yapılmıştır. Bu yapılardan I. dönem içerisinde inşa edilenler ise yapısal ölçekte mimari değerleri irdelenmiş, yapım dönemi, korunmuşluk durumu analizleri yapılmıştır ve envanter fişleri hazırlanmıştır. Envanter fişlerinin taslağının hazırlanmasında ise Avrupa Konseyi'nin anıt fişi ve Docomomo International'ın hazırladığı envanter fişinden faydalanılmıştır. Envanter fişlerinde yapının adresi ile ilgili il, ilçe, mahalle ve sokak bilgisi biliniyorsa apartman ismi yer almaktadır. Aynı zamanda ada ve parsel numaralarına, tespit edildiyse yapının mimarlarının da ismi yer almaktadır. Yapım tarihi/ dönemi, kat sayısı, işlevi gibi bilgiler de bulunmaktadır. Ayrıca yasal koruma durumu, korunmuşluk durumu, strüktürel durumuna yer verilmiştir. Modern mimarlık mirasındaki koruma ölçütleri arasında yer alan özgünlük durumu tespitlerine de yer verilmiştir. Kütle özgünlüğü, tasarım özgünlüğü, malzeme özgünlüğü tespiti yapılan koruma değerleri arasındadır. Envanter fişlerinde yapının güncel fotoğrafı varsa eski tarihli fotoğraflarıyla beraber erişilebildiyse projelerine de yer verilmiştir. Kapsam içerisindeki yapıların işlem dosyalarında mimarları, mimari projeleri ve tasarım yaklaşımlarına dair fikir edinilmeye çalışılmıştır.

Bu bölümde cephe kaplamaları, yapı girişleri, seçilen malzemeler, yapı elemanları, süsleme ögeleri gibi dönemin mimari üretim pratiklerine ışık tutacak konular irdelenecektir.

4.2.1 Yapı Girişleri

Yerleşim alanı engebeli bir arazi olmamakla birlikte en düşük ve en yüksek noktaları arasında yaklaşık 5-6 m'lik kot farkı vardır. Bu fark araç ve yaya yolunun parsellere erişimi konusunda gündeme gelir. Yoldan yapıya erişebilmek belli çözümler üretilmiştir. Sonrasında bu çözümler özelleşmiş mimari ögelere dönüşmüştür. Yapı girişleri yol kotu ve yapı giriş kotuna göre farklılaşır. Bunlar; yol kotu yapı giriş kotundan aşağıda, yol kotu yapı giriş kotu ile aynı, yol kotu yapı giriş kotundan yukarıda olmak üzere üç çeşittir.

4.2.1.1 Yol Kotu Giriş Kotundan Düşük Olanlar

Yol kotu yapının giriş kotundan daha alt bir kotta kaldıysa yapıya erişim merdiven ile sağlanmıştır. Bahçe girişinde bazen yüksekliği oldukça düşük bir kapıdan giriş sağlanır, bazen de bahçe kapısı bulunmaz. Bazı yapıların girişinde geniş bir sahanlık geçildikten sonra merdivenin ilk basamağı vardır. Bazı yapılarda ise kaldırımdan hemen sonra yapı girişin merdiven basamakları bizi karşılamaktadır.

Giriş kotunun yoldan yüksekte olduğu bu yapılarda girişler süreç içinde özelleşmeye ve belli formları benimsemeye başlamıştır. Yerleşim alanı içerisinde giriş merdivenlerinde tercih edilen ana iki farklı tasarım yaklaşımının benimsendiği tespit edilmiştir.

- **Metal Kemer ya da Düz Atkılı Girişler**

Bahçe kapısının bulunduğu alanda kemer ya da düz atkılı bir giriş yer alır (Şekil 4.49). Genelde bu kemer ve düz atkılar peyzaj bitkileri ile birlikte görülmektedir (Şekil 4.50). Bu forma sahip girişlerin bazılarında beton çiçekliklerin olduğu tasarımlar vardır. Yerleşim alanının bütününde olduğu gibi yapı girişleri bir peyzaj ögesi ile vurgulanmıştır. Metal kemer ve düz atkılı girişe sahip olan yapıların çoğunluğunda merdiven korkulukları da metal tercih edilmiştir (Şekil 4.51).

Şekil 4.49 Metal kemerli girişlere örnek (İstanbul Şehir Haritası, 2018)

Şekil 4.50 Metal kemerli girişlere örnek (İstanbul Şehir Haritası, 2018)

Şekil 4.51 Metal kemerli ve düz atkılı girişlere örnek (İstanbul Şehir Haritası, 2018)

- **Beton Korkuluk ve Beton Çiçekliğe Sahip Girişler**

Merdiven korkulukları beton olarak tasarlanan yapı girişlerinde, korkuluklara çiçeklik fonksiyonu da verilerek birer dekoratif ögeye dönüştürülmüştür (Şekil 4.52). Genelde çiçeklikler merdivenin sağında ve solunda yer alır (Şekil 4.53). Sadece bir örnekte (645 ada 3 parsel) çiçeklik iki kollu merdivenin ortasında yer alır. Çiçekliklerin özenli tasarımları dikkat çekmektedir.

Şekil 4.52 Beton korkuluk ve beton çiçekliğe sahip girişlere örnek (İstanbul Şehir Haritası, 2018)

Şekil 4.53 Beton korkuluk ve beton çiçekliğe sahip girişlere örnek (İstanbul Şehir Haritası, 2018)

- **Metal Korkuluklu Girişler**

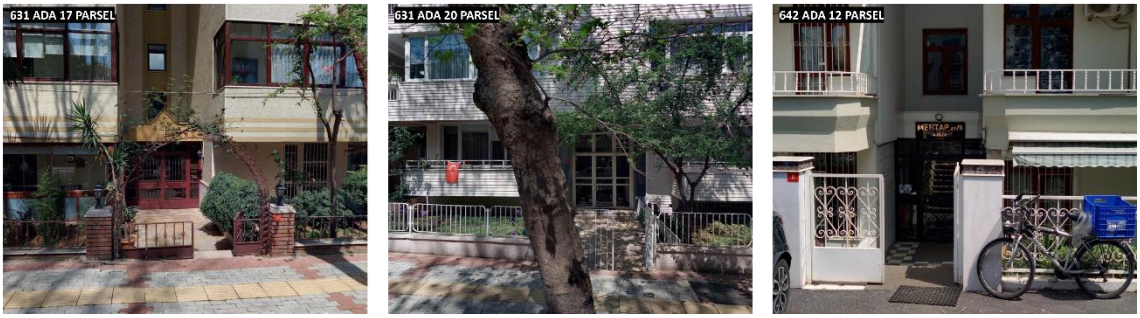
Bu kategoride yer alan girişlerde merdivenlerin her iki yanında metal korkuluk yer alır. Bunun dışında farklı mimari ögeler giriş organizasyonuna eklenmemiştir (Şekil 4.54). Genelde bahçe kapısının ardından merdivene ulaşılmaktadır.

Şekil 4.54 Metal korkuluğa sahip girişlere örnek (İstanbul Şehir Haritası, 2018)

4.2.1.2 Yol Kotu Giriş Kotuyla Aynı Olanlar

Bu grupta yer alan yapılarda yol kotu ile yapı giriş kotu ya aynı ya da 1-2 basamakla tolere edilecek durumdadır (Şekil 4.55). Yol kotu ile yapı giriş kotu aynı olan yapılarda, binanın yoldan çekme mesafesinden kaynaklı bir boşluk oluşur (Şekil 4.57). Bu alanda yapının girişini vurgulamak amacıyla zeminde kaplama malzemesinden dekoratif kompozisyonlar tasarlandığı görülmüştür (Şekil 4.56). Merdivenli yapı girişlerinde olduğu gibi bu girişlerde de apartman ve bahçe kapısı peyzaj ögeleri ile zenginleştirilmiştir.

Şekil 4.55 Yapı giriş kotu yol kotu ile aynı olan yapılara örnekler (İstanbul Şehir Haritası, 2018)

Şekil 4.56 Yapı giriş kotu yol kotu ile aynı olan yapılara örnekler (İstanbul Şehir Haritası, 2018)

Şekil 4.57 Yapı giriş kotu yol kotu ile aynı olan yapılara örnekler (İstanbul Şehir Haritası, 2018)

4.3.3 Cephe Bitiş Malzemeleri

Yapıların cephelerinde yoğun olarak kullanılan 5 farklı malzeme vardır. Bu beş farklı malzemenin kullanılmadığı, gruplandırmanın dışında kalan yapılar bulunsa da büyük çoğunluğunda benzer bitirme malzemeleri kullanılmıştır. Cephe kaplamalarının tasarım dili ve kütle organizasyonunda birbiriyle uyumlu yaklaşımların olduğu görülmektedir. Bir yapının cephesi onu en çok tanımlayan mimari ögelerden biridir. Bu yüzden dönemin mimari üslubunu anlamak ve

tanımlayabilmek için cephedeki organizasyon ve kullanılan malzemeler son derece önemlidir. Çalışma alanında cephe ile ilgili gruplandırmalar kullanılan malzemelere ve özelleşmiş tasarım unsurlarına göre yapılmıştır.

4.2.2.1 Taraklı Sıva Bitişli Cepheler

Cephenin bitirme elemanı için taraklı sıva tercih edilen yapılarda cephe organizasyonuna bağlı olarak yer yer perdahlı ve oluklu sıva da tercih edilmiştir (Şekil 4.58). Cephede taraklı sıva tercih edilen yapılar genelde 1970 sonrası inşa edilen yapılardır. Alan içerisinde taraklı sıva için kırık beyaz, kum rengi, bej, açık gri gibi renkler tercih edilmiştir (Şekil 4.59). Kullanılan renk skalası alan içerisinde benzerlik ve uyumluluk göstermektedir (Şekil 4.60).

Şekil 4.58 Taraklı sıva bitişli cephelere örnekler (Körün, 2022)

Şekil 4.59 Taraklı sıva bitişli cephelere örnekler (Körün, 2022)

Şekil 4.60 Taraklı sıva bitişli cephelere örnekler (Körün, 2022)

4.2.2.2 Traverten Taş Kaplamalı Cepheler

Yapıların giriş cephelerinde kaplama malzemeleri ile farklılığa gidilirken diğer cepheler sade ve yalın bırakılmıştır. Ana cephede kullanılan traverten taş kaplamada bej ve sarı renkleri tercih edilerek hareketli ve dinamik bir tasarım oluşturulmuştur. Oluşturulan kompozisyonlardan ayırt edici iki benzer tasarım yaklaşımı vardır. Bunlardan biri giriş aksı boyunca düşeyde sarı renkli travertenin kullanıldığı kurgudur (Şekil 4.61). Diğeri ise yatay ve düşeyliği aynı ana vurgulayan geometrik şekillere sahip kompozisyondur (Şekil 4.62, 4.63). Mevcut nitelikli yapı stoku içerisinde sarı renkli traverten ile sadece yataylığı vurgulayan bir yapı da vardır.

Şekil 4.61 Düşeyde giriş aksının vurgulandığı traverten taş kaplamalı yapılara örnek (Körün, 2022)

Şekil 4.62 Geometrik formlu traverten taş kaplamlı yapılara örnek (Körün, 2022)

Şekil 4.63 Solda geometrik formlu, sağda yataylığı vurgulayan traverten taş kaplamalı yapılara örnek (Körün, 2022)

4.2.2.3 Mozaik Kaplamalı Cepheler

Cephesinde mozaik kaplama bulunan yapıların çoğunluğu ilk dönem diyebileceğimiz 1955-1970 yılları arasında inşa edilmiştir. Mozaik kaplamayı bütün cephede görebildiğimiz gibi bazen balkonlar gibi bölgesel kullanıldığı yapılarda vardır (Şekil 4.64). En az iki farklı renk seçilerek cephelerde hareketlilik yakalanmıştır. Zemin rengi diyebileceğimiz açık renkli mozaiğin yanında daha koyu renkli mozaiklerle düşey ve yatay şeritler oluşturulmuştur (Şekil 4.65). Bu şeritler cephedeki doluluk boşluğu vurgulayacak şekilde tasarlanmıştır (Şekil 4.66).

Şekil 4.64 Cephesinde mozaik kaplama bulunan yapılara örnek (Körün, 2022)

Şekil 4.65 Cephesinde mozaik kaplama bulunan yapılara örnek (Körün, 2022)

Şekil 4.66 Cephesinde mozaik kaplama bulunan yapılara örnek (Körün, 2022)

4.2.2.4 Tuğla Kaplamalı Cepheler

Çalışma alanı içerisindeki yapıların cephesinde kullanılan bir diğer malzeme tuğladır. Tuğla dekoratif ve kaplama amaçlı kullanılmıştır. Günümüzde bazı

yapıların cephesindeki tuğla kaplamaların boyandığı görülse de özgünde kendi renginde kullanılmıştır (Şekil 4.67). Cephede tuğla sadece bölgesel olarak tercih edilmiş, tuğlanın olmadığı cephe alanları boyalı olarak bırakılmıştır. Tuğla kaplamalar kat boyunca yatay olarak ya da katların hepsine dokunan düşey bloklar halinde kullanılmıştır (Şekil 4.68).

Şekil 4.67 Yatayda kat boyunca devam eden tuğla kaplamalara örnek (Körün, 2022)

Şekil 4.68 Düşeyde katlar arası devam eden tuğla kaplamalara örnek (Körün, 2022)

4.2.2.5 Ahşap Kaplamalı Cepheler

Çalışma alanı içerisindeki nitelikli yapı stoku cephesinde ahşap kullanılan üç yapı tespit edilmiştir. Bu yapıların hepsi 1965 yılı öncesinde inşa edilmiş müstakil konutlardır. Zemin üzeri 1 kata sahi yapıların üst katında ahşap kaplama kullanılmış zemin kat ise sıva üzeri boya olarak bırakılmıştır. Bahsi geçen üç yapı beşik çatıya sahiptir ve birinci katın yola bakan cephesinde birer balkonları bulunmaktadır (Şekil 4.69). Günümüze ulaşabilen 1955-1970 yılları arasında inşa edilmiş müstakil konutların benzer tasarım üsluplarına sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Şekil 4.69 Cephesinde ahşap kaplama bulunan yapılara örnekler (Körün, 2022)

4.3.3 Kütle Organizasyonu

Yapıların kütle organizasyonu irdelendiğinde dikkat çeken üç yapı elemanı vardır. Bunlar çatı parapetleri, balkon formlarıyla birlikte balkon korkulukları ve giriş aksı vurgusudur.

4.2.3.1 Balkon Korkulukları

Miras potansiyeline sahip yapılar incelendiğinde balkonların çoğunlukla gömme olarak tasarlandığı tespit edilmiştir. Cephe ve kütlelerdeki hareketlilik balkon formu ve korkulukların çeşitlendirilmesiyle elde edilmiştir. Analizler sonucunda balkonlar korkuluklarına göre tasnif edilmiştir. Balkon korkuluklarının neredeyse hepsini beton ve metal korkuluklar olarak iki grup altında toplamak mümkündür.

- **Beton Parapetler**

Beton parapetlere sahip yapıların büyük çoğunluğu 1970 sonrası inşa edilen yapılar olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda beton korkuluklar kendi içinde de çeşitlenmektedir. Her ne kadar farklılaşmalar olsa da benzer tasarım yaklaşımlarına sahip oldukları söylenebilir. İlk çeşit için beton korkuluğun en yalın formu sayılabilir. Bu formdaki korkulukların olduğu yapılar genelde gömme balkona sahiptir (Şekil 4.71). Beton korkuluk gerekli parapet seviyesine kadar yükseltilmiş cephe kaplaması balkonlarda farklılaşmadan devam etmiştir (Şekil 4.70). Yapının formuna göre bazı balkonlarda eğrisel formlar yakalanmış ya da pahlı dönüşler verilmiştir.

Şekil 4.70 Yalın formlu beton korkuluklara örnekler (Körün, 2022)

Şekil 4.71 Yalın formlu beton korkuluklara örnekler (Körün, 2022)

Bir diğer beton korkuluk çeşidi olarak kendinden çiçeklikli balkonlar sayılabilir (Şekil 4.72). Bu gruba dahil edilebilecek balkonlardaki çiçeklik formlarının hepsi birbirinden farklıdır. Silindirik formlu çiçeklik, iç bükey formlu çiçeklik, dikdörtgen prizma formlu çiçeklik görmek mümkündür.

Şekil 4.72 Kendinden çiçeklikli beton korkuluklara örnekler (Körün, 2022)

Gömme balkon olmasına rağmen korkuluk formu itibariyle çıkma yapan örneklere de rastlamak mümkündür (Şekil 4.73). Bu örneklerde beton korkuluklar eğrisel ve pahlı bir şekilde cepheden çıkma yaparak özelleşirler. Beton çiçekliğe sahip balkonlara form olarak oldukça benzemektedirler. Bu balkon korkuluğu tipine

sahip yapılarda katlar vurgulanmış olur. Böylece bazı yapılar sivil mimarlığın mütevazi dilinden daha anıtsal bir üsluba yaklaşmış olur.

Şekil 4.73 Çıkma yapan beton korkuluklu yapılara örnekler (Körün, 2022)

Beton korkuluklarda ayrışan diğer tasarım yaklaşımı ise beton ve metalin bir arada kullanıldığı örneklerdir (Şekil 4.74). Bu örneklerde korkuluğun ana yapısını beton oluştururken metal korkuluklar tasarım zenginleştirmek amacıyla kullanılmıştır (Şekil 4.75). Bazı balkonlarda beton korkuluk üzerinden sadece metal eleman dönmektedir. Bazılarında ise beton korkuluklarda farklı formlar yakalanmış ve metal elemanlar bu formlara uygun şekilde yerleştirilmiştir.

Şekil 4.74 Beton ve metal korkuluğun bir arada olduğu yapılar (Körün, 2022)

Şekil 4.75 Beton ve metal korkuluğun bir arada olduğu yapılar (Körün, 2022)

- **Metal Korkuluklar**

Beton korkuluklar kadar çok görülen diğer korkuluk tipleri ise metal korkuluklardır (Şekil 4.76). Metal korkuluğa sahip yapıların inşa tarihi aralığı 1955-1970 yılları arasında yoğunlaşmaktadır. Metal korkulukların büyük çoğunluğu döşemeye döşeme alnından tespitlenmiştir (Şekil 4.77, 4.78). Metal korkulukların yatay ve düşey elemanlarıyla birçok farklı form elde edilmiştir. Metal balkon korkuluklarına sahip yapılarda bahçe korkuluklarının da beraber tasarlandığı örnekler görmek mümkündür. Yapı ve çevresine dair bütüncül ve çok yönlü tasarım yaklaşımı mimari açıdan yapıları daha değerli kılmaktadır.

Şekil 4.76 Döşeme alnından tespitli metal korkuluklara örnekler (Körün, 2022)

Şekil 4.77 Döşeme alnından tespitli metal korkuluklara örnekler (Körün, 2022)

Şekil 4.78 Döşeme alnından tespitli metal korkuluklara örnekler (Körün, 2022)

4.2.3.2 Çatı Parapetleri

Çalışma alanındaki yapıların tasarım yaklaşımında metin kurgusuna benzer bir yöntem görmek mümkündür. Nitelikli yapı stokuna bakıldığında giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin karşılığı neredeyse her yapıda vardır. Dönemin mimarlık üretim üslubu yapıları anlamayı daha keyifli ve anlaşılır kılmıştır. Yapıların zemin katındaki özelleşme, kamusal alan ile ilk teması olan kısım giriş niteliğinde olduğu gibi, bütüncül cephe bize gelişmeyi aktarmaktadır. Parapetler de burada yapının sonuç bölümünü oluşturur. Bütün tasarım elemanları bir araya geldiğinde estetik niteliği yüksek mimarlık ürünü ortaya çıkmış olur. Bu anlamda yapının bitişini vurguladığı ve tasarım yaklaşımının sonucu olduğu için parapetler önemli yapı elemanları haline gelir. Kültür varlığı olarak yaklaşılan bütün yapılarda benzer hikayeleri okumak mümkündür. Neredeyse her birinde özelleşmiş parapetler bulunmaktadır.

Parapet biçimlenişlerinde üç farklı yaklaşım olduğu tespit edilmiştir. Bu biçimlenişlerin ilki düz parapetler, ikincisi eğimli parapetler, üçüncüsü ise profilli parapetlerdir.

- **Düz Parapetler**

Düz parapetli yapılarda genelde parapet cephe yüzeyinde çıkma yapmaktadır. Bazı yapılarda bu çıkmalar aşağı yönde sarkarak yapının etrafında bir kanal oluşturur. Yapının formuna uyumlu bir şekilde tasarlanmışlardır ve dönüşlerin yumuşatıldığı örnekler mevcuttur (Şekil 4.79, 4.80, 4.81).

Şekil 4.79 Düz parapetli yapılara örnek (Körün, 2022)

Şekil 4.80 Düz parapetli yapılara örnek (Körün, 2022)

Şekil 4.81 Düz parapetli yapılara örnek (Körün, 2022)

- **Eğimli Parapetler**

Eğimli parapet biçimlenişe sahip yapılarda düz parapetli yapılardakine benzer yöntemleri görmek mümkündür. Bu grupta yer alan yapılarda da parapetlerin hepsi cephe yüzeyinden çıkma yapmışlardır (Şekil 4.82). Çıkmaların bir kısmı aşağı sarkıtılmış bazıları teras kotuyla aynı bırakılmıştır. Parapetlerin eğim yönü değişmektedir. Yukarı doğru daralan ya da genişleyen formda eğimli parapet görmek mümkündür (Şekil 4.83, 4.84).

Şekil 4.82 Eğimli parapetli yapılara örnek (Körün, 2022)

Şekil 4.83 Eğimli parapetli yapılara örnek (Körün, 2022)

Şekil 4.84 Eğimli parapetli yapılara örnek (Körün, 2022)

- **Profilli Parapetler**

Profilli parapetler ilk iki grupta yer alan parapetler gibi cepheden çıkma yapmaktadır (Şekil 4.87). Parapetlerin bir kısmında çıkmalar sarkıtılarak cephe ile arasında kanallar oluşturur (Şekil 4.86). Parapetlerin bir kısmı yukarı bir kısmı aşağı doğru genişlemektedir. Profillerin hepsi eğimlidir, eğrisel formda bir profile rastlanmamıştır. Farklı eğimlerin oluşu cepheye daha hareketli ve zengin bir görünüş kazandırır. Profillerin kademe sayıları çeşitlilik göstermektedir (Şekil 4.85).

Şekil 4.85 Profilli parapetli yapılara örnek (Körün, 2022)

Şekil 4.86 Profilli parapetli yapılara örnek (Körün, 2022)

Şekil 4.87 Profilli parapetli yapılara örnek (Körün, 2022)

4.2.4 Dekoratif Ögeler

Alan içerisinde yaygın olmamakla beraber cephede dekoratif ögelere sahip yapılar olduğu görülmektedir. Bu ögeler seramik ya da mozaik panolardan oluşan kompozisyonlardır. Günümüzde cephesinde dönemini yansıtan nitelikli süsleme elemanları olan yapıların sayısı oldukça azdır (Şekil 4.89). Bu sebeple bu ögelere özellikle değinilmesinin gerekli bir konu olduğu düşünülmektedir. Panolardan birisinde Jale Yılmabaşar[1]'ın imzası bulunmaktadır (Şekil 4.90). Bir diğer seramik panonun sahibi ise Gülsün Orhon[2]'dur. Gülsün Orhon imzalı panoda 1989 tarihi de yazılmıştır (Şekil 4.90). Diğer panolarda bir tarihe rastlanmamıştır. Sanatçısı bilinmeyen bir pano daha vardır, bu panoda deniz dalgaları, martı ve gökyüzü tasvir edilmiştir (Şekil 4.88).

[1] Ressam ve seramik sanatçısı
[2] Heykel ve seramik sanatçısı.

Şekil 4.88 Deniz dalgalar, martı ve gökyüzü tasvirli seramik pano (Körün, 2022)

Şekil 4.89 Kuş ve bitkisel motifli seramik pano (Körün, 2022)

Şekil 4.90 Solda Jale Yılmabaşar seramik panosu, solda Gülsün Orhon seramik panosu (Körün, 2022)

4.3 Yeşilyurt Konutlarının Mimari Özellikleri Üzerine Genel Bir Değerlendirme

Bir önceki bölümde (4.2) 1955-1990 yılları arasında inşa edilmiş yapı stokunun mimari özelliklerinin detaylı analizine yer verilmiştir. Yapı stokunun mimari özellikleri cephe kurgusu, kütle organizasyonu ve kullanılan malzemeler üzerinden irdelenmiştir. Yapıların mimari özellikler ile yapım dönemleri arasında bir bağ olup olmadığını incelemek tasarım kültürünün değişim sürecini okumak adına önemlidir. Bu yüzden I. Ve II. Dönem olarak sınıflandırılan yapı stoku, kullanılan mimari dil üzerinden yeniden değerlendirilmiştir.

I. dönem olarak isimlendirilen grup 1955-1970 yılları arasına tarihlenen yapıları ifade etmektedir[1]. Bu grup bulunduğu parseldeki ilk yapıları tanımlamaktadır. 1970-1980 arası ve 1980-1990 arası dönemde inşa edilen yapılar ise bulunduğu parselde inşa edilen ikinci yapıların olduğu gruptur. Bu yüzden 1970-1990 yılları arasında inşa edilen yapılar II. dönem yapıları olarak gruplandırılmıştır.

Bahsedilen bu iki dönemde kullanılan mimari dil arasında keskin sınırlar yoktur. Cumhuriyet dönemi modern mimarlık ürünü konutlar için de benzer keskin sınırlardan söz etmek mümkün değildir. Ancak bu dönemde kullanılan malzeme,

[1] Dönem analizinin daha detaylı açıklaması için bkz. bölüm 4.2.7.

cephe ve kütle biçimlerinde hızlı değişim, dönüşüm ve deneysel çalışmalar görmek mümkündür. Farklı bölgelerde ortak eğilimler gözlenmiştir. Son yüz yılın mimarlığı kendi içinde küçük periyodlarla farklılaşmıştır. Yeşilyurt yerleşim alanındaki konut yapıları için de belli dönemlerde ortak eğilimlerin olduğu gözlenmiştir. Bu sebeple I. Ve II. dönem yapıları mimari özelliklerinin varlığına göre bir liste yapılmıştır. Böylece yapıların tasarım dilindeki tercihler ve eğilimler tespit edilmiştir. I. ve II. dönem yapıları tasarım özellikleri net sınırlar ile ayrışmamaktadır. Ancak belirgin farklılıklar olduğunu söylemek mümkündür.

Yapı girişleri, cephe bitiş elemanları, balkon korkulukları ve çatı parapetlerinin aynı anda değerlendirilebilen yapılar listelenmiştir. Bu yapılar dönemlerine göre sınıflandırılmış, değerlendirme yapılan mimari özellikleri varlıkları tespit edilmiştir (Şekil 4.91, 4.92, 4.93). Modern mimarlık mirası potansiyeline sahip 1955-1990 yılları arasında inşa edilmiş yapı sayısı 85 olarak tespit edilmiştir. Bazı yapılarda özgün yapı elemanı ve malzemeyi tespit etmek mümkün değildir. Bazı yapılarda ise değerlendirme yapılan mimari özelliklerin hepsini aynı yapıda gözlemlenememiştir. Bu yüzden 1955-1970 yılları arasında inşa edilen 24 yapı, 1970-1980 yılları arasında inşa edilen 20 yapı, 1980-1990 yılları arasında inşa edilen 20 yapı üzerinde bahsedilen mimari özellikler ile ilgili tespit çalışması yapılmıştır. İstatiksel veriler toplam 64 yapı üzerinden elde edilmiştir. Nitelikli yapı stokunun %75'lik dilimi üzerinden yapılan değerlendirmeler yıllar içerisinde değişen tasarım diline dair yeterli veri sunmaktadır.

ADA-PARSEL NO	GİRİŞ	CEPHE BİTİŞİ	BALKON KORKULUKLARI	ÇATI
631 ADA 10 PARSEL (I. DÖNEM 1955-1970)	Metal kemer/düz atkılı giriş	Taraklı sıva bitişli	Beton parapetler	Düz parapetler
	Beton korkuluk/çiçeklikli giriş	Traverten taş kaplamalı		Eğimli parapetler
	Metal korkuluklu giriş	Mozaik kaplamalı	Metal korkuluklar	Profilli parapetler
	Yapı kotu-giriş kotu aynı	Tuğla kaplamalı		Parapetsiz çatılar
	Yapı kotu giriş kotundan düşük	Ahşap kaplamalı		
632 ADA 3 PARSEL (I. DÖNEM 1955-1970)	Metal kemer/düz atkılı giriş	Taraklı sıva bitişli	Beton parapetler	Düz parapetler
	Beton korkuluk/çiçeklikli giriş	Traverten taş kaplamalı		Eğimli parapetler
	Metal korkuluklu giriş	Mozaik kaplamalı	Metal korkuluklar	Profilli parapetler
	Yapı kotu-giriş kotu aynı	Tuğla kaplamalı		Parapetsiz çatılar
	Yapı kotu giriş kotundan düşük	Ahşap kaplamalı		
632 ADA 6 PARSEL (I. DÖNEM 1955-1970)	Metal kemer/düz atkılı giriş	Taraklı sıva bitişli	Beton parapetler	Düz parapetler
	Beton korkuluk/çiçeklikli giriş	Traverten taş kaplamalı		Eğimli parapetler
	Metal korkuluklu giriş	Mozaik kaplamalı	Metal korkuluklar	Profilli parapetler
	Yapı kotu-giriş kotu aynı	Tuğla kaplamalı		Parapetsiz çatılar
	Yapı kotu giriş kotundan düşük	Ahşap kaplamalı		
633 ADA 3 PARSEL (I. DÖNEM 1955-1970)	Metal kemer/düz atkılı giriş	Taraklı sıva bitişli	Beton parapetler	Düz parapetler
	Beton korkuluk/çiçeklikli giriş	Traverten taş kaplamalı		Eğimli parapetler
	Metal korkuluklu giriş	Mozaik kaplamalı	Metal korkuluklar	Profilli parapetler
	Yapı kotu-giriş kotu aynı	Tuğla kaplamalı		Parapetsiz çatılar
	Yapı kotu giriş kotundan düşük	Ahşap kaplamalı		
633 ADA 5 PARSEL (I. DÖNEM 1955-1970)	Metal kemer/düz atkılı giriş	Taraklı sıva bitişli	Beton parapetler	Düz parapetler
	Beton korkuluk/çiçeklikli giriş	Traverten taş kaplamalı		Eğimli parapetler
	Metal korkuluklu giriş	Mozaik kaplamalı	Metal korkuluklar	Profilli parapetler
	Yapı kotu-giriş kotu aynı	Tuğla kaplamalı		Parapetsiz çatılar
	Yapı kotu giriş kotundan düşük	Ahşap kaplamalı		

Şekil 4.91 Birinci dönem (1955-1970) yapılarının mimari özellik listesine örnek

ADA-PARSEL NO	GİRİŞ	CEPHE BİTİŞİ	BALKON KORKULUKLARI	ÇATI
631 ADA 8 PARSEL (II. DÖNEM 1970-1980)	Metal kemer/düz atkılı giriş	Taraklı sıva bitişli	Beton parapetler	Düz parapetler
	Beton korkuluk/çiçeklikli giriş	Traverten taş kaplamalı		Eğimli parapetler
	Metal korkuluklu giriş	Mozaik kaplamalı	Metal korkuluklar	Profilli parapetler
	Yapı kotu-giriş kotu aynı	Tuğla kaplamalı		Parapetsiz çatılar
	Yapı kotu giriş kotundan düşük	Ahşap kaplamalı		
631 ADA 14 PARSEL (II. DÖNEM 1970-1980)	Metal kemer/düz atkılı giriş	Taraklı sıva bitişli	Beton parapetler	Düz parapetler
	Beton korkuluk/çiçeklikli giriş	Traverten taş kaplamalı		Eğimli parapetler
	Metal korkuluklu giriş	Mozaik kaplamalı	Metal korkuluklar	Profilli parapetler
	Yapı kotu-giriş kotu aynı	Tuğla kaplamalı		Parapetsiz çatılar
	Yapı kotu giriş kotundan düşük	Ahşap kaplamalı		
634 ADA 8 PARSEL (II. DÖNEM 1970-1980)	Metal kemer/düz atkılı giriş	Taraklı sıva bitişli	Beton parapetler	Düz parapetler
	Beton korkuluk/çiçeklikli giriş	Traverten taş kaplamalı		Eğimli parapetler
	Metal korkuluklu giriş	Mozaik kaplamalı	Metal korkuluklar	Profilli parapetler
	Yapı kotu-giriş kotu aynı	Tuğla kaplamalı		Parapetsiz çatılar
	Yapı kotu giriş kotundan düşük	Ahşap kaplamalı		
644 ADA 1 PARSEL (II. DÖNEM 1970-1980)	Metal kemer/düz atkılı giriş	Taraklı sıva bitişli	Beton parapetler	Düz parapetler
	Beton korkuluk/çiçeklikli giriş	Traverten taş kaplamalı		Eğimli parapetler
	Metal korkuluklu giriş	Mozaik kaplamalı	Metal korkuluklar	Profilli parapetler
	Yapı kotu-giriş kotu aynı	Tuğla kaplamalı		Parapetsiz çatılar
	Yapı kotu giriş kotundan düşük	Ahşap kaplamalı		
645 ADA 13 PARSEL (II. DÖNEM 1970-1980)	Metal kemer/düz atkılı giriş	Taraklı sıva bitişli	Beton parapetler	Düz parapetler
	Beton korkuluk/çiçeklikli giriş	Traverten taş kaplamalı		Eğimli parapetler
	Metal korkuluklu giriş	Mozaik kaplamalı	Metal korkuluklar	Profilli parapetler
	Yapı kotu-giriş kotu aynı	Tuğla kaplamalı		Parapetsiz çatılar
	Yapı kotu giriş kotundan düşük	Ahşap kaplamalı		

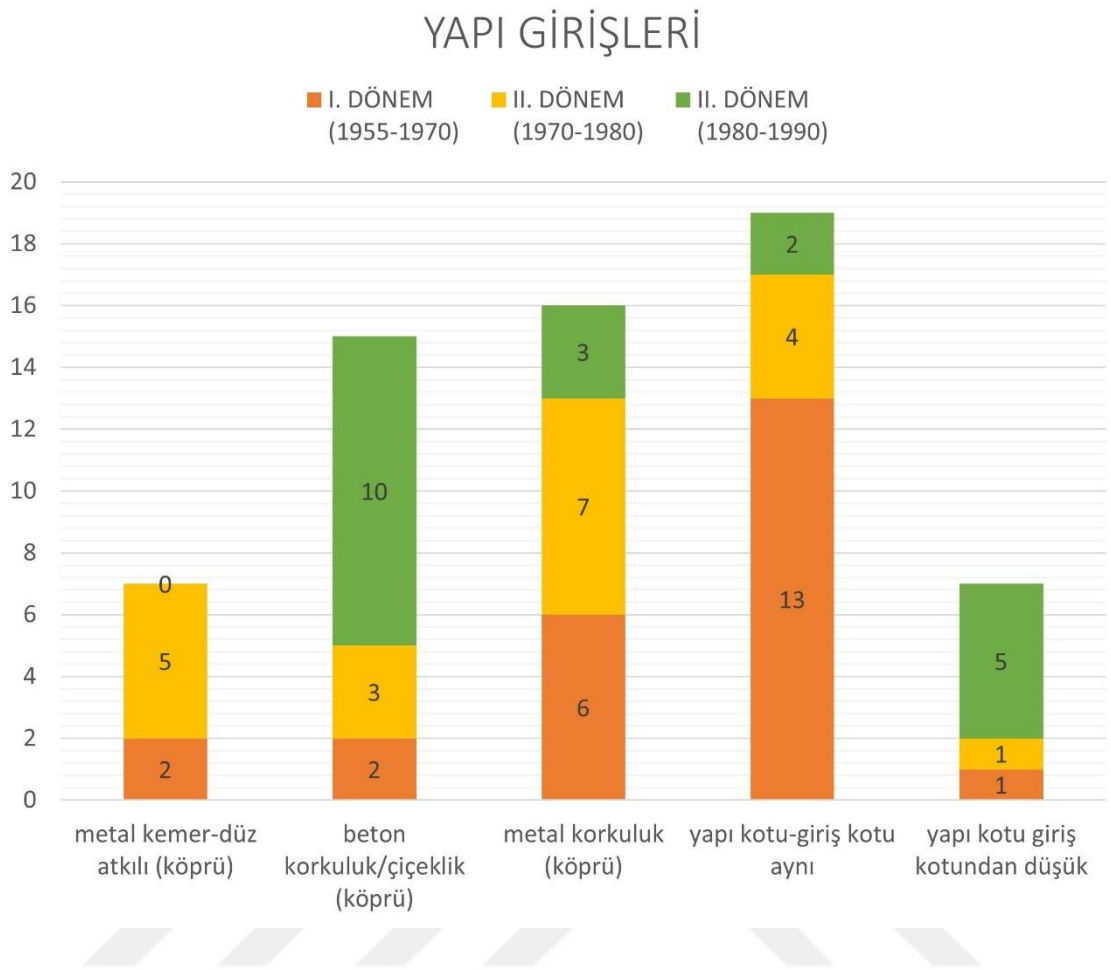
Şekil 4.92 İkinci dönem (1970-1980) yapılarının mimari özellik listesine örnek

ADA-PARSEL NO	GİRİŞ	CEPHE BİTİŞİ	BALKON KORKULUKLARI	ÇATI
644 ADA 9 PARSEL (II. DÖNEM 1980-1990)	Metal kemer/düz atkılı giriş	Taraklı sıva bitişli	Beton parapetler	Düz parapetler
	Beton korkuluk/çiçeklikli giriş	Traverten taş kaplamalı		Eğimli parapetler
	Metal korkuluklu giriş	Mozaik kaplamalı	Metal korkuluklar	Profilli parapetler
	Yapı kotu-giriş kotu aynı	Tuğla kaplamalı		Parapetsiz çatılar
	Yapı kotu giriş kotundan düşük	Ahşap kaplamalı		
644 ADA 11 PARSEL (II. DÖNEM 1980-1990)	Metal kemer/düz atkılı giriş	Taraklı sıva bitişli	Beton parapetler	Düz parapetler
	Beton korkuluk/çiçeklikli giriş	Traverten taş kaplamalı		Eğimli parapetler
	Metal korkuluklu giriş	Mozaik kaplamalı	Metal korkuluklar	Profilli parapetler
	Yapı kotu-giriş kotu aynı	Tuğla kaplamalı		Parapetsiz çatılar
	Yapı kotu giriş kotundan düşük	Ahşap kaplamalı		
645 ADA 2 PARSEL (II. DÖNEM 1980-1990)	Metal kemer/düz atkılı giriş	Taraklı sıva bitişli	Beton parapetler	Düz parapetler
	Beton korkuluk/çiçeklikli giriş	Traverten taş kaplamalı		Eğimli parapetler
	Metal korkuluklu giriş	Mozaik kaplamalı	Metal korkuluklar	Profilli parapetler
	Yapı kotu-giriş kotu aynı	Tuğla kaplamalı		Parapetsiz çatılar
	Yapı kotu giriş kotundan düşük	Ahşap kaplamalı		
645 ADA 3 PARSEL (II. DÖNEM 1980-1990)	Metal kemer/düz atkılı giriş	Taraklı sıva bitişli	Beton parapetler	Düz parapetler
	Beton korkuluk/çiçeklikli giriş	Traverten taş kaplamalı		Eğimli parapetler
	Metal korkuluklu giriş	Mozaik kaplamalı	Metal korkuluklar	Profilli parapetler
	Yapı kotu-giriş kotu aynı	Tuğla kaplamalı		Parapetsiz çatılar
	Yapı kotu giriş kotundan düşük	Ahşap kaplamalı		
645 ADA 4 PARSEL (II. DÖNEM 1980-1990)	Metal kemer/düz atkılı giriş	Taraklı sıva bitişli	Beton parapetler	Düz parapetler
	Beton korkuluk/çiçeklikli giriş	Traverten taş kaplamalı		Eğimli parapetler
	Metal korkuluklu giriş	Mozaik kaplamalı	Metal korkuluklar	Profilli parapetler
	Yapı kotu-giriş kotu aynı	Tuğla kaplamalı		Parapetsiz çatılar
	Yapı kotu giriş kotundan düşük	Ahşap kaplamalı		

Şekil 4.93 İkinci dönem (1980-1990) yapılarının mimari özellik listesine örnek

4.3.1. Yapı Girişleri ve Dönem İlişkisi

Yapı girişlerinde sınıflandırma yapı giriş kotu ve yol kotuna göre yapılmıştır. Yapı giriş kotu yol kotundan yüksek olanlar, yapı giriş kotu yol kotu ile aynı olanlar ve yapı giriş kotu yol kotundan düşük olanlar olmak üzere toplam 3 grup vardır. Yapı kotu yol kotundan yüksek olan yapılar kendi içinde farklılaşmaktadır. Yapı girişi ve yol kotu arasındaki bağlantı köprü merdivenlerle sağlanmıştır. Bu köprüler kemerli ve düz atkılı, beton korkuluk/çiçeklikli ve metal korkuluklu olarak özelleşmişlerdir. I. Ve II. dönem yapılarının girişleri incelendiğinde belli bir eğilim olduğu fark edilmiştir. 1955-1970 yılları arasında inşa edilen 24 yapıdan 13'ünde yapı giriş kotu ile yol kotu aynıdır. Diğer dönemler ile kıyaslandığında I. Dönem yapıları baskın çoğunluğu oluşturmaktadır. 1970-1980 yılları arası dönemde 4 yapıda yol kotu ve giriş kotunun aynı olduğu tespit edilmiştir. 1980-1990 yılları arası dönemde bu sayı 2'ye düşmüştür (Şekil 4.94). I. Dönem yapılarında yol kotu ve yapı giriş kotu ilişkisindeki tasarım yaklaşımında tercihin kotların aynı olması yönünde olduğu görülmektedir.

Şekil 4.94 Yapı girişleri arasındaki çeşitlenmeyi dönem üzerinden gösteren grafik

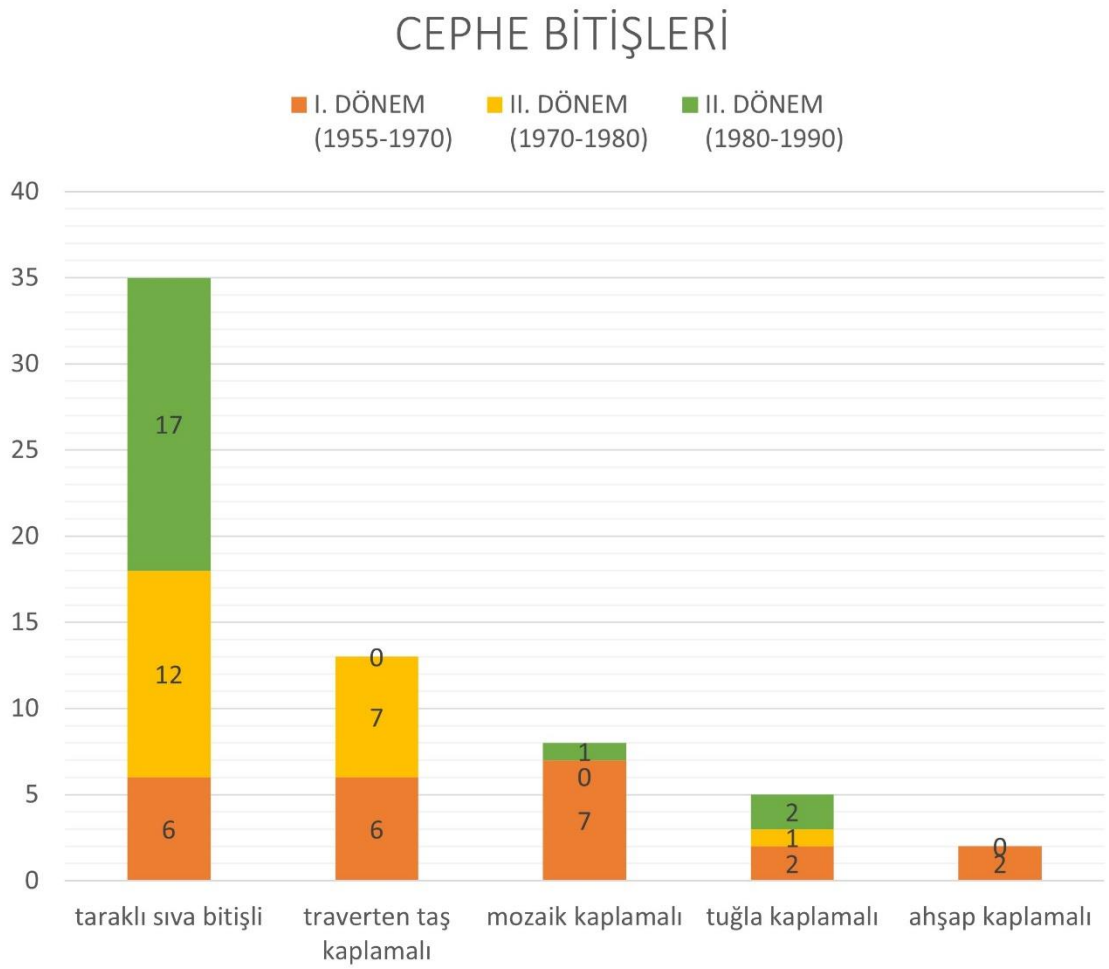
Yapı girişlerinde en çok gözlemlenen tasarım yaklaşım köprülü merdiven sistemidir. İncelenen 64 yapıdan 38'inde köprülü merdiven görülmektedir. Bu yöntem yapı giriş kotunun yol kotundan yüksek olduğu durumlarda kullanılmıştır. Kendi içinde metal kemer/düz atkılı bahçe girişli, beton korkuluk/çiçeklikli ve metal korkuluklu olarak ayrılmaktadır. Metal korkuluklu köprü merdivenlerin görüldüğü yapıların çoğunluğu 1955-1970 ve 1970-1980 yılları arasında inşa edilmiştir. 1980-1990 yılları arasında yalnızca 3 yapıda metal korkuluk olduğu tespit edilmiştir. Beton korkuluk/ çiçeklikli yapı girişlerine bakıldığında II. dönem yapılarında özellikle tercih edildiğini görmek mümkündür. II. dönem yapıları içerisinde de 1980-1990 yılları arasında baskınlık söz konusudur. Aynı şekilde yapı giriş kotu yol kotundan düşük yapılara en çok 1980-1990 yılları arasında görülmektedir. Genel olarak I. Dönem yapılarında yapı giriş kotu ve yol kotu aynı yapılarla beraber metal korkuluklu köprülü merdivenler bulunmaktadır. 1970-1980 yılları atasındaki II. dönem yapılarındaki tasarım tercihleri geçiş dönemi

niteliğindedir. Bu yıllar arasındaki yapılarda seçilen tasarım yaklaşımı metal kemer/ düz atkılı girişlerle beraber metal korkuluklu köprülü merdivenlerdir. II. dönem yapıları içerisinde 1980-1990 yılları arasında inşa edilen yapılarda beton korkuluk ve çiçeklikli girişe sahip olanların sayısı oldukça çoktur. 1980-1990 yılları arasındaki yapılarda yapı giriş kurgusundaki tasarım yaklaşımı beton korkuluk/çiçeklikli girişler yönündedir.

4.3.2 Cephe Bitiş Malzemesi ve Dönem İlişkisi

Yerleşim alanındaki konut yapılarının cephe bitişlerindeki farklılaşma cadde veya sokağa bakan ana cephe üzerinden irdelenmiştir. Ana cepheler çoğunlukla yapıya girişin sağlandığı cephelerdir ancak bu durumun istisnaları da vardır. Aynı zamanda ana cepheler tasarımın özelleştiği cephelerdir. Yan ve arka cepheler daha sade ve gösterişsizdir. Ana cephelerde bitiş elemanı olarak farklı malzeme tercihlerini görmek mümkündür. Tercih edilen malzemeler genelde lokal olarak kullanılmıştır. Yatay ya da düşey aksı vurgulamak, döşemeleri ya da balkonları belirginleştirmek amaçlı kullanımlar mevcuttur. Cephelerde beş farklı malzeme kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunlar taraklı sıva, traverten taş kaplama, mozaik kaplama, tuğla kaplama, ahşap kaplamadır.

Hem I. dönem hem II. dönem yapılarına bakıldığında en çok tercih edilen cephe malzemesi taraklı sıva olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.95). 1955-1970 yılları arasında inşa edilen I. dönem yapılarında baskın bir cephe malzemesi bulunmamaktadır. Taraklı sıva bitişi, traverten taş kaplama ve mozaik kaplama I. dönem yapılarında en çok görülen cephe bitiş malzemeleridir. Mozaik kaplamalı cepheler ise yalnızca I. Dönem yapılarında görülmektedir. Ancak 1980-1990 yılları arasında inşa edilen yapılardan birinin cephesinde mozaik kaplamaya rastlanmıştır. 1970-1980 yılları arasında II. dönem yapıları incelendiğinde taraklı sıva bitişleri ve traverten taş kaplamalar görülmektedir. Traverten taş kaplamalar taraklı sıva bitişlerine göre nispeten daha az kullanılmıştır. 1980-1990 arası inşa edilen II. dönem yapılarının neredeyse hepsinde taraklı sıva bitişi vardır. Tuğla ve ahşap kaplamalı cepheler iki dönemde de baskın malzeme değildir. Ahşap kaplamalı yapıların sadece I. dönemde olduğu görülmüştür.

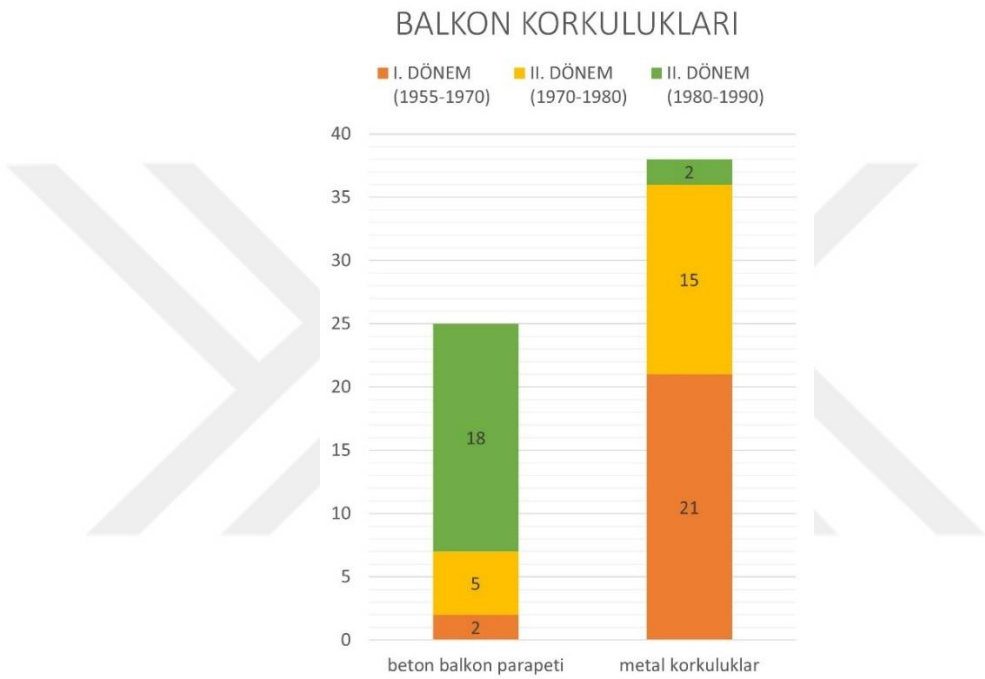

Şekil 4.95 Cephe bitiş elemanlarındaki farklılaşmayı dönem üzerinden gösteren grafik

Taraklı sıva bitişli cepheler süreç içerisinde daha çok kullanılan ve tercih edilen malzemeler olmuştur. Traverten taş kaplamalar en çok 1955-1970 yılları arasında kullanılmıştır. 1970-1980 yılları arasında traverten taş kaplamalı cepheler bulunmakla beraber 1980-1990 yılları aralığındaki yapılarda traverten kaplamalar görülmemektedir. Mozaik kaplamalı cepheler bir yapı dışında yalnızca I. dönem yapılarında görülmektedir. Tuğla kaplamalı cephelerin dönemlerle ile ilgili belirgin bir ilişkisi gözlenmemiştir. Ahşap kaplamalı cepheler bütün nitelikli yapı stoku içerisinde oldukça azdır. Ahşap kaplama sadece I. dönem yapılarında görülmüştür. Ancak tuğla kaplama gibi ahşap kaplama için de genel bir kullanım döneminden bahsetmek doğru olmayacaktır.

4.3.3 Balkon Korkulukları ve Dönem İlişkisi

Yerleşim alanı içerisinde bulunan yapıların büyük çoğunluğunda balkon bulunmaktadır. Balkon bulunan yapıların ise büyük çoğunluğu gömme balkon olarak tasarlanmıştır. Bu balkonlardaki korkuluk tasarımları cephe kurgusunda önemli bir yere sahiptir. Cephelerde dinamizm yaratmak için kullanılan en önemli tasarım unsurlarından birisi de balkon korkuluklarıdır, diğeri de cephe bitiş malzemesidir.

Şekil 4.96 Balkon korkuluklarındaki malzeme tercihlerini dönem üzerinden gösteren grafik

Balkon korkulukları iki farklı şekilde tasarlanmıştır. Bunlardan birisi beton balkon parapetleri ve diğeri de metal korkuluklardır. Beton balkon parapetleri kendi içerisinde çeşitlenmektedir. Bazılarında beton çiçeklikler vardır, bazılarında ise metal elemanlar ile beraber tasarlanmışlardır. Metal korkuluklar ise genelde döşeme alnına tespit edilmiştir.

Balkon korkulukları ile dönem ilişkisi incelendiğinde metal korkuluklardan beton balkon parapetlerine doğru bir geçişin olduğu görülmektedir (Şekil 4.96). 1955-1970 yılları aralığındaki inceleme yapılan 24 yapıdan birinde balkon bulunmamaktadır. 21 yapıda döşeme alnına tespitli metal korkuluk, 2 yapıda ise

beton balkon parapeti bulunmaktadır. I. dönem yapılarında metal korkulukların yoğun olarak kullanıldığını söylemek mümkündür. 1970-1980 yılları arasında inşa edilen II. dönem yapılarında balkon korkuluğu kullanımlarına bakıldığında ise metal korkuluk kullanımının azaldığını söylemek mümkündür. Ancak yine de metal korkuluklar daha çok tercih edilmiştir. Bu yıllar arasında inşa edilen 20 yapı incelenmiştir. 20 yapının 4'te 1'inde beton balkon parapeti, 4'te 3'ünde metal korkuluk olduğu tespit edilmiştir. II. dönemin ikinci yarısındaki yapılar incelendiğinde ise korkuluklardaki tasarım yöneliminin oldukça değiştiği görülmektedir. I. dönemde sadece 2 yapıda beton balkon parapeti görülürken bu yıllar aralığında 18 yapıda beton balkon parapeti bulunmaktadır. Şekil 4.85'te açıkça görüldüğü gibi 1955-1970 yılları arasında kullanılan karakteristik metal balkon korkulukları süreç içerisinde yerini neredeyse tamamen beton balkon parapetlerine bırakmıştır. Bu anlamda II. dönemin 1970-1980 yılları arasındaki yapı stoku geçiş dönemi olarak nitelendirilebilir.

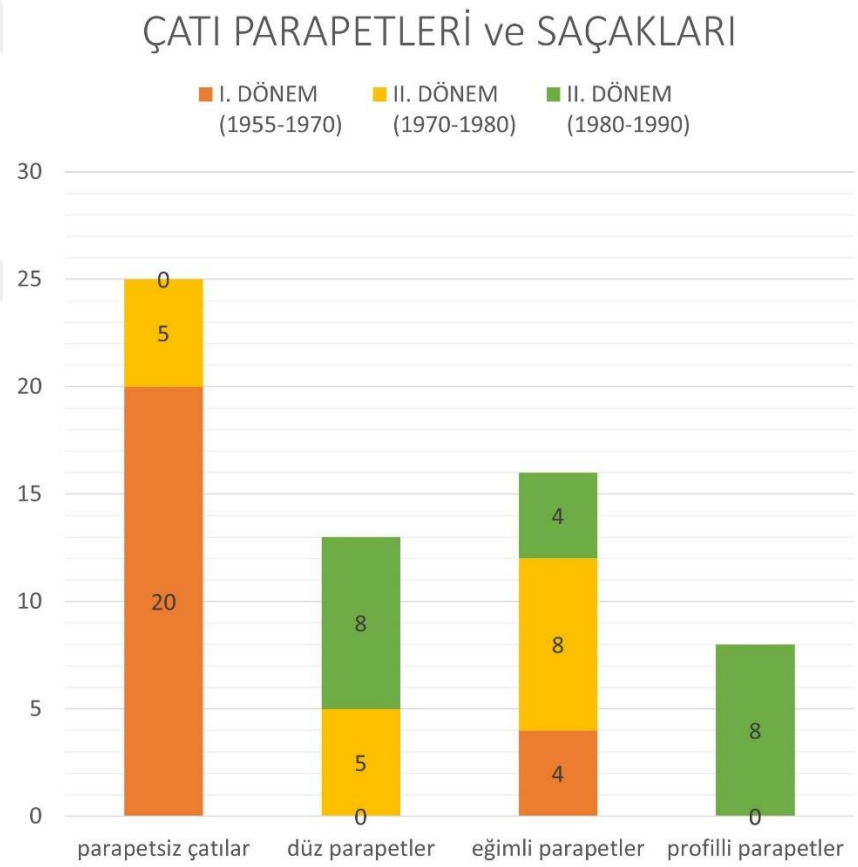
4.3.4 Çatı Parapetleri ve Dönem İlişkisi

Yeşilyurt yerleşim alanı içerisinde nitelikli konut stokunun mimari özellikleri incelendiğinde yapı girişi, cephe bitiş malzemesi ve balkon korkulukları kadar dikkat çeken bir diğer tasarım ögesi de çatı parapetleridir. Çatı parapetleri birçok yapıda oldukça özelleşmiş, işlevsel özelliklerinin yanında estetik vurgusu da ön plana çıkmıştır. Yerleşim alanında bulunan nitelikli yapı stokunda teras çatı kullanımını görülmektedir. Detaylı analiz yapılan 1955-1990 yılları aralığında inşa edilmiş toplam 85 yapıda kırma ya da beşik çatı kullanılmıştır. Bazı yapılarda çatlar saçak yapmış bazı yapılarda ise çatının cephede görünmesi istenmemiş ve parapetle gizlenmiştir. Burada parapet kullanımı hem işlevsel hem de tasarıma katkısı sebebiyle tercih edilmiştir.

I. dönem yapılarından inceleme yapılan 24 yapıdan 20'sinde çatı parapeti olmadığı tespit edilmiştir (Şekil 4.97). Bu yapılarda çatılar saçak yapmıştır. Ancak saçaklarda belirgin bir tasarım kaygısı gözlenmemektedir. 24 yapının 4'ünde ise eğimli çatı parapeti bulunmaktadır. II. dönem yapıları incelendiğinde ise parapetsiz çatıların sayısı oldukça düşüktür. 38 yapıdan yalnızca 5'inde parapetsiz çatı görülmektedir bu yapılarda 1970-1980 yılları arasında inşa edilmiştir.

1970-1980 yılları arasında inşa edilen II. dönem yapıları incelendiğinde düz parapetli, eğimli parapetli ve parapetsiz çatılardaki kullanımında dengeli bir dağılım olduğu görülmektedir. Çatılarda düz parapet kullanımının örneklerine II. dönem yapılarında görülmeye başlanmıştır. 1980-1990 yılları aralığındaki yapılara bakıldığında parapetsiz çatıların örneklerine artık rastlanmamaktadır. Düz ve eğimli parapetlerin yanına profilli parapetler eklenmiştir. Profilli parapetlerin kullanımına II. dönemin ikinci yarısında rastlanmaktadır.

I. dönemde çatıların büyük oranı parapetsiz ve saçaklıdır. Az olmakla beraber bu dönemde eğimli parapetler de görülür. II. dönemin ilk yarısında parapetsiz çatılar, eğimli ve düz çatılar görülmektedir. Bu dönemin son yarısında ise parapetsiz çatılar yoktur. En çok tercih edilenler ise düz ve profilli parapetlerdir.

Şekil 4.97 Çatı parapetleri ve saçakları ile dönem arasındaki ilişkiyi gösteren grafik

Alan içerisinde dönem sınıflandırması yapılırken üç tarih aralığı ve iki dönem belirlenmiştir. Parselde inşa edilen ilk yapıları belirten I. dönem yapılarında baskın

bir tasarım eğilimi olduğu gözlenmiştir. Bahsedilen bu yapılar süreç içerisinde yıkılmış ve aynı parsele yeni bir yapı inşa edilmiştir. İnşa edilen ikinci yapılar ise II. dönem yapıları olarak sınıflandırılmıştır. II. dönem yapıları 20 yıllık bir süreci kapsamaktadır ve kendi içinde 10 yıllık iki periyodu barındırmaktadır. Yapılan analizler incelendiğinde 10 yıllık periyotların aslında tasarım yaklaşımındaki geçiş dönemi için yeterli zaman dilimi olduğunu göstermektedir. I. dönem yapılarındaki baskın tasarım yaklaşımı 1970-1980 yılları arasında evrilmeye başlamıştır. II. dönemin son on yılında ise ana tasarım yaklaşımının ve üslubun olgunlaştığı gözlenmiştir. 1955-1990 yılları arasındaki modern mimarlık mirası kapsamında değerlendirilen yapılardaki belirgin mimari dil ve tutum farkı 1955-1970 yılları ile 1980-1990 yılları arasındaki yapılarda gözlenmektedir.

4.3.5 Yeşilyurt Konutları Mimari Özelliklerinin İstanbul Modern Konut Mimarlığındaki Yeri

Yeşilyurt yerleşim alanında bulunan konutların dönemleri üzerinden incelenmesi ve değerlendirmeler sonucu çıkan verileri semt özelinde bırakmak yanıltıcı olacaktır. Mimari kültür ve tasarım yaklaşımı piyasaya sunulan malzeme, yasal ve yönetsel sınırlar, tasarımcı ve kullanıcı gibi birçok faktör çevresinde şekillenmektedir. Yeşilyurt konutlarını İstanbul'daki yapı üretim kültürü üzerinden okumak faydalı olacaktır.

Dönem analizinde de detaylıca bahsedildiği gibi bir parselde yaklaşık 20 yılda bir gerçekleşen yık-yap döngüsü ülke ve şehir bazında alınan kararların sonucudur. Bu yüzden benzer süreçleri başka konut alanlarında gözlemlemek mümkündür.

1955-1970 yılları arası olarak belirlenen I. dönemde en çok kullanılan cephe malzemelerinden birisi mozaik kaplamalardır (Şekil 4.98). 1960'lı yıllarda cephede yoğun olarak kullanılan mozaik hem süsleme hem de yalıtım amaçlı kullanılmıştır (Görgülü, 2016).

Şekil 4.98 Kadıköy'de 1960'lı yıllarda inşa edilmiş mozaik cephe kaplamalı apartman (Görgülü, 2016)

Tasarım yaklaşımlarındaki benzer eğilim balkon korkuluklarında da görülmektedir. Döşeme alnına tespitlenmiş, beton parapet üzerine yerleştirilmiş, çizgisel, gridal ya da düzlemsel formlarda çok çeşitli balkon korkulukları görmek mümkündür. Şekil 4.88'de de görüldüğü gibi döşeme alnına ankre edilmiş çizgisel formlu balkon korkulukları birbirine oldukça benzemektedir. Benzer şekilde gridal formlu metal korkuluğun beton balkon parapeti ile beraber tasarlandığı örneklere Kadıköy'de de rastlamak mümkündür (Şekil 4.99, Şekil 4.100).

Şekil 4.99 Solda Yeşilyurt'ta bir apartmanın balkon korkuluğu (645 ada 2 parsel, 1955-1970) (Körün, 2022), sağda Kadıköy'de bir apartmanın balkon korkuluğu (Tulum Okur & Ekenyazıcı Güney, 2022)

Şekil 4.100 Solda Yeşilyurt'ta bir apartmanın balkon korkuluğu (650 ada 4 parsel, 1970-1980) (Körün, 2022), sağda Kadıköy'de bir apartmanın balkon korkuluğu (Tulum Okur & Ekenyazıcı Güney, 2022)

Cephe bitiş elemanı olarak tercih edilen malzemeler ile cephelerde belli bir dinamizm yakalanmak istenmiştir. Aynı malzemenin farklı renkleri ya da farklı malzemeler ile plastik etkiyi vurgulamak amaçlanmıştır (Şekil 4.101). Bağdat Caddesi'ndeki 1965-1973 yılları arasında inşa edilen yapılarda da traverten kullanımı yaygındır (Gönül, 2021). Benzer tarihlerde Yeşilyurt'ta yapılan apartmanlara bakıldığında benzer traverten kullanımının olduğu görülmektedir.

Şekil 4.101 Solda Yeşilyurt'ta bir apartmanda traverten kaplama (650 ada 4 parsel, 1970-1980) (Körün, 2022), sağda Bağdat Caddesindeki apartman cephelerindeki travertenlere örnek (1965-1973) (Gönül, 2021)

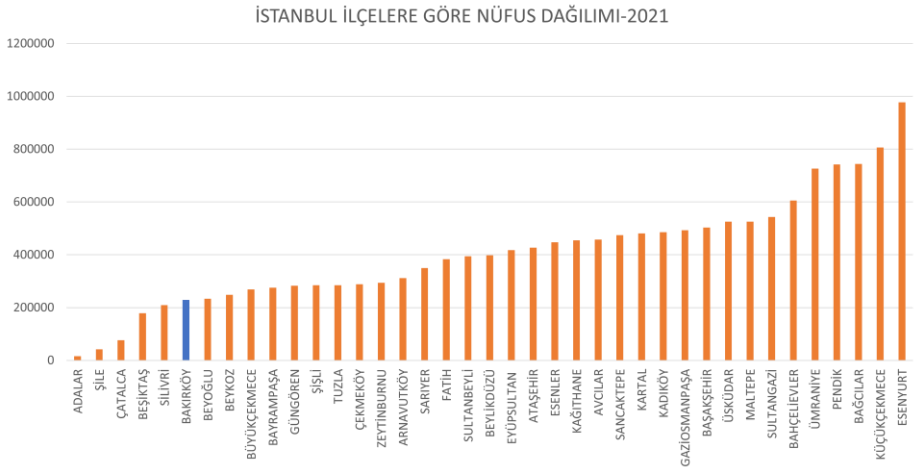
4.4 Sosyokültürel ve Demografik Yapıya Dair Değerlendirmeler

4.4.1 Demografik ve Ekonomik Yapı

Herhangi bir kent ya da kent parçasında yaşayan sosyal çevre süreç içerisinde fiziksel çevreyi de şekillendirir. İdari otoriteler kadar şehrin sakinleri de kentin değişim ve dönüşümünde rol oynarlar. Yeşilyurt'un sahip olduğu nitelikli modern mimarlık eserlerini de sahiplenmesi beklenen en önemli aktör Yeşilyurt'un sosyal yapısıdır. Bu yüzden mahalleyi daha iyi anlamak adına nüfusa ve nüfus yoğunluğuna, eğitim seviyesine, arsa ve emlak değerlerine, yaş ortalamasına bakılarak değerlendirmeler yapılmıştır. Bu değerlendirme Yeşilyurt nitelikli konut stokunun koruma senaryosunu oluştururken gerçekçi çıkarımlar yapabilmek için önemlidir.

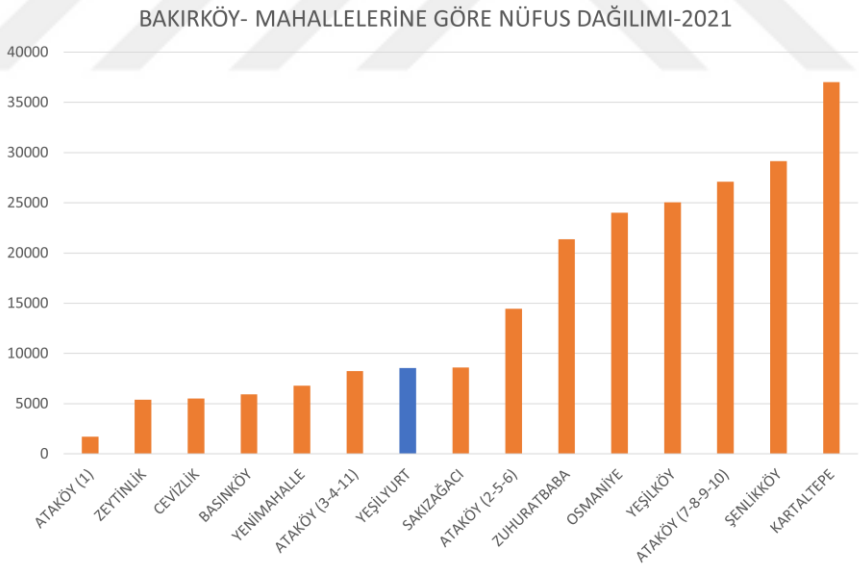
4.4.1.1 Nüfus

İstanbul 2021 TÜİK (Endeksa, 2022) verilerine göre 15.840.900 kişilik nüfusu ile Türkiye'nin en kalabalık ilidir. İstanbul'un yaklaşık 16 milyonluk nüfusu toplam 39 ilçede ikamet etmektedir. Bakırköy 228,759 nüfusu ile İstanbul'un en az kalabalık altıncı ilçesidir (Şekil 4.102).

Şekil 4.102 İstanbul'un ilçelerine göre nüfus dağılımı (Endeksa, 2022)[1] Yazar tarafından düzenlenmiştir.

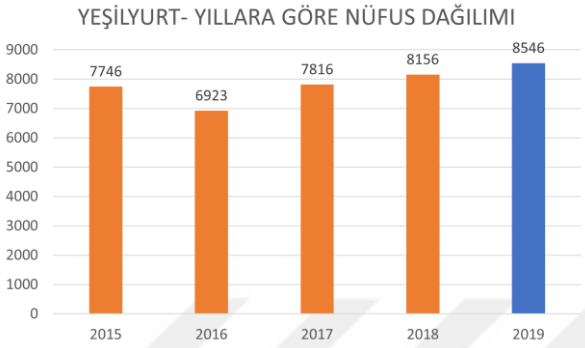
Bakırköy 16 mahalleye sahiptir ve Yeşilyurt 8.546 kişilik nüfusu ile dokuzuncu en kalabalık mahalledir (Şekil 4.103). Bakırköy'ün nüfus yoğunluğu 7.905 nüfus/km^2 (İstanbul İstatistik Ofisi, 2022)[2] iken Yeşilyurt mahallesinin 0,69 km^2'lik alana düşen nüfus yoğunluğu 12.386 nüfus/km^2'dır.

Şekil 4.103 Bakırköy ilçesi mahallere göre nüfus dağılımı (Endeksa, 2022) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

[1] Endeksa, verilerini TÜİK, TKGM, YSK, Yandex, Google gibi kurum ve kuruluşlardan elde eden, gayrimenkul değerlendirme analizleri yapmak için kurulmuş bir şirkettir.
[2] İstanbul İstatistik Ofisi; İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olarak kurulan İstanbul Planlama Ajansı'nın dört biriminden biridir. İstatistiklerini TÜİK verilerinden elde etmektedir.

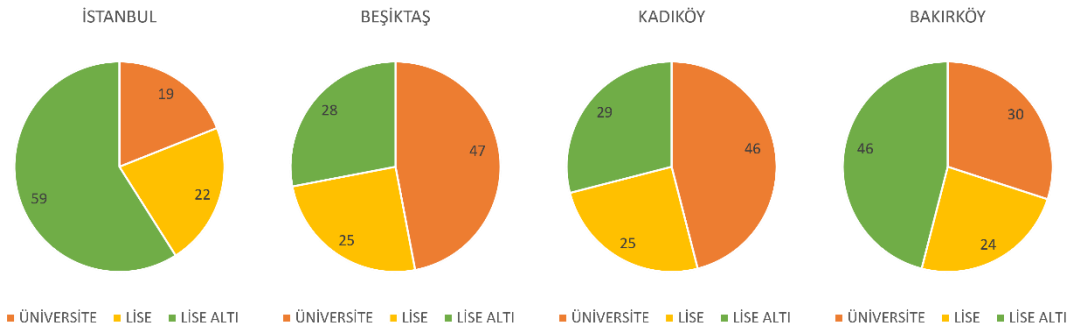
Son beş yıl içerisinde Yeşilyurt mahallesinin nüfusunda belirgin bir değişim gözlenmemiştir. 2016 yılında nüfusta bir düşüş yaşanmışsa da diğer yıllarda nüfus artmaya devam etmiştir. Yapı stoku göz önünde bulundurulduğunda, yıkılan ve sonrasında inşa edilen yapıların kullanıma açılması nüfusun artmasında ve azalmasında etkili olmuş olabilir (Şekil 4.104).

Şekil 4.104 Yıllara göre Yeşilyurt mahallesi nüfusu (İstanbul İstatistik Ofisi, 2022)

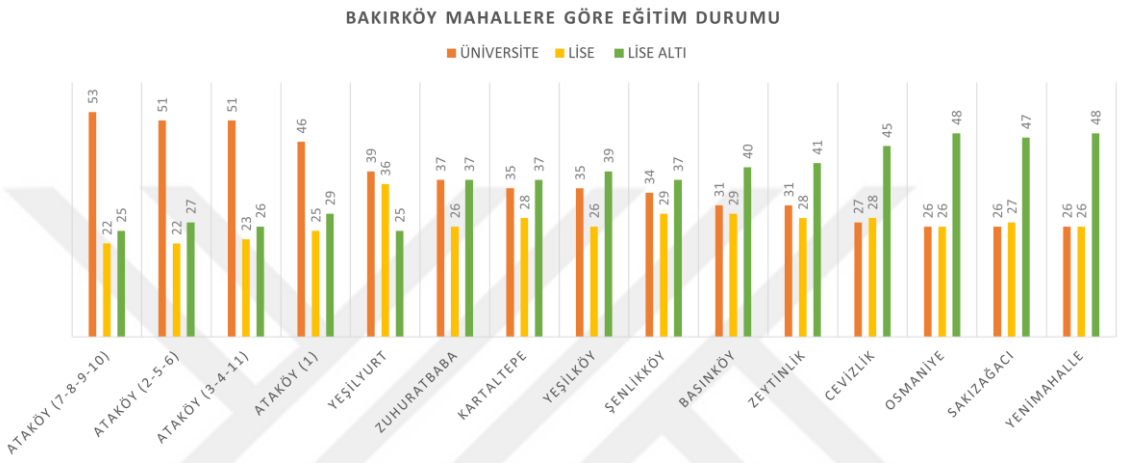
4.4.1.2 Eğitim

İstanbul'un il genelinde nüfusun eğitim durumuna bakıldığında %19'lık kesim üniversite mezunu, %22'lik kısım lise mezunu, %59'luk nüfus ise lise öncesi eğitim seviyesine sahiptir. Bakırköy, İstanbul içinde eğitim seviyesi en yüksek olan üçüncü ilçedir. Beşiktaş nüfusunun %47 Kadıköy nüfusunun ise %46'lık dilimi üniversite mezunudur. Bu ilçelerde genç nüfus oranın yüksek olmasının eğitim seviyesindeki etkisi göz ardı edilmemelidir (Şekil 4.105).

Şekil 4.105 İstanbul ve eğitim seviyesi en yüksek ilçesinin oranları (İstanbul İstatistik Ofisi, 2022) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

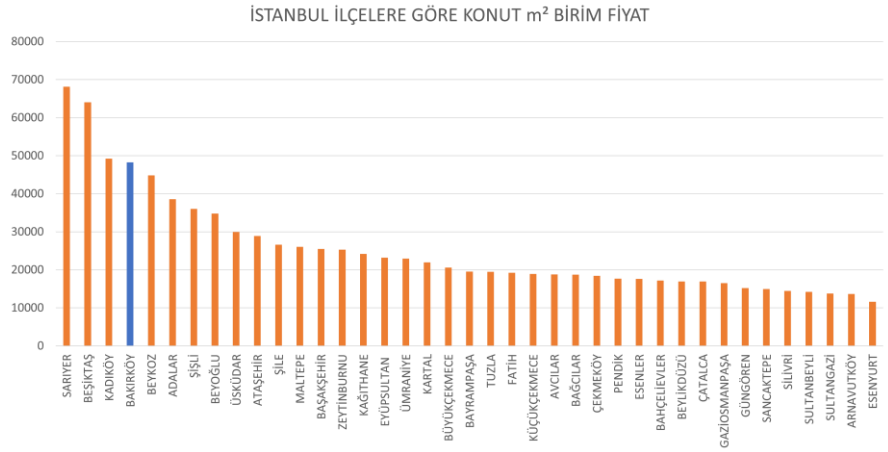
Yeşilyurt mahallesi haricinde Bakırköy mahallelerinin tamamında yaş ortalaması 65 yaş üstüdür, Yeşilyurt'un yaş ortalaması ise 20-24 aralığındadır (Endeksa, 2022). Bakırköy özelinde Yeşilyurt nüfusunun eğitim durumuna baktığımızda eğitim seviyesi yüksek mahallelerden biri olduğunu söylemek mümkündür. Lisans mezunu oranı en yüksek mahalleler Ataköy mahalleridir ve hemen ardından Yeşilyurt gelmektedir. Yeşilyurt mahallesin nüfusunun yüzde 39'u üniversite mezunudur (Şekil 4.106).

Şekil 4.106 Bakırköy ilçesi mahallelere göre eğitim durumu (İstanbul İstatistik Ofisi, 2022) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

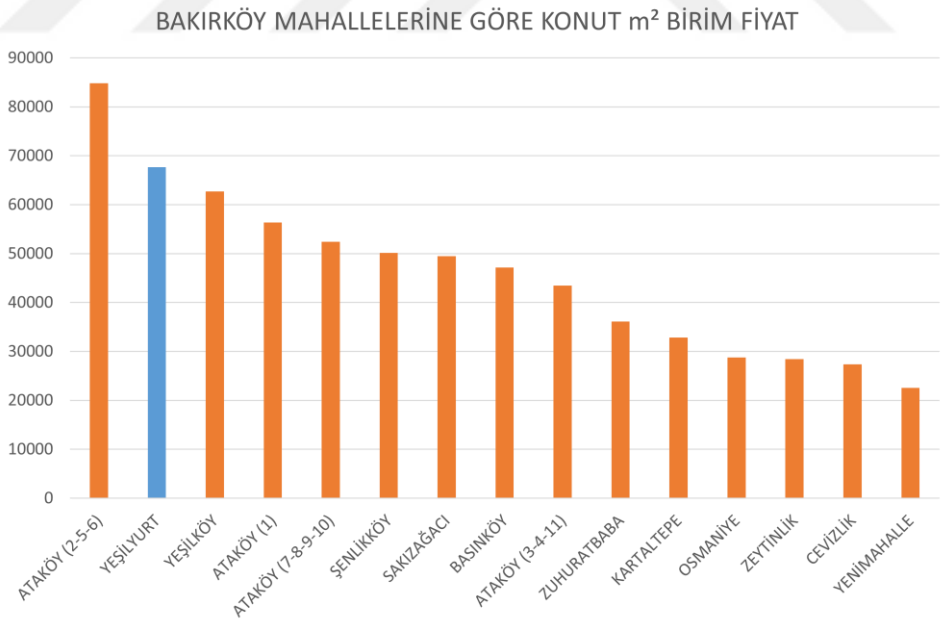
4.4.1.3 Gayrimenkul Değerleri

İstanbul Türkiye'de konut birim fiyatı en yüksek ikinci ildir (Endeksa, 2022). Bakırköy ise İstanbul içinde dördüncü sırada yer almaktadır (Şekil 4.107). Bu anlamda Bakırköy Türkiye'deki birçok kentteki konutlardan değeri çok daha yüksek gayrimenkullere ev sahipli yapmaktadır.

Şekil 4.107 İstanbul ili ilçelere göre konut birim fiyatı (Endeksa, 2022) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Yeşilyurt mahallesi Bakırköy içinde konut birim fiyatı en yüksek ikinci mahalledir (Şekil 4.108). İstanbul'un ortalama konut birim fiyatı 15.625 ₺/m^2, Bakırköy'ün 48.233 ₺/m^2, Yeşilyurt Mahallesinin 67.634 ₺/m^2'dir (Endeksa, 2022). Konumu, sosyoekonomik ve sosyokültürel yapısı Yeşilyurt yerleşim alanını İstanbul'un en değerli mahallelerinden biri yapmaktadır.

Şekil 4.108 Bakırköy ilçesi mahallelere göre konut birim fiyatı (Endeksa, 2022) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Bütün bu bileşenler bir araya geldiğinde Yeşilyurt mahallesinin genç ve dinamik, eğitim seviyesi yüksek, gayrimenkul değerleri ortalamanın oldukça üstünde,

sosyoekonomik statüsü üst seviyede olan bir yerleşim alanı olduğunu söylemek mümkündür.

Mahallenin sahip olduğu toplumsal profil; modern mimarlık mirasının benimsenmesi, sahiplenilmesi ve korunması için önemli faktörlerden biridir. Kültürel mirasın korunması konusunda, onunla en çok temas eden ve kullanan kitlenin koruma sürecinde rol alan en önemli aktörlerden biri olduğunu unutmamak gerekir.

4.4.2 Kent Belleğinde Yer Eden Mekanlar ve Sosyokültürel Yaşam

Bu bölümde mahallenin sosyokültürel yapısını besleyen, etkileyen ve zenginleştiren bazı girdilerden bahsedilecektir. Yakın çevrede yer alan ve günlük yaşama katkısı bulunan birçok mekân bulunmaktadır (Şekil 4.114). Elbette bu sosyal yaşam hızlıca şekil değiştirmektedir. Amaç modern mimarlık mirası olarak korunmaya değer görülen yapıların oluşturduğu fiziksel çevrenin içinde bulunduğu sosyokültürel yaşamı anlamak ve mahalleyi çok yönlü bir bakış açısıyla kavramaya çalışmaktır. Dönemin günlük yaşamını ve kültürel aktivitelerini bugünden okuyabilmek bütüncül koruma yaklaşımına da ışık tutacaktır.

Yeşilyurt mahallesi 1950'lerin başı itibariyle kurulmaya başlamış, mahalleye 1955 yılında Sirkeci-Halkalı Banliyö Hattı gelmiştir. Böylece şehirle teması da kolaylaşmıştır. Mahalle sayfiye bölgesi olarak ikincil konut alanı olarak planlanmış ve yıllar içerisinde birçok sayfiye alanı gibi birincil konut alanına dönüşmüştür. Sayfiye bölgesi olduğu için sosyal yaşam kurgusu da bunun çevresinde şekillenmeye başlamıştır.

Yeşilyurt Deniz Kulübü 1956'da Sipahioğlu caddesinde bir apartmanın bodrum katında kurulmuş, ilk başlarda sadece deniz sporlarıyla ilgilenen bir kulüp iken sonrasında spor dallarını genişletmiştir (Taha Toros Arşivi, 1995-2000). 1965-1970 yılları arasında bugünkü sahildeki yerini almış ve Yeşilyurt Spor Kulübü olarak anılmaya başlamıştır.

Kulübün kurucuları arasında mahalledeki bir caddeye de ismini veren eski Başbakan Suat Hayri Ürgüplü de yer almaktadır. Ürgüplü mahallenin kurulması için öncülük etmiş, Yeşilyurt Yapı Kooperatifi ve Yeşilyurt Spor Kulübü gibi oluşumlarda kurucu üye olarak aktif rol oynamıştır.

1990’lara kadar Yeşilyurt Spor Kulübü sahili yaz aylarında kent sakinlerinin uğrak noktası olmuştur. Kulübün plajını sadece Yeşilyurt halkı kullanmamış aynı zamanda Yeşilköylüler de burayı sıkça ziyaret etmiştir. Bu plajın yanı sıra, Yeşilköy Deniz Fenerinin bulunduğu sahil kısmı ve ayrıca günümüzde de ismi Röne Park olarak geçen çay bahçesinin sahil kısmı da Yeşilköy ve Yeşilyurt kent halkına uzun yıllar hizmet etmiştir.

Yeşilyurt Spor Kulübünün batısındaki, bugün Polat Renaissence Otelin bulunduğu alan kamp arazisi olarak kullanılmış yerli ve yabancı turistlerin uğrak noktası olmuştur (C.I., 1960'lar). Renk renk çadırların kurulduğu, karavanların konakladığı renkli zamanlara tanık olmuş bir alandır.

Röne Park ve Hasır Restoran yaz aylarında yoğun olmak üzere Yeşilyurt ve Yeşilköylülerin uğrak noktası olmuştur (C.I., 1960'lar). Bu iki mekânda yaz eğlenceleri düzenlenmiş, aileler bir araya gelmiş, genç buluşmaları gerçekleşmiştir (Şekil 4.109). Röne Park’ın gazinosunda Şecaettin Yerli, Angelo, Ateş Böcekleri gibi dönemin birçok ünlü ismi sahne almış, sadece bölge halkının değil İstanbul’un da gözde mekanlarından biri haline gelmiştir (Tuna, 2021).

Şekil 4.109 Röne Park Gazinosu (Naftalin Kokulu Zamanlar Facebook Grubu)

1958 yılında Çınar Oteli açıldığında çevresindeki konut sayısı o kadar azdır ki, beş yıldızlı bir otelin böylesi ıssız bir alanda inşa edilmesine şaşılmaktadır (C.I.,

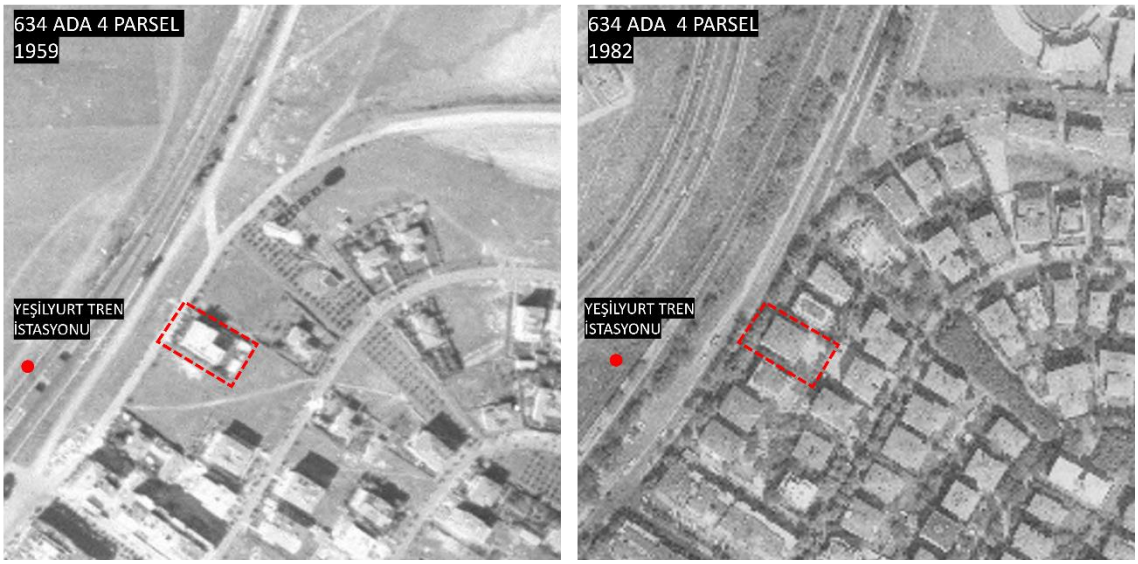
1960'lar). Sonrasında Yeşilyurt'un da büyümesi ve gelişmesi ile Çınar Oteli hem semt sakinlerinin hem de İstanbul'un sosyal hayatında önemli bir yer kazanır.

Şekil 4.110 Çınar Oteli önünde Yeşilyurt semt sakinlerinden oluşan Ekin Spor Futbol Takımı,1970 (Seçkin, Prf Dr. İsmail SEÇKİN'İN Yeşilköy ve Yeşilyurt Anıları, 2000'ler)

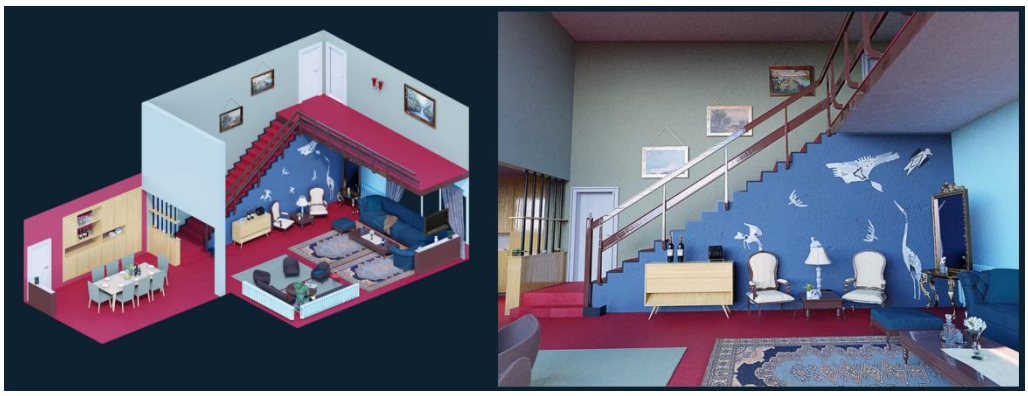
Otelde birçok seçkin kişi ağırlanmış, balolar düzenlenmiş ve konserler verilmiştir. Futbol takımları kamp yapmak için Çınar Oteli tercih etmiştir. Otelin önündeki boş olan 1970'lerle beraber amatör futbolcuların maç yaptıkları ve turnuvalar düzenledikleri bir alan olmuştur. Futbol maçları Yeşilköy ve Yeşilyurt sakinlerinin en büyük eğlencelerinden biri halini almıştır (Şekil 4.110). Yeşilyurt Spor Kulübü bünyesinde futbol takımının yer almaması Yeşilyurtlu gençleri takım kurmaya yönlendirmiştir. Çınar Otelde kamp yapan profesyonel futbolcuların bu konuda etkisi olmuş, bu etkinliklere onlar da eşlik etmişlerdir (Seçkin, Prf Dr. İsmail SEÇKİN'İN Yeşilköy ve Yeşilyurt Anıları, 2000'ler).

Çınar Otel'in Türkiye'nin ilk modern otellerinden biri olması onu Yeşilçam sinema filmlerinde de vazgeçilmez kılmıştır. Mahalle içerisinde sinema kültürüne hizmet eden tek yapı Çınar Otel değildir. Ünlü tiyatro sanatçılarımızdan Muammer Karaca'nın 634 ada 4 parselde yer alan "kuşlu köşkü" sayısız sinema filminde kullanılmıştır. Yapı 1980'lerden önce ekonomik sebeplerden ötürü yıkılmış maalesef günümüze ulaşamamıştır (Taha Toros Arşivi, 1978) (Şekil 4.111).

Şekil 4.111 Muammer Karaca'nın köşkü solda ilk yapıldığı yıllar, sağda yıkılıp yeni yapı yapıldıktan sonra (HGM,1959-1982) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Docomomo_tr İç Mekan Komitesi yaptığı bir iş birliği ile göçmen kuşların resmedildiği ikonik mavi duvarı, ahşap korkuluklu merdiven basamaklarını çıkarken görülen harika tabloları, modern açık iç mekan kurgusunu görebileceğimiz bu eşsiz yapının modellenmesini sağlamıştır (Dağdelen, 2021). Bu çalışma sayesinde günümüzde bulunmayan yapının yeniden deneyimlenme şansı doğmuştur (Şekil 4.112).

Şekil 4.112 Muammer Karaca Evi üç boyutlu modellemesi, göçmen kuş tasvirli duvarı, ahşap korkuluklu merdiveni ve yaşam alanı (Dağdelen, 2021)

Yeşilyurt mahallesi sadece Yeşilçam filmlerine ev sahipliği yapmamış sinema kültürünü de günlük yaşamları içerisinde oldukça fazla benimsemiştir. Röne Park yolundaki Reks sineması, kışlık Divan sineması, Yeşilyurt Tren İstasyonu

yanındaki yazlık sinema semt halkının uğrak yerleri olmuştur (Seçkin, 2010'lar). Aynı zamanda Hava Harp Okulu mensupları ve yakınlarının kullanabildiği açık sinemada 70'li yıllarda sıkça kullanılan mekanlardır (Yeşil, 2014).

Sosyal hayatı renklendiren bir diğer unsur Yeşilköy ve Yeşilyurt'un meşhur faytonları olmuştur. Sirkeci-Halkalı Banliyö hattının Yeşilköy ve Yeşilyurt tren istasyonlarında bekleyen faytonları insanları istedikleri yere götürmüşlerdir. Bugün Yeşilyurt Taksi'nin olduğu yer 1960'lar 1970'lerde fayton durağı olarak kullanılmıştır (Şekil 4.113). Bahsi geçen yıllara ait fotoğraflarda bu faytonları halen görmek mümkündür.

Şekil 4.113 Yeşilyurt Tren İstasyonu ve fayton 1960'lar (URL-3)

Şekil 4.114 1960-1990 yılları arasında Yeşilyurt sakinlerinin sosyal yaşantısını şekillendiren mekanlar (Yeşilyurt Hava Fotoğrafı, 1970) Yazar tarafından düzenlenmiştir[1].

[1] Yeşilyurt'un günlük hayatı için önemli olan mekanlar, kişisel anılar ve dergi makalelerinde yer alan adreslendirmelere dayanılarak derlenmiştir.

5
MODERN MİMARLIK MİRASI NESNESİ OLARAK KONUT VE YEŞİLYURT

5.1 Modern Mimarlık Mirası Kavramının Gelişimi

On dokuzuncu yüzyıla gelindiğinde kamu otoritelerinde, toplum nezdinde ve akademide kabul gören bir mimari miras, kültür varlığı tanımı oluşmuştur. Bahse konu olan kültür varlığının korunmasında yer alan bu üç ana aktörün benimsediği ve kabul ettiği belli değer ve ölçütler erken 18. yüzyıldan bu yana şekillenmiştir. Bu değerlerden belki de en önemlisi ve ortak kabulde en çok uzlaşılanı eskilik değeri olmuştur. Ancak yirminci yüzyılın sonuna yaklaşıldığında koruma kuramcıları ve mimarlık tarihçileri miras olarak nitelenmesi gereken bir dönemi tartışmaya başlamışlardır. Uzun yıllar modern mimarlık ürünleri üzerine tartışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu tartışma ortamı koruma kuramının gelişimine katkı sağlamış ve onu dinamik tutmuştur. Modern mimarlık ürünlerinin miras olarak kabul edilmesi ve korunmasına dair tartışmalar güncelliğini korumaktadır.

5.1.1 Modern Mimarlık Mirası

18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren başlayan sanayileşme bir asra yakın bir süre devam etmiştir. Özellikle on dokuzuncu yüzyılda endüstrinin şehirlerdeki etkisi net bir şekilde okumak mümkün olmuştur. Yapı türleri, insan hareketleri, toplum yapısı ve ekonomik faaliyetlerin köklü dönüşüme uğradığı bu dönemde mimari üretim pratikleri de değişmiş ve dönüşmüştür. Önce İngiltere'de başlayıp dünyayı tamamen saran bu değişim ve dönüşümün mimarlık ve şehirdeki yansıması, tanımlanması ve sınıflandırılması akademik tartışmalarda kendine yer bulmaya başlamıştır.

20. yüzyılın sonuna gelindiğinde mimarlık tarihçileri ve koruma kuramcıları içinde bulundukları dönemin mimarlık ürünlerinin miras olarak tanımlama ve tartışma ihtiyacı duymuştur. Elbette henüz "sınırları net çizilmemiş döneme" ait mimarlık ürünleri kaybedilmeye başlandığında bu farkındalık kazanılmıştır. Modern mimarlık olarak anılan dönemin sınırları ve içeriği net değildir. Tasnifleme amaçlı

birçok kurum ve kuruluş bu dönemi sınırlandırmaya çalışmıştır. Ancak miras değeri tartışılan modern mimarlık ürünlerini belli bir üslup ve yapım dönemine göre net sınırlar içine yerleştirmek zordur.

Özellikle yirminci yüzyılda yapı üretiminde kullanılan malzemeler, yapım teknik ve teknolojisi, malzeme üretimi, tasarım üslubu, mekân organizasyonu, kullanıcı hareket senaryosu ve yapı türleri rasyonel bir değişim geçirmektedir. Mimari üretim pratiklerine dahil olan yeni etkenler başlangıçta geleneksel yöntemlere uyarlanmaya çalışılmıştır. Bunun sonucu olarak malzeme ve tekniğin yeni ancak üslubun tanıdık olduğu yapılar üretilmiştir. Ortaya çıkan bu durum modern mimarlığın sınırlarını belirlemeyi zorlaştıran bir diğer etkendir.

Modern kavramı ve içeriği itibariyle elbette tamamen yirminci yüzyıla ait değildir. Yeni ve eskiye mesafeli olan birçok durum için "modern" tanımlaması yapılmıştır. Ancak modernizm, önce Fransız Devrimi ardından endüstri devrimi ile yirminci yüzyılda eşi görülmemiş bir değişime neden olmuştur. Bu yüzyılda geçmişi ve geleneksel tutumu tamamen reddeden modern hareketin ideolojisi, en küçük mekân parçasından bütün kente içeren kapsamıyla mimarlık üretiminde köklü değişimlerin sebeplerindendir. Mimarlık tarihi yazımında modern mimarlığın baş aktörü Le Corbusier olarak anılmıştır. Modern mimarlık iki dünya savaşı arasında batıda doğmuş bir yapı üretim kültürü olarak kabul görmüştür. Modern mimarlığın vatanı her ne kadar batı olarak görülse de tüm dünyaya yayılan bir hareket olmuştur.

Yirminci yüzyılda betonarme, cam, çelik kullanılarak kübik formlarda inşa edilen bu yapılar kaybedilmeye başlandığında, modern mimarlığın miras olarak kabul edilmesi gerektiği tartışmaları da başlamıştır. Mimarlık tarihçileri tarafından modernizmin etkilerinin bittiği tarih, Pruitt-Igoe konut alanının yıkıldığı 1972 yılıdır. Amerika'daki bu sosyal konutun yıkımı modern mimarlığın kültür varlığı olarak tanımlanmasına da sebep olmuştur. Modern mimarlık ürünlerinin kaybının neden olduğu kuramsal tartışmalar 1988 Hollanda'da DOCOMOMO'nun kurulması ile kurumsallaşmaya başlamıştır. DOCOMOMO'nun kurulmasının sebeplerinden biri de yine, Hollanda'da kaybedilme tehlikesi altında olan sanatoryum olmuştur (Omay Polat & Can, 2008, s. 181).

DOCOMOMO'nun[1] 1990 yılı kuruluş toplantısında deklare ettiği Eindhoven Bildirgesi modern mimarlık mirası ile ilgili amaç, prensip, miras ölçütleri ve değerleri içermektedir. Bu bildirge ile kamu otoritelerinin, yerel ve merkezi yönetimlerin, akademisyenlerin, öğrencilerin, uzmanların ve kamunun dikkatini modern mimarlık mirasına yöneltmek amaçlanmıştır. Yüzyıl başında süsleme programı ile dikkat çeken Art Nouveau ve Art Deco üsluplarında üretilen yapılar koruma aktörlerinin zihnindeki kültür varlığı ile eşleşmektedir. Ancak aynı yüzyılda üretilen modern mimarlık ürünleri için bu durum geçerli değildir. DOCOMOMO, bu dönemde yapılan zengin modern mimarlık ürünlerine ilgiyi yoğunlaştırarak korunmasında öncü rol oynamıştır. Organizasyon Eindhoven Bildirgesi'nde amaçlarını şöyle açıklamıştır:

- Modern mimarlık eserlerinin öneminin kamu, kamu otoriteleri, meslek uzmanları ve akademik topluluklar tarafından farkına varılmasını sağlamak
- Modern mimarlık ürünlerinin araştırmasını desteklemek ve tanımlamak
- Modern mimarlık eserlerinin ve alanların (yeniden) kullanımını ve korunmasını sağlamak
- Modern mimarinin niteliği yüksek eserlerinin yıkılmasını ve bozulmasını önlemek
- Modern mimarlık eserlerinin (yeniden) kullanımı ve korunması için gerekli tekniklerinin geliştirilmesini cesaretlendirmek ve yaygınlaştırmak
- Koruma ve (yeniden) kullanım senaryoları için gerekli mali fonları bulmak
- Modern mimarinin tecrübelerinden faydalanarak sürdürülebilir çevre için yeni fikirler üretmek ve geliştirmek (Docomomo International)

Geleneksel yapım teknikleri yüzyılların birikimiyle oluşmuş ve yıllar içerisinde idealleşmiştir. Ancak modernizmin mimarlık ürünlerinde yeni malzemeler, yeni teknik ve teknolojiler kullanılmıştır. Mimarlık üretimindeki bu yenilik ve tecrübesizlik malzemenin hızlı bozulmasının sebeplerinden biridir. Betonarmenin taş ve ahşap gibi güzel eskiyen bir malzeme olmayışı toplum tarafından benimsenmesini zorlaşmıştır. DOCOMOMO Eindhoven'da modern hareketin

[1] Documentation and Conservation of Modern Movement

ürünlerinin korunmasını bu denli vurgulamasının sebeplerinden biri de modern mimarlığın miras olarak aidiyetsizliği olmalıdır.

Hollanda'da modern mimarlık ürünleri için başlayan bu yüksek farkındalık kısa süre içerisinde diğer kurum ve organizasyonları da harekete geçirmiştir. Modern mimarlık mirasına ilk bütüncül yaklaşım DOCOMOMO'nun kuruluşu ile gerçekleşmiştir. Ancak UNESCO'nun 1987 yılında miras listesine eklediği, henüz 30 yaşında bile olmayan Brasilia yerleşkesi modern mimarlığın miras olarak kabulüne ilk örnektir.

Koruma alanında yaşanan bu hareketlilik Avrupa Konseyi'nin modern mimarlık için adım atmasında öncül rol oynamıştır. 1991 yılına gelindiğinde konsey "20. Yüzyıl Mimarlık Mirasının Korunması" isimli tavsiye kararı yayınlamıştır.

Bakanlar Komitesi tarafından yayınlanan bu tavsiye kararında çağdaş mimarlık ürünlerinin Avrupa Mimari Mirasının bir parçası olduğu, yakın tarihte üretilmiş olmalarından kaynaklı sahiplenilmediği, bu durumun mirasın kaybına neden olabileceği vurgulanmıştır. Belgede mirasın korunması ve geliştirip iyileştirilmesi için 5 ana ilke yer almaktadır (Council of Europe, 1991).

Beş ana ilke etrafında şekillenen tavsiye kararının ilk maddesi mirası tanımlamaktır. "20. Yüzyıl Mirası" diyerek ilk tanımlamayı bir yandan Avrupa Konseyi yapmıştır. Çağdaş mimarlık üzerine çalışmaların yapılması ve artırılmasının teşvik edilmesi tavsiye edilmiştir. Eş zamanlı belgeleme ve envanter çalışmalarının yapılması da birinci ilkenin içeriklerinden birisidir. İkinci ilkede mirasın öncül örneklerinin korunmasına dair öneriler bulunmaktadır. Bu öneriler içinde öncül ve önemli örneklerin belirlenmesi için seçim kriterlerinin oluşturulması ve koruma amaçlı yasal yöntemlerin kullanılması yer almaktadır. Üçüncü tavsiye kararı, yirminci yüzyıl mirasının yönetimi ve nasıl korunabileceği üzerine önerileri içermektedir. Dördüncü ilkede merkezi ve yerel yönetimlerin, kamu otoriterlerinin, mülk sahiplerinin, kullanıcıların, medyanın, toplumun, uzmanların iş birliği içerisinde miras farkındalığını artırmak ve teşvik edici çalışmalar yapmak gibi tavsiyeler bulunmaktadır. Son tavsiye ise bu yüzyılın mirasını korumak için üye devletlerle beraber uluslararası iş birliğinin gerekliliği üzerinedir.

Avrupa Konseyi 1991 yılında yayınladığı bu tavsiye kararı ile modern mimarlık mirasının korunması için bir yol haritası çizilmeye çalışılmıştır. Günümüzde de modern mimarlık mirası kapsamında yapılan çalışmalar bu beş ilkenin izlediği yola benzer süreçlerden geçmektedir.

Yirminci yüzyılda arası otuz yıldan az iki dünya savaşının yaşanmış olması devletleri uzun soluklu barış tesis etmek için harekete geçirmiştir. Bunun üzerine 1945 yılında Amerika'da Birleşmiş Milletler kurulmuştur. Kuruluşunun hemen ardından Birleşmiş Milletler (United Nations) öncülüğünde 1946'da Londra'da kurulan UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) uluslararası kültürel iletişim ve diyalogu geliştirmeyi hedeflemiştir. Yaklaşık yirmi yıl sonra hükümetler dışı ve uluslararası bir organizasyon olarak kurulan ICOMOS (International Council on Monuments and Sites) 1964 yılındaki Venedik Tüzüğü'nün sonucu olarak doğmuştur. UNESCO ve ICOMOS iki güçlü uluslararası örgütlenmelerdir ve yirminci yüzyılın sonunda modern mimarlık mirası için birlikte ya da tekil çalışmalar yürütmüşlerdir.

Bu çalışmaların en önemlilerinden birisi de UNESCO'nun çatısı altında kurulan Dünya Miras Merkezi (WHC) ve ICOMOS iş birliği ile 1995 yılında Helsinki'de düzenlenen, 20. yüzyıl mirası konulu konferanstır. Bu konferansı takip eden sene ICOMOS 20. Yüzyıl Mirası Uzmanları Semineri ile Amerika, Kanada, Latin Amerika gibi ülkeleri kapsayan daha derinleşmiş çalışmalar yapmıştır.

Yapılan bu çalışmalar üzerine ICOMOS, 1997 yılında DOCOMOMO'yu modern mimarlık eserlerinin Dünya Miras Listesinde yeterince temsil edilmediği gerekçesiyle bir rapor hazırlaması için görevlendirir. Dünya Miras Merkezi'ne sunulan bu raporla beraber DOCOMOMO, WHC'ye danışmanlık yapmaya başlamıştır. Raporda modern mimarlık eserlerinin kültür varlığı ve evrensel mimari miras hangi değerlere sahip olduğu vurgulanmıştır.

Yine aynı yıllarda yirminci yüzyıl mirasının korunması adına atılan kurumsal çalışmalardan biri de 1999 yılında kurulan TICCIH'tir[1]. Komite endüstri mirasının belgelendirilmesini, araştırılmasını, korunmasını, koruma aktörlerinin

[1] The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage

bilinçlendirilmesini hedeflemiştir (TICCIH, 1999). Önemli bir girişim olmasıyla beraber miras kapsamını sadece endüstri yapıları ile sınıflandırmış olmasının avantaj ve dezavantajları bulunmaktadır. Özelleşmiş bir alana yönelmesi bahse konu olan yapı türlerinin korunması için uzmanlaşmayı olanaklı kılmıştır. Ancak modern mimarlık mirasına dair tartışmaların taze olduğu ve benimsenmediği bir zaman diliminde yalnızca endüstri yapılarına yönelmek bu çağa ait mimarlık mirasının "endüstri yapıları" ile sınırlı olduğu algısına yol açabilir.

ICOMOS, UNESCO ve DOCOMOMO ile yirminci yüzyıl mirası üzerine sürdürdüğü etkili iş birliklerinin ardından bir komisyon oluşturmuştur. Yirminci Yüzyıl Mirası Uluslararası Bilim Komitesi (ISC20C) ismiyle kurulan komite risk ve tehdit altında olan modern mimarlık eserlerinin korunması için yayınlar, kampanyalar, proje ve konferanslar organize etmektedir (ICOMOS ISC20C, 2023).

Uluslararası kurumsallaşmanın yanı sıra bölgesel, ülke bazlı organizasyonların sayısı da yirminci yüzyılın sonunda artmaya başlamıştır. Bu organizasyonların ilki 1979 yılında The Thirties Society ismiyle İngiltere'de kurulan topluluktur. 1992'de ismini The Twentieth Century Society olarak değiştirmiştir. Amacı 1914 sonrası mimarlık ürünlerini ve tasarımlarını korumaktır. Topluluk İngiltere'nin hem mütevazı hem gösterişli ve anıtsal bütün 20. yüzyıl mimarlık ve tasarım ürünlerinin korunmasına dair farkındalık oluşturmak ve kampanyalar yürütmeyi kendine amaç edinmiştir. Modern mimarlık mirasının yeri doldurulamaz ve kaybolma tehdit altında olduğunu vurgulamaktadır (The Twentieth Century Society, 2023).

Yirminci yüzyılın son on yılında modern mimarlık mirasının korunması üzerine örgütlenen ulusal ve uluslararası organizasyonlar belli değerler, ölçütler geliştirmiştir. Ancak benimsenen yaklaşımlar ve miras için kabul edilen parametrelerde ortak kanıya varılamamıştır. Modern mimarlık, modern hareket, yirminci yüzyıl mirası gibi birçok isme sahip olan yapı stoku için tanımlar da değişmiştir. Miras olarak tanımlamak için hangi ölçütlere sahip olmak gerektiğine dair çalışmalar devam etmektedir. Bu durum tartışmaları canlı tutsa da sınırların belirsizliği sınırların dışında kalan modern mimarlık eserlerinin kaybedilme riskini de beraberinde getirmektedir.

5.1.2 Koruma Ölçütleri ve Miras Olarak Modern Konut

Yirminci yüzyıl belki de konuta farklı anlamlar yüklenerek tartışıldığı ilk yüzyıldır. Modernizm ideolojisinde yaratımın merkezi olarak görülen konut hem global hem yerel ölçekte yeni anlamlar bulmuş, belli söylemler konut üzerinden yapılmış, politikalar konuta göre şekillenmiştir (Vural & Demirci, 2022, s. 759). Konutun modern dünyanın önemli öznelerinden biri olmasının belli rasyonel sebepleri vardır. Herhangi bir şehirde sanayi tesisleri kurmak iş gücü ihtiyacını doğurmaktadır. İş gücünün barınması için belli kent parçalarını ayırmak kaçınılmaz kentleşmeyi getirmiştir. Kentleşmenin bu şekli sağlıksız ve denetimsiz kentler doğurmuştur. Ancak modernizm her zaman sağlık ve hijyeni savunmuş bunun için bireysel ya da kitlesel çözümler üretmeye çalışmıştır.

Konut önceki yüzyıllara göre zaruri bir ihtiyaç meselesi olarak gündemin konusu olmuştur. Yirminci yüzyılın özellikle ilk üç çeyreğinde konut ciddi bir mesele olarak gündemdeki yerini korumuştur. Belli gelir grubundaki insanların konut ihtiyacını karşılamak amacıyla yapılan Pruitt-Igoe konutlarının yıkımının modern mimarlığın sonunun simgesi olarak kabul edilmesi, modernizm içinde konutun sahiplendiği farklı anlamlar için çarpıcı bir örnektir.

Bu yüzyılda şehir planlaması profesyonel bir disiplin olarak hayat bulmuş, konut sunum biçimi tamamen değişmiş, konut üretiminde kullanılan malzeme, teknik ve teknoloji yeni bir yüz kazanmış, insan hareketlerinin mekânı şekillendirmesi sonucu konutlar farklı ve yeni bir hacme dönüşmüştür. Sayılan bütün bu özellikler modern mimarlık ürünlerini türünün ilk örneklerinden biri yaptığı için mirasın nesnesi olarak görülebilir. Ancak modern zamanlardaki birçok konutun üretilme sebebi bu olsa da kültür varlığı olarak tanınması ve korunması için yeterli olmamıştır.

Konut yapılarının sayıca çok ve mütevazı olmalarının da etkisiyle türünün gözde örnekleri miras olarak kabul edilmiştir. Hem dünyada hem de Türkiye'de modern konut benzer hikayelere sahiptir. Modern konutun her coğrafyada üretilme biçimi farklı alt anlamlar içerse de çoğu zaman ortak paydada buluşmuştur. İnsanlığın ortak tecrübesinin sonucu gelişip, büyüyen mimarlık üretimi yüzyılların sonucudur. Ancak iletişim yöntemlerinin yaygınlaşması ortak zaman ve mekânda

mimarlığın ve ürünlerinin tartışılması modernizmin getirisi olarak görülebilir. Teknolojinin avantajı ile belki de mimarlık ve konut, ilk defa ortak bir ideolojinin yansıması olarak tüm dünyada benzer zamanlarda benimsenmiş ve tartışılmıştır.

Evrensel etkileşim içerisinde konutun tartışmanın konusu olması bile, onu fikirlerin ve ideallerin sonuç izdüşümü olarak korunması ve miras kabul edilmesi için yeterli bir sebeptir. Tüm dünyanın kendi yerel dinamikleri içerisinde konut üretimini ve konutun modernizmin kalesi olarak görmelerini tartışması elbette dikkatle incelenmesi gereken bir konudur.

Yirminci yüzyılın sonlarına yaklaştıkça artan modern mimarlık/ yirminci yüzyıl mirası tartışması bazı ikonik yapıların koruma ve restorasyon çalışmaları ile ilk meyvelerini vermiştir. Koruma kuramında hareketliliği artıran bu tartışmanın en büyük iki odağı modern mimarlık ürünlerinin nasıl korunacağı ve hangi modern mimarlık ürünlerinin korunacağıdır.

Koruma tarihinin son iki yüzyıldaki belli bilgi birikimi korumanın nasıl gerçekleşeceğine dair rehberlik edebilecek düzeydedir. Ancak malzemenin farklılığı ve tecrübe eksikliği çözülmesi gereken yeni bir problemi doğurmaktadır. Diğer önemli soru ise hangi modern mimarlık ürünlerinin miras olarak kabul edileceği bahsidir. Bu durum modern mimarlık mirasında hangi değer ve ölçütlerinin benimsenmesi gerektiği ile ilgili yeni bir tartışma ortamı sunmuştur.

1990'lar ile organize olmaya başlayan modern mimarlık mirası koruma çalışmalarının ilk fikir ve yöntem çıktılarında belirgin belirsizlikler mevcuttur. Avrupa Konseyi'nin 1991 yılındaki tavsiye belgesi modern mimarlık mirasını korumanın ayrılmaz ve yadsınamaz bir parçası olarak tanımlarken bir yandan "modern mimarlık ürünlerinin önemli ögeleri" gibi öznel bir tanımla koruma sınırlarını belirsizleştirmiştir. Bu belirsiz tanımlara birçok kurumun iyi niyetli söylemlerinde denk gelmek mümkündür.

Örgütlenmelerin sayısının arttığı 20. yüzyıl sonu ve 21. yüzyılın başında yayınlanan tavsiye belgeleri, tüzükler, bildiriler modern mimarlık mirasının kapsamını belirlemek amacıyla birçok tanım, ölçüt ve değer geliştirmiştir. Bu kurumların bazıları ulusal bazıları ise uluslararası çalışmalar yürütmektedir. Genel olarak ölçütler birbirleri ile ters düşmese de ortak değerlendirme sistemine sahip

olunmaması belli boşluklar oluşturmaktadır. Koruma sürecinin sağlam zeminde yürütülmesi için miras nesnesi ile ortak bir kanıya varılması gerekmektedir. Mirasın nesnesinin belirlenmesinin ardından korumanın yasal, yönetsel ve uygulama süreci başlamaktadır. Süreç başlangıcında tanımlaması ve değerlendirilmesinde boşluk olan yapıların pratikte korunması ne yazık ki oldukça zorlaşmaktadır. Bütün bu sebeplerle modern mimarlık mirası ve bu miras içerisinde modern konutun hangi değer ve koruma ölçütleri bağlamında tanımlanacağı yapının geleceği için çok önemlidir.

Modern mimarlık ürünlerinin öncesindeki kültür varlıklarını tanımlamak için üç ana değer kullanılmıştır. Bunlar eskilik değeri, estetik ve sanat değeri, tarihi belge değeridir. Korumanın belli başlı tüzüklerinde ortak kanıya dayanılarak seçilen bu kriterlerin modern mimarlık ürünleri için tekrar tartışılması gerekmiştir. Modern mimarlık mirası için eskilik değerinden söz etmek zordur bu yüzden koruma kuramcıları yenilik değerinin bir seçim ölçütü olabileceği üzerine yoğunlaşmışlardır. Modern mimarlık mirasında ölçütün eskilik değeri değil yenilik olarak nitelendirilmesi sonrasındaki koruma yaklaşımını da etkilemektedir. Eskiliğin bir değer olarak benimsenmesi özgün eserde yer alan katmanların da korunmasını ve okunmasını beraberinde getirirken yenilik değeri de yeniliğin vurgulanmasını gerektirmektedir.

Modernizm ideolojisinin sergileme kollarından biri olan mimarlık, gelenekselliği tümüyle reddetmiş ve kendini yaratım uğruna yıkım yapan bir pozisyona yerleştirmiştir. Bu fikirsel altyapının da negatif getirisi olarak koruma alanında zorluklar yaşanmıştır. Önce modernizmin yaratıcı yıkım fikriyle beraber geleneksel yapıların korunması ne kadar zor bir süreçse şimdi de modern mimarlığı korumak aynı zorluktadır. Bu devrimci bakış açısı bir yandan korumanın karşısında duruyor görünse de aynı tavır ona tarihsel bir rol biçmiştir. Zaman sürekliliği içerisinde kırılma noktası olan bu köktenci değişimin somut simgeleri olan mimarlık ürünlerine, tarih katmanlarından birine ışık tutması sebebiyle tarihsel değer atfedilebilir.

DOCOMOMO modern mimarlık ürünlerini kültür varlığı olarak değerlendirirken değerlerin kavram çerçevesini üçlü sac ayağına oturtmuştur. Bunlar estetik-

sanatsal değer, teknik ve teknolojik değer ve son olarak sosyal değerdir. Ayrıca tamamlayıcı olarak kanonik ve referans olma değerleri de koruma ölçütleri olarak sayılmıştır. Sosyal değerin içini dolduran sosyokültürel, sosyoekonomik gelişmeler ve değişimlerin en belirgin gözlendiği konut yapılarını dikkatle irdelemek bu anlamda önemlidir. Modern evin sosyal yaşantıda edindiği yeni anlamlar, değişim ve dönüşümün ana performans sahnesi olması onu korunması gerekli modern mimarlık ürünü ve kültür varlığı yapmaktadır.

Yöney, ulusal, uluslararası ve yerel örgütlenmelerin koruma ölçütlerini dört ana başlıkta toplamıştır. Dört seçim kriterinin her örgüt ve ülkede farklı tanımlandığını belirtmiştir. Bu değerler belge/ tarihi değer, mimari/sanatsal değer, özgünlük/bütünlük ve çevresel değerdir (Yöney, 2015). Bütün ölçütlere yüklenen anlamlarla beraber bütüncül ve onaylanmış koruma yaklaşımı geliştirilmeye çalışmıştır. Uluslararası ölçekte modern mimarlık mirasının tanımlanma kaygısı elbette farklı coğrafya ve bölgelerde de karşılık bulmuştur.

2002 yılında DOCOMOMO_TR'nin kurulması ile birlikte Türkiye'de modern mimarlık mirasının korunmasına dair kurumsal ilk adım atılmıştır. Türkiye'de modern mirasın korunmasına yönelik farkındalığı oluşan ilk aktörlerden birisi akademi olmuştur. Türkiye'de kültür varlığı üst başlığı altında anılan modern mimarlık mirasının seçim ölçütleri ile ilgili belli çalışmalar yürütülmüştür. Bunlardan birisi de Emre Madran'ın yedi maddelik mevcut değerler tanımlarını çağdaş dönem yapıları için tekrar yorumladığı çalışmadır (Madran, 2006). Madran yerel ölçekte modern mimarlık mirasının yasal statü kazanması için nasıl bir değerlendirme sistemi üretilmesi gerekir sorusuna cevaben oluşturmuştur. Mevcut yasal koruma statüsü içerisinde modern mimarlık ürünlerini temsil eden maddelerin olup olmadığı sorgulanmıştır. Yirminci yüzyıl öncesindeki miras niteliğindeki yapı, yapı toplulukları ve çevreler için geçerliliği halen devam eden koruma ölçütlerinin modern mimarlık üzerinde yeniden yorumlanma çabası koruma uygulamalarındaki fikirsel sürekliliği devam ettirmesi açısından önemlidir.

- **Belge Değeri:** Zaman kavramı çizgisel olarak düşünüldüğünde üzerindeki belli ve önemli bir nokta tarihin o anına ışık tuttuğu ve içerdiği anlamlar

nedeniyle belge niteliğindedir. Noktasal bir an ya da belirli zaman dilimi içerisinde üretilmiş mimarlık ürünleri sosyal, kültürel, teknik veya ekonomik parametrelerin temsili olarak nitelendirilebilir. Somut bir mekânın yüklendiği bu anlamlar onu belge yapmaktadır. Modern mimarlık ürünleri de "modern hareketin" hayat bulmuş hali olması sebebiyle modernizmin en görünür ve okunur belgelerinden biridir. Modern mimarlık ürünleri sadece bir fikrin temsili olarak değil aynı zamanda mimarlık üretiminde değişen malzeme ve yapım teknolojisinin de somut belgelerinden biridir.

- **Kimlik Değeri:** Kentsel ve toplumsal hafızanın içerisinde bir yapıyı, yapı topluluğunu ya da yapılı çevreyi diğerlerinden ayırt edilmesini sağlayan belli özellikler yer alır. Bir kimliğe sahip olma dürtüsü nitelikli farklılıklar üretmenin doğurduğu bir ihtiyaçtır. Bu özellikler o mimarlık ürününü tanımlar ve ona kimlik kazandırır. Kimlik kazanılma sürecinde birçok etken bulunmaktadır. Kimlik kazanma çoğu zaman bilinçli bir süreç değildir. Nitelikli tasarımın sonucu olarak hayat bulmuştur. Mimarlık nesnesini tanımlayabilecek her türlü fiziksel, sosyal ve kültürel özellik ona bir kimlik atfeder. Bu sebeple yerel, bölgesel, evrensel, zamansal, mekânsal anlamda birçok kimlik değerine sahip modern mimarlık ürününden bahsedilebilir. Kimlik değeri toplumsal bellekte aidiyet duygusunun devamlılığının sağlanması ve korunması için oldukça önemlidir.
- **Mimari/Üslup Değeri:** Tarihin belli dönemlerinde yapılar bazı ortak üslupları benimsemiş ve ona göre üretilmişlerdir. Üsluplar içinde tasarım yaklaşımlarını, malzeme kullanımı, süsleme stilleri gibi birçok değişkeni barındırır. Mimari üslup çoğunlukla toplumun ortak kabulünü de barındırmaktadır. Türkiye'de Klasik Osmanlı, Geç Osmanlı, Ulusal Mimarlık, Erken Cumhuriyet üslubu gibi birçok mimari yaklaşımın örnekleri bulunmaktadır. Ancak konutları üsluplar bağlamında değerlendirmek ve sınıflandırmanın belirsizlikleri de mevcuttur. "Türk Evi" tanımının bile farklı yorumlandığı bir coğrafyada ortak modern mimarlık üslubunun olduğunu söylemek içinde bazı eksiklikleri de barındırmaktadır. Özellikle yirminci yüzyıl mimarlığının üslup bağlamında tartışılmasının

sebebi kentlerin kültürel kimliklerinin kaybedişi ve estetikten yoksun kentleşmenin toplumun birçok kesiminde oluşturduğu memnuniyetsizlikten kaynaklıdır. Modernizmin kültürel süreklilikte yarattığı çatlak büyük bir kesintiye yol açmıştır. Bu kesinti her ne kadar ilk olmasa da oldukça büyüktür. Özellikle yirminci yüzyılın sonuna gelindiğinde kentlerin konut karakterini apartmanlar oluşturmaktadır. Apartman özelindeki yirminci yüzyıl konutlarında üslup tercihi oldukça çeşitli olmuştur. Bu çeşitliliğin en büyük sebeplerinden birisi ekonomik şartların ve kültürel etkileşimin önemli olduğu tasarım sürecinde parametrelerin tesadüfi olarak bir araya gelmesidir (Balamir & Asatekin, 1991, s. 79). Kat mülkiyeti kanunu ile parsel bazında konut yapılarının üretildiği 1970 sonrası dönemde kentsel kimlik ve ortak mimarlık dilinden oldukça uzaklaşılmaya başlanmıştır. Modern üslubun yerel ya da evrensel kodlarının rahatça okunabildiği örneklerin sayısı oldukça azdır. Modernizmin kendi yerel veya evrensel değerleriyle harmanlanmış bir üsluba sahip az sayıdaki konut ve konut alanlarının modern mimarlık mirası kapsamında değerlendirilmesi ve korunması bu yüzden önemlidir.

- **İşlevsel ve Ekonomik Değer:** Herhangi bir mimarlık ürününün üretilme amacı belli bir sorunu çözmek, bir ihtiyaca cevap vermektir. Belli bir gereksinimi karşılaması o ürünü işlevsel kılmaktadır. Mimarlık ürünlerinin hepsi inşa edildiği zaman dilimi içerisinde işlevseldir. Ancak bazı yapılar ilk işlevinin getirdiği kullanım motivasyonunu kaybedebilir. Bu durumlarda koruma disiplininin yeniden işlevlendirme adı altında yapının kullanım ömrü uzatılmış olur. Modern mimarlık ürünlerinin kullanım senaryosuna bakıldığında birçok yapı ilk işlevine hizmet etmeye devam edebilmektedir. Özellikle modern mimarlığın konut stoku için işlevsellik değeri öne çıkan konulardan biridir. Yüzyıl ortasında yapılan bir konut yapısı her ne kadar günümüzde de belli revizyonlar ile rahatça kullanımına devam edebilecek durumda olsa da kullanıcılardaki negatif algı buna müsaade etmemektedir. Konfor standartlarının hızla değiştiği son yüzyıl içerisinde konut kullanıcıları modern mimarlık ürünü bir konut yapısının ya da yapı topluluğunun güncel ihtiyaçlara cevap vermediği tezini üretmektedirler.

Modern mimarlık ürünlerinin işlevsel anlamda halen kullanılabilir durumda olduğunu özellikle kamu ve kamu otoritelerinin dikkatine sunmak gerekmektedir.

Yapının ekonomik değeri sahip olduğu işlevsel değer ile iç içedir. Mimari yapılar diğer kültür varlıklarından farklı olarak ekonomide aktif olarak rol oynarlar ve bunun sebebi de işlevselliklerini koruyor olmalarıdır. Herhangi bir mimarlık mirasının korunması ve günlük hayata bir işlevle katılması ekonomik olarak onu değerli kılmaktadır. Modern mimarlık mirası özelinde yapının çağdaş yaşam standartlarına hızlı ve yüksek adaptasyonunun daha mümkün olması üzerinde yoğunlaşılması gereken bir potansiyeldir.

- **Süreklilik Değeri:** Bir yapı veya nesnenin üretildiği ilk zamandan itibaren aynı amaçla kullanılması toplum hafızasında kesintisiz bir hikâye oluşmasını sağlar. Özellikle tekil ölçekte özgün işlevine devam eden bir yapı veya kentsel alanın aynı kullanım senaryosuna sahip olması, kullanarak korumayı mümkün kılmaktadır. Bu anlamda kültür varlığı olarak yapı veya yapı topluluğunun sürekliliği tartışıldığında modern mimarlık ürünlerinin yüksek bir değere sahip olduğu görülmektedir.
- **Anı Değeri:** Yapı veya yapı topluluğunun kullanıcıları kullanım süresi boyunca anı biriktirir. Bu anılar bazen kişisel olduğu gibi bazen toplum hafızasının ortak anısı olma özelliğine sahiptir. Modern mimarlık ürünlerinde ise anı sahipleri yapılarla çağdaş olduğu için anı değeri güncelliğini korumaktadır. Toplum belleğinde sürekliliği sağlamak ve yapıların korunması için gerekli farkındalık ve bilinci oluşturmak adına anı değerini vurgulamak önem kazanmaktadır.
- **Özgünlük Değeri:** Yirminci yüzyıl öncesi kültür varlığı yapıların özgünlükleri tartışma konusu olduğunda özgünlüğü ne kadar korunmuşsa yapının değeri de korunmuşluğu ile paralel olarak artmaktadır. Özgünlüğün kapsamında yapı malzemesi, yapım yöntemi, teknoloji, işlev gibi birçok madde sayılabilir. Modern mimarlık ürünlerinin özgünlük değeri vurgusu ise en çok tasarım fikri üzerinden yapılmaktadır. Günümüze ulaşmış bir mimari mirasın özgünlüğünün korunmuş olması onu oldukça değerli yapmaktadır. Yirminci yüzyılın modern mimarlık üretim

pratiklerinde bütüncül tasarım yaklaşımının olması bir yapının sahip olduğu her ölçekte elemanın korunmuş olarak günümüze ulaşması onun değerini artırmaktadır. Çünkü özgünlüğü korunmuş olarak günümüze ulaşan bahsi geçen ögeler üretildiği dönem ile ilgili en güçlü belgelerden biri olma özelliği taşımaktadır. Modern mimarlık ürünlerinin nispeten genç olması "özgün" yapı ve yapı elemanlarının günümüze ulaşma ihtimalini artırmaktadır. Yakın tarihi anlamak, belgelemek ve korumak adına modern mimarlık ürünleri içinde büyük bir potansiyel barındırmaktadır.

5.2 Modern Mimarlık Mirası Olarak Yeşilyurt Yerleşim Alanı

Modernizmin günümüz dünyasına birçok etki ve katkısı olmuştur. Dünyanın modernleşme serüveninde küresel ve yerel ölçekte birçok aktörün rolü bulunmaktadır. Mimarlık pratiğinin fikirlerin ve politikaların en somut ve görünür izdüşümlerinden biri olması onu daha çok tartışılır kılmıştır. Mimarlık ürünlerinin evrensel miras olarak tartışıldığı ve tanımlandığı son iki yüzyılda birçok eser miras olarak nitelendirilmiştir. Modern mimarlık mirası ise nispeten yeni bir kavramdır. Herhangi bir nesneyi miras olarak kabul edebilmek için onun belli değerlere sahip olması gerekmektedir. Yıllardır süre gelen çalışmalar değerler ve koruma ölçütü bağlamında genel bir çerçeve çizmiştir. Ancak her koruma nesnesi kendi özelinde değerlendirilmelidir. Bunun sebebi de miras potansiyeli tartışılan her mimari nesnenin bütünün parçası olmasıyla beraber biricik olmasından kaynaklanmaktadır.

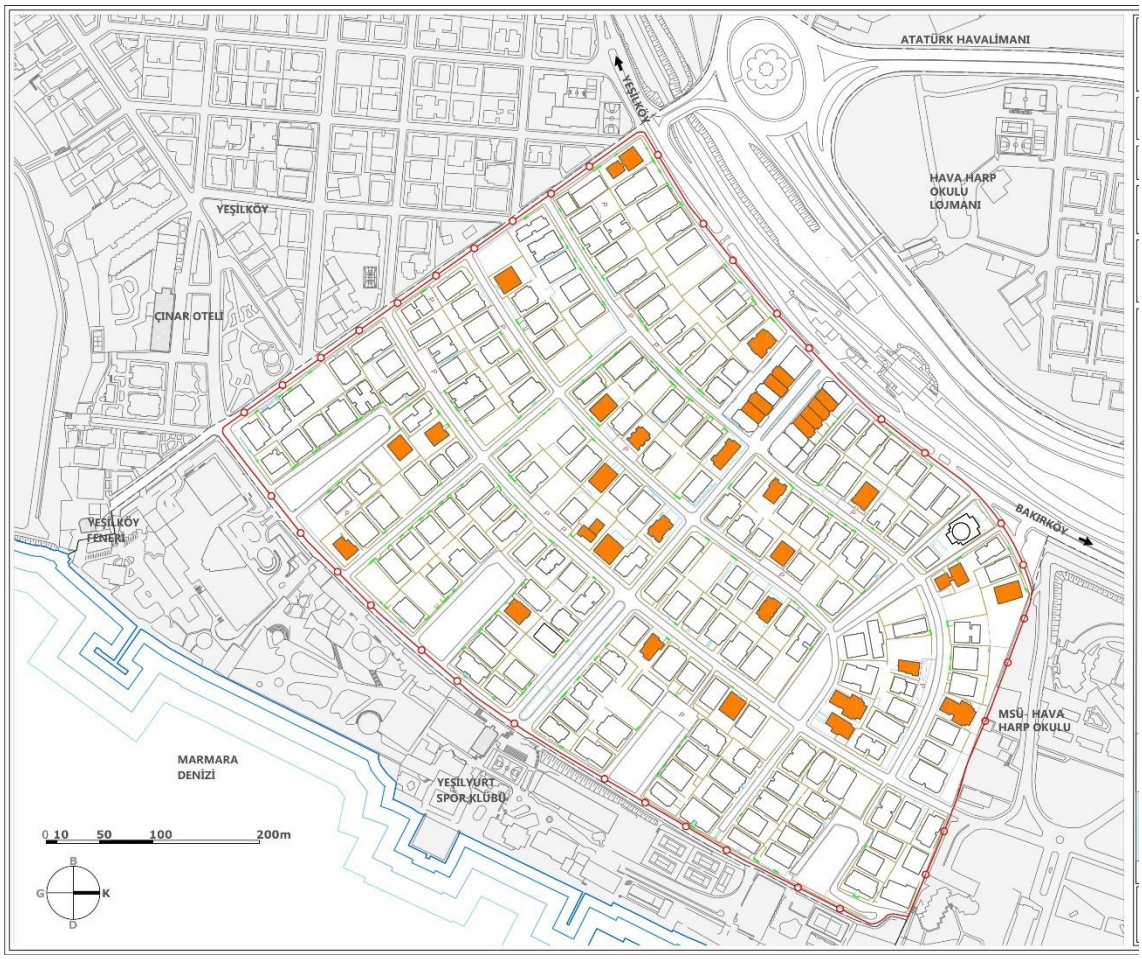
Yeşilyurt yerleşim alanı da bu bağlamda türünün ilk ve tek örneği değildir. Ancak tasarım ve planlama sürecinden günümüze kadar gelen hikayesi ona özgüdür ve tektir. Türkiye Cumhuriyeti'nin konut sunum biçimlerinden birinin bilindik ama farklı bir temsili olarak bu mahalle modern mimarlık mirası potansiyeline sahiptir. Miras olarak değerlendirilmesinde hangi koruma ölçütlerine sahip olduğu mevcut modern mimarlık mirası koruma kuramı çerçevesinde incelenmiştir.

Yerleşim alanı özelinde koruma değer ve ölçütleri tartışıldığında birçok değer ve ölçüt sıralanabilir. Yerleşik koruma değerleri ve modern mimarlık özelindeki koruma değerleri tartışılmıştır. Bu tartışmanın sonucu olarak dört ana başlık belirlenmiştir. Ana dört değer kendi içinde başka değer ve ölçütleri de

barındırmaktadır. Yerleşik koruma değerleri ve modern mimarlık mirası değerlerinin sentezi yapılmıştır. Böylece alana daha bütüncül bir bakış açısıyla, kapsayıcı bir tutum sergilemek amaçlanmıştır.

Dört ana değer kendi içerisinde önem hiyerarşisine oturtulmuş ve Yeşilyurt yerleşim alanının koruma değerleri bu sıralama üzerinden açıklanmıştır. Çalışma alanı içerisinde en öne çıkan koruma değeri grup ve çokluk değeri olmuştur. İkinci en önemli değer ise tarihi ve belge değeridir. Ardından mimari ve kimlik değeri gelmektedir. En sonda ise işlevsel, süreklilik ve ekonomik değer yer almaktadır.

5.2.1 Grup ve Çokluk Değeri

Şekil 5.1 Modern mimarlık mirası potansiyeli taşıyan 1955-1970 yılları arasında inşa edilmiş yapı stoku

Kentsel koruma ölçeğinde kültür varlıklarının sayısı bir aradalığı, sıklığı, yoğunluğu, enderliği, çokluğu önemli değerler olarak tanımlanmıştır. Elbette sayısal çıkarımlara da dayanan bu değerler arasında belirgin bir önem hiyerarşisi

yoktur. Bir yapı tek olduğu için kent dokusunu korumaktan daha öncelikli değildir. Aynı senaryonun tam tersi için de benzer durum geçerlidir. Ancak kültür varlıklarının grup halinde bir arada bulunmalarından kaynaklı değer ve günümüze aktardığı bilgi tekil yapıdan oldukça farklıdır.

Yeşilyurt yerleşim alanının planlama aşamasındaki tasarım kararlarının günümüze kadar korunarak gelmiş olması alanın önemini artırmaktadır. Bu durumun yanı sıra nitelikli konutların da azımsanamayacak miktarda günümüze ulaşması her yapının bütünün parçası olması sebebiyle önemini artırmaktadır. Yukarıda yer alan şekilde görüldüğü gibi miras potansiyeline sahip yapıların bazı sokak ve yapı adalarında yoğunlaşmıştır (Şekil 5.1). Grup olarak yoğunlaşmanın olduğu sokak ve adalar nitelikli kentsel kimliğin daha rahat algılanabildikleri alanlardır. Yapıların her birinin ayrı ayrı kültür varlığı olarak değerlendirilmeleri yanında miras kapsamında değerlendirilen bütün yapıların yarattığı doku değeri göz ardı edilmemelidir.

Yeşilyurt yerleşim alanı için koruma değer ve ölçütleri çeşitlendirilebilir, azaltılabilir ya da artırılabilir. Nitelikli yapı stokunun bir aradalığı kentsel kimliğe katkıda bulunmuş öte yandan yerleşim alanının sahip olduğu üslup değeri kimlik değerinin de zeminini hazırlamıştır. Modern mimarlık ürünü 85 yapının günümüze ulaşması yapı stoku ve ekonomik anlamda değerli sayılabilirken grupça bir arada bulunduğu ve sayıca çokluğu yüzünden de değer atfedilebilir. Tarihin belli bir dilimine şahitlik etmesi onu kentsel ve toplumsal hafızanın bir parçası kıldığı gibi aynı zamanda çağının birçok dinamiğine şahit olduğu için de belge olarak değerlendirilmektedir. Sayısını artırabileceğimiz bütün bu savlarda görüldüğü gibi modern mimarlık mirası potansiyeli tartışılırken tanımlanan birçok değer iç içedir ve birbirini beslemektedir. Ancak değer tanımlarının sağlam bir zeminde inşa edilmesi koruma aşamasında atılacak her hamle için önem arz etmektedir. Değerler sistemi içerisinde iyi nitelendirilmiş koruma nesnesi korumanın bütün aktörleri tarafından benimsenmesi aynı zamanda koruma kararlarının daha doğru alınabilmesi için önemlidir.

5.2.2 Tarihi ve Belge Değeri

Mirasın nesnesi olan herhangi bir yapının tarihi belge değerinden bahsedilirken vurgulanmak istenen zamanın bir kısmına şahitlik etmesinden kaynaklıdır. Bir yapı, toplumun değişim ve dönüşümüne şahitlik etmiş, ekonomik ve politik gelişmelere ortak olmuş ve etkilenmiş, sosyal yaşantının içinde aktif rol almış ise tarihidir. Tarihi olmanın sınırları sonlanmış bir çağda üretilmiş olması ile bağlantılı değildir. Aksine hala içinde bulunulan zaman diliminin tarihin o bölümüne tanıklık etmesi onu tarihi değere sahip bir yapı olması için yeterlidir.

Modern mimarlık ürünü olarak konut yapılarının tarihi değeri üzerine eğildiğimizde yakın tarihin neyini temsil ettiğini görmek çok daha kolaydır. Cumhuriyet Türkiye'si kuruluşundan itibaren konut problemi ile başa çıkmaya çalışmıştır. Konutun hem modernizm için farklı anlamlar ifade etmesi aynı zamanda karşılanması gereken bir ihtiyaç olması birçok konut sunum biçimini beraberinde getirmiştir.

Bu bağlamda bakıldığında Türkiye'de sayıca az olan planlı ve tasarlanmış konut yerleşim alanları Cumhuriyet'in konut üretim hikayesinin anlaşılması için fiziksel varlığı dikkat çekici belgelerdir. Yeşilyurt yerleşim alanı kooperatif girişimi sonucunda üretilmiş bir konut alanıdır. Ancak benzer dönemlerde inşa edilmiş Levent, Etiler, Koşuyolu gibi mahallelerden daha farklı oluşum öyküsüne sahiptir. Bu durumda Yeşilyurt yerleşim alanı, Cumhuriyetin konut sunum biçim yöntemlerinde karşılaşılan sorunlar karşısında bireysel ya da örgütsel çözümlerin nasıl farklılaşabileceğine dair güzel bir örnektir.

Kooperatif yerleşimlerinde konut üreticisi, kullanıcısı, gerekli finansmanı temin eden kaynakları ve belediye gibi birçok aktör iletişim halindedir. Yapı üretiminde yeni karşılaşılan bu durum yirminci yüzyıl mimarlığını bu yönüyle tarihi yapılardan farklı bir yere koymuştur. Yeşilyurt'ta bir mahalle kurulurken de önce bir kooperatif kurulmuştur. Kooperatif, mahallenin imar planının ve tasarımının yapılması için hem belediye hem döneminin bilinen mimarlarından Kemali Söylemezoğlu ile iletişime geçmiştir. Ancak belgelerden anlaşıldığı üzere tasarım süreci tamamlanmamış, imara açılan mahalle bireysel girişimlerle şekillenmiştir. Bu örnek, planlı Cumhuriyet mahalleleri içerisinde benzerine kolay denk

gelinebilecek bir durum değildir. Yeşilyurt mahallesinin kuruluş öyküsünde toplu konut üretiminde karşılaşılan sorun ve çözümler için farklı yaklaşımların nasıl olabileceğine dair birçok ipucu yakalamak mümkündür. Çalışmanın konusu olan yerleşim alanının konut üretiminde yöntemsel, teknik ve sosyal yönden tarihe tanıklık etmesi onu modern mimarlık mirası kapsamında değerli kılmaktadır.

Tasarım ve planlama sürecine 1948 yılında başlanmış bir konut alanının kent hafızasında ve toplum belleğinde yer etmesi kaçınılmazdır. Mahallenin kurulma aşaması ve yerleşik bir alan olmasına kadar geçen sürede belli tecrübeler, birikimler ve kültür elde edilmiştir. Toplum belleğinde yer alan, neredeyse 75 yaşında bir kent parçasını korumak hafızanın sürekliliğini sağlamak açısından oldukça önemlidir. Hafızanın sürekliliği sağlanmadığı durumda yere ait aidiyet hissi yok olacağı için mirası korumak neredeyse imkânsız hale gelmektedir (Kayın, 2015, s. 67). Yeşilyurt mahallesinin kültür varlığı olarak kabul edilmesi ve korunması toplum hafızasının sürekliliğini sağlamak için gereklidir. Unutulanı yeniden anımsatacak ve tanınır kılacak mekân bulunduğunda hafızada bir boşluk ve kesinti yaşanmamış olur, bu durum da aidiyet duygusunu besler. Korumak için hatırlamak ve aidiyet duymak, hafızanın dinç ve diri kalabilmesi için de korumak gereklidir.

Tarih içerisinde belli bir dönemin sosyal, politik, kültürel, sanatsal, ekonomik vb. açılardan anlayabilmek için o dönemde üretilmiş kayıtları incelemek gerekmektedir. Yazılı, çizili, görsel, sözlü her türlü kayıt içinde bir veri barındırmaktadır. Konunun öznesi mimari olduğunda yapı hem kendi varlığı hem de üretilme sürecinde ardında bıraktığı izlerle beraber “belge” olarak nitelendirilebilir.

Yirminci yüzyıl öncesinde bir yapının üretim sürecinde ardında bıraktığı belgeler oldukça sınırlıdır. Mimarlık ürünün üretiminde rol alan üretici, tasarımcı, kullanıcı gibi aktörlerin iletişimini anlama ve yorumlama imkânı kısıtlıdır. Ancak yirminci yüzyıla gelindiğinde modern mimarlık ürünlerinin fikir aşamasından kullanımına kadar olan bütün sürecinin belgeleri elde edebilmek mümkündür. Yapının tasarım sürecine ait eskizler, planlar, yazışmalar, merkezi ve yerel yönetimin kararları, kullanıcı talepleri gibi birçok belgeye erişim sağlanarak yapı üretim pratiklerinin

nasıl gerçekleştiği belgelerle kanıtlanabilir hale gelmiştir. Sayılan bu özellikler yapıya dair yapılabilecek yorum ve okumalardan bazılarıdır. Mimarlık ürününe dair yazılı, çizili, görsel belgeler bir öykü ve olay örgüsü anlatmakla beraber yapının direkt kendisi de bazı dönemin bazı özelliklerini kanıtlayan belge niteliğindedir.

Kullanılan malzeme, yapım tekniği, kullanılan teknoloji, malzeme üretim süreci, mekân biçimlenişleri, kütle kurgusu, tasarım anlayışı gibi birçok özelliği yapının kendisi anlatmak ve belgelemektedir. Yirminci yüzyılda üretilmiş konutlar dikkatlice incelendiğinde plan şemasındaki değişim aslında kadın ve erkeğin sosyal yaşantısındaki yerinin de değişimiyle ilgili bilgi vermektedir. Salon kavramının Türk evine girmesi, evin vitrini olması, kadın ve erkeğin ortak eğlence alanı dönüşmesi gibi birçok sosyal veriyi modern konutlarda belgelenmiş olarak görmek mümkündür.

Vurgulanan bütün bu özellikler yapı ve tekil konut bazında okunabilecek ve dönemini temsil eden belge verilerdir. Yeşilyurt yerleşim alanı planlanmış az sayıdaki Cumhuriyet mahallelerinden biridir. Planlı konut alanları dünyanın ve Türkiye'nin modernizmle beraber tanıştığı bir kavramdır. Şehirlerin planlanması, konut alanları için özel ya da devlet girişimli olsun daha kapsamlı aksiyon alınması yirminci yüzyılın katkılarıdır. Cumhuriyetin konut sunum biçimlerine dair zikredilen birçok olgu kurulmuş bir mahalle olarak Yeşilyurt yerleşim alanında hayat bulmaktadır. Kentsel planlama yaklaşımları, planlı konut alanı olarak tasarım kurgusu, parselizasyon, işlevsel bölgeleme gibi birçok önemli bilginin kanıtı olarak Yeşilyurt'a bütüncül ve kent parçası olarak bakmak gerekmektedir.

Kentsel ölçekte alınan planlama kararlarına bakıldığında Yeşilyurt çarşısının benzer dönemlerde yapılmış çarşılarla aynı tasarım dilinin kullanıldığı görülmektedir. Yerleşim alanının girişinde yer alan Yeşilyurt çarşısı karşılıklı iki yapı adasının zemin katlarındaki portikli geçişe sahiptir. 1950'lerde inşa edilen 1. Levent çarşısında, Kadıköy Moda Caddesi Çarşısında, Kadıköy Söğütlüçeşme Caddesi Çarşısında da portikli zemin kat kurgusunu görmek mümkündür (Şekil 5.2). Sözü edilen bu çarşılardan sadece Söğütlüçeşme Caddesindeki çarşı karşılıklı olarak planlanmamıştır. Portikler yalnızca estetik amaçlı yapılmamıştır. Portikli

çarşıya sahip olan bu semtlerde denize kıyısı olması, hâkim rüzgâr yönü gibi sebeplerle kullanıcıyı olumsuz hava şartlarından koruma kaygısı da tasarımcıyı portikli çarşı tasarımına yönlendirmiştir. Tasarımı etkileyen sosyal, fiziksel birçok etkenin mekân üzerinden okunabilmesi adına bu çarşılar önemli örneklerdir. Yeşilyurt mahallesinin çarşısındaki bu planlama tercihi dönemin ticari fonksiyonlarının tasarımsal açıdan nasıl ele alındığını gösteren bir diğer belge olarak günümüze ulaşmıştır.

Şekil 5.2 Benzer dönemde yapılmış zemin katı portikli çarşılar (İstanbul Şehir Haritası, 2018)

5.2.3 Mimari ve Kimlik Değeri

Mimarlık ürünleri üretimindeki ana motivasyon bir işlev için gerekli mekânı tanımlaması olmuştur. Yapımının ilk amacı her ne kadar bir ihtiyaca cevap vermek olsa da hem modern mimarlık ürünleri hem de modernizm öncesi üretilen mimarlık eserlerinde yadsınamaz estetik kaygılar olduğu kolayca görülmektedir. Bununla beraber mimarlığın kendi özünde sanat, teknik, zanaat ve sosyal dinamikler her zaman birlikte yer almıştır.

Modernizm etkisinde gelişen mimarlık disiplinine bakıldığında sanat, tasarım ve estetik anlayışların daha farklı ele alındığı görülmektedir. Meslek grubu olarak mimarlar da kendilerini bu dönemde yeniden tanımlamışlar yeni sınırlar çizmişlerdir. Genç Cumhuriyet'in genç mimarları bütüncül tasarım yaklaşımını benimsemişlerdir. Elbette benimsenen bu fikir küresel olarak tartışılan mimarlığın etki alanının yerel ölçekteki yansımasıdır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında mimari faaliyetlerin yönetmenleri genelde yabancı mimarlar olmuştur. Bu durum konut üretiminde ise yerli mimarların etkisini kaçınılmaz kılmıştır. Cumhuriyet mimarlarının konuta olan tasarım yaklaşımı ve söylemi, dönemin mimarideki sanata bakış açısının okunabilmesi adına Yeşilyurt yerleşim alanı eşsiz örneklerden biridir.

Bütüncül tasarım yaklaşımı mimarın etki ve sorumluluk alanı sınırlarını tamamen genişletmiştir (Bozdoğan, 2015, s. 231). Bu bakış açısıyla mimar özellikle de konut yapısının her özellik ve detayını tasarlayan ve planlayan bir konuma gelmiştir. Konutun içindeki duvar kağıdından dekorasyon objesine, mobilya tasarımından merdiven korkuluğuna, cephe süslemesinden perde seçimine kadar geniş bir yelpazede ele alınan bütüncül tasarım yaklaşımının en özel örneklerini az katlı yapılarında okumak daha olanaklıdır. Ancak apartman tipi konutlarda da tasarımın etki alanın genişliğini okumak oldukça mümkündür.

Aşağıda görselleri yer alan Yeşilyurt yerleşim alanından seçilmiş iki apartman yapısında iki farklı tasarım yaklaşımını okumak mümkündür (Şekil 5.3). 1970-1980 yılları arasında inşa edilen 650 ada 4 parselde yer alan yapıda alan içerisinde benzerlerine sık rastlanan ama kendi içinde farklılaşan tasarım ögeleri bulunmaktadır[1]. Cephede kullanılan sarı ve krem renkli traverten taş kaplamalarla oluşturulan kompozisyona başka yapılarda da rastlamak mümkündür. Aynı malzemenin iki farklı rengiyle farklılaşan cephe hareketliliğine birbiriyle uyumlu balkon ve bahçe korkulukluları eşlik etmektedir. Yapıya merdivenle ulaşılmaktadır. Bu durumda her ne kadar arazi ve eğimin etkisi olsa da yapıyı sokaktan koparak girişi vurgulamak bilinçli olarak tercih edilmiş olmalıdır.

[1] Yeşilyurt yerleşim alanındaki modern mimarlık mirası potansiyeli taşıyan yapıların tasarım ögeleri ile ilgili ayrıntılı analizlere bölüm 4.2'de yer verilmiştir.

Bahçe korkuluğu yapının girişinde düz atkılı metal bahçe giriş kapısına dönüşmüş ve bu kapı merdivenle beraber yapıya ulaşılmasını sağlar. Parsel içerisindeki dolu boş alanlar, kamu yarı kamu ve özel alanlar arasındaki iletişimin kurgusu tasarlanmış her bir ögenin bütünün parçası olduğunu ve birlikte çalıştığını göstermektedir.

Şekil 5.3 Solda 1970-1980 arası inşa edilmiş, sağda 1980-1990 arası inşa edilmiş iki apartmanda cephe kurgusunda yer alan bütün elemanlarda görülen yüksek tasarım niteliği (Körün, 2022)

Modern mimarlık mirası kapsamında değerlendirilen nitelikli konut stoku için tarihi aralığı 1955-1990 yılları olarak belirlenmiştir. Sağdaki görselde 645 ada 3 parselde yer alan konut 1980-1990 yılları arasında inşa edilmiştir (Şekil 5.3). Yapının ana girişi yata ve düşey düzlemde kesintisiz olarak vurgulanmıştır. Düşey akstaki vurgu yapıya anıtsal bir görünüm katmıştır. Giriş merdiveni özelleştirilmiş ve iki kollu olarak tasarlanmıştır. İki kolun ortasında ve balkonlarda beton çiçeklikler eklenmiştir. Giriş merdiveninde ve balkonlardaki beton çiçeklikler farklı formlarla beraber alandaki birçok apartmanda tercih edilmiştir. Cephe kaplaması olarak tercih edilen taraklı sıva hem küresel hem yerel çağdaşlarına güçlü referanslar vermektedir. Modernizmin kübik formu S ve C kıvrımlarıyla yumuşatılmıştır. Görkemli yapısıyla kent sakinine mesafeli bir duruşu olduğu gibi konutun günlük yaşamdaki mütevazi yeri ve samimiyetinden de uzaklaşılmamıştır.

Örnek olarak incelenen bu iki yapı yerleşim alanındaki nitelikli konut stokunun tasarım anlayışını anlayabilmek için oldukça fikir vermektedir. Sade ya da iddialı

olsun alan içerisindeki miras potansiyeli taşıyan konut yapılarının hepsinde tasarımın güçlü bir enstrüman olarak kullanıldığı görülmektedir. Alandaki konut yapılarında benimsenen estetik kaygılar sanatsal değeri yüksek bir yerleşim alanının oluşmasını sağlamıştır. Geçmişten günümüze tekil konut, yerleşim alanları ve planlı mahallelerde hangi üslup ya da tasarım yaklaşımı benimsenirse benimsensin konutların günlük hayatın en mütevazı ve gözden kaçan sanat eserleri olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Yeşilyurt yerleşim alanındaki konut yapılarının kamusal çehresi irdelendiğinde bile her bir yapı elemanının tasarıma katkısı ve estetik kaygıları görebilmek mümkündür. Cephede kullanılan kaplama malzemeleri, balkon ve çatı parapeti biçimlenişleri, kütle kurgusu, süsleme elemanları, yapı girişleri gibi birçok tasarım ögesi dönemin konut üretiminde sanat ve estetiğin nasıl ele alındığı yansıtmaktadır. Sayısı az olmakla beraber Yeşilyurt konutlarının cephesinde yer alan seramik panolar dönemin sanat anlayışının bir yansımasıdır (Şekil 5.4).

Şekil 5.4 Cephesinde seramik süsleme olan konutlar (Körün, 2022)

Yirminci yüzyılın başında inşa edilen apartmanlar sosyoekonomik anlamda üst düzey kullanıcılara hizmet etmektedir. Apartman gibi çok katlı konut yapılarıyla Cumhuriyet döneminde tanışılmamıştır. On dokuzuncu yüzyıldan itibaren örneklerini gördüğümüz apartman tipi konutlar batının temsili olarak, en çok Pera, Şişli, Taksim gibi gayrimüslim azınlıkların yoğun olarak yaşadığı semtlerde görülmektedir (Öncel, 2014, s. 126). Bu yüzyılın sonunda ve yirminci yüzyıl başında inşa edilen apartmanlar Art Nouveau, Art Deco gibi üslupları benimsemiştir. Bu üslupta inşa edilen konut yapıları hatırlattıkları kabul görmüş geçmiş sebebiyle miras olarak kabul edilmektedir. Ancak uluslararası üslubun

temsil edilmeye başlamasıyla beraber oluşan yeni mimari kültür için aynısını söylemek pek mümkün değildir.

Konut yapıları ile ilgili üslup tartışmaları Türk Evi'ni tanımlama ihtiyacı mimarlık tarihçilerinin gündeminde uzunca bir süre olmuştur. Cumhuriyet'in ilk zamanlarında Sedad Hakkı'nın üstünde yoğunlaştığı konu da aslında bu coğrafyada konut için belli üslup özelliklerini tanımlamak ve bunu yeni mimari üretim pratikleri için kullanılabilir veri haline getirmektedir (Balamir & Asatekin, 1991). Kübik mimari olarak tanımlanan modern mimarlık ülkemizde önce evrensel üslup özellikleri ile ardından da yerel sentezlerle beraber yeniden yorumlanmıştır. Yirminci yüzyılda üretilen konutların ortak kimlik kaygısıyla ortak üslup kabul edilerek üretildiği genellemesini yapmak pek mümkün değildir. Ancak modernizm ideali beraberinde mimari temsili getirmiş ve tasarlanmış yapılarda bu üslup kaygısını görmek mümkündür.

1965 yılının haziran ayında çıkarılan Kat Mülkiyeti Kanunu 1966 yılının ocak ayında yürürlüğe girmiştir. Kat Mülkiyeti Kanunun şehirleşme, ortak kabul görmüş üslup seçimi ve kent kimliği üzerindeki etkisi göz ardı edilemeyecek kadar büyüktür. Yüksek kentleşme hızına yetişemeyen konut stoku ve konut üretimi, yetersiz arsa arzı, sınırlı sermaye olanakları gibi sebeplerin sonucu olarak ortaya çıkan kat mülkiyeti kısa ve uzun vadede kimliksizleşmenin sebeplerinden olmuştur. Kanunun çıkmadan önce ortak mülkiyetin geçerli olduğu en küçük mülk arsalar iken kanunla beraber yapı içindeki her bir bağımsız bölüm özel mülk haline dönüşme imkânı bulmuştur. Bu sayede yetersiz arsa arzındaki küçük sermayeli çok sayıdaki yatırımcı talebine çözüm bulmak istenmiştir. Ancak bu durum küçük sermayeli bireysel yatırımların birleşerek daha büyük kentsel organizasyonlar oluşmasını sağlamak yerine mevcut bütünlük gittikçe daha çok parçalanmıştır (Balamir M. , 1975, s. 302). Özellikle kentlerde üretilen konut tiplerinde görülen bu yoğun artış şehirlerin uyumlu ve senkronize bir şekilde büyümesini de olanaksız hale getirmiştir.

Kooperatif, yerel ya da merkezi yönetim girişimiyle kurulan konut alanları mimar/ mühendis/ şehir plancısı gibi meslek profesyonellerinin tasarım ve planlarının ürünüdür. Bu konut üretim tipi aynı anda çok sayıda konut arzı yapabildiği için

yapıların ortak bir tasarım yaklaşımına sahip olduğunu söylemek mümkündür. Yerleşim alanının diğer kooperatif yerleşimlerinden farklı bir hikâyeye sahip olmasına rağmen konut alanındaki harmoniyi ve kimliği görmek oldukça kolaydır. Yeşilyurt mahallesi her ne kadar bir kooperatif girişimi olsa da tasarım süreci nihayete ermemiş ve konut yapıları bireysel teşebbüslerle inşa edilmiş ve böylece mahalle süreç içerisinde kurulmuştur. Bu durumun getirisi olarak her yapı arsa maliki, tasarımcı ve imar yönetmeliğinin sınırları içerisinde inşa edilmiştir. Arazi spekülasyonlarının fazla olduğu kent alanlarında parsel bazlı yapılaşmada da benzer süreçler görülmektedir. Tek parseldeki konut üretimi kimliksiz yapıların bir araya gelerek uyumsuz kent çevrelerini oluşturmuştur. Ancak Yeşilyurt yerleşim alanında bu durum söz konusu değildir. Mahallenin sahip olduğu bu eşsiz kuruluş öyküsü bağımsız, nitelikli tasarım yaklaşımlarının birlikte uyum içerisinde kaliteli kentsel konut alanlarının oluşturulabileceğine dair çok güzel bir örnektir.

Şekil 5.5 Kemali Söylemezoğlu'nun hazırladığı Yeşilyurt Konut Yerleşkesi planı arazi kullanımı (Söylemezoğlu, 1948,1949) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Yeşilyurt mahallesindeki üslup ve kimlik değeri yapı özelinde sınırlı değildir. Parsel bazında birçok tasarımcının izi olduğu yerleşim alanı kentsel ölçekte tasarlanmış, planlanmış bir mahalledir (Şekil 5.5). Konut + ticaret alanında bitişik nizam, konut alanlarında ayrık nizam yapılaşma dönemin planlı mahallelerinde

sıkça görülen bir planlama yaklaşımıdır. Modernizmin güçlü temsillerinden olan ızgara sistemi parsel düzeni yine Yeşilyurt yerleşim alanının modern evrensel tasarım ilkelerini yansıtan bir semt yapmaktadır. Öte yandan konut alanında kurgulanmış kamusal açık alanlar kentin kimliği haline gelmiştir. Kent içi ağaçlandırma ve peyzaj kurgusu semt sakinleri için "küçük ormancıklar" olarak ifade edilmiştir. İlk yıllarında sayfiye kenti olarak tanımlanan mahalle kullanıcılarının ilk konutu olmuş ancak deniz kenarında sakin ve huzurlu kent kimliğini korumuştur. Yeşilyurt yerleşim alanını anlama, potansiyel ve değerlerini yorumlama amacıyla kentsel, yapısal, sosyokültürel ölçekte yapılan analizler Yeşilyurt'un kentin her katmanında üslup ve kimlik değerine sahip olduğunu göstermektedir.

5.2.4 İşlevsel, Süreklilik ve Ekonomik Değer

Her mimarlık ürünü aslında bir işlevi karşılamak amaçlı inşa edilir. Ancak nitelikli bir mimarlık ürünü sadece fonksiyonel değildir, içinde estetik olarak da iyi olma kaygısı barındırır. Bu anlamda sanat dalları içerisinde işlev yüklenen ve fonksiyonundan bağımsız hayal edilemeyen ve diğerlerinden bu yönüyle ayrılan eserler mimarlık ürünleridir. Mimarlık ürünleri işlevsel olmalarının büyük etkisiyle ekonomik olarak da tanımlanabilirler. Birçok sanat eserine ekonomik değer atfedilebilir, ancak kullanımından kaynaklı aktif ekonomik faaliyet mimarlık ürünleri için öne çıkmaktadır.

Mimari mirası korumak gündeme geldiğinde o yapıyı kullanarak gündelik hayatın içine çekmek ve adapte etmek en büyük önceliklerden olmuştur. Özgün işlevin devam ettiği yapılarda kullanarak korumak ilk tercih edilen yöntemdir. Konut yapıları genelde özgün işlevini sürdürme şansına sahip olsa da yıllar içerisinde kullanıcıların değişine konfor standartları her zaman buna müsaade etmeyebilir. Yirminci yüzyılda inşa edilen konutların birçoğu modern standartlara uyum sağlayabilecek durumdadır.

Yeşilyurt yerleşim alanında bulunan konut için ayrılan 254 parselden 229'unda yapı bulunmaktadır, 8'inde ise inşa faaliyetleri devam etmektedir. 229 parselde yer alan yapıların hepsi sürekli kullanılmaktadır. Ana ulaşım aksları üzerinde yer alan apartmanların zemin ve ara katlarında ticari fonksiyonların olduğu görülse

de yapı stokunun çok büyük oranı halen konut olarak kullanılmaktadır. 1950'lerin başından itibaren Yeşilyurt mahallesin ana belirleyici işlevi konut alanı olmuş ve günümüze kadar böyle süregelmiştir. Yaklaşık üç çeyrek asırdır konut alanı olarak kullanılan Yeşilyurt özgün işlevini sürekli olarak devam ettirebilmesi ona miras kapsamında bir değer katmıştır.

Yeşilyurt yerleşim alanındaki modern mimarlık mirası potansiyeli barındıran 85 yapı halen konut olarak kullanılmaktadır. Mahalle içerisindeki toplam yapı stokunun yaklaşık olarak 3'te 1'ine denk gelmektedir. Bu yapıların işlevsel olarak kullanılabilir durumdadır ve özgün fonksiyonları sürekliliğini korumuştur. Miras potansiyeli barındıran yapıların özellikle de konutların ekonomik olarak sağlayabilecekleri katkı gözden kaçmaktadır. Korunmaları ve kullanımlarına devam etmeleri ekonomik ve ekolojik sürdürülebilirliğe katkı sağladıkları gibi sosyal, kültürel ve politik anlamda da bu potansiyele sahiptir. Koruma kavramının süreç içerisinde içeriği ve sınırları aktif olarak tartışılmakta ve değişmektedir. Kapsamlı sürdürülebilirlik yaklaşımı koruma faaliyetinin aslında geçmişi, şimdiyi ve geleceği birbirine sıkıca bağlayan aksiyonlar zinciri olduğunu göstermektedir.

5.3 Potansiyeller ve Tehditler Üzerinden Bir Değerlendirme

Kentsel, mimari ve sosyodemografik yapıya dair yapılan analizler, koruma ölçütlerini belirlemekteki amaç Yeşilyurt yerleşim alanının miras olarak kabul edilmesi ve koruma sürecinde ihtiyaç duyulacak her türlü veriyi elde edebilme çabasıdır. Modern mimarlık mirası, korumayı sağlayacak özel ve tüzel kişilikler tarafından yeterince benimsenmemiş bir kültür varlığıdır. Yeşilyurt'un kültür varlığı olduğu iddiası arkasında modern mimarlık ürünlerinden miras potansiyeli taşıyan bir yerleşim alanı olduğu tezi yatmaktadır.

DEĞER	SORUN	POTANSİYEL
Grup ve çokluk değeri: Plan karakteristiğinin korunmuş olması, nitelikli yapı stokunun birlikteliğinden doğan grup ve çokluk değeri.	Yerleşim alanındaki arsaların gayrimenkul değerlerinin yüksek olması ve rant baskısının sebep olduğu hızlı yık yap süreci.	Semt sakinlerinin sosyokültürel ve sosyoekonomik seviyelerinin yüksek olması. Bu durumun koruma bilincine pozitif etkisi ve nitelikli yapı stokuna yapılan müdahalelerin birkaç istisna dışında hepsinin geri alınabilir düzeyde olması.
Tarihi ve belge değeri: Cumhuriyet dönemi toplu konut üretiminin alışılmışın dışında bir örneği olması. Sosyal, teknik ve kültürel bir belge niteliği taşıması. Kent ve toplum hafızasında önemli bir yer alması.	Kentsel açık alanların atıl kalması. Alana entegre olmaya başlayan ticaret işlevi ve niteliksiz yapı stokundaki artışın kentsel hafızayı kesintiye uğratması. Hafızada yaşanılan bu kesintinin aidiyet duygusuna zarar vermesi.	Kentsel açık alanların semt sakinin aktif kullanımına sunulmasının mümkün olması. Sosyal aidiyet duygusunu besleyecek kentsel aktivitelerin toplumsal hafızayı güçlendirme potansiyeli. Günümüze ulaşan yapı stokunun belgen niteliğinin iyi ve okunur durumda olması.
Mimari ve kimlik değeri: Modern mimarlık mirası potansiyeli değerlendirilen yapıların yeni yapılardan üslup ve mimari dil açısından belirgin bir şekilde ayrışması. Modern mimarlık ürünlerinin sanatsal niteliğinin getirdiği kimlik değeri.	Özellikle 2007 uygulama imar planında, maksimum yapı yüksekliği yerine getirilen kat sayısı kararının gabari ve üslup açısında uyumsuz ve niteliksiz yapı üretimine olanak sağlaması. Plan kararlarındaki bu değişikliğin semtin mimari kimliğini kalıcı olarak değiştirme tehdidi.	Yerleşim karakterinin günümüze korunarak ulaşması. Uygun yasal düzenlemeler ile bu karakterin korunmasının mümkün olması. Yalnızca yerleşim alanı özelinde değil çevresiyle beraber değerlendirildiğinde ortak kent kültürüne hizmet etme potansiyeli barındırması. İstanbul'da Kadıköy, Levent ve Moda'da örneklerine rastlanan portikli bitişik nizam çarşılardan birinin de Yeşilyurt'ta yer alması.
İşlevsel, süreklilik ve ekonomik değer: Mimarlık mirası kapsamında değerlendirilen yapıların özgün işlevini sürdürmelerinden kaynaklı değerleri. Aynı zamanda kullanımından ve oluşumundan kaynaklı ekonomik değeri.	Yapıların kullanıcıların isteklerine göre küçük revizyonlar ile adapte olabilme potansiyeline rağmen yapıların «hızlı eskidiği» yönündeki ortak görüşün yapıların yıkılmasına yol açan sebeplerden biri olması. Yerleşim alanındaki baskın işlevin konut olmasına rağmen ticaret işlevi eklenen yapılarda niteliksiz müdahalelerin kapsamının artması sorunu.	Bahse konu olan 85 yapının özgün işlevine devam etmesi ve günümüz konfor standartlarına çabuk adapte olma yeteneği. Yapıların ekonomik ömürlerinin doldurmamış olmaları ve alandaki baskın işlevin konut olması.

Şekil 5.6 Yeşilyurt yerleşim alanının modern mimarlık mirası kapsamında değerlendirildiğinde karşılaşılan değer, sorun, potansiyel tablosu

Bu bölümde konut alanının hem korunmasını kolaylaştıracak hem de neden korunması gerektiğine dair değerler ve potansiyeller üzerinden tekrar genel bir değerlendirme yapılmıştır. Aynı zamanda korunmasını ve eylem alınmasını acil kılan tehdit ve sorunların üzerine eğilmek amaçlanmıştır. Koruma sürecini zorlaştıran sorunlar ve tehditler mirasın nesnesi olan varlığın doğrudan taraf olduğu durumlar olduğu gibi dolaylı olarak süreci negatif yönde etkileyen sebepler de söz konusudur.

Yukarıdaki tabloda Yeşilyurt yerleşim alanına dair yapılan analizler ve koruma ölçütleri kapsamındaki değerlendirmelerin çıktısı niteliğindeki veriler yer almaktadır (Şekil 5.6). Tabloda sorun olarak kabul edilen bir olgunun başka bir potansiyelin girdisi olabileceği gösterilmektedir.

Kentsel ölçekte çalışma alanının en önemli değerlerinden birisi halen planlı bir konut alanı olması ve tasarım kurgusunun korunmuşluk seviyesinin iyi durumda olmasıdır. 1948 yılında alan için ilk tasarım eskizleri yapılmış, bu eskizler neredeyse eksiksiz bir şekilde hayata geçirilmiştir. Parselizasyon, kentsel açık alan, cep otoparkları gibi tasarım kararlarının hepsi günümüze kadar ulaşmıştır. Planlı cumhuriyet mahallesinin ve modernizm çevresinde şekillenen kentsel planlama ilkelerinin Yeşilyurt yerleşim alanı üzerinden günümüz toplumuna sunulması büyük bir potansiyeldir. Cumhuriyetin kurulmasından çeyrek asır sonra Yeşilyurt için ilk hamlelerin yapılması onu Cumhuriyet'in konut sunum biçimlerindeki değişim bir yansıması olarak oldukça değerli kılmaktadır.

Park alanı olarak tasarlanan parseller günümüzde çitle çevrilmiş semt sakinleri tarafında kullanılmamaktadır (Şekil 5.7). Bu parseller çevresindeki yapı adasına hizmet edecek büyüklükte kurgulanmıştır. Ancak âtıl durumda bırakılması potansiyelinin yeterince değerlendirilmediğini göstermektedir. Ortak kamu kullanımı için tasarlanmış park alanlarının çevrelenmesi ve kapıların kapalı tutulması alanın kullanım konusunda çekici olmayan bir mekân olmasını sağlamıştır (Şekil 5.8). Yerleşim alanı içerisinde toplam altı adet ada park alanı olarak ayrılmıştır. Günlük hayatta aktif olarak kullanılmasını sağlamak ve potansiyelini açığa çıkarmak oldukça önemlidir. Mahallenin özellikle ilk 50 yılında oluşan semt kültürü ve sosyal aktiviteler alana aidiyeti artırmıştır. Kullanıcıların

hızlı değişimiyle beraber ortak faaliyetlerin sayısı gittikçe azalmıştır. Park alanlarının Yeşilyurt için aktivite, ortak kültür paylaşımı, yeşil alan ihtiyacını karşılama amaçlı kullanımı toplumsal bellekteki boşluğu doldurmak ve yeni bir kültür oluşturmak için fırsattır.

Şekil 5.7 Çitlerle kapatılmış âtıl durumdaki kentsel açık alan (İstanbul Şehir Haritası, 2018) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

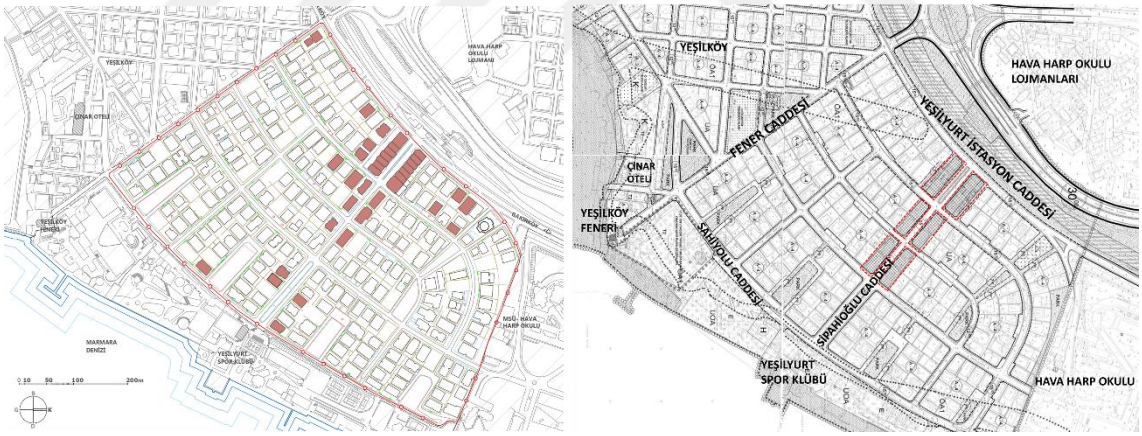

Şekil 5.8 Kentsel açık alanlar ve tel örgüler (İstanbul Şehir Haritası, 2018) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Yerleşim alanının ilk planında çarşı olarak tanımlanan alanının 632 ve 633 adada olduğu görülmektedir. Konut + ticaret alanı döneminin tasarım yaklaşımını yansıtmaktadır. Bitişik nizam yapılaşma ve zemin katında portikli geçişler bulunmaktadır. Süreç içerisinde ticaret işlevi yayılmaya başlamıştır. Bazı konutların zemin ya da ara katlarında ticaret işlevi kazanma eğilimi yerel yönetimlerinden dikkatinden kaçmamış olmalıdır. Bu sebeple Sipahioğlu caddesi boyunca 4 parsele daha konut + ticaret fonksiyonu atandığı 2007 yılında hazırlanan uygulama imar planında gösterilmiştir (Şekil 5.9). Ancak yapılan

fonksiyon analizinde ticaret işlevinin planlama dahilindeki parsellerin dışında da yayıldığı görülmektedir. İstasyon ve Sipahioğlu caddeleri aksında ticari fonksiyonlu yapılar artsa da ara sokaklarda bile karma işlevli apartmanlar bulunmaktadır. Planlama kararları dışında devam eden bu durum kontrolsüz dönüşüm tehlikesi oluşturmaktadır. Yeme içme mekanları, eğlence alanları, finans sektörünün temsilcileri, eğitim ve kurs yapıları, sağlık hizmeti gibi çok çeşitli amaçlarda kullanılan konut yapısı bulunmaktadır.

Konut alanlarına ticari fonksiyonun kontrolsüz girişi sık rastlanan koruma sorunlarından ve kentsel planlama problemlerinden biridir. Ticaret işlevinin konut alanında tamamen tecrit edilmesi çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Yerleşim alanı için alınan plan kararlarının uygulanması ve denetlenmesi bu sebeple oldukça önemlidir. Alana gelen yeni fonksiyonların özenle seçilerek karar verilmesi gerekmektedir. Mahallenin sosyokültürel yapısına katkı sunacak, sosyal aktivitelerin çeşitlenmesini ortak kültürün canlı kalmasını sağlayacak işlevler potansiyel olarak görülmelidir.

Şekil 5.9 Solda mevcut ticari fonksiyonlu yapılar (2022), sağda son uygulama imar planında görülen konut + ticaret alanı (İBB, 2007)

İstanbul özelinde yapılan farklı ölçekteki önemli birkaç plan içerisinde Yeşilyurt yerleşim alanı da bulunmaktadır. Kuzeyinde ve doğusunda yer Hava Harp Okulu arazisi ve yine kuzeyinde yer alan Atatürk Havalimanın stratejik ve askeri önemi nedeniyle Yeşilyurt alınan birçok planlama kararında dolaylı ya da dolaysız bulunmaktadır. 2009 yılında onaylanan 2022 yılında ise revize edilen 1/100.000 ölçekli Çevre Düzenleme Planında Yeşilyurt meskûn alan olarak tanımlamaktadır

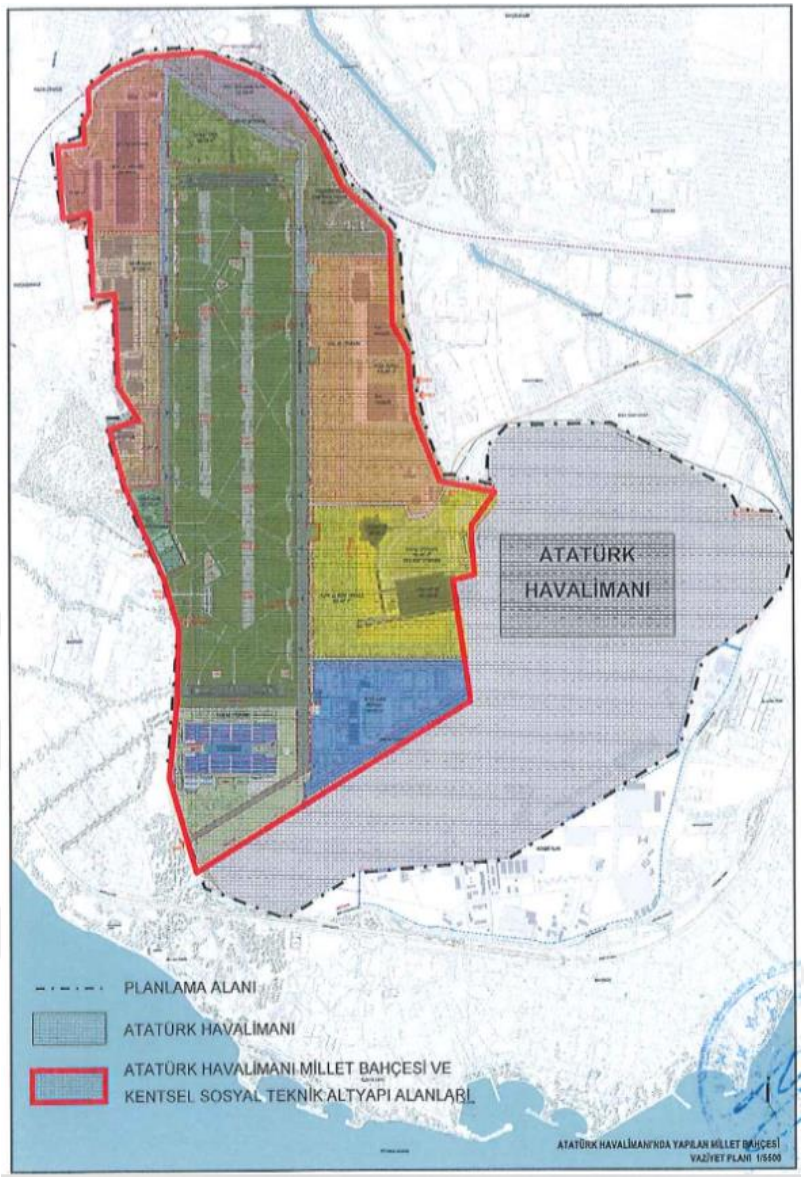
ve plan kararında bir değişiklik ya da revizyon yapılmamıştır. Bakırköy ve Yeşilyurt özelinde Çevre Düzenleme Planında üst karar alınmamış, daha detaylı planlama kararlarının küçük ölçekli imar planlarında olduğu belirtilmiştir (T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2022).

Yeşilyurt'taki yapılaşmayı etkileyen bir diğer yasal düzenleme ise Atatürk Havalimanı Mania Planı'dır. Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan en güncel mania planı 31.01.2011 tasdik tarihli plandır (Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü, 2023). Atatürk Havalimanı 2018 yılında İstanbul Yeni Havalimanının açılması ile âtıl kalmıştır. Bu durum Atatürk Havalimanı çevresindeki yerleşim alanlarının imar yönetmeliklerinde yapılacak yeni düzenlemelerle arazi spekülasyonlarının artması riskini taşımaktadır. Fakat yukarıda da belirtildiği gibi mania planı 2011 yılına aittir, karar ve sınırları halen yürürlüktedir. Atatürk Havalimanı'nın âtıl kalmasının ardından kent içerisinde 7.270.111,86 m^2'lik devasa arazinin kamu kullanımına daha farklı senaryolarla sunulması gündeme gelmiştir. Bunun üzerine Çevre Düzenleme Planı'nda havaalanı kullanımı ve askeri olan Atatürk Havalimanı 2022 yılının mayıs ayında alınan kararla alanının işlevine kentsel- bölgesel sosyal altyapı ve millet bahçesi fonksiyonu eklenmiştir (T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2022). Plan raporunda aksi belirtilmedikçe mevcut imar hukukunun ve yönetmeliklerin geçerli olduğu açıklamasına yer verilmiştir. Havalimanı işlevi tamamen kaldırılmamıştır. 2011 yılında onaylanan Atatürk Havaalanı Mania Planı yürürlükten kaldıracak bir hüküm de bulunmaktadır. 2007 yılında onaylanan 2012,2018 ve 2021 yıllarında tadilatı yapılan Yeşilköy 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı'nda konut alanlarındaki yapılaşma hükmü ayrık nizam ve 4 kat olarak belirtilmektedir (Bakırköy Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, 2021). Taban alanı kat sayısı ise 0,25 olarak belirlenmiş maksimum kat yüksekliğinde uyulacak sınırın Atatürk Havalimanı Mania Planı'nda belirtilen maksimum yükseklik olduğu belirtilmiştir (Şekil 5.11).

Şekil 5.10 Solda 2000 sonrası yapıların çoğunlukta olduğu tek tip ve sıradan apartman dizisi, sağda 1970-1990 yılları arasında yapılmış modern mimarlık mirası konutlar (Körün, 2022)

Yeşilyurt yerleşim alanı içerisinde 4 + çekme kat sınırını aşan yapı tespit edilmemiştir. Fakat özellikle 2000 sonrası yapılan konutların gabarisinin modern mimarlık mirası potansiyeli taşıyan konutları ezdiği ve kullanılan cephe kaplamalarının Yeşilyurt'un mimari kimliğiyle tezat oluşturduğu gözlenmiştir (Şekil 5.10). Maksimum yapı yüksekliği ile ilgili yasal düzenlemelerin yerine kat sayısı sınırı getirilmesi yeni yapıların gabarisindeki orantısız büyümenin sebebidir (İBB, Yeşilyurt Uygulama İmar Planı, 2007). Rant kaygısı, arsa spekülasyonları, yüksek gayrimenkul değerleri modern mimarlık ürünlerinin yıkılmasındaki güçlü motivasyonlardandır. Ancak bu durum toplumsal bellek ve kent hafızasının kesintiye uğrama riskini artırmaktadır. Ayrıca yeni yapıların kimlikten oldukça uzak olduğu söylenebilir. Böylece Yeşilyurt hem kimliksizleşme hem de hafızanın belli yitimlerle karşı karşıyadır. Yık-yap sürecinin sorun ve tehditlerine rağmen alanda grup ve çokluk değeri barındıracak kadar modern mimarlık mirası konut bulunmaktadır.

Şekil 5.11 Atatürk Havalimanı Millet Bahçesi 1/5000 ölçekli vaziyet planı (T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2022)

Koruma sürecinin sürdürülebilir yürütülebilmesi için paydaşların dengeli ve uyumlu bir şekilde aksiyon alması gerekmektedir. Kullanıcı, koruma aktörleri içerisinde belki de en önemli olanlarındandır. Özellikle de koruma nesnesinin konut olduğu senaryolarda yapıya en sık teması olanlar kullanıcılardır. Bu yüzden kullanıcı profili koruma bilinci geliştirilmesi açısından oldukça önemlidir. Konut yapılarında ilk kullanıcının halen yapıyla bir bağı ve iletişimi olması koruma sürecini kolaylaştıran etkenlerdir.

Çağ ile beraber değişen ihtiyaçlar ve konfor standartlarındaki farklılar kullanıcıları yeni yapıları tercih etmeye yönlendirmiştir. Yapıların ilk sahiplerinin değiştiği,

kiralanarak aidiyet hissinin azaldığı durumlarda sağlıklı koruma süreçlerinin yürütülmesi beklenmemelidir. Mahalle sakinlerinin hızlı değişim ve dönüşümü muhakkak aidiyet duygusunu zedeleyecek ve yabancılaşmaya neden olacaktır. Kullanıcının koruma faaliyetlerindeki önemi sadece yapıyı koruması beklenen taraf olmasından kaynaklanmamaktadır. Toplumsal bellek olarak dile getirilen kavramın kilit noktası, sosyal hayattaki ortak kültürden kaynaklanan paylaşım alanıdır. Bu alanda aktif paylaşım yapılabilmesi için tanıdık bir ortamın olması gerekmektedir böylece ortak deneyim biriktirilebilir. Ayrıca koruma kavramı sadece yapıyı ve çevreyi fiziksel olarak korumaktan ibaret değildir. Sosyal, kültürel, teknolojik sürdürülebilirliği sağlamak için sosyal çevrenin de korunması gerekmektedir (Şekil 5.12).

Bu sebeple yerleşim alanını yakın çevresiyle beraber değerlendirmek aynı zamanda İstanbul içerisindeki sosyokültürel önemini iyi ve doğru okuyabilmek önemlidir[1]. Yeşilyurt yerleşim alanı kuruluşunun ilk yıllarında yazılı basında "sayfiye kenti" olarak tanımlanmıştır (C.I., 1960'lar). Ataköy, Bakırköy, Yeşilköy gibi sayfiye yeri olarak kullanılan semtlerin yanında Yeşilyurt'un da anılması oldukça doğaldır. Yirminci yüzyılın ikinci yarısında sayfiye alanlarının kentin sosyokültürel hayatına farklı katkıları bulunmaktadır. Yazlık sinemalar, kamplar, plaj ve deniz kültürü, sayfiye otelleri hep bu kültürün ürünleridir. Yeşilyurt da hem kendisi hem de yakın çevresiyle beraber bu kültürü beslemiştir. Modernizmin temsili de olan Yeşilköy Çınar Oteli hem çevresindeki Yeşilköy ve Yeşilyurt konut alanları için hem de İstanbul için önemli bir hafıza mekânı olmuştur (Yağan, 2014). Çınar Oteli plajı, parkı, ev sahipliği yaptığı etkinliklerle uzun bir dönem hem İstanbul'a hem de yakın çevresine hizmet etmiştir. Aynı şekilde Yeşilyurt Spor (Deniz) Kulübü yalnızca Yeşilyurt'a hizmet etmemektedir. Spor kulübü İstanbul için çok önemli bir yeri olduğu kadar Türkiye'nin spor tarihi için de özel bir yere sahiptir.

Tez çalışmasının kapsamı konut alanının planlanmış sınırlarını içermektedir. Ancak koruma eylemlerinde ölçeği büyütmek ve yakın çevresiyle beraber alanın İstanbul'daki yerini vurgulamak önemlidir. Yeşilyurt konut alanı komşusu

[1] Bölüm 4.4.2'de kent belleğinde yer eden mekanlardan detaylıca bahsedilmiştir.

Yeşilköy, Hava Harp Okulu, Yeşilyurt Spor Kulübü, Yeşilköy Deniz Feneri, Çınar Oteli gibi hem yakın semtler hem de İstanbul'un kent belleğinde önemli yeri olan mekanlardır. Bu sebeple Yeşilyurt için belirlenen koruma ölçüt ve değerlerinde bu mekanların anılması oldukça önemlidir. Yeşilyurt yerleşim alanını yakın çevresiyle kurduğu organik bağı göz önünde bulundurarak tartışmak gerekmektedir.

Şekil 5.12 Yeşilyurt ve yakın çevresi aynı zamanda İstanbul'un sosyokültürel hayatını besleyen kent mekanları (Yeşilyurt Hava Fotoğrafı, 1970) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Yeşilyurt yerleşim alanında kullanıcı profilinin değişimi, semt sakinlerinin yaşadığı ortama yabancılığı, aidiyet yoksunluğu mahallenin koruma sürecini sekteye uğratma riski taşımaktadır. Bütün bunların yanında mevcut topluluğun eğitim seviyesi ve ekonomik refah düzeyi oldukça yüksektir. Kullanıcı profilinin eğitim

seviyesi koruma bilincini yerleşik hale getirmek için önemlidir. Koruma sürecinin finansal anlamda destek ve esnekliğe ihtiyacı göz önünde bulundurulduğunda kullanıcıların sosyoekonomik düzeyi de önem kazanmaktadır. Yeşilyurt sakinlerinin demografik yapısının[1] konut alanı için avantaj olduğunu söylemek mümkündür.

[1] Demografik ve ekonomik yapıyla ile ilgili daha detaylı incelemeler bölüm 4.4.1'de yapılmıştır.

6
SONUÇ VE ÖNERİLER

Koruma öncellikle sağlam teorik zeminin inşa edilmesiyle başlar. Bu zeminde koruma ölçütleri, koruma nesnesinin neden korunacağı, koruma sınırlarının esnekliği gibi belli çerçevenin çizilmesi gerekmektedir. Bu süreci korumaya değer "kültür varlığının" yasal anlamda da tanınması izlemektedir. Koruma faaliyetlerinde yasal ve yönetsel denetim süreci en kolaylaştırıcı aktörlerden birisidir. Böylelikle miras nesnesi kamu otoritelerinin güvencesi altına alınmış olur. Ancak bu yasal sınırlar mimarlık mirasının korunması için her zaman yeterli değildir. Yasal ve yönetsel düzenleme sürecinin ardından koruma uygulamaları başlar. Bu kısımda koruma yaklaşımları ve uygulamaları çeşitlenmektedir. Koruma süreci genelde kendi içindeki hiyerarşiye sadık kalmaktadır. Ancak her mimarlık mirası için birbirinden farklı ve biricik koruma süreçleri de gerçekleşebilir.

Yeşilyurt yerleşim alanı ile ilgili yapılan analiz ve değerlendirmeler ile teorik zemin ve fikirsel altyapı hazırlığı yapılmaya çalışılmıştır. Koruma kapsamında neden değerlendirilmesi gerek sorusunun cevabı bölüm 5'te detaylıca açıklanmıştır. Bu bölümde çalışma alanının yasal olarak koruma altına alınması ve koruma uygulamalarına dair öneriler sunulmuştur.

6.1 Kentsel ve Yapısal Ölçekte Koruma Önerileri ve Yaklaşımları

Türkiye'de mimarlık mirası kapsamında en yetkili kurum Kültür ve Turizm Bakanlığı'dır. Bakanlık yönetim şeması içerisinde bulunan birimler vasıtasıyla koruma faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne bağlı koruma kurulları kültür varlıklarının tespit ve tescilinden sorumludur. Aynı zamanda bakanlık, genel müdürlük ve koruma kurulları korunması gerekli kültür varlıklarının koruma süreciyle ilgili her türlü önlem almak ve aldırmak sorumluluğundadır. Denetim ve tedbiri sağlayan yürütme organı Kültür ve Turizm Bakanlığı ve ona bağlı yetkili birimlerdir.

Şekil 6.1 Türkiye'de kültür varlığının korunmasındaki yetkili kurumları gösteren hiyerarşi düzeni

Korumanın nesnesi kanunlarda "kültür ve tabiat varlığı" olarak nitelendirilmiştir. Yasal güvence altına alınarak devlet eliyle korunması 1983 yılında onaylanan 2863 sayılı kanun gereğince yapılmaktadır (Şekil 6.1). Kanunda kültür varlığı tanımı yapılmış tespit ve tescilinin gereklilikleri açıklanmıştır. "Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespiti ve Tescili Hakkında Yönetmelik" ile usul ve esasların düzenlenmesi amaçlanmıştır. Kanun kapsamında yapı, yapı adası, sokak, belirlenen korunma alanları gibi farklı ölçek ve sınırlarda tescil mümkündür.

Yeşilyurt mahallesinin yasal güvence altına alınması ve korunması için belli yönetsel alternatifler mevcuttur. Bunlardan ikisi bakanlık bünyesinde koruma bölge kurullarına yapılacak başvurularla, bir diğeri de yerel yönetimler eliyle sağlanabilir.

- Yeşilyurt yerleşim alanının kentsel sit alanı olarak tescil ve ilanı ardından hazırlanacak koruma amaçlı imar planı
- Modern mimarlık mirası potansiyelindeki yapıların yapı bazında ya da yapı grubu bazında tescil kararı
- Yerel yönetimler yetkisinde hazırlanan 1/5000 ölçekli nazım imar planı ve 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarındaki plan not ve kararları

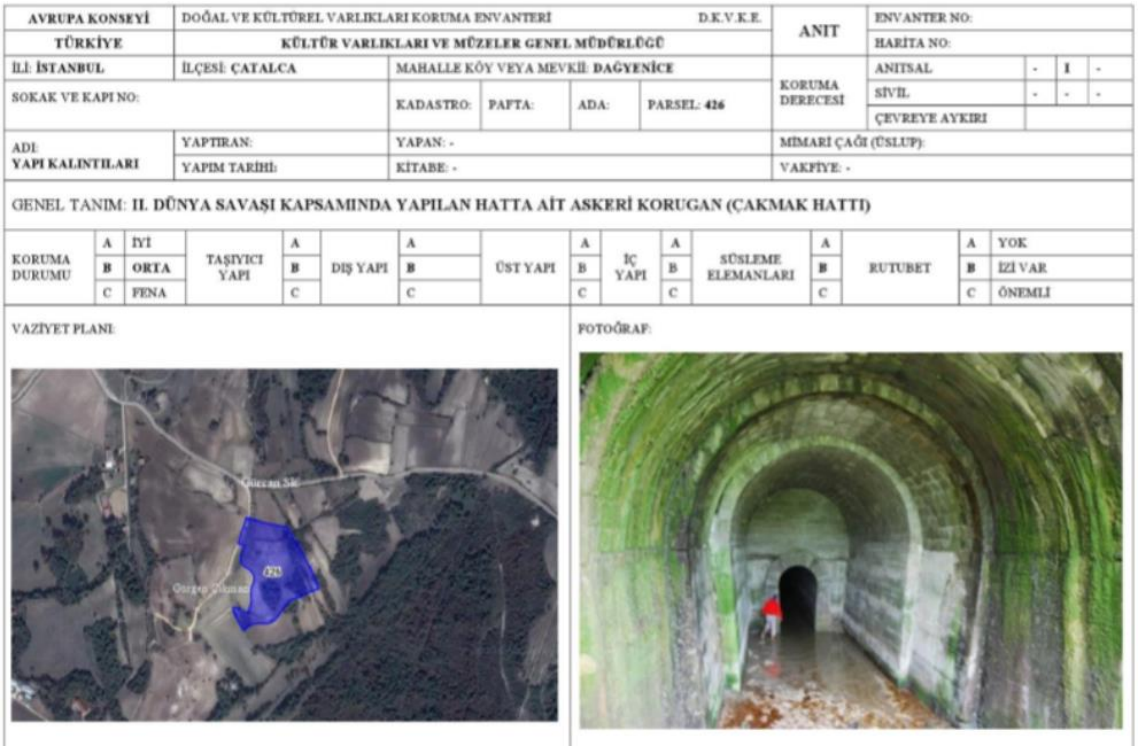
Yapı/ yapı grubu bazında tescil kararı ve kentsel sit alanı olarak ilan yetkisini koruma bölge kurulları elinde bulundurmaktadır. Kentsel sit alanı olarak ilan edilen herhangi bir alan için koruma amaçlı imar planları hazırlanır. Koruma

amaçlı imar planının onaylanması alan için hazırlanmış diğer imar planlarının yürürlüğünü durdurmaktadır. Kurulun onayladığı sınırlar içerisinde kentsel sit alanı olarak ila edilme hukuken daha prestijli bir konumdadır. Aynı zamanda hazırlanacak koruma amaçlı imar planları ile sit alanı ilan edilen alan için bütüncül koruma kararları alınabilmektedir. Bu durumda mimarlık mirası, nitelikli yeni yapı ve niteliksiz yeni yapıların bulunduğu parseller, açık alanlar ve işlev kararları ile ilgili verilecek her türlü karar hazırlanmış diğer uygulama imar planları kararlarının üstünde bir konumdadır. Yasal koruma süreci içerisinde alınacak kararlar içerisinde kapsamı ve yetki sınırı bakımından en ideali kentsel sit alanı ilanı olduğu söylenebilir.

İstanbul sınırları içerisinde Bağcılar 1, Bakırköy 2 (Yeşilköy Köyiçi, Veliefendi Hipodromu), Çatalca 1, Eyüpsultan 2, Silivri 3, Beyoğlu 2, Şişli 1, Beşiktaş 4 (Köyiçi, Ortaköy Camii ve çevresi, Feriye Sarayları, Levent), Fatih 1, Kadıköy 4 (Kadıköy Meydanı ve Çevresi, Geleneksel Çarşı ve Moda, İbrahimağa, Rasimpaşa), Kartal 2 (Merkez ve Soğanlık), Maltepe 1 (Balıkçı Köyü), Üsküdar 3 (Büyük ve Küçük Çamlıca, Valide-i Atik Camii ve çevresi, Rumi Mehmet Paşa Cami ve Ayazma Camii ve çevresi), Şile 1 (Merkez) olmak üzere toplam 28 adet kentsel sit alanı bulunmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlükleri, 2023). İstanbul'daki kentsel sit alanlarından Levent, planlı Cumhuriyet mahallesi olarak Yeşilyurt'a emsal oluşturacak niteliktedir. Ancak Ataköy'ün kentsel sit alanı olması için hazırlanan dosya 2009'da reddedilmiş ve kültür varlığı olarak yeterli bulunmamıştır (Yöney, 2018, s. 67). Modern konut dokusu ile ilgili kentsel sit alanı kararları sayısının azlığı (İstanbul'da tekliği) caydırıcı olmaktadır. Bu sebeple kentsel sit alanı ilan edilmesi kararının en güçsüz öneri olmasına karar verilmiştir.

Ülkemizdeki koruma kanunu kapsamında Yeşilyurt yerleşim alanı için yapılabilecek bir diğer yasal hamle envanter ve anıt fişi hazırlanan yapılar hakkında tescil kararı çıkarılmasıdır. İstanbul koruma bölge kurullarının son on yılda aldığı tescil kararları incelenmiştir. Tescil kararı verilen modern mimarlık mirası yapılar incelendiğinde II. Dünya Savaşı döneminde yapılan askeri savunma yapılarında dikkate değer bir yoğunluk olduğu gözlenmiştir (Şekil 6.2, Şekil 6.3). 1940 sonrasına tarihlenen modern mimarlık mirası askeri yapılarıyla tescil kararı

alınması oldukça umut vericidir. Bu durumda modern mimarlık mirası referansının “savaş dönemi askeri yapıları” gibi değer tanımı ile yapılmasında bahsi geçen yapı türünün örneklerinin oldukça az olmasından kaynaklıdır. Sayıca çok daha fazla olan modern konut yapıları için benzer tescil kararları alınması nispeten daha düşük bir ihtimaldir.

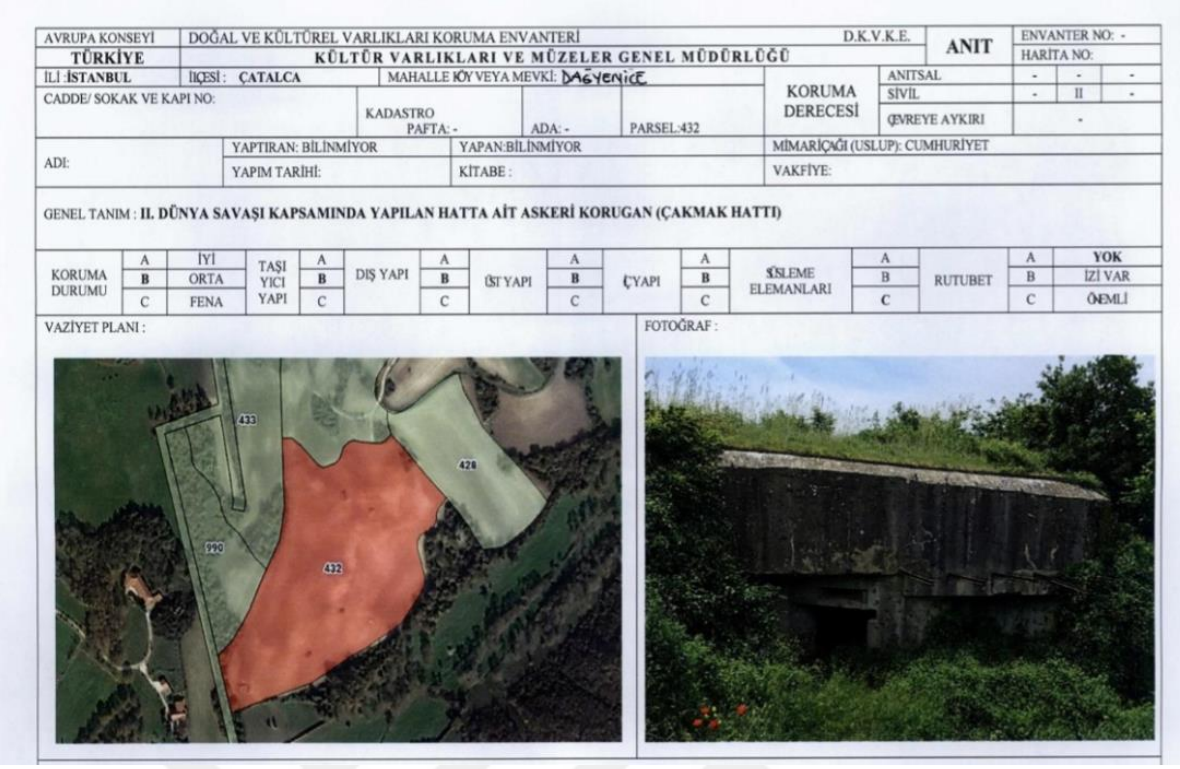

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ D.K.V.K.E.							ANIT	ENVANTER NO:										
TÜRKİYE	KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ								HARİTA NO:										
İLİ: İSTANBUL	İLÇESİ: ÇATALCA			MAHALLE KÖY VEYA MEVKİİ: DAĞYENİCE				KORUMA DERECESİ	ANITSAL	-	I	-							
SOKAK VE KAPI NO:				KADASTRO:	PAFTA:	ADA:	PARSEL: 426		SİVİL	-	-	-							
									ÇEVREYE AYKIRI										
ADI: YAPI KALINTILARI	YAPTIRAN:			YAPAN: -				MİMARİ ÇAĞI (ÜSLUP):											
	YAPIM TARİHİ:			KİTABE: -				VAKFİYE: -											
GENEL TANIM: II. DÜNYA SAVAŞI KAPSAMINDA YAPILAN HATTA AİT ASKERİ KORUGAN (ÇAKMAK HATTI)																			
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ YAPI	A	ÜST YAPI	A	İÇ YAPI	A	SÜSLEME ELEMANLARI	A	RUTUBET	A	YOK				
	B	ORTA		B		B		B		B		B		B	İZİ VAR				
	C	FENA		C		C		C		C		C		C	ÖNEMLİ				

VAZİYET PLANI:

FOTOĞRAF:

Şekil 6.2 13.08.2015 karar tarihli 1479 sayılı I Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tescil kararı (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlükleri, 2023)

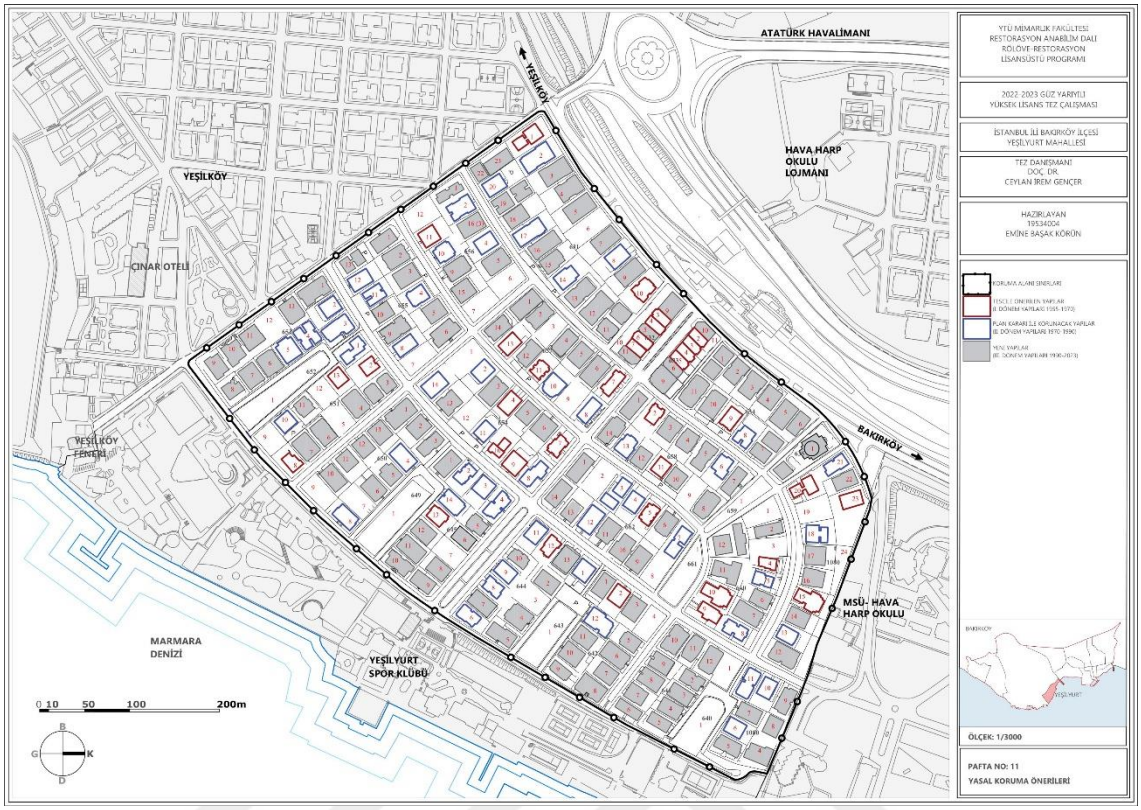
Şekil 6.3 23.06.2016 karar tarihli 1938 sayılı I Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tescil kararı (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlükleri, 2023)

Son yıllarda koruma bölge kurullarının modern mimarlık eserleri ile ilgili tescil kararları, yerleşim alanı içerisinde korunmuşluk düzeyi ve strüktür durumu, özel karakteristik özellik gösteren yapı adaları, sokaklar ve yapılar dikkate alınarak koruma yaklaşımı geliştirilmiştir.

- Yapı grubu olarak tescil önerisi
- Plan kararı ile koruma

Yeşilyurt için getirilen koruma önerileri, koruma değerleri ve dönem analizi üzerine inşa edilmiştir. Yerleşim alanı için korunması en önemli ölçütün alanın yerleşim karakteri olduğuna karar verilmiştir. Koruma önceliğine göre ikinci sırada yer alan değer ise yapılaşma karakteridir. Yerleşim ve yapılaşma karakterini korumak adına kentsel ve yapısal ölçekte yapılan analizlerden faydalanılmıştır. Özellikle dönem analizinde belirlenen I. ve II. dönem yapıları yasal koruma statüsü belirlenirken etkin rol oynamıştır. Koruma ve müdahale önerileri için yasal koruma önerileri, müdahale önerileri ve işlev önerileri hazırlanmıştır.

6.1.1 Yapı Grubu Olarak Tescil Önerisi

Şekil 6.4 Yeşilyurt yerleşim alanı için hazırlanan yasal koruma önerisi

Yerleşim alanının yapım dönemi analizi hazırlandığında üç ana dönem belirlenmiştir. Bu dönemler 1955-1970 (I. dönem), 1970-1990 (II. dönem) ve 1990-2023 (III. dönem) yapılarıdır. I. dönem yapıları bulunduğu parseldeki ilk yapıları, II. dönem yapıları parseldeki ikinci yapıları, III. dönem yapıları ise parseldeki üçüncü yapıları ifade etmektedir[1]. Yasal koruma önerileri getirilirken bu dönem farkı belirleyici olmuştur. I. dönem yapıları alandaki modern konutların ilk temsilcisi olmuştur. II. dönem yapılarında üslup ve mimari dilde değişimler başlamış ve dönemin sonunda tasarım yaklaşımlarının oldukça değiştiği gözlenmiştir. II. dönem yapıları yerleşim alanındaki ilk konutların yıkılmasının ardından aynı parsele inşa edilse de döneminin mimari kültürünü yansıtmaktadır. Ancak III. dönem yapılarının II. dönem yapılarının yerini almasıyla beraber modern mimarlık mirasının kaybolma tehdidi artmaya başlamıştır.

[1] Daha detaylı yapım dönemi analizine bölüm 4.1.7' de yer verilmiştir.

Bu sebeple yerleşim alanındaki en erken dönemli yapılar için yapı grubu tescili önerisi getirilmiştir. II. dönem yapıları içinse plan kararı ile koruma önerisi sunulmuştur. Şekil 6.4'te görüldüğü gibi yasal koruma önerilerinde yapım dönemi önemli bir rol üstlenmektedir. Yerleşim ve yapılaşma karakterini korumak adına koruma alanı sınırları çalışma alanı sınırları olarak belirlenmiştir. Benzer bir yapı grubu tescil kararı Talimhane için 1999 yılında Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından verilmiştir (Yıldız & Kerestecioğlu, 2011).

I. dönem yapılarının yapı grubu olarak tescil edilmesi yapılaşma karakterinin korunması için oldukça önemlidir. Modern mimarlık mirasının koruma ölçütleri kapsamında bahsedilen grup ve çokluk değerinin korunması açısından grup tescili etkili bir karar olacaktır. Yapıların birlikte ifade ettiği anlam ve değer bireysel önemlerinden daha fazladır. 1955-1970 yılları arasında inşa edilen toplam 34 yapı bulunmaktadır. Bu yapıların bazıları müstakil konutlar, bazıları az katlı apartmanlar bazıları ise döneminin karakteristik çarşı özelliklerini gösteren ticaret alanıdır.

Yapı grubu tescil önerisi içerisinde yer alan 632 ve 633 adadaki çarşı bölgesi yerleşim alanı içerisinde yapılan en erken tarihli yapılardır (Şekil 6.5, 6.6). Bu durum mahallenin kurulmasının çarşıdan başladığı fikrini kuvvetlendirmektedir. Planlı Cumhuriyet mahallesinin büyüme ve gelişme merkezi olması çarşının değerini ve önemini artırmaktadır. Aynı zamanda yüzyıl ortasında tasarlanan çarşıların portikli zemin kat, bitişik nizam yapılaşma özelliğine sahiptir[1]. Bu durum çarşıyı döneminin özel örneklerinden biri yapmaktadır. Alışveriş ve eğlence kültürünün tamamen değiştiği günümüzde Yeşilyurt çarşısının türünün özel ve son örneklerinden biri olarak tanımlamak mümkündür. Sayılan bu değer ve özellikler sebebi ile Yeşilyurt çarşısının yapı grubu içerisinde tescili önem kazanmaktadır.

[1] Daha detaylı bilgi 5.2.3. Belge Değeri bölümünde verilmiştir.

Şekil 6.5 633 ada Yeşilyurt çarşısı yapı gurubu özelinde tescil önerisi (Körün, 2022)

Tescile önerilen yapı grubu için restorasyon ve basit bakım onarım müdahale yöntemi olarak belirlenmiştir.

- **Restorasyon**

Tescile önerilen ve modern mimarlık mirası potansiyeli kapsamında değerlendirilen yapıların envanter fişleri hazırlanmıştır. Tescile önerilen yapıların tescil kararının onaylanmasının ardından belgeleme çalışmaları yapılmalıdır. Korunmuşluk durumu ve strüktürel sağlamlık açısından yapılan değerlendirilmelerde ortalamanın altında olan yapılar için kapsamlı restorasyon önerilmiştir. Yapısal durum ve korunmuşluk seviyesi iyi olan yapılar için basit bakım onarım çalışması yeterli görülmüştür. Yapıların belgeleme çalışmalarının sonucu olarak ortaya çıkan yeni veriler restorasyon uygulamasını gerekli kılarsa koruma uygulaması ona göre genişletilmelidir.

Korunmuşluk durumu ve yapısal durum analizindeki verilere dayanarak müdahalelere karar verilmiştir. Alan genelinde yer alan I. dönem yapılarının korunmuşluk durumu ve strüktürel durumu iyidir. Bu sebeple kapsamlı restorasyon çalışması gerektiren yapı sayısı oldukça azdır.

Korunmuşluk düzeyi kötü, yapısal durumu ortalamanın altında olan tescile önerilen yapılarda amaç strüktürel sağlıklaştırma yapmak ve yapıyı özgün haline getirmektir. Restorasyon uygulamaları içinde muhdes cephe kaplamasını yapıdan uzaklaştırmak, cephe ve plan kurgusundaki değişiklikleri özgüne plan ve cephe referans alınarak yeniden düzenlemek, sıva boya gibi bitiş elemanlarını

tamamlamak/ ihya etmek/ yenilemek, muhdes kapı-pencere gibi doğramalar özgün detaylarına göre yeniden üretmek yer almaktadır. Yapının değerini artıran ayrıca teknik ve teknolojik belge niteliğindeki özgün zemin kaplaması, pencere balkon merdiven korkulukları, çatı parapetleri, bahçe korkulukları ve kapıları, cephe kaplaması, tespit edilen nitelikli yapı elemanlarının konservasyon çalışmaları yapılacaktır. Çatı, zemin, strüktürel anlamda yeni tespit edilen her türlü sorun için uygun restorasyon tekniği ile uygulama yapılacaktır.

Şekil 6.6 632 ada Yeşilyurt çarşısı yapı gurubu özelinde tescil önerisi (Körün, 2022)

Yukarıda yer alan resimde de görüldüğü gibi 632 ada 4 ve 7 parselde yer alan yapıların özgün cephe kurgusu neredeyse okunmaz durumdadır. Bu yapılar için restorasyon uygulaması önerilmiştir.

- **Basit bakım ve onarım**

Tescile önerilen yapılar için tavsiye edilen diğer uygulama yöntemi basit bakım onarımdır. Basit bakım onarım kapsamında çatı onarımları, cephe bitiş elemanlarında tamamlama/yenileme gibi uygulamalar, yağmur suyu oluk borusu onarımları, cephede bulunan muhdes eklerin kaldırılması gibi çalışmalar yer almaktadır. Basit bakım onarım nispeten düşük maliyetli, mesleki uzmanlık istemeyen, ulaşılabilir, zaman ve mekân avantajlı uygulamalardır. Bu basit uygulamalar sayesinde alandaki silüet yeniden kazanılmış olunacak ayrıca, yapı ömrü uzayacaktır.

Tescile önerilen yapı stoku çok büyük oranı basit bakım onarım kapsamına girmektedir. Yapıların korunmuşluk durumları oldukça iyidir (Şekil 6.7, 6.8).

Cephelerinde yer alan muhdes elemanların kaldırılmasıyla birçok yapının özgün cephe kurgusu çok daha rahat okunabilir duruma gelecektir.

Şekil 6.7 Tescile önerilen I. dönem yapılarına örnek (İstanbul Şehir Haritası, 2018)

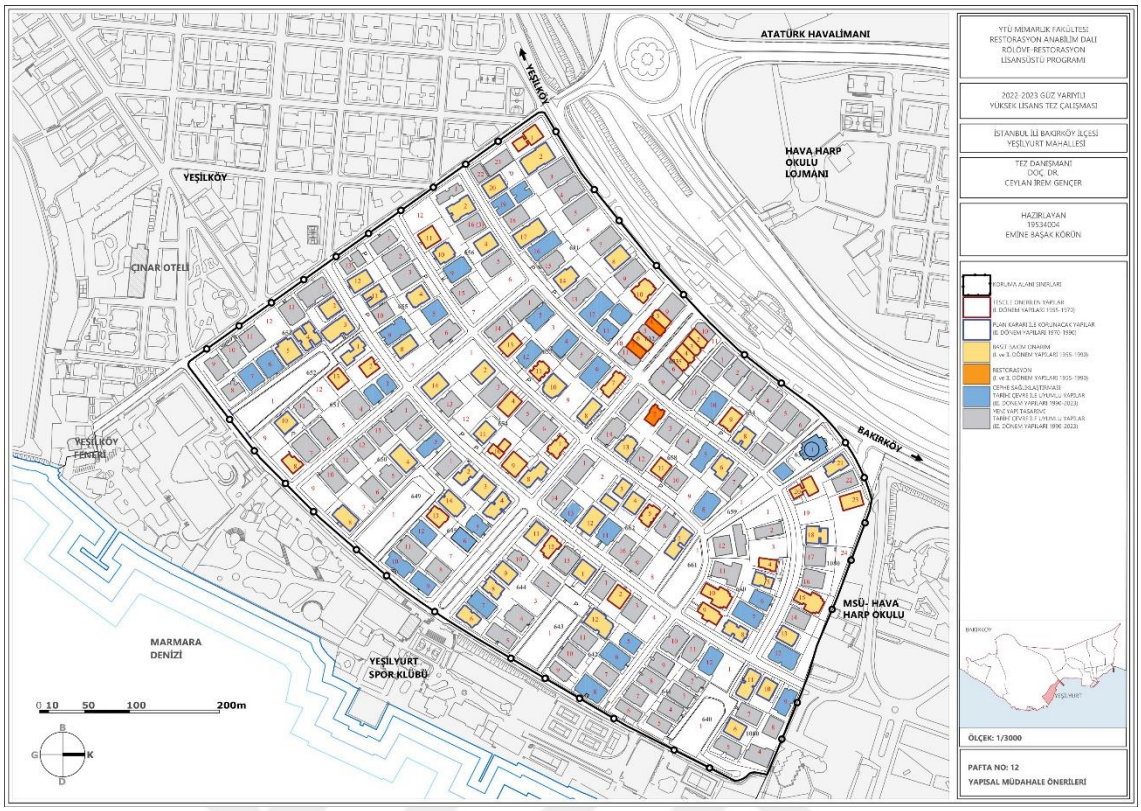

Şekil 6.8 Tescile önerilen I. dönem yapılarına örnek (İstanbul Şehir Haritası, 2018)

6.1.2 Plan Kararı ile Koruma Önerisi

Tescile önerilmeyen ancak döneminin nitelikli örneklerini barındıran II. dönem yapılarının mimari, kimlik, üslup ve yapılaşma karakterini korumak adına plan kararıyla korunması önerilmiştir. Grup tescili ve plan kararı ile koruma yaklaşımı sayesinde yerleşim alanının hem yerleşim hem de yapılaşma karakterinin korunması amaçlanmıştır.

İlçe belediyeleri denetiminde hazırlanan nazım imar ve uygulama imar planlarında belirtilen plan kararları kapsamında koruma sınırlarının çizilmesi II. dönem yapıları için uygulanması daha işlevsel bir yöntemdir. Korumanın yetki ve sorumluluk hiyerarşisine bakıldığında il ve ilçeler koruma kurullarından sonra gelmektedir. Alan için korumayı zorlaştıracak bir üst karar yoksa yerel yönetim mekanizmalarıyla alınan plan kararları daha etkili olacaktır (Şekil 6.9).

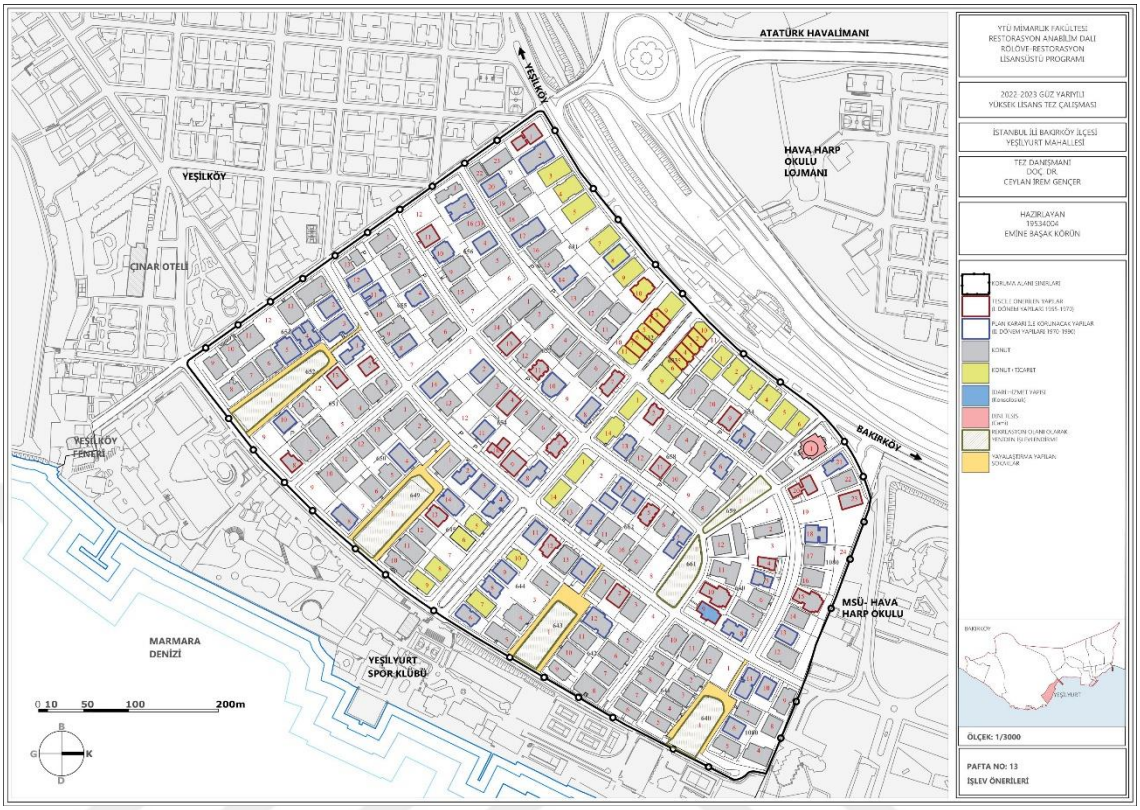
Şekil 6.9 Yeşilyurt yerleşim alanı için hazırlanan yapısal müdahale önerisi

1/5000 nazım imar planı ve 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarında değişiklik yapmak ve alanın korunması için plan kararları ile imar faaliyetlerine sınır getirmek daha kolay ve uygulanabilir bir yöntemdir. Yapılan analizler kapsamında alanının modern mimarlık kimliğine katkıda sunacak ve devamlılığını sağlayacak öneri plan kararları aşağıda sıralanmıştır.

- Alan için maksimum yapı yüksekliği sınırı 12.5m olarak belirlenmiştir ve 2007 yılı uygulama imar planında yer alan zemin üstü 4 kat yapılaşma hükmü kaldırılmıştır. Boş parsellerde inşa edilecek yeni yapılar için bu yapılaşma sınırı geçerli olacaktır.
- 632 ada 633 ada yer alan konut + ticaret alanı için maksimum yapı yüksekliği 10m olarak belirlenmiştir.
- Plan kararı ile korunacak, 1970-1990 yılları arasında inşa edilen modern mimarlık mirası yapıların cephelerinde tespit edilen muhdes elemanlar kaldırılacaktır.
- Plan kararı ile korunacak yapılarda periyodik bakım onarım yapılacak, sıva ve boya gibi kaplamalar gerekli durumlarda yenilenecektir

- Bu yapıların cephesinde ve planında yapılacak her türlü tadilat, onarım ve revizyon için imar müdürlüğünden gerekli izinlerin alınması şart koşulacaktır.
- Plan kararıyla korunan yapılarda yapılacak her türlü müdahale izne tabi tutulmalıdır. Özellikle yapı cephesinde ve parsel içi açık alanda silüetin ve nitelikli konut dokusunun özgünlüğüne zarar verecek hiçbir müdahale yapılmayacaktır.
- Sonradan kapatılarak yapının içine dahil edilen balkonlar açılacaktır. Camla kapatılan balkon ve teraslarda da benzer şekilde cam bölmeler yapıdan uzaklaştırılacaktır.
- Usulsüz olarak normal kata çevrilen çekme ve teras kat gibi muhdes katlar kaldırılacaktır.
- Parsel içi açık alanda bulunan, yapıya eklemlenen ve yapının okunmasına engel olan müştemilat ve sundurmalar kaldırılacaktır.
- Plan kararı ile korunmasına karar verilen yapılar içerisinde ticaret işlevi bulunan yapılardan ticaret fonksiyonu kaldırılacaktır.
- Özgün plan ve şeması ticaret fonksiyonu sebebiyle değişen yapılarda yeterli veri toplanacak ve özgün plan şemasına dönülecektir.
- Sipahioğlu caddesi ve İstasyon caddesi üzerinde belirlenen parseller konut + ticaret ya da yalnızca ticaret işlevli kullanılabilecektir (Şekil 6.10).
- Yukarıdaki maddede dile getirilen parsellerde ticaret fonksiyonun yeterli olmaması halinde mevcut yeni yapılar konut + ticaret fonksiyonu için kullanılabilir.
- Alandaki dengesiz işlev yükünün oluşturabileceği kimliksizleşme ve koruma sorunları sebebiyle, yapılacak fizibilite çalışmasına göre ticaret fonksiyonuna sınırlandırma getirilecektir. Bu çalışmada semt sakinlerinin görüş ve önerileri dikkate alınacaktır. Alan için önerilen her yeni işlev için arz talep araştırması yapılacak, arzın talepten fazla olduğu durumlarda yeni işlev alana dahil edilmeyecektir.
- Günümüzde tel örgülerle çevrili olan ve kullanılmayan ancak imar durumu park olan 652 ada 1 parsel, 649 ada 1 parsel, 643 ada 1 parsel, 640 ada 1 parsel, 661 ada 1 parsel, 659 ada 1 parsel rekreasyon ve sosyal donatı alanı

olarak yeniden işlevlendirilecek ve kullanıcıların ilgisine sunulacaktır (Şekil 6.10)

Şekil 6.10 Yeşilyurt yerleşim alanı için hazırlanan kullanım durumu/işlev önerisi

- 652 adayı çevreleyen Demet sokak, 649 adayı çevreleyen Süsen sokak, 643 adayı çevreleyen Pıtrak sokak, 640 adayı çevreleyen Kuşkonmaz sokak yayalaştırılacaktır. Park ve çevresindeki yayalaştırılmış sokaklarda gerekli izinler dahilinde etkinlikler düzenlenebilecek ve semt sakinlerinin ortak paylaşım alanı olarak yeniden kullanıma sunulacaktır (Şekil 6.10).
- Günümüzde toplam 17 parselde yapı yoktur. Mahallenin sosyal, kültürel, ticari, eğitim, sağlık gibi hizmetler ve donatılara ihtiyacın belirlenmesi halinde boş parsellere gerekli fonksiyonlardaki yapılar inşa edilebilecektir. Yeni yapılarda imar yönetmeliğindeki yapılaşma sınırlarına uyulacaktır. Gabari, kütle formu, kat yüksekliği, yapı yüksekliği, cephe kurgusu, cephede kullanılan malzeme gibi tasarım kararları hazırlanacak rehber tasarım kitapçığına göre alınacaktır.
- 1990 sonrası yapılmış, çevresiyle uyumsuz, gabarisi ve maksimum yapı yüksekliğiyle baskınlık kuran niteliksiz mevcut yeni yapıların kullanım

ömrünün dolması beklenecek, ömrü biten yapıların yıkılmasının ardından tarihi çevre ile uyumlu belirlenen mimari tasarım kriterlerine uygun yeni yapılar yapılacaktır.

- 1990 sonrası yapılmış ve niteliksiz mevcut yeni yapı olarak değerlendirilen yapıların yıkılması gibi bir öneri gündemde değildir. Böyle bir öneri kat maliklerini ve hak sahiplerine karşı adaletsiz bir yaklaşım olacaktır. Ayrıca kullanım ömrünün henüz tamamlamamış bir yapının yıkılması ekolojik ve ekonomik sürdürülebilirlik yaklaşımıyla tezatlık oluşturmaktadır. Ancak bu yapılarda kullanılan cephe malzemesi, gabarisi doku ile son derece uyumsuzdur. Bu yapılarda kapsamlı cephe müdahaleleri yapılacaktır. Gerekli durumlarda cephe kaplaması sökülecektir. Statik anlamda sorun oluşturmayacak durumlarda kat silmesi, söve, çatı saçağı ve çatı parapeti gibi niteliksiz tasarım verileri yapıdan uzaklaştırılacaktır.
- Özellikle 1990-2000 yılları arasında yapılan mevcut yeni yapılar içerisinde çevresiyle uyumlu yapılarda gerekli durumlarda basit cephe müdahaleleri yapılacaktır. Bu yapıların genelinde cephe kaplaması, doluluk boşluk oranları tarihi çevre ile nispeten daha uyumludur.

Plan kararı ile korunacak yapılar için restorasyon ve basit bakım onarım önerilmiştir. Yapılan analiz çalışmaları içerisinde II. dönem yapılarında kapsamlı restorasyon çalışmasına ihtiyaç duyan yapı tespit edilmemiştir. Ancak ortaya çıkan yeni veriler ışığında restorasyon seçeneği gündeme alınmalıdır.

Plan kararı ile korunacak II. dönem yapıların cephelerinde yapılacak basit müdahaleler ile özgün cephe kurgusuna kavuşacak durumdadırlar (Şekil 6.11, 6.12, 6.13). Cephede bulunan muhdes elemanların kaldırılması, cephe bitiş elemanlarında bakım onarım gibi küçük çaplı müdahaleler önerilmiştir. Aynı zamanda bu yapıların özgün kimliklerine kavuşmalarının ardından yapılacak her türlü bakım onarım çalışması ilçe belediyesinden alınacak izin dahilinde yapılmalıdır. Yapıların kullanıcıları rehber niteliğinde bakım onarım kitapçığı hazırlanmalı, seçilecek malzeme, renk ve teknik konusunda yol gösterilmesi önerilmiştir. Böylece yapıların kullanım ömürleri basit bakım onarım faaliyetleri ve düşük maliyetlerle uzayacaktır.

Şekil 6.11 1970-1980 yılları arasında yapılan tescile önerilmeyen ama plan kararıyla korunacak yapılar (İstanbul Şehir Haritası, 2018)

Şekil 6.12 1970-1980 yılları arasında yapılan tescile önerilmeyen ama plan kararıyla korunacak yapılar (İstanbul Şehir Haritası, 2018)

Şekil 6.13 1980-1990 yılları arasında yapılan tescile önerilmeyen ama plan kararıyla korunacak yapılar (İstanbul Şehir Haritası, 2018)

Plan kararı ile korunacak yapıların dışında kalan 1990-2023 yılları arasında inşa edilen yapılar için de belli öneriler getirilmiştir. Bu önerilerin uygulanmasını ve denetlenmesini artırmak için öneriler plan kararına da eklenmiştir. Analiz çalışmalarında yeni yapı olarak anılan III. dönem yapıları için cephe sağlıklaştırması ve yeni yapı tasarımı önerilmiştir. Cephe sağlıklaştırması yapılacak konutlar tarihi çevreyle uyumuna göre belirlenmiştir.

- **Cephe Sağlıklaştırması**

Aşağıda örnekleri gösterilen yapılar, çevresiyle uyumlu cephe sağlıklaştırmasıyla kullanımına devam etmesi önerilen yapılardır (Şekil 6.14, 6.15, 6.16). Yerleşim alanındaki konutların birçoğu ticaret fonksiyonu ön görülerek tasarlanmamıştır. Bu yüzden ticari fonksiyonun yapıya dahil olması ciddi değişiklik ve müdahale gerektirmektedir. Çevresiyle uyumlu olduğu tespit edildiği için bu kategoride yer alan yalnızca konut amaçlı kullanılmalıdır. Ticaret fonksiyonlu bağımsız bölümler plan kararında konut + ticaret olarak belirlenen diğer yapılara taşınması önerilmiştir.

Şekil 6.14 Çevresiyle uyumlu ancak modern mimarlık mirası kapsamında bulunmayan mevcut yeni yapılar (İstanbul Şehir Haritası, 2018)

Şekil 6.15 Çevresiyle uyumlu ancak modern mimarlık mirası kapsamında bulunmayan mevcut yeni yapılar (İstanbul Şehir Haritası, 2018)

Şekil 6.16 Çevresiyle uyumlu ancak modern mimarlık mirası kapsamında bulunmayan mevcut yeni yapılar (İstanbul Şehir Haritası, 2018)

- **Yeni yapı tasarımı**

Aşağıda Şekil 6.17, 6.18, 6.19' da görüldüğü gibi özellikle 2000 sonrası yapılan yeni yapılar birbirinin tekrarı niteliğindedir. Yapılarda üslup ve tasarım kaygısı görülmemektedir. Fakat birçok yapıda benzer biçimleniş ve cephe malzemesi kullanılmıştır. Bu ortaklık ne yazık ki ortak mimari dilin sonucu değildir. Yapıların hiçbirinde yere özgü tasarım anlayışının verileri görülmemektedir. 1990 sonrası yapılan ve çevresiyle uyumsuz yapıların her koşulda sahip oldukları ekonomik bir değer söz konusudur. Aynı zamanda belli bir işlev için yapılmışlardır ve işlevsellikleri devam etmektedir. Ekonomik ve ekolojik sürdürülebilirlik gereğince malzemenin ömrünü tamamlaması beklenmelidir. Yalnız bu bekleme sürecinde plan kararları kapsamında yapı cephelerin kapsamlı müdahaleler gerekmektedir. Statik olarak sorun oluşmayacak durumlarda normal kata çevrilen çekme katların kaldırılması yapılacak müdahaleler arasındadır. Cephe kaplamaları tamamen ya da kısmen değiştirilmeli çevre ile uyumlu, plan notunda belirtilen malzemeler dahilinde cepheler yeniden düzenlenmelidir.

Şekil 6.17 Kullanım ömrünü tamamladıktan sonra yıkılacak ve yerine nitelikli konut stoğuyla uyumlu yeni yapı yapılacak yapılara örnek (İstanbul Şehir Haritası, 2018)

Şekil 6.18 Kullanım ömrünü tamamladıktan sonra yıkılacak ve yerine nitelikli konut stoğuyla uyumlu yeni yapı yapılacak yapılara örnek (İstanbul Şehir Haritası, 2018)

Şekil 6.19 Kullanım ömrünü tamamladıktan sonra yıkılacak ve yerine nitelikli konut stoğuyla uyumlu yeni yapı yapılacak yapılara örnek (İstanbul Şehir Haritası, 2018)

Şekil 6.20'de görüldüğü üzere üç yapı da zemin + 3 kata sahiptir. 631 ada 10 parselde yapılan 1955-1970 yılları arasında, 631 ada 9 parseldeki yapı 2000 sonrasında, 631 ada 8 parseldeki yapı 1970-1980 yılları arasında yapılmıştır. Aynı

adada yan yana bulunan 3 yapıda belirgin gabari farklılıkları vardır. Bundaki en önemli sebeplerden biri de imar yönetmeliğinde kat yüksekliğinin belirlenmemiş olmasıdır. Plan kararında boş parsellerde yapılacak yeni yapılar için yapı yüksekliği mevcut yapı stokuna göre yeniden belirlenmeli ancak kat sayısında imar yönetmeliğine bağlı kalınmalıdır.

Şekil 6.20 Sırasıyla 631 ada 10,9,8 parsellerdeki aynı kat sayısına sahip olmasına rağmen ciddi gabari farklılığı (İstanbul Şehir Haritası, 2018)

Öncelikle semt halkının ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğunda konut dışı bir fonksiyon için tercih edilecek yapılar, niteliksiz mevcut yeni yapıların arasından seçilmelidir. Böylece alana adapte edilecek yeni fonksiyonun gerektirdiği müdahalelerden modern mimarlık eserleri korunmuş olunacaktır.

Alanın ekonomik hareketliliği koruma sürecinde kullanılabilecek potansiyellerden biridir. Fakat yerleşim alanın kapasitesi dışında yükleneceği yeni fonksiyonların kontrolünün sağlanamaması riski vardır. Bu yüzden konut yapılarına eklemlenecek her yeni işlev için kapsamlı analiz ve projeksiyon çalışmaları plan kararları kapsamında önerilmiştir.

6.2 Sonuç

Yeşilyurt mahallesi geçmişi 1940'ların sonuna dayanan, Cumhuriyet'in kurulması ile ortaya çıkan yeni konut sunum biçimlerinden kooperatifçiliğin temsilidir. Yirminci yüzyılda tanışılan kentsel planlama disiplini ülkemizdeki yansımalarından birisi de bu mahalledir. On yıllardır kentsel ve bölgesel tasarım

ve planlamalar yapılsa da karakteristik özellik gösteren, kimlikli kent alanları görmek oldukça zordur. Yeşilyurt bu anlamda çok önemli bir örnektir. Hızlı bir kaybolma tehlikesi altında olmasına rağmen belirgin kimlik ve modern mimarlık üslubunda yapılmış yapıları ile dikkat çekmektedir. Tasarım kurgusunun günümüze kadar korunmuş bir şekilde ulaşması alanı ayrıca değerli ve korunması gerekli konut alanı yapmaktadır.

Alan ile ilgili kentsel ölçekte analizler yapılmıştır. Mahallenin mevcut durumunu anlamaya ve yorumlamaya yönelik bu çalışmalarda modern mimarlık mirası kapsamında değerler, sorunlar, potansiyeller ve tehditler tespit edilmiştir. Mevcut durum analizlerinin doğru yapılmadığı durumlarda koruma uygulamalarının inşa edileceği zemin kaygan olacaktır. Yapısal ölçekte yapılan analiz ve değerlendirmeler sayesinde kullanılan mimari dilde uyumlu ama farklı bir tekrarın, tipolojinin olduğu tespit edilmiştir. Yeşilyurt mahallesi kentsel ölçekte planlanmış olsa da parsel bazlı inşa faaliyetleri kişisel girişimlerle gerçekleşmiştir. O yüzden yapılardaki görülen mimari tavır bir tasarımcı ya da tasarım grubunun eseri değildir. Her yapı neredeyse farklı bir mimarın eseridir. Buna rağmen yerleşim alanındaki harmoniye görmek kaçınılmazdır. Yapılar sıradan ya da anonim değillerdir ama birbirleriyle uyumlu bir dile sahiplerdir. Yapısal ölçekti mimari analizler sonucunda ortaya çıkan bu durum parsel bazlı inşa çalışmalarında ortak mimari kültür, üslup ve kimliğin inşa edilebileceğinin en güzel örneklerinden biridir.

Ülkemizde konut sorunu yıllardır devam etmektedir. Konut sorununun hem nedeni hem de sonucu olarak rant kaygısı ve arazi spekülasyonları birçok nitelikli konut dokusunun kaybına neden olmaktadır. Yeşilyurt da bu kayıpların muhtemel nesnelerinden biridir. Arsa ve gayrimenkul değerli İstanbul ortalamasının oldukça üstündeki Bakırköy ilçe sınırları içerisinde bulunun yerleşim alanı büyüme ve yık-yap baskısı altındadır. Yüksek katlı yapılaşmayı engelleyen neden Atatürk Havalimanı Mania Sınırları içerisinde yer almasıdır. Bu durum her ne kadar yüksek katlı yapılaşmanın önüne geçse de yıkıp yeniden inşa etme eğiliminin önüne geçememiştir. Atatürk Havalimanı âtıl durumda olmasına rağmen mania planı halen yürürlüktedir. Mania planı sınırlarının kaldırılması durumunda Yeşilyurt'taki modern mimarlık mirasını koruyacak herhangi yasal bir güvence

bulunmamaktadır. Çalışmanın amacı bu mirasın neden ve nasıl korunacağına dair bir öneri geliştirmekti. Bu bağlamda koruma kapsamında alınabilecek yasal önlemler irdelenmiş ve Yeşilyurt için kentsel ve yapısal ölçekte koruma ve müdahale önerileri getirilmiştir. Mimarlık mirasını yasal olarak koruma altına alabilmek adına üç seçenek bulunmaktadır. Bunlar yapı ve/veya parsel bazında tescil, kentsel sit alanı olarak ilan, yerel yönetimlerin hazırladığı imar planlarında alınan plan kararları ile korumadır.

Yeşilyurt konut alanı için yapı, yapı grubu bazında tescil ve plan kararı ile koruma önerilmiştir. Bu öneriler getirilirken özelleşmiş yapı adaların, korunmuşluk durumu, yapısal sağlamlık, koruma ölçütleri kapsamında sahip olunan değerler, potansiyel/tehdit/sorun/değer analizlerinden faydalanılmıştır. Analiz ve değerlendirmelerin sonucu ortaya çıkan sorun ve tehditler dikkate alınarak çözüm ve koruma önerileri getirilmiştir. Böylece Yeşilyurt yerleşim alanının sahip olduğu potansiyelleri artırarak, değerlerini koruyarak gelecek nesillere aktarmak amaçlanmıştır. Yeşilyurt gibi nerdeyse 75 yaşında olan modern konut alanının korumak kentsel hafıza ve toplumsal bellekteki hafıza sürekliliğinin sağlanması için önemlidir. Korumanın sağlanması için hatırlamak ve hafızayı canlı tutmak, hafızanın sürekliliğini sağlamak için korumak gereklidir. Birbirini besleyen bu iki doğal süreç sekteye uğradığında kentsel ve toplumsal sorunlar ortaya çıkmaya başlamaktadır.

Mahallenin korunmasındaki yaklaşım sadece yapıların korunmuşluğu ile ilgili değildir. Özgün planlama kararlarının devamlılığının sağlanması oldukça önemlidir. Özel ve kamu alanlarının tamamıyla kapsamlı olarak ele alınmış peyzaj kurgusu, sosyal birikimi, mimari kültürü ile bir bütün olduğu savunulmuştur. Çok yönlü koruma yaklaşımı benimsenildiğinde süreç kendi kendini besleyecektir. Yeşilyurt yolu, parkı, ağaçları, yol yapı ilişkisi, çarşısı sosyal birikimi, ortak kültürü ile bir bütündür. Bütünün parçalarının hepsine benzer koruma içgüdüsüyle yaklaşılmıştır.

Yeşilyurt yerleşim alanı modern Türkiye Cumhuriyeti'nin en nitelikli konut dokularından birisidir. Tarihin belli bir noktasındaki oldukça önemli şahitliği ve katkısı sebebiyle kullanılarak korunmalı, korunarak yaşatılmalıdır.

KAYNAKÇA

Alexander, G. N. (2013). Bir Modernleşme Pratiği Olarak Kooperatifçilik ve Bahçeli Konut Yerleşimleri. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Angel, A. (1946). *Yeşilköy Tanzim Planı.* İBB Atatürk Kitaplığı Harita Arşivi, İstanbul.

Anonim. (tarih yok). *Naftalin Kokulu Zamanlar.* https://www.facebook.com/photo?fbid=422592631823122&set=pcb.422592688489783, adresinden alındı.

Anonim. (1960'lar). *Yeşilköy Feneri.* 04.05.2022 tarihinde http://www.eskiistanbul.net/4682/yesilkoy-feneri adresinden alındı.

Anonim. (1950-1960). Yeşilköy-Yeşilyurt Mahalleleri, Çınar Oteli ve Deniz Feneri. *Eski Zamanlarda İstanbul'un En Güzel Fotoğrafları ve Resimleri.* İstanbul. 04.05.2022 tarihinde www.facebook.com adresinden alındı.

Akpınar, İ. (2010) *İstanbul'u (Yeniden) İnşa Etmek: 1937 Henri Prost Planı.* 2000'den Kesitler II: Cumhuriyet'in Mekanları/Zamanları/İnsanları. Doktora Araştırmaları Sempozyumu Kitabı. ed. Elvan ERGUT, B. İmamoğlu. Ankara: Dipnot Yayınları ve ODTÜ Yayınevi. s.107-124

Arpad, B. (1999). *Muammer Karaca*. Marmara Üniversitesi Açık Erişim Taha Toros Arşivi.

Bakırköy Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü. (2021). *Yeşilköy 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı Notları.* İstanbul. 10.09.2022 tarihinde http://keos.bakirkoy.bel.tr/imardurumu adresinden alındı.

Balamir , A., & Asatekin, G. (1991). Ulusal Kimlik Sorusu Üzerine Karşıt Düşünceler ve Konut Mimarisi. *ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi*(11), s. 73-87.

Balamir, M. (1975). Kat Mülkiyeti ve Kentleşmemiz. *ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi, 1*(2), s. 295-318.

Bakırköy İlçe Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürülüğü Arşivi. İstanbul.

Bilsel, C. (2010). İstanbul'un Dönüşümleri: Prost Planlaması ve Modern Kenti Yaratmak. (İ. Akpınar, Dü.), *Osmanlı Başkentinden Küreselleşen İstanbul'a: Mimarlık ve Kent, 1910-2010*, s. 49-67. İstanbul: Osmanlı Bankası Arşivi.

Boysan, B. (1999). Aron Angel ile İstanbul, Prost Planları Üzerine Söyleşi. *Mimarlık Dergisi*(285), s. 30-39.

Bozdoğan, S. (2015). *Modernizm ve Ulusun İnşası Erken Cumhuriyet Türkiyesi'nde Mimari Kültür* (4. Basım). İstanbul: Metis Yayınları.

C.I. (1960'lar). *Marmara kıyılarındaki İstanbul "11" - Yeşilyurt*. Marmara Üniversitesi Açık Erişim Taha Toros Arşivi.

Cengizkan, A. (2010). *Türkiye için Modern ve Planlı bir Başkent Kurmak: Ankara 1920-1950*. 25.12.2022 tarihinde www.goethe.de. adresinden alındı.

Council of Europe. (1991). *Council of Europe*. https://rm.coe.int. adresinden alındı.

Çağlar, S. (2022). *Etiler, Bir Mahalle Öyküsü* (1. Basım). İstanbul: Selcan Çağlar.

Çelik, G. (2018). Tanzimat ve Tarihi Yarımada'nın Yeni Mimari Çehresi. Y. H. Çelik içinde, *Geç Osmanlı Döneminde Sanat Mimarlık ve Kültür Karşılaşmaları* (s. 29-39) (2. Basım). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Dağdelen, O. (2021). *Muammer Karaca Evi.* docomomo_tr İç Mekan Komitesi.

Docomomo International. (tarih yok). *Eindhoven-Seoul Statement*. https://docomomo.com/organization/. adresinden alındı.

Emine Başak Körün Kişisel Fotoğraf Arşivi.

Endeksa. (2022). 15.12.2022 tarihinde https://www.endeksa.com/tr adresinden alındı

Erdal, Y., Alatlı, H. İ., Kırbaş, A., & Salman, Y. (2020). Kadıköy'ün Genişleyen Sınırları: Koşuyolu. *Betonart Dergisi*(65).

Google Earth. (2021). 13.08.2022 tarihinde https://earth.google.com/ adresinden alındı.

Google Maps. (2014). 10.03.2022 tarihinde https://www.google.com/maps adresinden alındı.

Gönül, H. (2021). Bağdat Caddesi ve Çevresinde 1965-1973 Yılları Arasında İnşa Edilmiş Apartmanların Cephe Özellikleri. *Megaron Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi E-Dergisi, 16(3),* s. 430-453.

Görgülü, T. (2016). Apartman Tipolojisinde Geçmişten Bugüne; Kira Apartmanından “Rezidans’a” Geçiş. TÜBA-KED Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi (14), 165-178. https://dergipark.org.tr/tr/pub/tubaked/issue/57267/810020 adresinden alındı.

Güvenç, M., & Işık, O. (1999). *Emlak Bankası 1926-1998* (1. Basım). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Hasol, D. (2020). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü* (18. Basım). İstanbul: YEM Yayınclık.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (1969). *Yeşilyurt Uygulama İmar Planı.* İstanbul Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi, İstanbul.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2007). *Yeşilyurt Uygulama İmar Planı.* İstanbul Büyük Şehir Belediyesi İmar ve Şehirciliik Müdürlüğü Arşivi.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Planlama Müdürlüğü. (2017). *Bakırköy İlçesi Arazi Kullanımı .* 13.01.2022 tarihinde https://sehirplanlama.ibb.istanbul/bakirkoy-ilcesi/ adresinden alındı.

ICOMOS ISC20C. (2023). *About Us*. https://isc20c.icomos.org/. adresinden alındı.

İstanbul İstatistik Ofisi. (2022). (İ. P. Ajansı, Prodüktör, & İstanbul Büyükşehir Belediyesi) 05.12.2022 tarihinde https://istatistik.istanbul/ adresinden alındı.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2018). *İstanbul Şehir Haritası*. 05.06.2022 tarihinde https://sehirharitasi.ibb.gov.tr/ adresinden alındı.

Kayın, E. (2015). Anımsama ve Unutmanın Temsilleri: İzmir Enternasyonal Fuarı ve Kültürpark'ın Hafıza Katmanları. A. Yılmaz, K. Kılınç, & B. Pasin (Düz) içinde, *İzmir Kültürpark'ın Anıımsa(ma)dıkları Temsiller, Mekânlar, Aktörler* (s. 35-76) (1. Basım). İstanbul: İletişim Yayınları.

Kesler, S. (1955). Yazık oldu bu mahalleye! *Akşam Gazatesi*, s. 5-7. 05.05.2022 tarihinde gasstearsivi.com adresinden alındı.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlükleri. (2023). *İstanbul Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Sit Alanları*. 03.01.2023 tarihinde korumakurullari.ktb.gov.tr. adresinden alındı.

Madran, E. (2006). *Modern Mimarlık Ürünlerinin Belgelenmesi ve Korunması Süreci için Bazı Notlar.* Mimarlık Dergisi(332).

Tulum Okur, H., Ekenyazıcı Güney, E. (2022). 1960-1980 İstanbul, Kadıköy Konut Mimarlığında Cephede Öne Çıkan Bir Eleman Olarak Balkon Korkuluklarının Analizi. *İdealkent Dergisi, 13(38),* s. 2644-2676.

Omay Polat, E. E., & Can, C. (2008). *Modern Mimarlık Mirası Kavramı: Tanım ve Kapsam*. Megaron YTÜ Mimarlık Fakültesi E-Dergisi (3), s. 177-186.

Öncel, A. D. (2014). *Apartman; Galata'da Yeni Bir Konut Tipi.* (2. Basım). İstanbul: Kitap Yayınevi.

Princeton University Library. (1944). *Bakırköy Haritası.* 23.01.2022 tarihinde https://library.princeton.edu/ adresinden alındı.

Salt Araştırma Arşivi. (1948). *Kemali Söylemezoğlu ve Yeşilyurt Behçeli Evler Yapı Kooperatifi Arasındaki Yazışma.* İstanbul.

Seçkin, İ. (2000'ler). *Prf Dr. İsmail SEÇKİN'İN Yeşilköy ve Yeşilyurt Anıları*. 17.12.2022 tarihinde http://www.yesilkoyum.com/ adresinden alındı.

Seçkin, İ. (2010'lar). *Reks Sinema Anısı*. 17.12.2022 tarihinde http://www.yesilkoyum.com/. adresinden alındı.

Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü. (2023). *Havaalanı Mania Planları*. 30.01.2023 tarihinde https://web.shgm.gov.tr/. adresinden alındı.

Söylemezoğlu, K. (1948,1949). *Yeşilyurt Konut Yerleşkesi.* Salt Araştırm Arşivi. 13.01.2022 tarihinde https://archives.saltresearch.org/ adresinden alındı.

T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2022). *İstanbul İli, Bakırköy ve Küçükçekmece İlçeleri Atatürk Havalimanı Millet Bahçesi.* Ankara: T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı.

T.C. Ticaret Bakanlığı. *Kooperatif Nedir?* 27.12.2022 tarihinde ticaret.gov.tr. adresinden alındı.

Taha Toros Arşivi. (1995-2000). Yeşilköy'ün Yaşayan Simgesi Çınar Otel. *Fame Dergisi*, s. 58-60.

Tekeli, İ. (2012). *Türkiye'de Yaşamda ve Yazında Konutun Öyküsü (1923-1980)* (1. Basım). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

The Twentieth Century Society. (2023). *History*. 27.12.2022 tarihinde c20society.org.uk. adresinden alındı.

TICCIH. (1999). *TICCIH Statutes*. 20.12.2022 tarihinde https://ticcih.org/about/statutes/. adresinden alındı.

Tuna, T. (2021). Eski İstanbul Yadigârı Yeşilköy. *İst Dergi*.

Vural, Z. B., & Demirci, Ö. S. (2022). Modern Mimarlık Mirası Bağlamında Konut Mimarisi ve Türkiye'deki Yüksek Katlı Konut Örnekleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Mimarlık ve Yaşam Dergisi, 7*(2), s. 751-772. doi:10.26835/my.958353

Yağan, N. B. (2014) 1980 Öncesinde İstanbul'da Tarihi Sayfiye Alanlarında Kentsel ve Mekânsal Değişim Süreci. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul: Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Yazıcıoğlu, Z. (2001). Bağdat Caddesi'nde Konutun Evrimi. *Mimarist,* (1), 55- 59.

Yeşil, S. (2014). *Bir Tutam Yeşilyurt.* kentyasam.com: https://kentyasam.com/2014/09/13/bir-tutam-yesilyurt/ adresinden alındı.

Hava Genel Müdürlüğü Arşivi. (1970). *Yeşilyurt Hava Fotoğrafı.*, İstanbul.

Yıldız, S. & Kerestecioğlu, F. (2011). Turizm amaçlı Değişen Tarihi Bölge Talimhane'nin Sokak Cephelerinde Mimari Kimliği Oluşturan Verilerin İncelenmesi. *Megaron Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi E-Dergisi, 6(3),* s. 193-209.

Yöney, N. B. (2015). Modern Mimarlık Mirasının Kabulü ve Korunması: Uluslarası Ölçüt ve İlkelere İlişkin bir Değerlendirme. (N. Alkan, & R. F. Atay, Dü) *Restorasyon Konservasyon Çalışmaları Dergisi*(17), s. 62-75.

Yöney, N. B. (2018). Modern bir Planlama Deneyimi: Ataköy,İstanbul. *Mimar.İst Dergisi*(61), s. 58-68.

URL-1. (tarih yok). 25.12.2022 tarihinde http://www.eskiistanbul.net/5220/levent. adresinden alındı.

URL-2. (tarih yok). 25.12.2022 tarihinde https://tr.pinterest.com/pin/402087072961403151/. adresinden alındı.

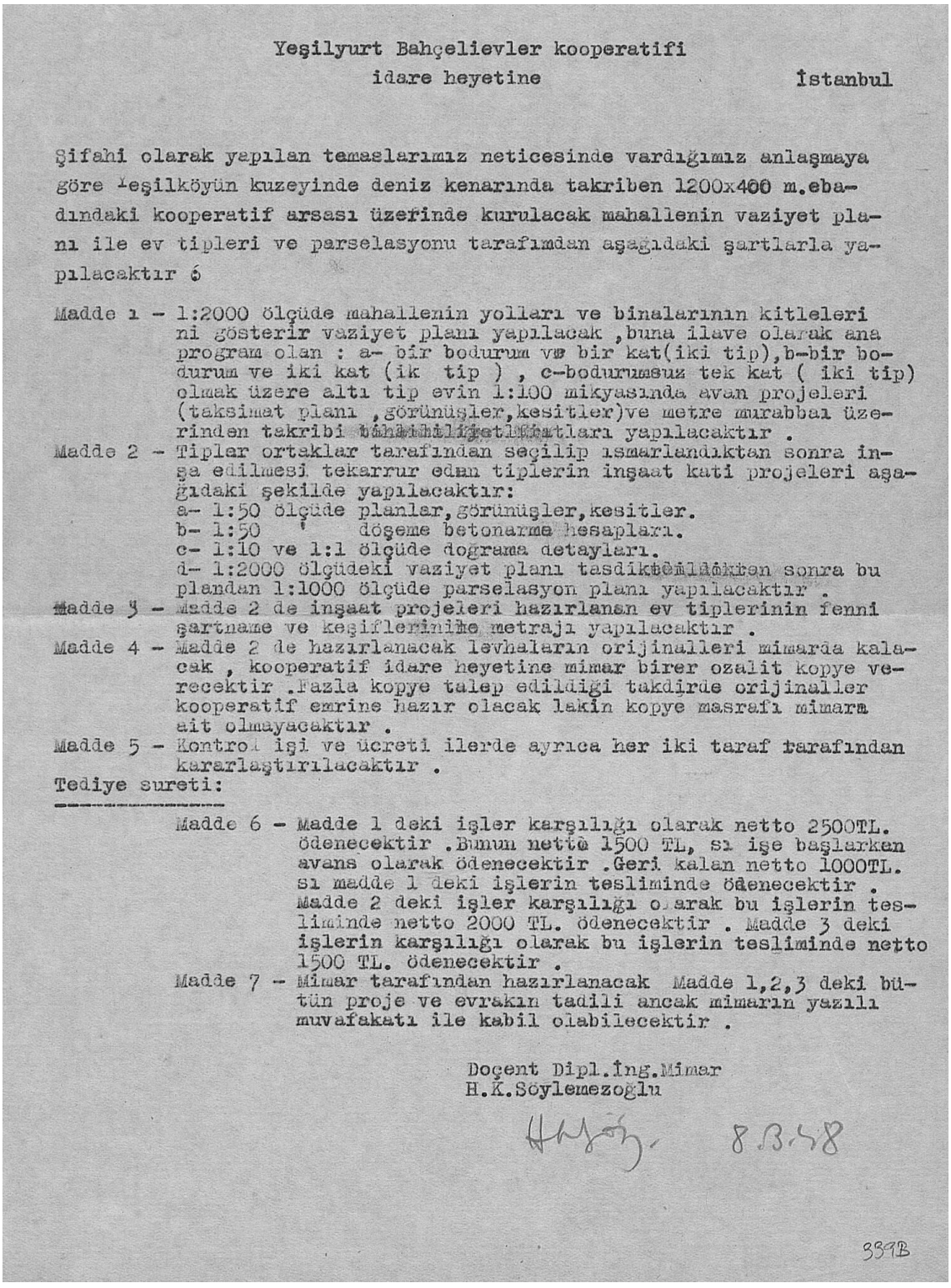
URL-3. (tarih yok). 25.12.2022 tarihinde https://tr.pinterest.com/pin/393853929891831511/). adresinden alındı.

URL-4. (tarih yok). 25.12.2022 tarihinde *https://www.facebook.com/EskiZamanlardaIstanbulunEnGuzelFotografla*

ri/photos/1-levent-1980ler/1720529361364050/?locale=tr_TR.
adresinden alındı.

A

YEŞİLYURT'UN PLANLAMASINDAN KURULUŞUNA DAİR YAZIŞMALAR, GAZETE KUPÜRLERİ, ÇİZİMLER VE FOTOĞRAFLAR

Yeşilyurt Bahçelievler kooperatifi
idare heyetine İstanbul

Şifahi olarak yapılan temaslarımız neticesinde vardığımız anlaşmaya göre Yeşilköyün kuzeyinde deniz kenarında takriben 1200x400 m.ebadındaki kooperatif arsası üzerinde kurulacak mahallenin vaziyet planı ile ev tipleri ve parselasyonu tarafımdan aşağıdaki şartlarla yapılacaktır :

Madde 1 - 1:2000 ölçüde mahallenin yolları ve binalarının kitleleri ni gösterir vaziyet planı yapılacak ,buna ilave olarak ana program olan : a- bir bodurum ve bir kat(iki tip),b-bir bodurum ve iki kat (ik tip) , c-bodurumsuz tek kat (iki tip) olmak üzere altı tip evin 1:100 mikyasında avan projeleri (taksimat planı ,görünüşler,kesitler)ve metre murabbaı üzerinden takribi [illegible] yapılacaktır .

Madde 2 - Tiplar ortaklar tarafından seçilip ısmarlandıktan sonra inşa edilmesi tekarrur edan tiplerin inşaat kati projeleri aşağıdaki şekilde yapılacaktır:
a- 1:50 ölçüde planlar,görünüşler,kesitler.
b- 1:50 " döşeme betonarme hesapları.
c- 1:10 ve 1:1 ölçüde doğrama detayları.
d- 1:2000 ölçüdeki vaziyet planı tasdik edildikten sonra bu plandan 1:1000 ölçüde parselasyon planı yapılacaktır .

Madde 3 - Madde 2 de inşaat projeleri hazırlanan ev tiplerinin fenni şartname ve keşiflerinin metrajı yapılacaktır .

Madde 4 - Madde 2 de hazırlanacak levhaların orijinalleri mimarda kalacak , kooperatif idare heyetine mimar birer ozalit kopye verecektir .Fazla kopye talep edildiği takdirde orijinaller kooperatif emrine hazır olacak lakin kopye masrafı mimara ait olmayacaktır .

Madde 5 - Kontrol işi ve ücreti ilerde ayrıca her iki taraf tarafından kararlaştırılacaktır .

Tediye sureti:

Madde 6 - Madde 1 deki işler karşılığı olarak netto 2500TL. ödenecektir .Bunun netto 1500 TL, sı işe başlarken avans olarak ödenecektir .Geri kalan netto 1000TL. sı madde 1 deki işlerin tesliminde ödenecektir . Madde 2 deki işler karşılığı olarak bu işlerin tesliminde netto 2000 TL. ödenecektir . Madde 3 deki işlerin karşılığı olarak bu işlerin tesliminde netto 1500 TL. ödenecektir .

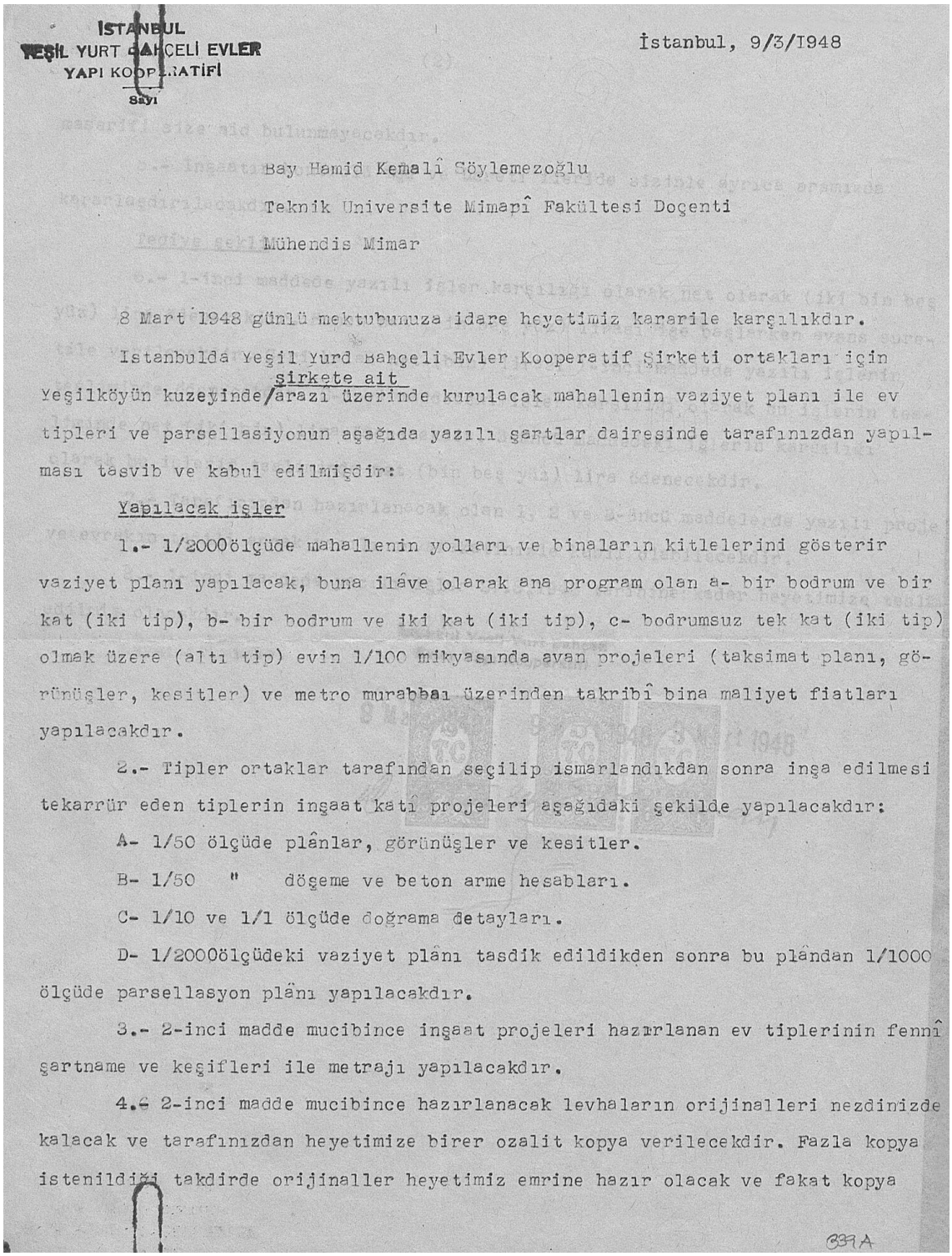
Madde 7 - Mimar tarafından hazırlanacak Madde 1,2,3 deki bütün proje ve evrakın tadili ancak mimarın yazılı muvafakatı ile kabil olabilecektir .

Doçent Dipl.İng.Mimar
H.K.Söylemezoğlu

8.3.48

339B

Şekil A.1 Kemali Söylemezoğlu'nun Yeşilyurt Bahçeli Evler Yapı Kooperatifi'ne gönderdiği 08.03.1948 tarihli yazı

İSTANBUL
YEŞİL YURT BAHÇELİ EVLER
YAPI KOOPERATİFİ
Sayı

İstanbul, 9/3/1948

Bay Hamid Kemalî Söylemezoğlu
Teknik Universite Mimarî Fakültesi Doçenti
Mühendis Mimar

8 Mart 1948 günlü mektubunuza idare heyetimiz kararile karşılıkdır.

Istanbulda Yeşil Yurd Bahçeli Evler Kooperatif Şirketi ortakları için Yeşilköyün kuzeyinde şirkete ait arazi üzerinde kurulacak mahallenin vaziyet planı ile ev tipleri ve parsellasiyonun aşağıda yazılı şartlar dairesinde tarafınızdan yapılması tasvib ve kabul edilmişdir:

Yapılacak işler

1.- 1/2000ölçüde mahallenin yolları ve binaların kitlelerini gösterir vaziyet planı yapılacak, buna ilâve olarak ana program olan a- bir bodrum ve bir kat (iki tip), b- bir bodrum ve iki kat (iki tip), c- bodrumsuz tek kat (iki tip) olmak üzere (altı tip) evin 1/100 mikyasında avan projeleri (taksimat planı, görünüşler, kesitler) ve metro murabbaı üzerinden takribî bina maliyet fiatları yapılacakdır.

2.- Tipler ortaklar tarafından seçilip ismarlandıkdan sonra inşa edilmesi tekarrür eden tiplerin inşaat katî projeleri aşağıdaki şekilde yapılacakdır:

A- 1/50 ölçüde plânlar, görünüşler ve kesitler.

B- 1/50 " döşeme ve beton arme hesabları.

C- 1/10 ve 1/1 ölçüde doğrama detayları.

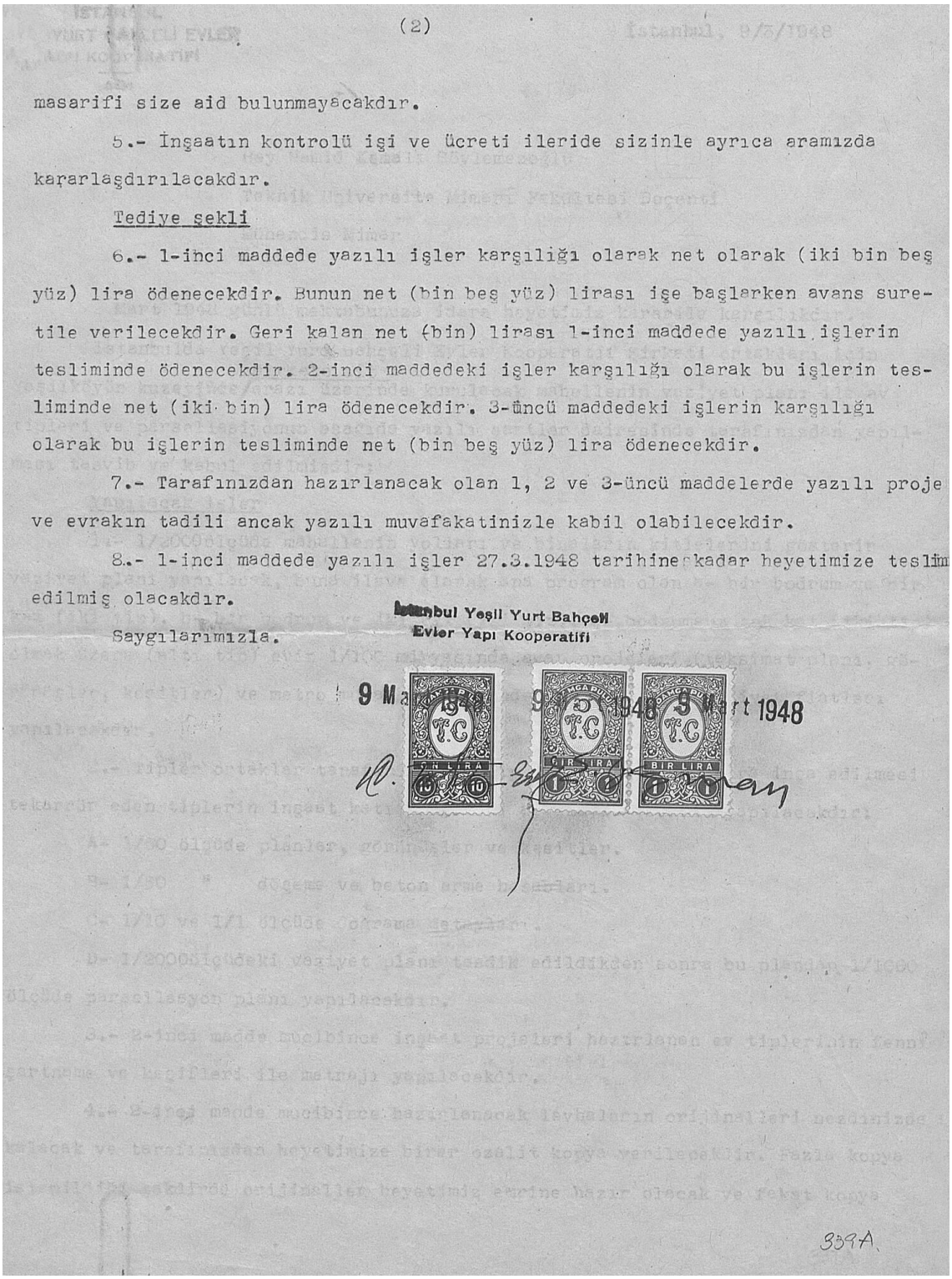
D- 1/2000ölçüdeki vaziyet plânı tasdik edildikden sonra bu plândan 1/1000 ölçüde parsellasyon plânı yapılacakdır.

3.- 2-inci madde mucibince inşaat projeleri hazırlanan ev tiplerinin fennî şartname ve keşifleri ile metrajı yapılacakdır.

4.- 2-inci madde mucibince hazırlanacak levhaların orijinalleri nezdinizde kalacak ve tarafınızdan heyetimize birer ozalit kopya verilecekdir. Fazla kopya istenildiği takdirde orijinaller heyetimiz emrine hazır olacak ve fakat kopya

839A

Şekil A.2 Yeşilyurt Bahçeli Evler Yapı Kooperatifi'nin Kemali Söylemezoğlu'na verdiği 09.3.1948 tarihli yanıt

(2)

masarifi size aid bulunmayacakdır.

5.- İnşaatın kontrolü işi ve ücreti ileride sizinle ayrıca aramızda kararlaşdırılacakdır.

Tediye şekli

6.- 1-inci maddede yazılı işler karşılığı olarak net olarak (iki bin beş yüz) lira ödenecekdir. Bunun net (bin beş yüz) lirası işe başlarken avans suretile verilecekdir. Geri kalan net (bin) lirası 1-inci maddede yazılı işlerin tesliminde ödenecekdir. 2-inci maddedeki işler karşılığı olarak bu işlerin tesliminde net (iki bin) lira ödenecekdir. 3-üncü maddedeki işlerin karşılığı olarak bu işlerin tesliminde net (bin beş yüz) lira ödenecekdir.

7.- Tarafınızdan hazırlanacak olan 1, 2 ve 3-üncü maddelerde yazılı proje ve evrakın tadili ancak yazılı muvafakatinizle kabil olabilecekdir.

8.- 1-inci maddede yazılı işler 27.3.1948 tarihine kadar heyetimize teslim edilmiş olacakdır.

İstanbul Yeşil Yurt Bahçeli Evler Yapı Kooperatifi

Saygılarımızla.

9 Mart 1948

339A

Şekil A.3 Yeşilyurt Bahçeli Evler Yapı Kooperatifi'nin Kemali Söylemezoğlu'na verdiği 09.3.1948 tarihli yanıt

19 Ağustos 1955 AKŞAM Sahife 5

Yazık oldu bu mahalleye!

Hükûmetin tasdik ve aynen tatbikını emrettiği Yeşilyurt imar plânı nasıl çiğnendi?

Belediyenin alâkasızlığından doğan pervasızlıkla 8 metreden yüksek bina yapılamaması icabeden bu şirin yerde blok apartmanlar yükseliyor!

Bakırköy ile Yeşilköy arasında Yeşilyurt adı verilen yeni bir mahalle kuruluyor.

Plânı, şehircilik mütehassısı Prost tarafından yapılan bu mahalle İstanbul için modern bir sayfiye köyü olarak hazırlanmıştır. Plânda her biri 600 - 1600 metrekarelik ifrazdeğâh parselleri, gayet geniş caddik, yeşil sahalar, mektep, cami, kreşkol, gazino, plâj, hafta tatili evleri inşa edilecek sahil sahaları ve otoparklar ayrılmıştır.

Yolların tanziminde Yeşilköy imar plânına uyulmakla beraber kazaları önleyici en son trafik kaideleri ve usulleri gözönünde bulundurulmuştur.

Mahallede yeşil sahaya ayrılan yerler mahallî tanzifundan on binlerce çam fidanı ile yeşillendirilmiş, fidanların hepsi de tutmuş, şimdi her biri üç yaşına girmiştir.

90 bin metre kare tutan yolların kâffesi mahallî tarafından açtırılmış, kaldırımlanmış, asfaltlanmıştır. Bütün yolların iki tarafına, çınar, çitlembik, dişbudak, kavak ve zefre ağaçları dikilmiştir.

Mahallenin tazyikli suyu, tesisat ve şebekesi ile birlikte mahallî tarafından temin edilmiş, elektrik şebekesi de mahallî tarafından yaptırılmıştır. Halbuki, bu modern sayfiye köyünün tesisinde ne belediyeden, ne devletten en küçük bir yardımı, en küçük bir alâka görülmemiş ve beklenilmemiş, mahallelî kendi yağı ile kendi havalısı İstanbulla bugünün şartlarına uygun, mümkün olduğu kadar konforlu, modern bir sayfiye köyü kazandırmaya çalışmıştır.

Şehrin bunlardan dibinde yapılmakta olan bu tesisler, belediyenin o kadar alâkasını çekmemiştir ki, bir kuruş bile sarfetmeden 90 bin metre murabbi asfalt, çoğu betonarmedan sahip olan belediye, Yeşilyurt asfaltları ile Yeşilköy asfaltları arasında kalan yüzer metrelik toprak yolları bile değilse kaldırımlayıp birbirine bağlamayı bile düşünmemiştir. O kadar alâkasız kalmıştır ki, mahallelî yollarını asfaltlatırken kırsalmak istediği sillnalt taşı vermemiş, on binlerce fidan dikilirken belediye, fidanlıklarından üç beş fidan göndermek lûtfunda bile bulunmamıştır.

Mahallelî belediyenin bu alâkasızlığından müteessir olmakla beraber şehir hudutlarının genişliğini, belediye takatinin mahdut bulunuşunu gözönüne alarak bunu hoş görmüştür.

Fakat artık bu alâkasızlık zararlı bir şekil almaya başlamıştır. O kadar ki 1932 de kurulmaya başlanan ve bugün modern sayfiye köyünde aradan 3 sene gibi kısa bir zaman geçmiş olmasına rağmen plândan ve nizamdan eser kalmamıştır. Belediyenin devamlı alâkasızlığı nizam ve kurun tanımak istemiyenler için sadece cüret ve cesaret sahibi olmak kalmamış, bu cüret ve cesaret, lâübâlilik ve pervasızlık derecesini almıştır.

Plânı, rühsatı ve nizamları aynen yaptırılan durdurulmuyacağı verilen rühsatı ruhsatiyelerin iptal edilmiyeceği ve ilâvelerin yürütülmiyeceği kanaatinin uyandığı bir çeki almış olması, pervasızlığın alabildiğine yayılmasına ve umumileşmesine sebep olmuştur. Yalnız pervasızlık yönünden bu modern sayfiye köyünde neler yapılmıştır, neler yapılmaktadır:

1 — Prost'un hazırladığı ve Nafıa Vekâletinin tasdik edip aynen tatbikını emrettiği plâna göre çarşıya tahsis edilen yer hariç olmak üzere Yeşilyurt'ta bir bodrum, iki kat ve 6 metreden yüksek bina yapılamaz.

Yapı ve Yollar Kanununun 4 üncü ve 9 uncu maddelerine göre hazırlanan ve bina irtifalarını değiştiren tâlimatnamenin 28 nci maddesi de plândaki bir bodrum, iki kat ve 8 metre irtifa tahdidini tâdil edememektedir. Çünkü bu maddede ayrıntı şu satırlar okunmaktadır:

İşbu talimatnamede yazılı hükümler imar plânı ve raporunda aksine açıklama bulunmadığı takdirde uygulanacak, aksi halde imar plânı ve raporlarına göre muamele yapılacaktır.)

Buna rağmen belediye, Yeşilyurt'ta çarşıya tahsis edilen yer hariçinde de dört katlı, iki daireli blok apartmanlar inşasına ruhsat vermiş veya göz yummuşlar.

Yine plân gereğince bu sahada yapılacak binaların dört tarafında beş metre boşluk bırakmak mecburiyeti vardır. Belediyenin alâkasızlığından doğan pervasızlık o kadar ileri gitmiştir ki bu blok apartmanlara sonradan yapılan ilâvelerle bu boşluk da kaldırılmış, binalar âdeta kaldırıma yapıştırılmıştır. Yeniden yapılmakta olanlarda ise bu şarta hiç yer verilmemiştir. Arsaların yüzde 25 inden fazlasına inşaat yapılmıyacağı hakkındaki hükmün de hükümetin bırakılmış, yüzde 35, hattâ daha fazla sahaya inşaat yapılmaya başlanılmıştır.

Bu blok apartmanlardan biri tamamlanmıştır. Pervasızlığın mükemmel şekilidir. Dört temel bitmek üzeredir, diğer dördünün de temel hafriyatı tamamlanmıştır.

2 — Yeşilyurt'ta bu nizamsız binalar haricindeki yapılara bakılırsa görülür ki bilgilerinin radyo anteni açık ta değildir, evlerin telefon tesisleri gibi radyo tesisleri de gün yapılmış, havada ve meydanda görülecek çirkin tesisler ve telleriz bu modern sayfiyenin güzelliğinin bozulmasına sebebiyet vermiştir.

Fakat Telefon İdaresi buradan hava hat geçirmek, eğri büğrü direklerle mahalleyi kaplamak suretiyle evlere telefon vermiştir. Görünüşü tarif edilmez. Görülür görülmez bütün sakaleti ile gözlere ve ruhlara ezâ vermektedir. Fakat kimden kime şikâyet edilecek ve bu dert kime ve nasıl anlatılabilecektir.

3 - Devlet Demiryolları İdaresi, Yeşilyurt istasyonuna sevkiyatın şâhesesi olarak bir demiryolu kurmuştur. Zeytinburnunu, köyle görülmeden için Prost'un modern sayfiye köyüne nakledilen 81 ayaklı köprü şehircilik adına bir yüz karasıdır. Köprüde ışık yoktur, Rüzgâra, yağmura, kara, fırtınaya karşı muhafazı tesisatı yoktur. Bu köprüyü yapana verilecek en büyük ceza, rüşvetçi ve yağmacılığı bir hamsa kendisini köprüye bir defa çıkıp inmeye mecbur etmek olacaktır. Fakat elinde paketleri, hamalın başkası olmasa şartiyle. O zaman belki hasta, âlil ve ihtiyar insanları, kucağı çocuklu kadınları, yaktepeli yavruları düşünmek basiretini gösterir.

Hele tesis ve inşa edilen istasyon binalarının emeline bakılırsa görülür ki Zeytinburnundaki fakir vatandaşların binbir mahrumiyetle vücuda getirdikleri kulübecikelerin arsalığı manzarayı gölgede bırakır. Üstelik bu istasyonda hâlâ yapılması da unutulmuştur. Bu yüzden Yeşilyurt'ta kamp kurun Devlet Demiryollarının yüzlerce amelesi Yeşilyurt sahasını

(Devamı sahife 7 de)

Sait KESLER

Bir bodrum iki kat ve 8 metre irtifadan yüksek bina yapılması yasak olan saha değil, dört katlı bir apartman ve altta ona nazire olarak inşa edilen 3 binadan biri

Evlerin üstünde radyo anteni bile yoktur. Fakat Telefon idaresinin havai hatları ile eğri büğrü direkleri mahalleye hâlî derecede çirkinlik vermektedir.

Ve nihayet işte Devlet Demiryollarının Zeytinburnundan kaldırıp getirdiği Gazi açık ve çıplak demir köprü sanatsız hükümdarın gecekonduları kucaklıdan istiyen binaları

Kral eğleniyor

Belçika Devlet Tiyatrosu geçen gün sarayda kiral ve yakınları için bir temsil vermiştir. Resimde, bu açık hava temsilini seyirden kiral ailesi görülüyor.

RUS ve KOMÜNİST CASUSLAR
RUS GİZLİ SERVİSİNİN TARİHİ

No. 209

Yazan: İhsan Boran

Türkiyenin ezel dâhiyane casusmuştur

Ruslar atom topunun sırlarını öğrenmek için ajanlarını faaliyete geçiriyorlar

Atom topu yeni bir keşif, yeni bir silâhtı. Ruslar bunun sırlarını ancak casusluk vasıtasiyle elde edebilirlerdi.

Şef bira düşündükten sonra telefona yapışarak:

— Frank şimdi bana gelsin!..

Emrini verdi. Bir dakika sonra enerjik yüzlü ve zeki bakışlı bir memur olan Frank, şefin yanına girdi. Basiyle selâm verirken şef, gözlerini dikerek sordu:

— Otomobilin lâstiği patladığı zaman ne yaparsın?

Frank, bu hiç beklemediği sual karşısında biraz şaşırarak cevap verdi:

— Vakit kaybetmemek için, tabii yedek lâstiği takarım.

— Peki, delik lâstiği nasıl tâmir edersin?

— Sizin de pek iyi bildiğiniz usul ile!

— Hayır, ben bir şey bilmiyorum. Farzedelim ki, lâstik küçük bir çivi ile delinmiş. Delik bulmak için ne yaparsın?

— Hemen lâstiği şişirerek suya sokarım.Su kabarcıkları delinin bulunduğu yeri belli eder.

— Tamam. Ben de sana bunu söyletmek istiyordum.

— Fakat bana bunu ne münasebetle sorduğunuzu anlıyamadım.

— Şimdi anlıyacaksın Frank, şunu oku!

Şef, önünde duran mahrem emri ona uzattı. Frank, içinden okuduktan sonra şefin önüne bıraktı, ve alt dudağını sıkarak:

— Çok fena bir haber!..

Diye mırıldandı. Şef, dirseklerini masaya dayadı ve sinirli parmaklarını birbirine geçirerek devam etti:

— Anlaşılan değil mi? Milli Savunma Vekâletinde bir delik var. Araştırma yapacağız; bakalım kabarcıklar nereden çıkıyor?

— Evet, çok tehlikeli bir delik bu!

— Demek Sovyet casusları bizim Milli Savunma Vekâletimize de girmişler!

— Hainler elde etmişler!

— Evet hainler!

— Bu işi bana mı veriyorsunuz?

— Evet, en kısa zamanda değil bulacaksın.

— Peki

— Kavradın ya, patlak Pentagonun (Amerikan Savunma Vekâletinin bulunduğu bina) içinde. İşe nereden başlıyacaksın?

Frank bir an düşündükten sonra cevap verdi:

— Atom topları bahis konusu olduğuna göre, evvelâ G.H. 2 dairesinde çalışan memurları elekten geçireceğim.

— Mükemmel, hemen işe başlayınız!

— Peki.

— Başarılar Frank!

— Teşekkür ederim.

Frank şefinî saygı ile selâmladıktan sonra hızlı adımlarla odadan çıktı. Çalışma odasına dönünce, masasına oturarak bu işi bir daha düşündü.

G.H. 2 dairesinde 150 memur çalışıyordu. Ruslara casusluk yapan hain, bu 150 kişiden biri olmalıydı. Bunu nasıl bulacaktı?

Frank, âni bir karar vermiş gibi odadan fırladı, ilk işi casusluk servisinin ilgili grupiyle temas etmek oldu. Bu grupta çalışanlar, 150 memurun sicillerini bulup getirdiler.

Dosyalarda her birinin künyesi, ailesi, meslegi, hususi meşguliyetleri, karakteri, geçirdiği tecrübeler ve alınan neticeler vardı.

Palko - analizden anlıyan bu mütehassıs memurlar 150 memurun sicil dosyaları üzerinde hafif hafif calışırken Frank onları sükûnetle seyrediyor ve neticeyi merakla bekliyordu.

Netice yarım saat içinde belli oldu: Mütehassıslar 150 memurdan yalnız üçü üzerinde durmuşlardı. Onlara göre bu üç memur en az emniyet edilecek kimselerdi

Frank, bunların isimlerini ve adreslerini defterine yazdı, ve ertesi gün üç sivil polisle beraber evlerinden araştırmaya koyuldu.

Üç sivil polis bu üç memuru takibe başladılar. Frank, bunların yazdıkları raporları dikkatle gözden geçirdi.

Bilgilerinin her hangi bir kaynakla münasebeti yoktu. Hiçbirisi ayyaş değildi. Dikkati çekecek fena bir hareketleri de görülmüyordu.

(Arkası var)

Bir AŞK Hikâyesi

YAZAN: MEHMET SEYDA

— 39 —

halası hastalanmış, genç kız bir kaç gün mektebe gidememişti.

Yeniden buluşmakları zaman, Necdet heyecandan ve sevinçten nefes nefese:

— Sağ gündür görünmedi niz, dedi.

— Halam hastaydı.

— Yah vah, geçmiş olsun!

— Teşekkür ederim.

Necdet sıkılgan bir sesle:

— Bakın, diye konuştu, size bir şey söylemek istiyorum..

Kız bekledi. Ama öteki devam edeceği yerde, onun göz lerinden merhamet dileniyor du. Nilüfer içinden: «Acaba ne söyleyecek?» diye geçirdi. En sonunda dayanamadı:

— Buyurun, dedi, sizi dinliyorum.

— Sey.. şayet imkân olursa bu cumartesi bir sinemaya gidelim diyecektim!

Kız, büyük bir bakarete maruz kalmış gibi irkildi:

— A.. sinemaya mı? Dünyada olmaz!

— Olmaz mı? Niçin?

Delikanlı büyük bir sıkıntı içinde kıvranıyordu. Nilüfer merhamete geldi:

— Sinema olmaz dedi.

— Peki neresi olsun? Onuılarını silkti:

— Bilmem!

— Ben sizi saat üçte Aksarayda bekleseın, olur mu?

Genç kız bir müddet, Necdete asır kadar uzun gelen iki dakika sustu. Düşünüyordu.

— Gelirim ama dedi, bir şartla...

— Ne gibi?

— Çok kalmayarak şartiyle..

— Hay hay.

Cumartesi saat üçte buluştular. Sonra, her cumartesi buluşmağı âdet edindiler. Doğrusu; kız evden biran ön ce kurtulmak için can atıyordu ama, Necdetin dektor çıkmasına daha iki senesi vardı.

Nilüferin Necdete karşı mahabbeti, bir av merakının tezahürüne karşı düşkünlüğüne benziyordu. Onu sevdiğini zannediyordu fakat, bu sevgide hararet pek azdı. Kız o kadar hesaplı bir gayenin peşindeydi ki, genç adam onu ancak âdîveç teklifinde bulunduktan sonra gönüle nuvaffak oldu. Bu öpme Kumkapıdan kiralandıkları sandalda cereyan etti. O zamana kadar kendisini durmadan sakınan Nilüfer, o zamandan sonra kendisini tamamen sa lıverdi.

Necdet bir gün kızı alıp, evine götürdü. İlk kath eclerinin kirasiyle geçinen babası na - babanın kanı Nilüfere derhal kaynadı. Beğendiler. Kız zaten kendini hiç zorlamadan göze girmenin yollarını gayet mükemmel bilıyordu. Dolgun bırakılan aylan gırla ile derhal nişan yapıldı. Onu, arası çok geçmeden nikâh takip etti.

Daha sonraları kasabaya kadar peşlerinden gelen dedikodularını doğru taraflarını da vardı, eğri taraflarını da. Zira,

(Devamı var)

Şekil A.4 19.08.1955 tarihli Akşam gazetesinde çıkan Yeşilyurt'la ilgili gazete makalesi

Marmara kıyılarındaki İstanbul "11"

YEŞİLYURT

Hazırlayan: C.I.

Nasıl Türkiye Emlâk Kredi Bankası'nın girişimiyle dev bir Ataköy ortaya çıktıysa, bu modern kent yavrusunun hemen biraz ötesinde de kişilerin girişimiyle modern bir «asude kent» yavrusu doğmuştur. Bahçeler içindeki üç-dört katlı apartmanlar ve villâ tipi evleriyle bir sayfiye kenti görünümü arzeder bu yeşillikler içindeki kent. Adını da bu yeşilliklerden almıştır zaten: YEŞİLYURT...

Aralarında eski Başbakanlardan rahmetli Suat Hayri Ürgüplü'nün de bulunduğu bir avuç müteşebbisin eseridir Yeşilyurt.

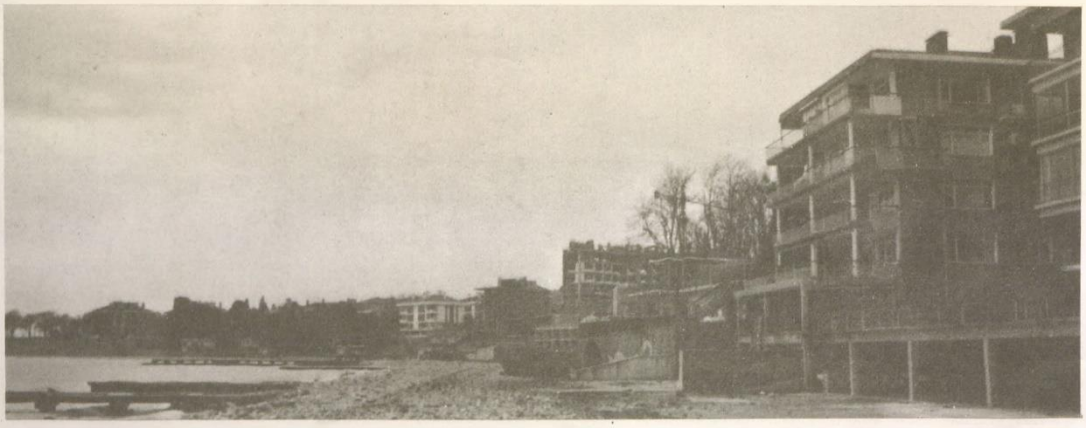
Marmara Denizi ile demiryolu arasındaki alanda, modern şehircilik plânlarına uygun bir parselasyon sistemiyle; birbirine paralel geniş caddeleri, bulvarları ve muntazam sokaklarıyla olduğu kadar bakımlı bahçeleri, güzel binaları ve hoş görünüşüyle de gözler okşayan Yeşilyurt'un caddelerindeki minyatür ormancıklar da buraya apayrı bir güzellik ve yeşillik verir.

Yeşilyurt'un bulunduğu alan çok değil; günümüzden daha otuz yıl öncesine kadar bomboş bir araziydi. Bu arazinin kıyıya inen yamaçlarından aşağıda balıkçı teknelerine rastlanırdı daha çok. O zamanlar Yeşilköy çakarı adıyla anılan minik fenerin yanındaki basit balıkçı kahvesi, yaz gecelerinde mehtap seyretmeye gelen ehlikeyf birkaç yabancıyı konuk ederdi sadece...

Bu fenerin hemen yanında yükselen dev «Çınar Oteli» önceleri çok yadırganmıştı. Bu kadar sapa, böylesine tenha bir yerde bu derece modern bir otel yapılır mı hiç? diye düşünenler çok olmuştu...

Ancak Yeşilyurt'un bu otelin yakınında teşekkül etmeye başlaması ve hızla gelişmesiyle Çınar Oteli bugün İstanbul'un en modern semtlerinden birinin tam göbeğinde kalmış bulunmaktadır.

Hava Harb Okulu'nun da buraya gelmesiyle Yeşilyurt, masmavi bir köşe kazanmış bulunmaktadır. Avrupa'daki emsalinden çok daha üstün bir görünüm arzeden Hava Harb Okulu, modern tesisleriyle, spor alanlarıyla emsalsiz bir ziynet gibi süslemektedir Yeşilyurt'u. Bu modern okulumuz ve Avrupaî tesisleri yalnız Yeşilyurt'un ziyneti değil, ayni zamanda mille-

Geçtiğimiz yıl yapımına başlanan ve halen devam eden sahil yolu, bu güzel beldeye yeni bir çehre kazandırmaktadır.

6

Şekil A.5 "Marmara Kıyılarındaki İstanbul" isimli yazı dizisinde Yeşilyurt bölümü

Yeşilyurt'ta Hava Harp Okulu tesisleri (üstte) ve sahil yolu yapımı nedeniyle doldurulan Yeşilyurt kıyıları...

tin de haklı gurur vesilesidir.
Vaktiyle tek-tük balıkçı teknelerinin çekildiği kıyılarda ise güzel tesisler sıralanmaktadır bugün. Yüzme havuzu, kayıkhanesi, açıkhava basketbol sahası, kortları ve sosyal tesisleriyle «Yeşilyurt Spor Kulübü», onun hemen yanındaki «Yeşilyurt Kampingi» ve İstanbul'un belli başlı restoranlarından olan «Hasır», Hava Harb Okulu ile Yeşilyurt çakarı arasındaki kıyıları kaplamakta, çakarın öte yanında da Çınar Oteli olanca güzelliği ve görkemiyle bu kolyeyi tamamlamaktadır. Özellikle yaz aylarında Yeşilyurt'un bu güzel kıyı şeridi tarifsiz güzelliklere ve renkli bir yaşama bürünmektedir. Çınar Oteli'nin hemen arkasındaki minyatür futbol sahası da zevkli maçlara sahne olmaktadır.
Oldukça geniş bir alana yayılmış bulunan «Yeşilyurt Camping», renk renk çadırları, çeşitli karavanlarıyla bu renkli hayatı tamamlayan bir unsur teşkil etmektedir. Ancak bu güzel tesis son yıllarda kapılarını sadece yabancı turistlere açmaktadır. Oysa yakın bir tarihe kadar pek çok İstanbullu burada çadırlarını kurmak suretiyle tatil ile iş hayatını bir arada sürdürebilme olanağına sahipti.
Son günlerde bu kıyılardan geçirilen sahil yoluyla Yeşilyurt'un bu hareketli campingi de hizmetini tamamlamış olmaktadır.
Yeşilyurt artık tamamen Yeşilyurtluların olmaktadır. Bu güzel belde kendi iç âlemine dönmektedir.
Orkide, Demiryolu, Sahil, Sipahioğlu, Ürgüplü ve Fener caddeleri; Başak, Demet, Ekin, Süsen, Pıtrak, Kuşkonmaz ve daha nice sokaklarıyla Yeşilyurt, İstanbul'un en güzel köşelerinden biridir.

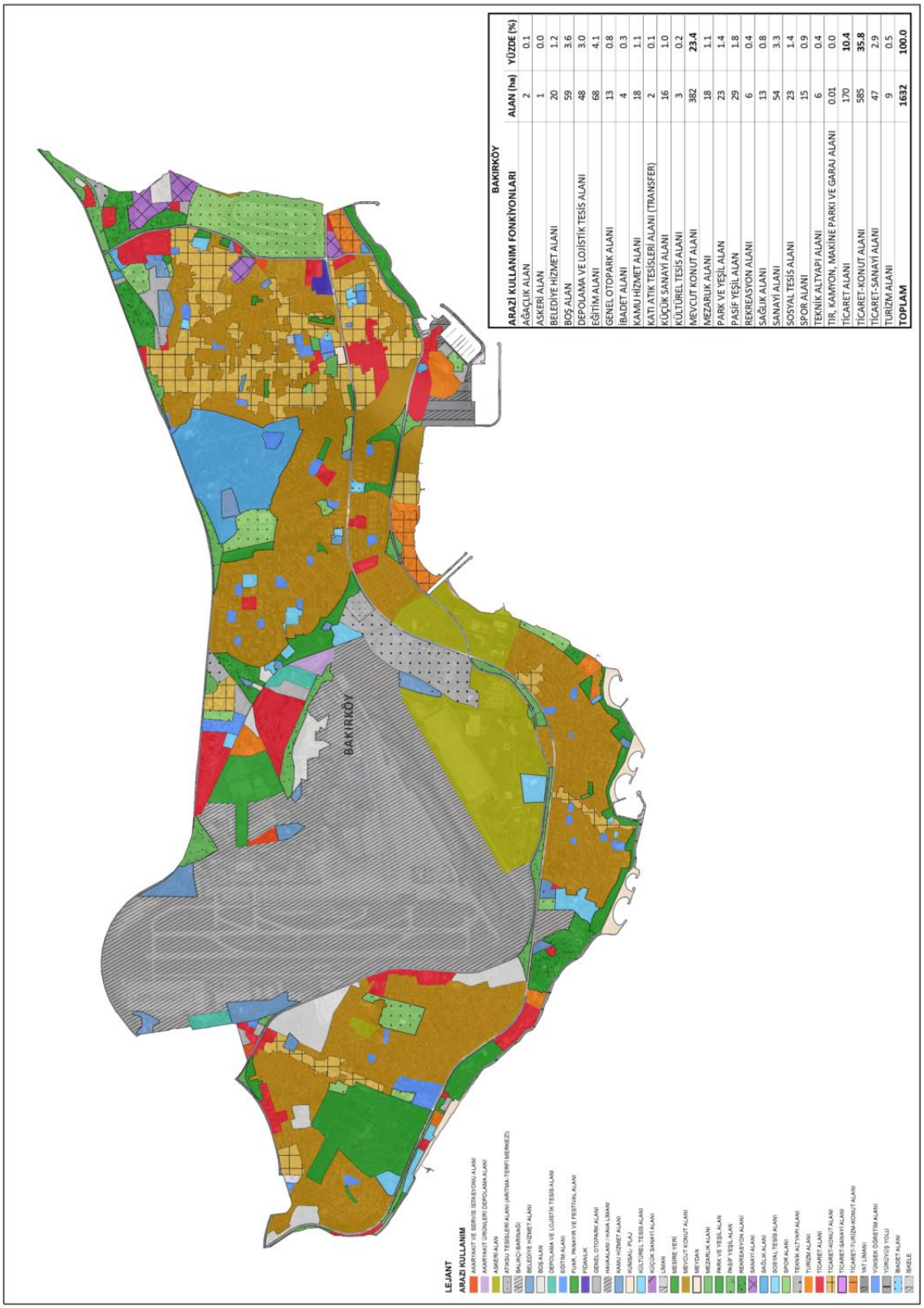

İstanbul'un en güzel semtlerinden biri olan Yeşilyurt'ta yükselen modern turistik tesis Çınar Oteli...

7

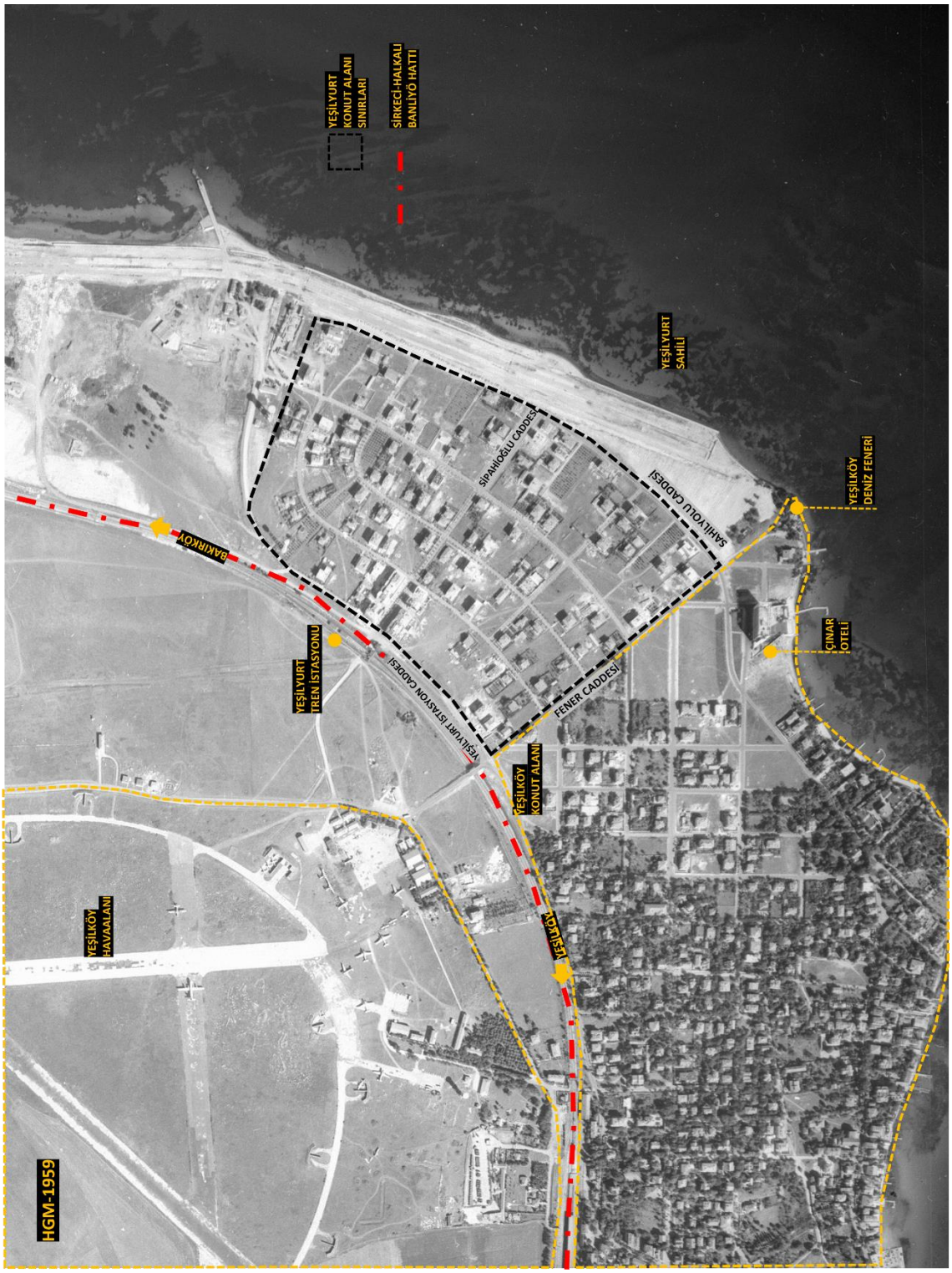
Kişisel Arşivlerde İstanbul Belleği
Taha Toros Arşivi

Şekil A.6 "Marmara Kıyılarındaki İstanbul" isimli yazı dizisinde Yeşilyurt bölümü 2

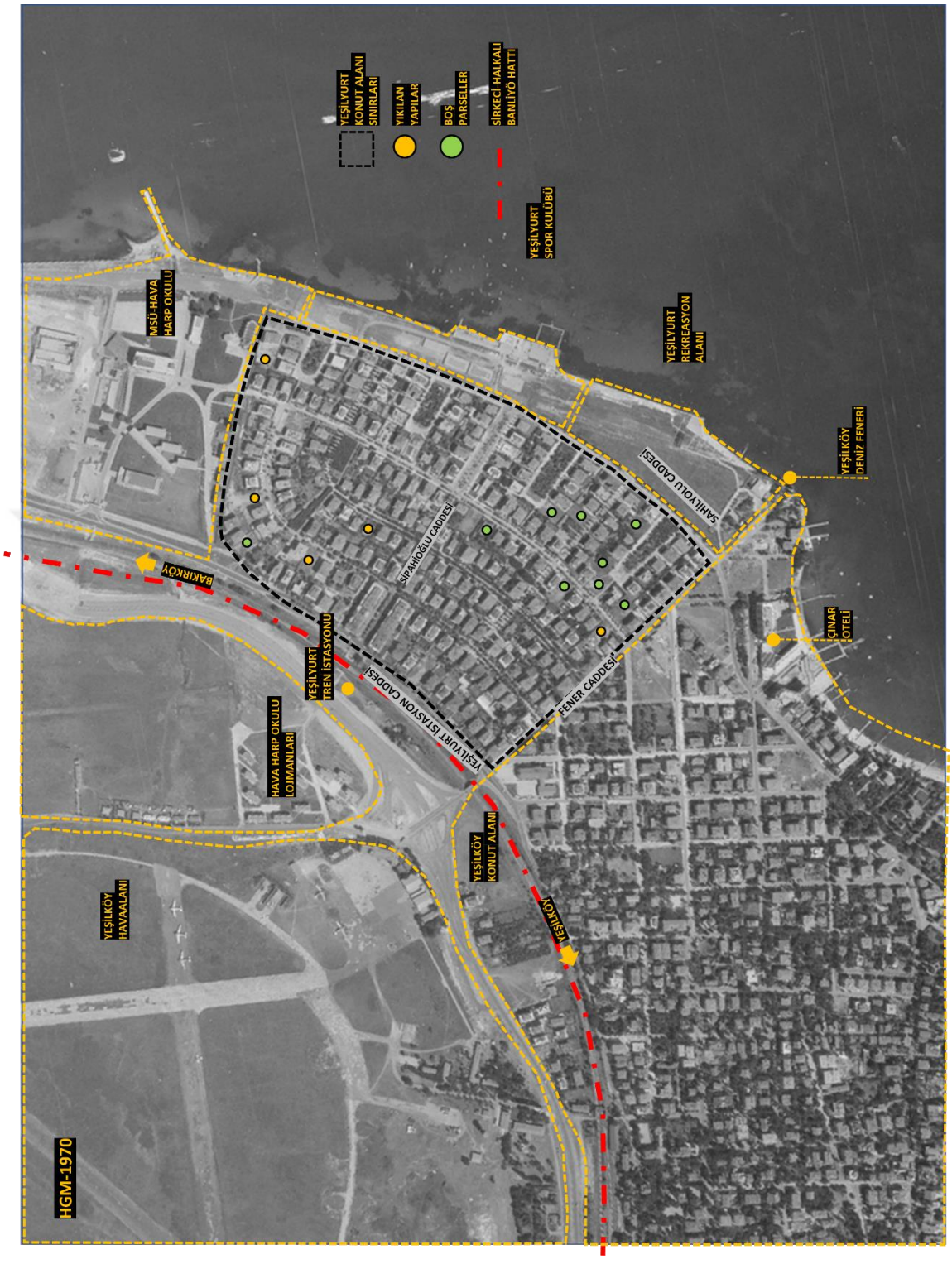

Şekil A.7 İBB tarafında 2017 yılında Bakırköy için hazırlanmış arazi kullanım planı

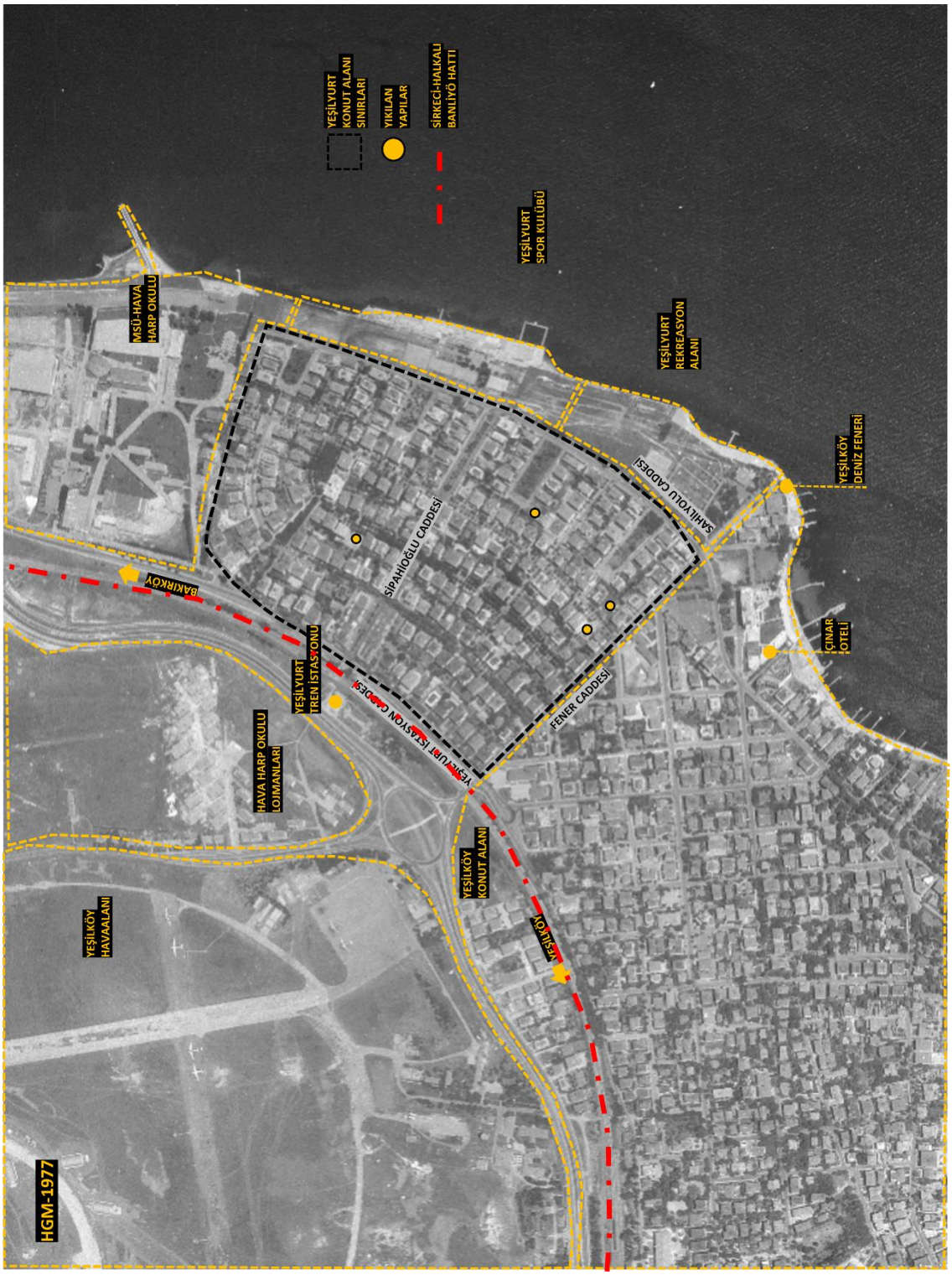
B
UYDU GÖRÜNTÜLERİNDE YEŞİLYURT YERLEŞİM ALANININ GELİŞİMİ VE DÖNÜŞÜMÜ

Şekil B.1 1959 yılı hava fotoğrafı Yeşilyurt ve yakın çevresi (HGM Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

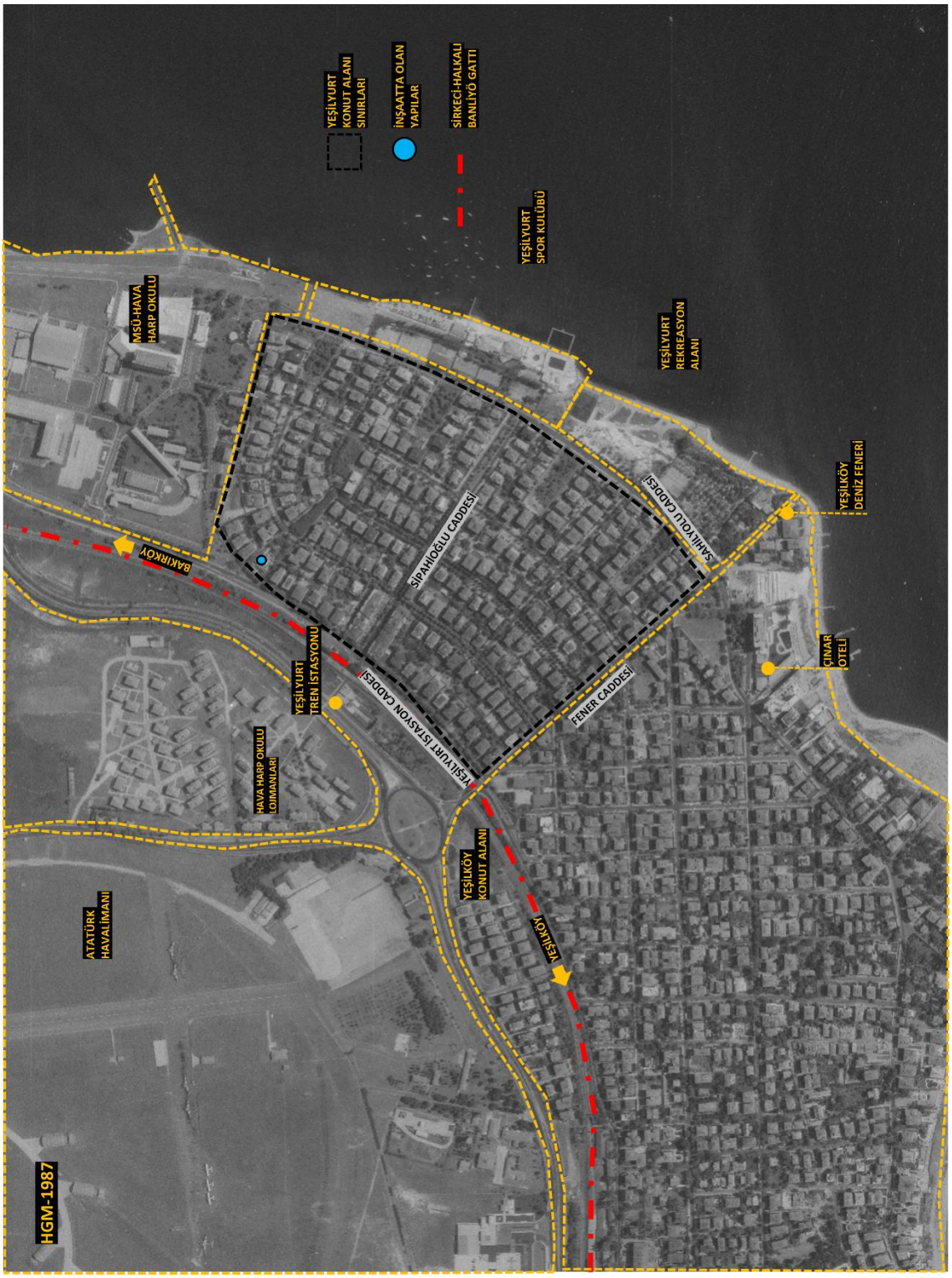
Şekil B.2 1970 yılı hava fotoğrafı Yeşilyurt ve yakın çevresi (HGM Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

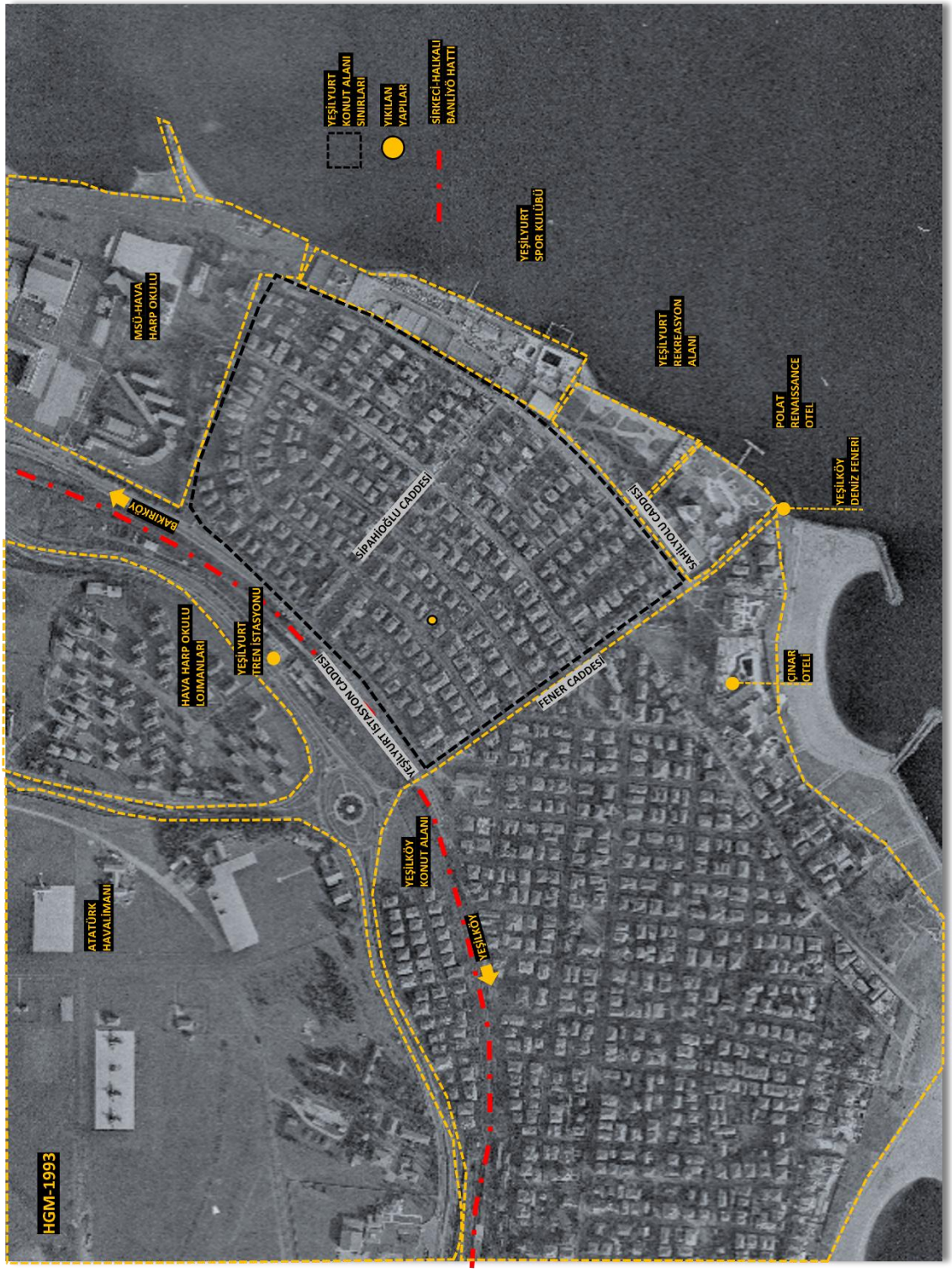
Şekil B.3 1977 yılı hava fotoğrafı Yeşilyurt ve yakın çevresi (HGM Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Şekil B.4 1982 yılı hava fotoğrafı Yeşilyurt ve yakın çevresi (İŞH Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

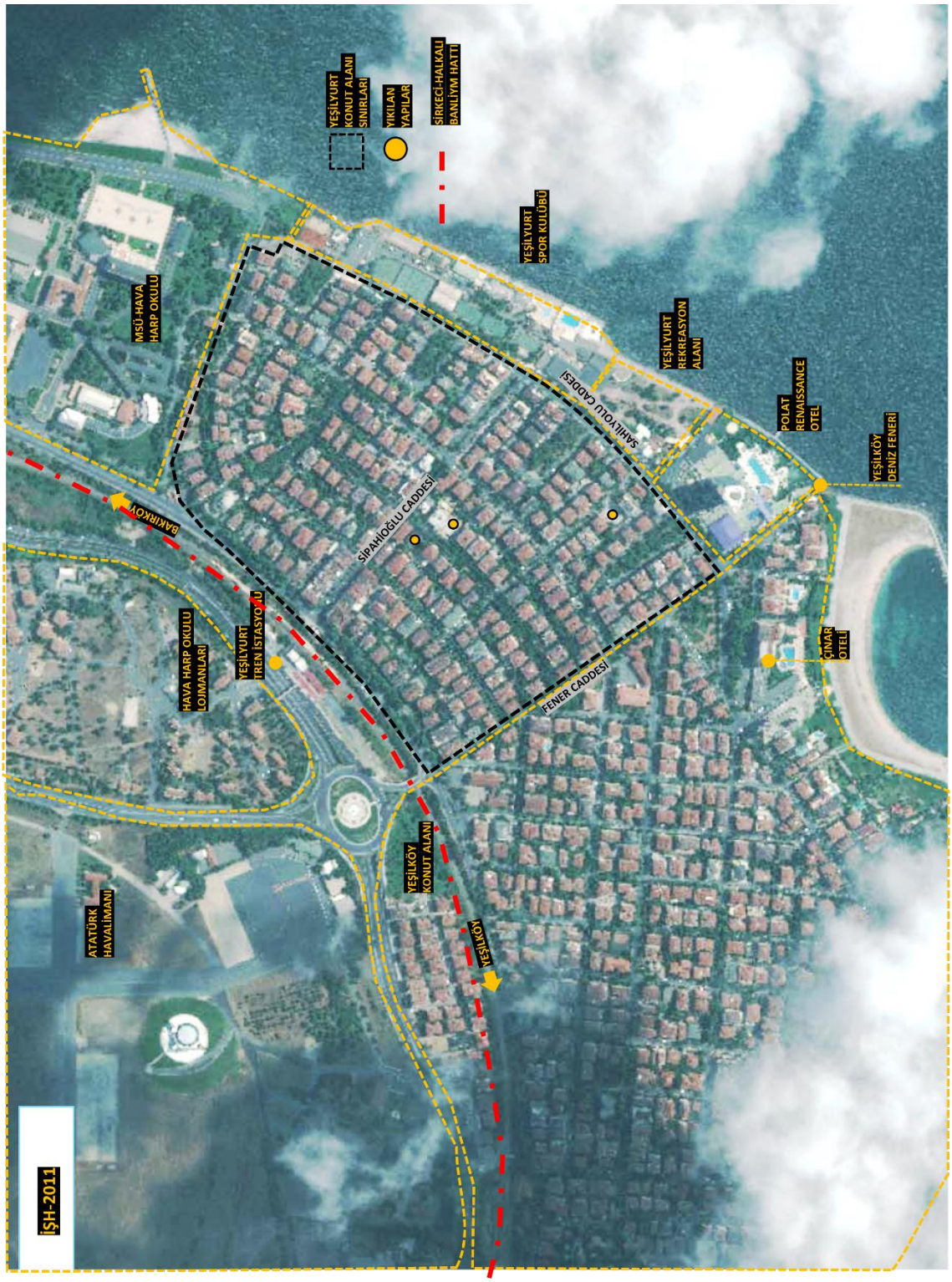
Şekil B.5 1987 yılı hava fotoğrafı Yeşilyurt ve yakın çevresi (HGM Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Şekil B.6 1993 yılı hava fotoğrafı Yeşilyurt ve yakın çevresi (HGM Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Şekil B.7 2006 yılı hava fotoğrafı Yeşilyurt ve yakın çevresi (İŞH Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Şekil B.8 2011 yılı hava fotoğrafı Yeşilyurt ve yakın çevresi (İŞH Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Şekil B.9 2013 yılı hava fotoğrafı Yeşilyurt ve yakın çevresi (İŞH Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Şekil B.10 2014 yılı hava fotoğrafı Yeşilyurt ve yakın çevresi (İŞH Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Şekil B.11 2015 yılı hava fotoğrafı Yeşilyurt ve yakın çevresi (İŞH Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Şekil B.12 2017 yılı hava fotoğrafı Yeşilyurt ve yakın çevresi (İŞH Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Şekil B.13 2006 yılı hava fotoğrafı Yeşilyurt ve yakın çevresi (İŞH Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Şekil B.14 2020 yılı hava fotoğrafı Yeşilyurt ve yakın çevresi (İŞH Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Şekil B.15 2021 yılı hava fotoğrafı Yeşilyurt ve yakın çevresi (İŞH Arşivi) Yazar tarafından düzenlenmiştir.

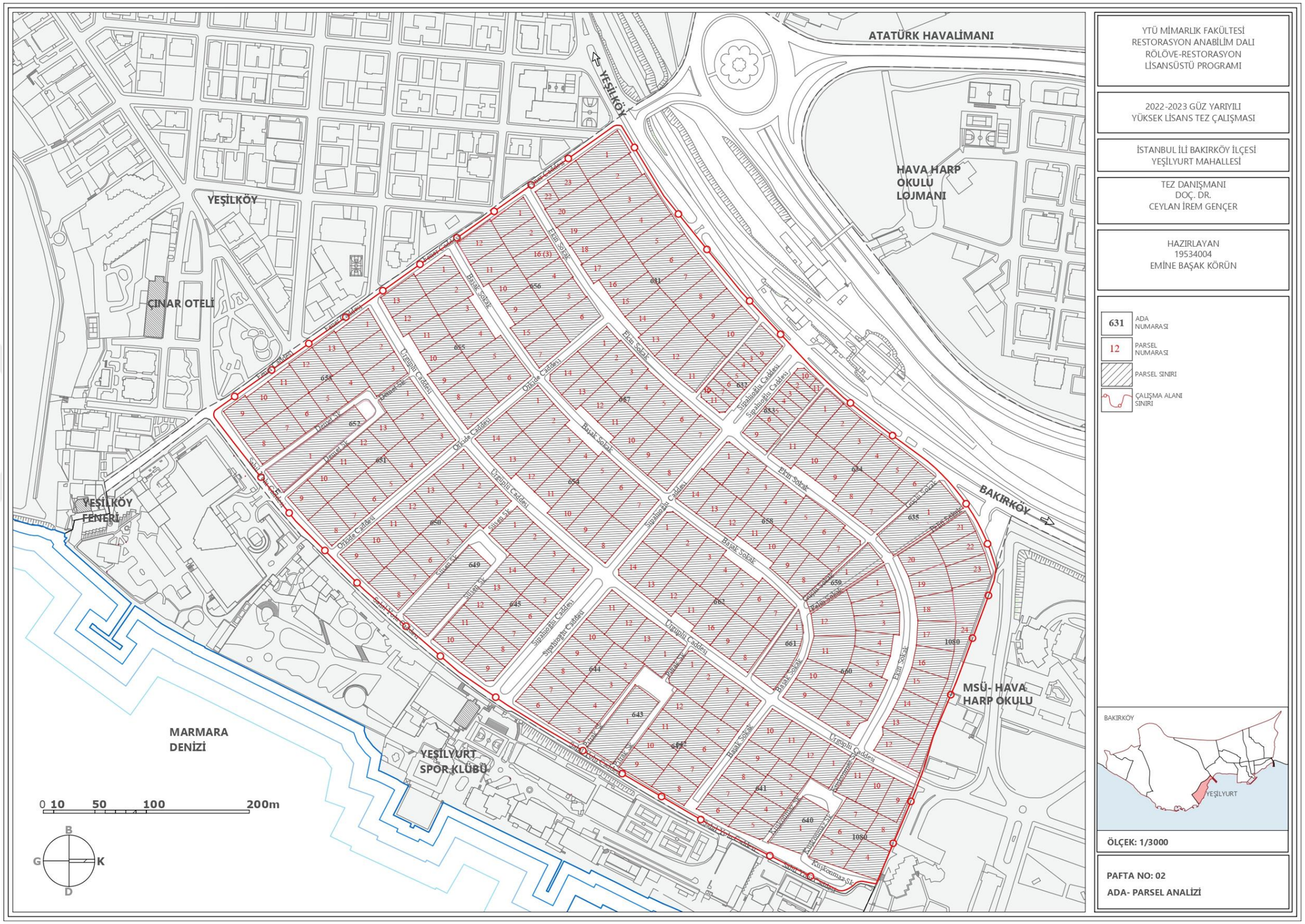
C
YEŞİLYURT İÇİN HAZIRLANMIŞ KENTSEL ÖLÇEKTEKİ ANALİZLER VE KORUMA ÖNERİSİ

Şekil C.1 Yeşilyurt yerleşim alanı ve yakın çevresindeki önemli kentsel mekanlarla birlikte kentsel rölöve

Şekil C.2 Kentsel rölöve paftası

Şekil C.3 Ada-parsel analizi paftası

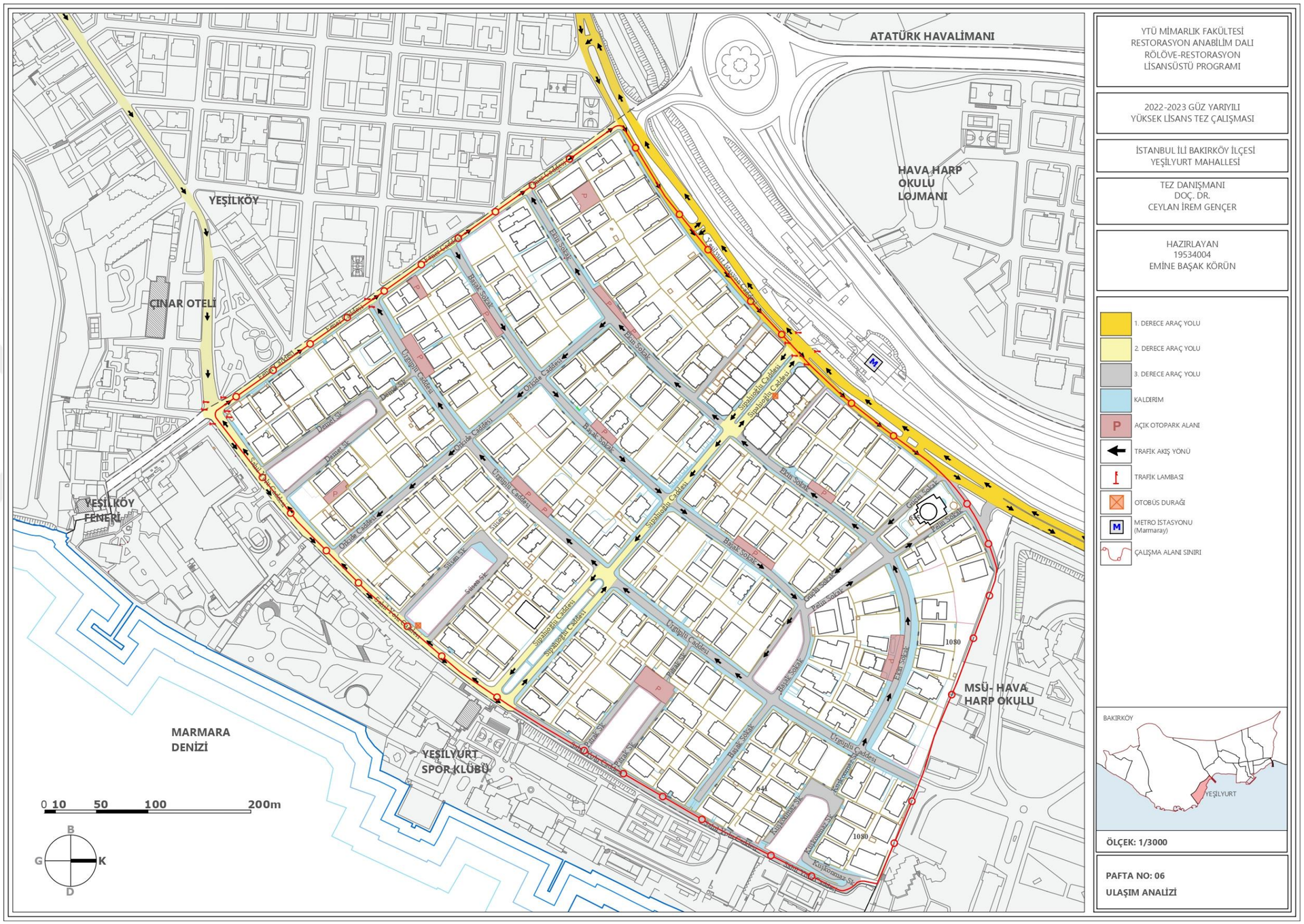
Şekil C.4 Dolu-boş analizi paftası

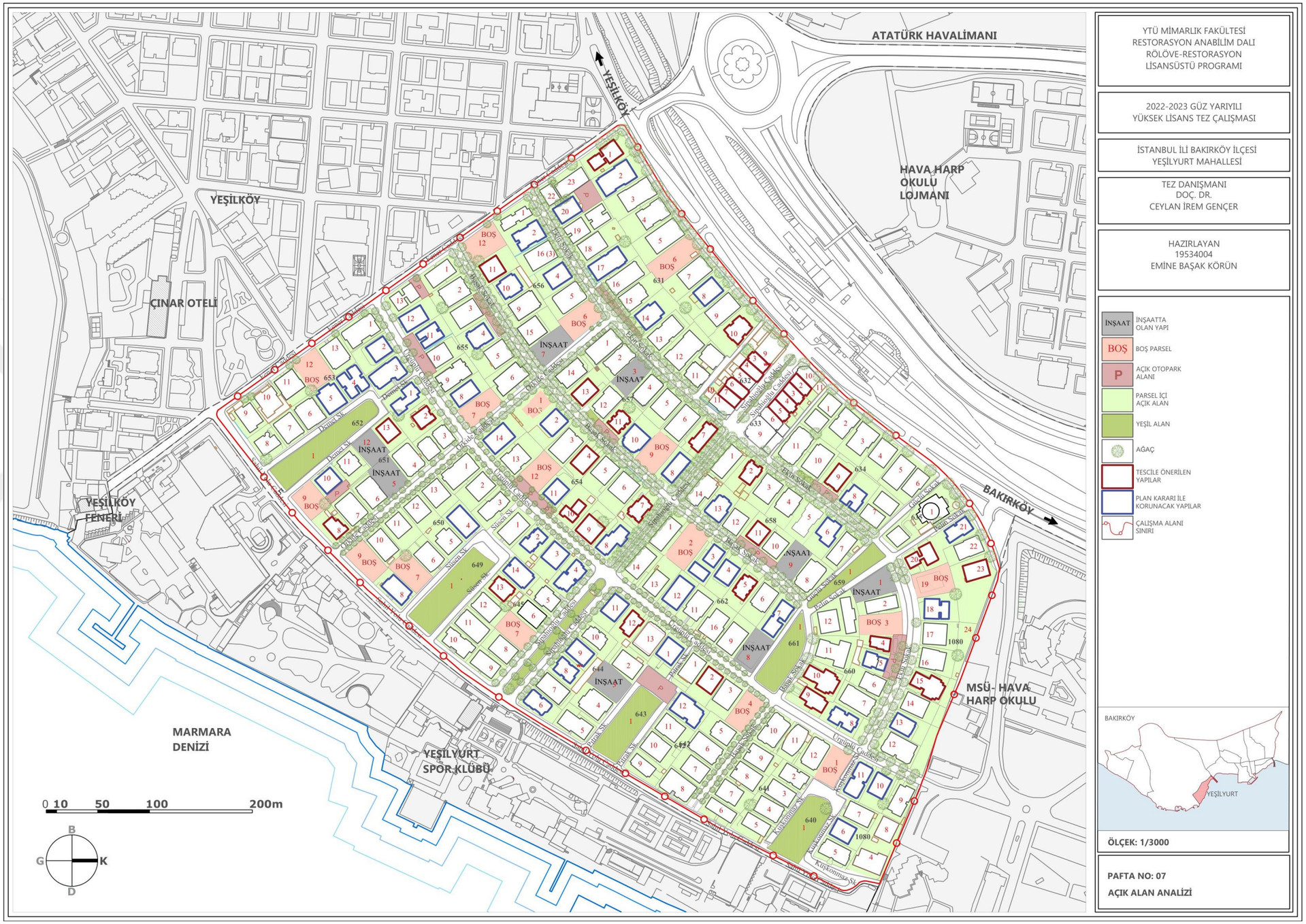
Şekil C.5 Kat sayısı analizi paftası

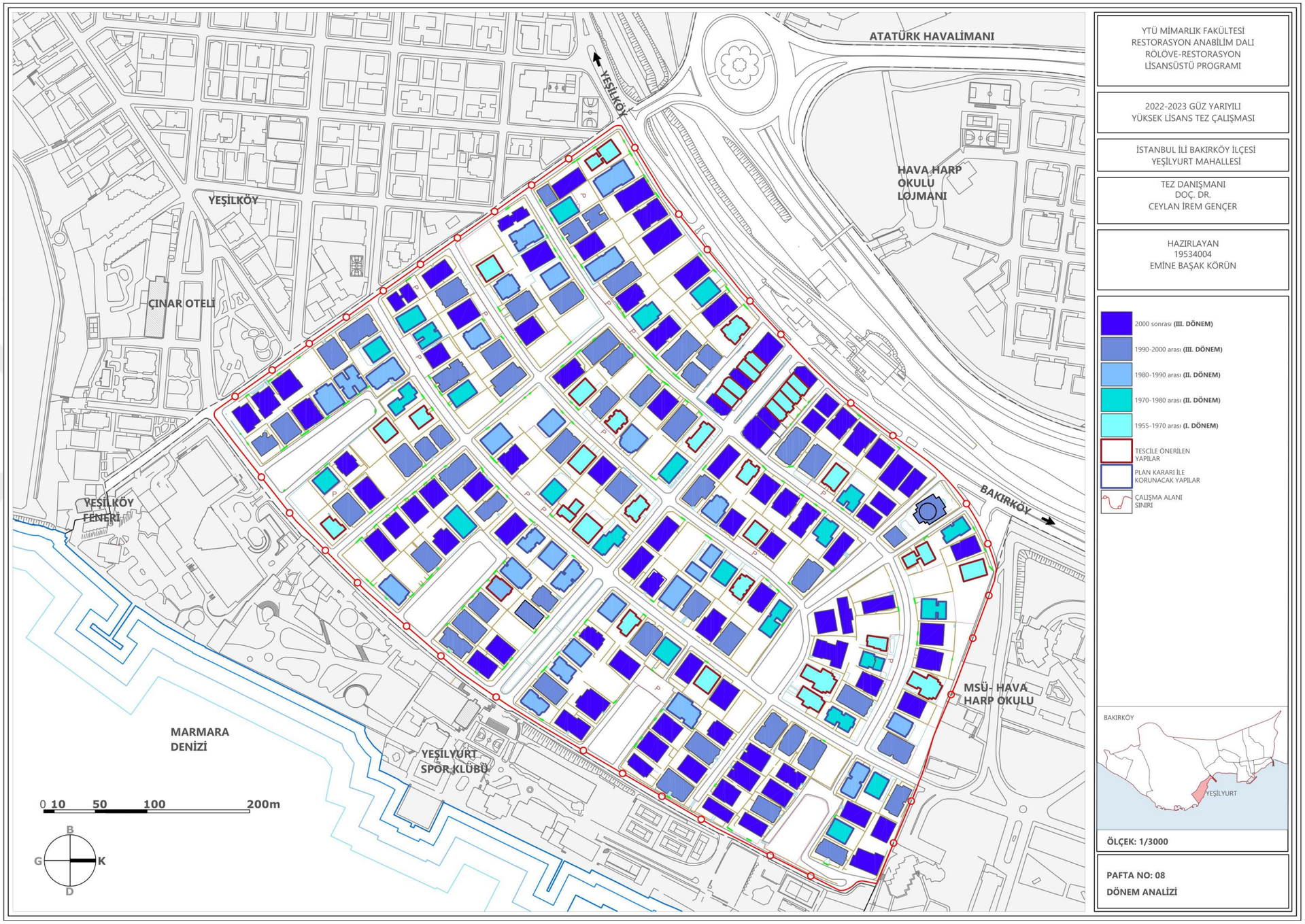
Şekil C.6 İşlev analizi paftası

Şekil C.7 Ulaşım analizi paftası

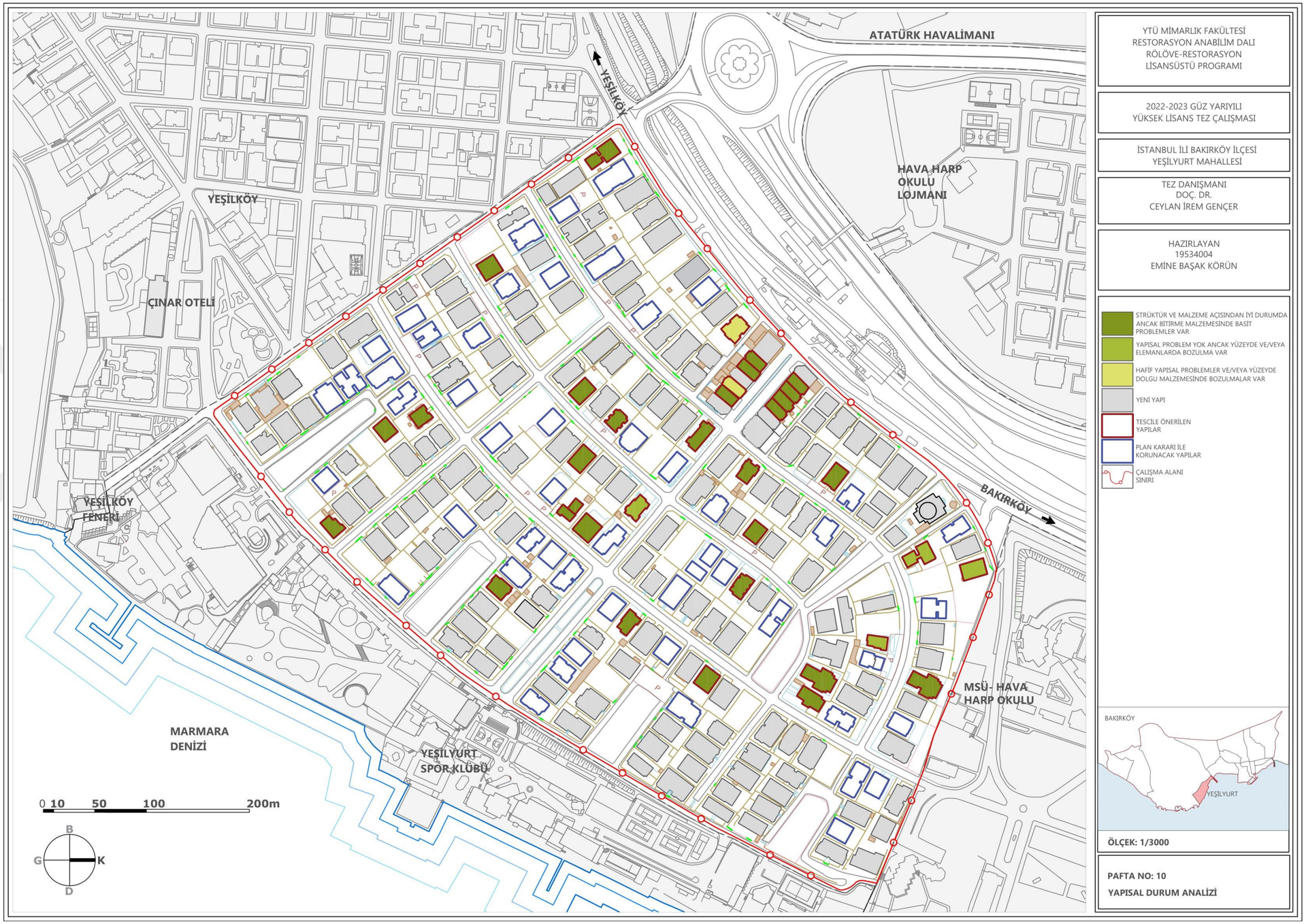
Şekil C.8 Açık alan analizi paftası

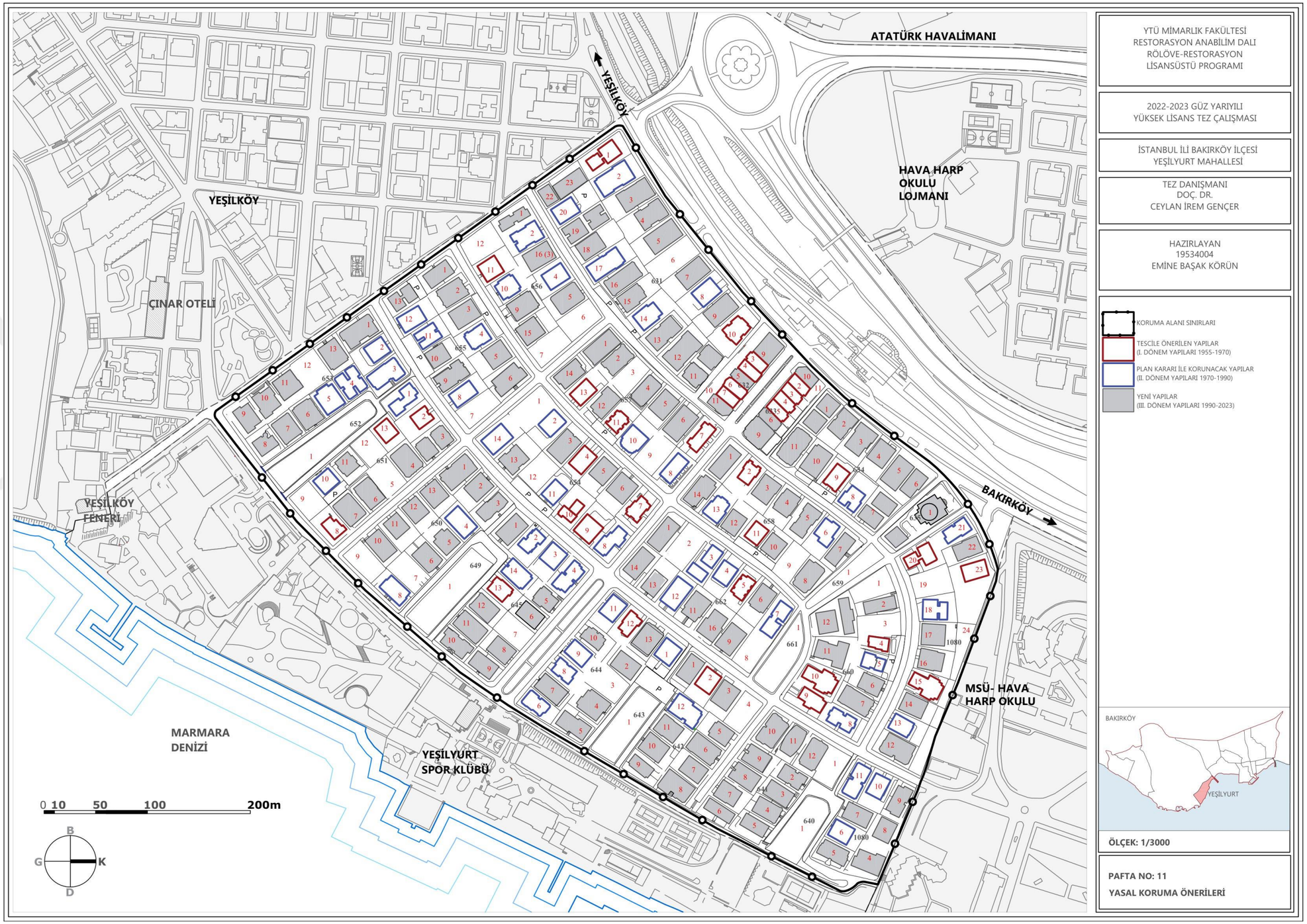
Şekil C.9 Dönem analizi paftası

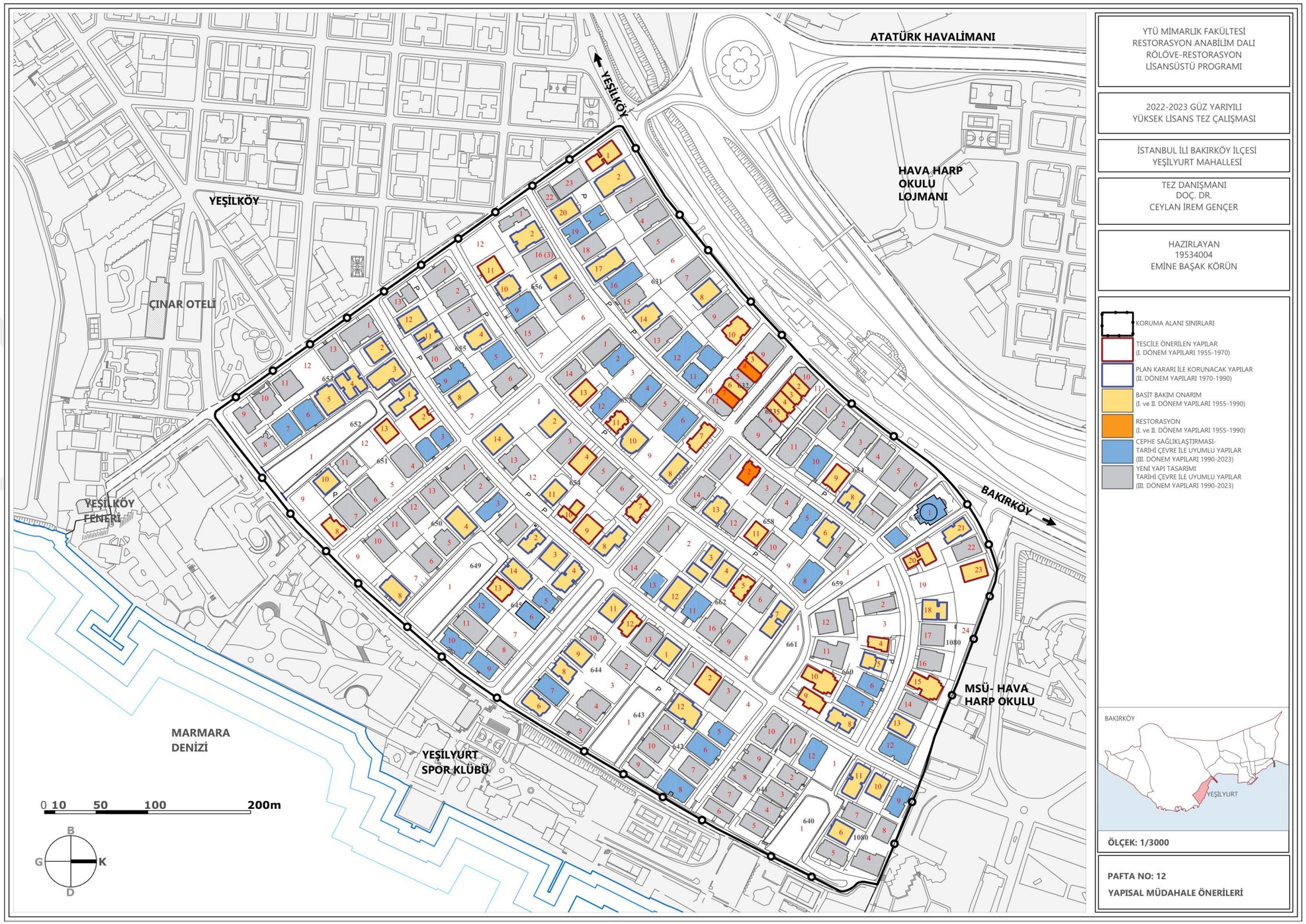
Şekil C.10 Korunmuşluk durumu analizi paftası

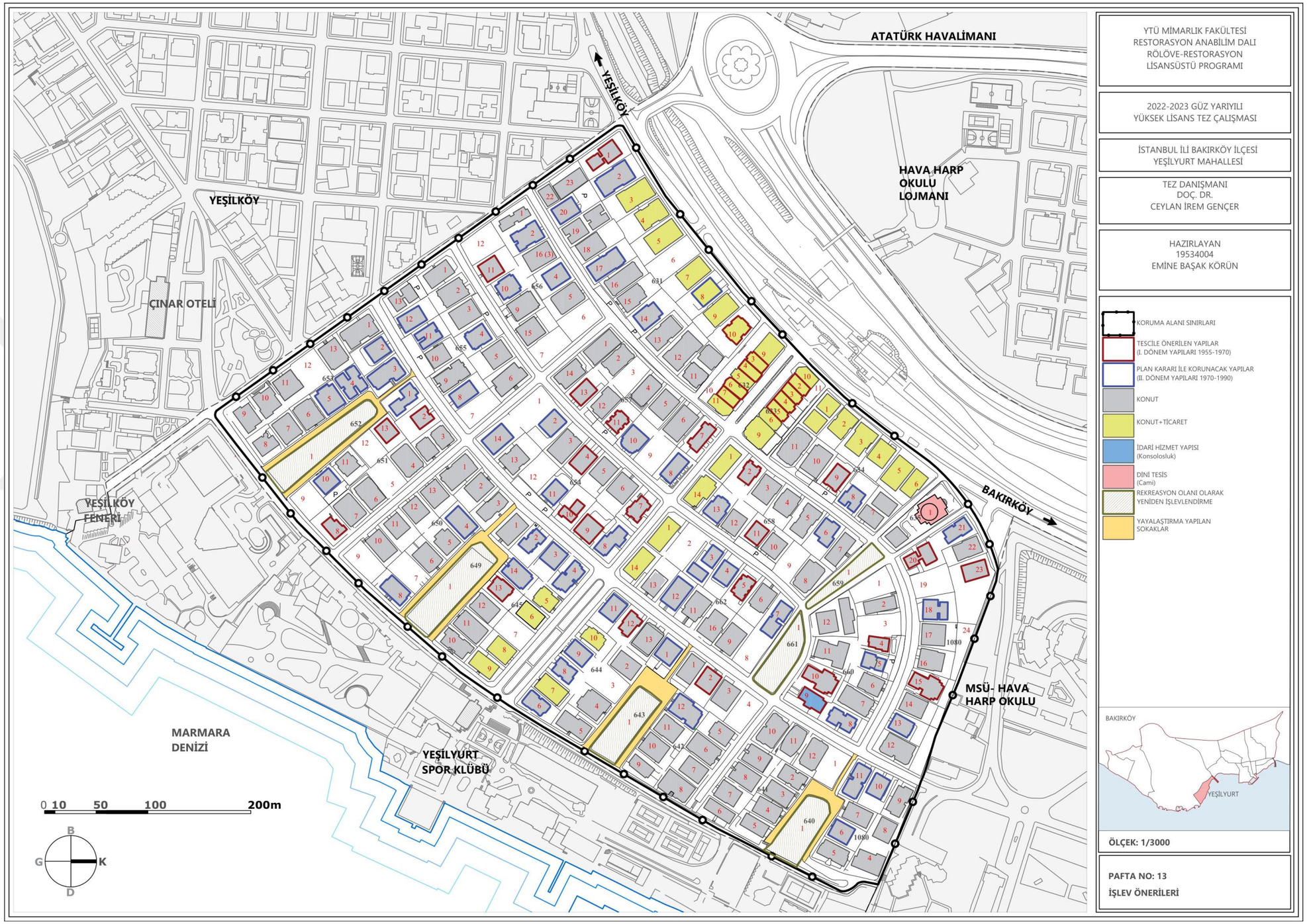
Şekil C.11 Yapısal durumu analizi paftası

Şekil C.12 Kentsel ve yapısal ölçekte yasal koruma önerileri

Şekil C.13 Yapısal müdahale önerileri

Şekil C.14 İşlev önerileri

D

MODERN MİMARLIK POTANSİYELİ GÖSTEREN NİTELİKLİ YAPI STOKU İÇİN HAZIRLANMIŞ ENVANTER FİŞLERİ

Envanter No: 01

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Fener Caddesi
Ada No: 631	**Parsel No:** 1
Adı:	**Mimar:** Ziya Özak
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

Yeşilyurt İstasyon Caddesi Cephesi (1968 yılı)

Zemin kat planı (onaylı mimari tadilat projesi)

Strüktürel Durumu:	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Yapım Yılı / Dönemi: 1958-1967 (aynı parsel farklı tarihlerde yapılmış iki yapı birleştiriliyor) **(1. DÖNEM)**

Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas

Kat Sayısı: bodrum + zemin + 3 kat

İşlev: Ticaret + Konut — **Kullanım Durumu:** Dolu

Cephede Dekoratif öge	VAR	**YOK**

Korunmuşluk Durumu:	İYİ	**ORTA**	KÖTÜ

Kütle Özgünlüğü	**Tasarım Özgünlüğü**			**Malzeme Özgünlüğü**		
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Şekil D.1 1 nolu envanter fişi

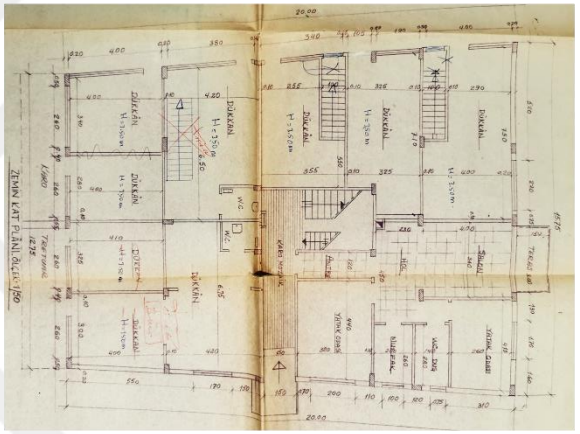
Şekil D.2 2 nolu envanter fişi

Envanter No: 02

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** İstasyon Caddesi
Ada No: 631	**Parsel No:** 10
Adı: Alan apt.	**Mimar:** Ahmet Germirli
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

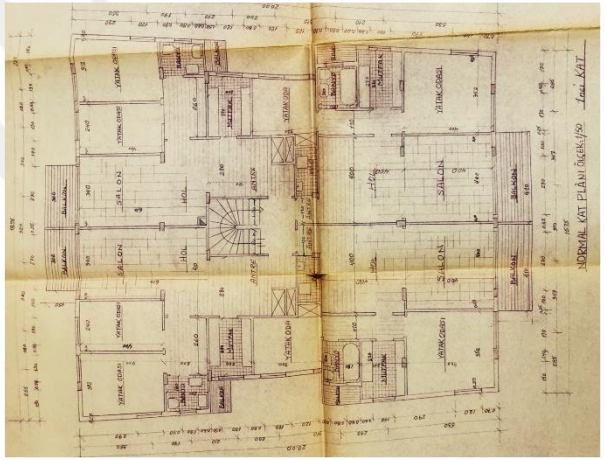

Zemin kat planı (onaylı mimari proje)

Strüktürel Durumu:	İYİ	ORTA	**KÖTÜ**

Normal kat planı (onaylı mimari proje)

Yapım Yılı / Dönemi: 1966 **(I. DÖNEM)**

Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas

Kat Sayısı: bodrum + zemin + 3 kat

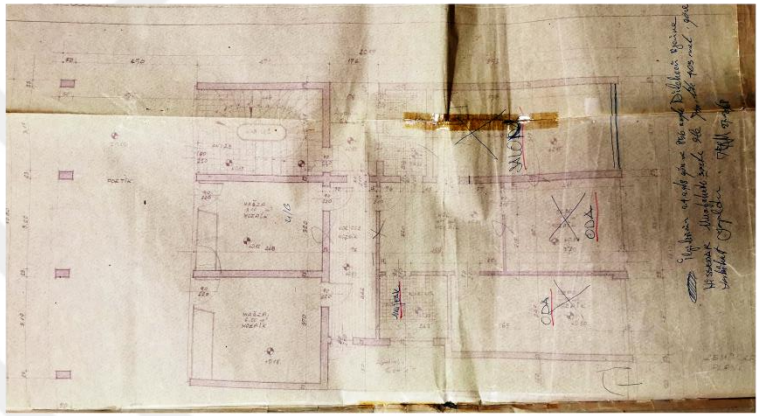
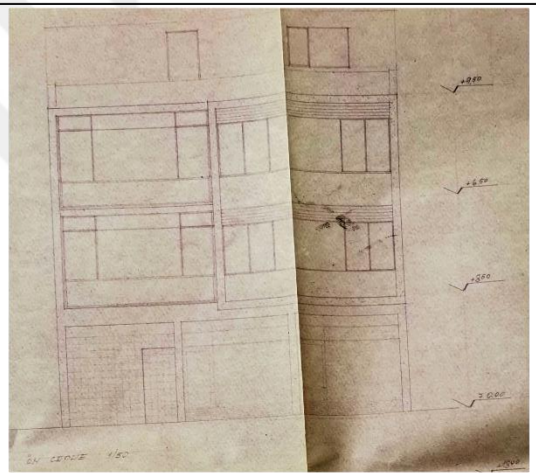
İşlev: Ticaret + Konut	**Kullanım Durumu:** Dolu

Cephede dekoratif öge	VAR	**YOK**

Korunmuşluk Durumu:	İYİ	**ORTA**	KÖTÜ

Kütle özgünlüğü			**Tasarım özgünlüğü**			**Malzeme özgünlüğü**		
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Şekil D.3 3 nolu envanter fişi

Envanter No: 03									
İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy							Zemin kat planı (onaylı mimari proje) 	
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Sipahioğlu Caddesi								
Ada No: 632	**Parsel No:** 3								
Adı:	**Mimar:** Bülent Yüngül								
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen									
Strüktürel Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ						
Yapım Yılı / Dönemi: 1958 **(I. DÖNEM)**								Ön cephe çizimi (onaylı mimari proje) 	
Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas									
Kat Sayısı: bodrum + zemin + 2 kat									
İşlev: Ticaret + Konut			**Kullanım Durumu:** Dolu						
Cephede dekoratif öge		VAR		**YOK**					
Korunmuşluk Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ						
Kütle özgünlüğü			**Tasarım özgünlüğü**			**Malzeme özgünlüğü**			
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	

Şekil D 4.4 nolu envanter fişi

Envanter No: 04

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Sipahioğlu Caddesi
Ada No: 632	**Parsel No:** 4
Adı:	**Mimar:**
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

Arka ve ön cephe fotoğrafı- 1995

Strüktürel Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ

Yapım Yılı / Dönemi:
1958 **(I. DÖNEM)**

Malzeme ve Yapım Sistemi:
Betonarme Karkas

Kat Sayısı: bodrum + zemin + 2 kat

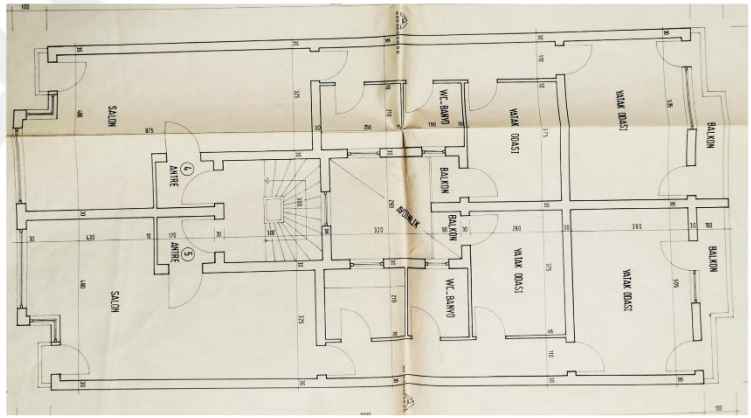
İşlev: Ticaret + Konut	**Kullanım Durumu:** Dolu

Cephede dekoratif öge	VAR	**YOK**

Korunmuşluk Durumu:	İYİ	ORTA	**KÖTÜ**

Kütle özgünlüğü			**Tasarım özgünlüğü**			**Malzeme özgünlüğü**		
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Normal kat planı (1995 yılı rölövesi)

Şekil D.5 5 nolu envanter fişi

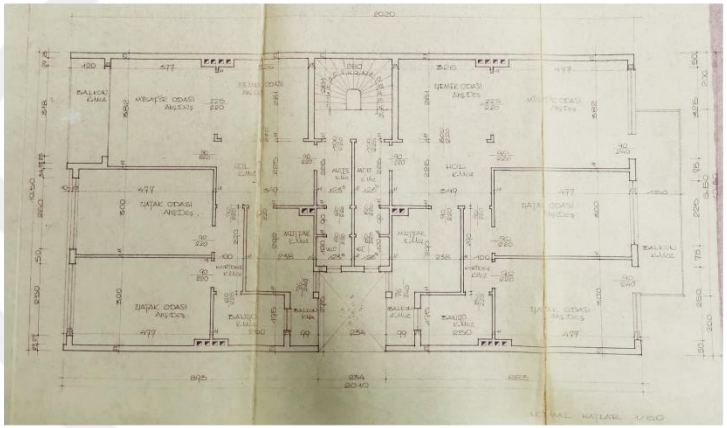
Şekil D 6.6 nolu envanter fişi

Envanter No: 06

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Sipahioğlu Caddesi
Ada No: 632	**Parsel No:** 7
Adı: Aşkın apt.	**Mimar:** Y.Müh İ. Kemal Ateş
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

Normal kat planı (onaylı mimari proje)

Strüktürel Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ

Yapım Yılı / Dönemi:
1961 **(I. DÖNEM)**

Malzeme ve Yapım Sistemi:
Betonarme Karkas

Kat Sayısı: bodrum + zemin + 2 kat + çekme kat

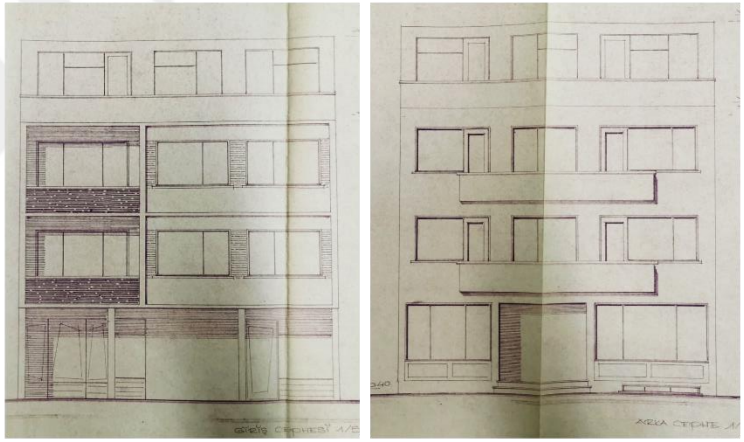
İşlev: Ticaret + Konut	**Kullanım Durumu:** Dolu

Cephede dekoratif öge	VAR	**YOK**

Korunmuşluk Durumu:	İYİ	ORTA	**KÖTÜ**

Kütle özgünlüğü			Tasarım özgünlüğü			Malzeme özgünlüğü		
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Solda ön cephe, sağda arka cephe çizimleri (onaylı mimari proje)

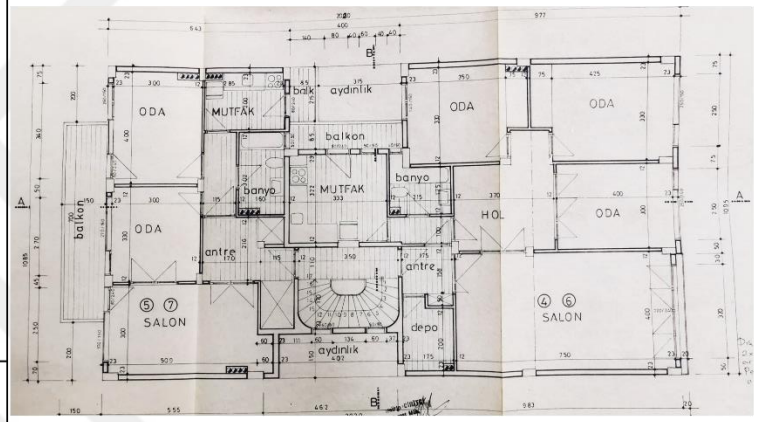
Şekil D.7 7 nolu envanter fişi

Envanter No: 07

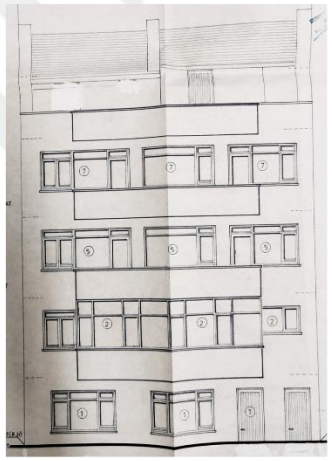
İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Sipahioğlu Caddesi
Ada No: 633	**Parsel No:** 2
Adı:	**Mimar:**
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

Normal kat planı (1991 yılı rölövesi)

Solda ön cephe, sağda arka cephe çizimleri (1991 yılı rölövesi)

Strüktürel Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ

Yapım Yılı / Dönemi:
1959 **(I. DÖNEM)**

Malzeme ve Yapım Sistemi:
Betonarme Karkas

Kat Sayısı: bodrum + zemin + 2 kat

İşlev: Ticaret + Konut	**Kullanım Durumu:** Dolu

Cephede dekoratif öge	VAR	**YOK**

Korunmuşluk Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ

Kütle özgünlüğü			**Tasarım özgünlüğü**			**Malzeme özgünlüğü**		
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

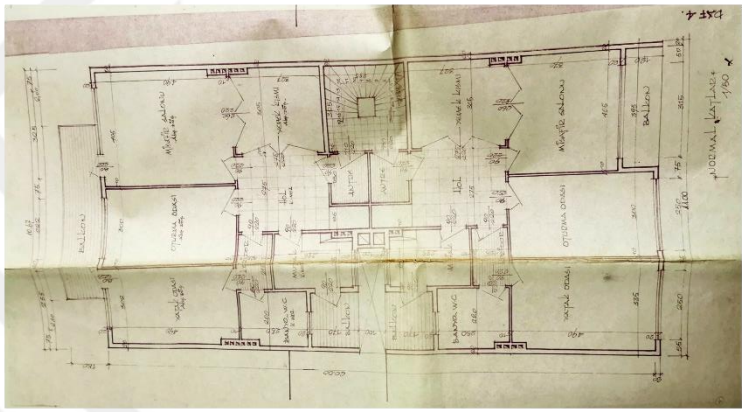
Şekil D.8 8 nolu envanter fişi

Envanter No: 08

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Sipahioğlu Caddesi
Ada No: 633	**Parsel No:** 3
Adı: Aşkın 2 apt.	**Mimar:** Y. Müh. Esen Ünsel
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

Normal kat planı (Onaylı mimari proje)

Strüktürel Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ

Yapım Yılı / Dönemi:
1963 **(I. DÖNEM)**

Malzeme ve Yapım Sistemi:
Betonarme Karkas

Kat Sayısı: bodrum + zemin + 2 kat + çekme kat

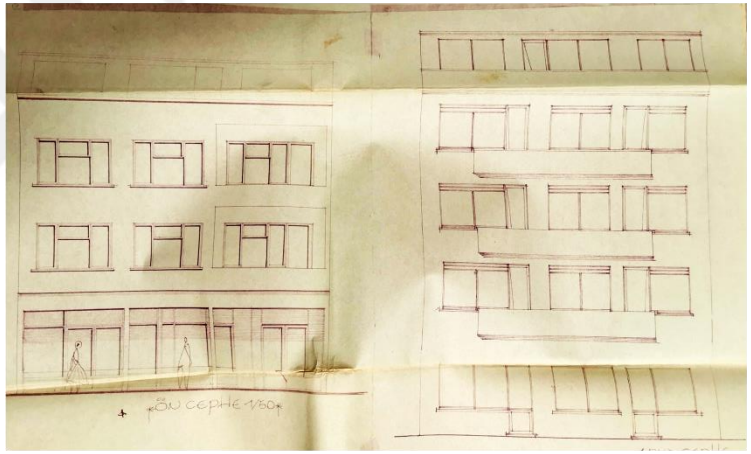
İşlev: Ticaret + Konut	**Kullanım Durumu:** Dolu

Cephede dekoratif öge	VAR	**YOK**

Korunmuşluk Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ

Kütle özgünlüğü			Tasarım özgünlüğü			Malzeme özgünlüğü		
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Solda ön cephe, sağda arka cephe çizimi (onaylı mimari proje)

Şekil D.9 9 nolu envanter fişi

Envanter No: 09

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Sipahioğlu Caddesi
Ada No: 633	**Parsel No:** 4
Adı: Uğur apt.	**Mimar:**
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

Strüktürel Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ

Yapım Yılı / Dönemi:
1959 **(I. DÖNEM)**

Malzeme ve Yapım Sistemi:
Betonarme Karkas

Kat Sayısı: bodrum + zemin + 2 kat + çekme kat

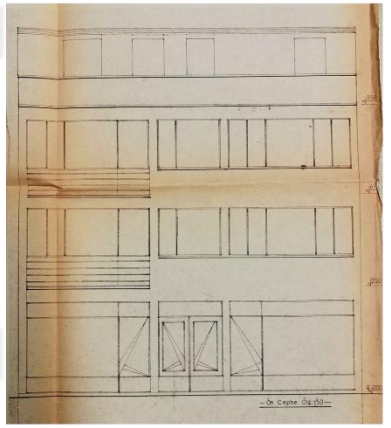
İşlev: Ticaret + Konut	**Kullanım Durumu:** Dolu

Cephede dekoratif öge	VAR	**YOK**

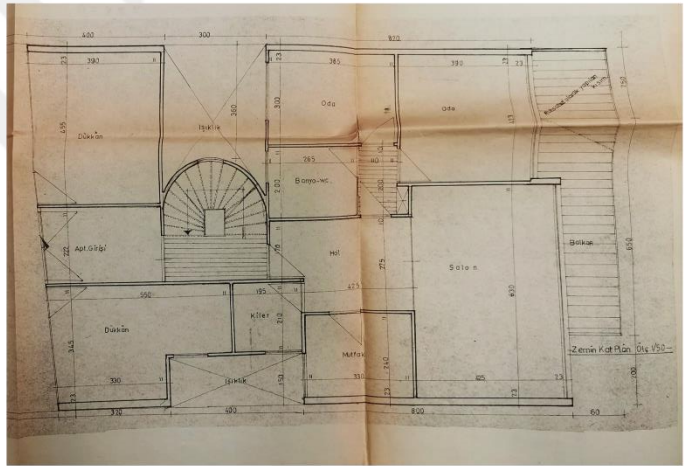
Korunmuşluk Durumu:	İYİ	**ORTA**	KÖTÜ

Kütle özgünlüğü			Tasarım özgünlüğü			Malzeme özgünlüğü		
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Ön Cephe Çizimi (1975 yılı rölövesi)

Zemin kat planı (1975 yılı rölövesi)

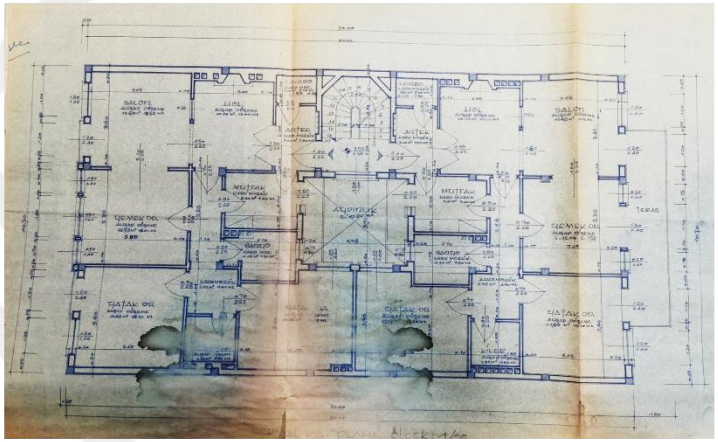
Şekil D.10 10 nolu envanter fişi

Envanter No: 10

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Sipahioğlu Caddesi
Ada No: 633	**Parsel No:** 5
Adı: Arzu apt.	**Mimar:** Dündar Beyce
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

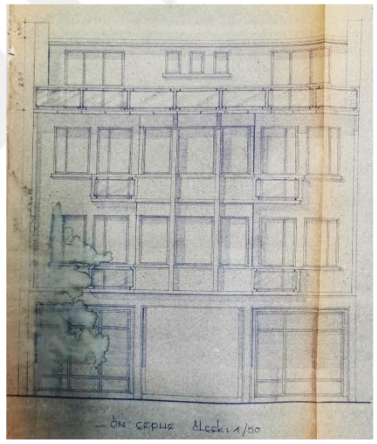

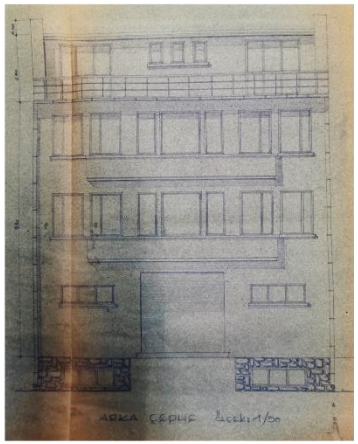
Normal kat planı (onaylı mimari proje)

Strüktürel Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ

Solda ön cephe, sağda arka cephe çizimi (onaylı mimari proje)

Yapım Yılı / Dönemi:
1959 **(I. DÖNEM)**

Malzeme ve Yapım Sistemi:
Betonarme Karkas

Kat Sayısı: bodrum + zemin + 3 kat

İşlev: Ticaret + Konut	**Kullanım Durumu:** Dolu

Cephede dekoratif öge	VAR	**YOK**

Korunmuşluk Durumu:	İYİ	**ORTA**	KÖTÜ

Kütle özgünlüğü			**Tasarım özgünlüğü**			**Malzeme özgünlüğü**		
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Envanter No: 11

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Ekin Sokak
Ada No: 634	**Parsel No:** 9
Adı: Seyhan apt.	**Mimar:** Müh. Akribas İnce
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

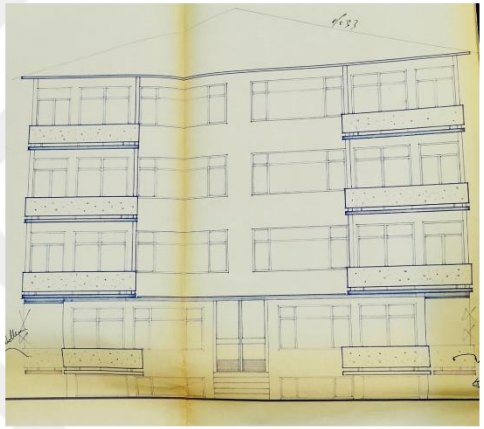
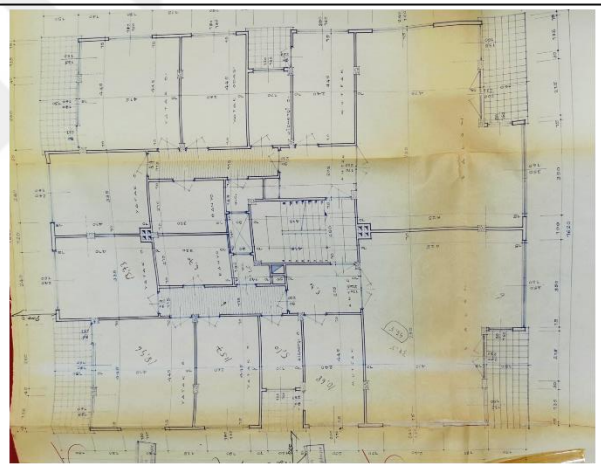
Ön cephe çizimi (onaylı mimari proje)

Normal kat planı (onaylı mimari proje)

Strüktürel Durumu:	İYİ	ORTA	KÖTÜ						
Yapım Yılı / Dönemi: 1967 **(I. DÖNEM)**									
Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas									
Kat Sayısı: bodrum + zemin + 3 kat									
İşlev: Konut				**Kullanım Durumu:** Dolu					
Cephede dekoratif öge				VAR		**YOK**			
Korunmuşluk Durumu:	İYİ			ORTA		KÖTÜ			
Kütle özgünlüğü		**Tasarım özgünlüğü**				**Malzeme özgünlüğü**			
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	

Şekil D.11 11 nolu envanter fişi

Şekil D.12 12 nolu envanter fişi

Envanter No: 12									
İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy					Ön cephe çizimi (onaylı mimari proje)			
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Ürgüplü cad.								
Ada No: 642	**Parsel No:** 2								
Adı: Aysan apt.	**Mimar:** Faruk Öner								
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen									
Strüktürel Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ			Normal kat planı (onaylı mimari proje)			
Yapım Yılı / Dönemi: 1970 **(I. DÖNEM)**									
Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas									
Kat Sayısı: 1 kısmi 1 tam bodrum **+ z**emin + 3 kat									
İşlev: Konut		**Kullanım Durumu:** Dolu							
Cephede dekoratif öge	VAR	**YOK**							
Korunmuşluk Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ						
Kütle özgünlüğü			**Tasarım özgünlüğü**			**Malzeme özgünlüğü**			
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	

Envanter No: 13

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Süsen Sokak
Ada No: 645	**Parsel No:** 13
Adı: apt.	**Mimar:** Turhan Erten
Yasal Koruma Durumu: Tescile önerilen	

Ön cephe çizimi (onaylı mimari proje)

Üçüncü kat planı (onaylı mimari proje)

Strüktürel Durumu:	**İyi**	ORTA	KÖTÜ

Yapım Yılı / Dönemi: 1961 (ilk yapı 1961'de 1982de 3.kat yapılmış) **(I. DÖNEM)**

Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas

Kat Sayısı: 1 kısmi 1 tam bodrum + zemin +3 kat

İşlev: Konut		**Kullanım Durumu:** Dolu	
Cephede dekoratif öge		VAR	**YOK**
Korunmuşluk Durumu:	**İyi**	ORTA	KÖTÜ
Kütle özgünlüğü	**Tasarım özgünlüğü**		**Malzeme özgünlüğü**

İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Şekil D.13 13 nolu envanter fişi

Envanter No: 14

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Demet Sokak
Ada No: 651	**Parsel No:** 13
Adı:	**Mimar:** Müh. Salim Kılaf
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

Ön cephe çizimi (onaylı mimari proje)

Normal kat planı (onaylı mimari proje)

Strüktürel Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ
Yapım Yılı / Dönemi: 1970 **(I. DÖNEM)**			
Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas			
Kat Sayısı: 2 kısmi 1 tam bodrum + zemin + 3 kat			
İşlev: Konut		**Kullanım Durumu:** Dolu	
Cephede dekoratif öge		VAR	**YOK**
Korunmuşluk Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ
Kütle özgünlüğü	**Tasarım özgünlüğü**		**Malzeme özgünlüğü**

İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Şekil D.14 14 nolu envanter fişi

Envanter No: 15

İli: İstanbul

İlçesi: Bakırköy

Mahalle: Yeşilyurt

Sokak: Sipahioğlu cad.

Ada No: 654

Parsel No: 7

Adı: Omurtak apt.

Mimar: Nihat Güner

Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen

Ön cephe fotoğrafı (1968 yılı)

Zemin kat planı (onaylı mimari proje)

Strüktürel Durumu:	İYİ	**ORTA**	KÖTÜ

Yapım Yılı / Dönemi: 1961 **(I. DÖNEM)**

Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas

Kat Sayısı: 1 kısmi bodrum + zemin + 3 kat

İşlev: Konut

Kullanım Durumu: Dolu

Cephede dekoratif öge		VAR		**YOK**	
Korunmuşluk Durumu:	**İYİ**		ORTA		KÖTÜ
Kütle özgünlüğü		**Tasarım özgünlüğü**		**Malzeme özgünlüğü**	
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Şekil D.15 15 nolu envanter fişi

Envanter No: 16

İli: İstanbul

İlçesi: Bakırköy

Mahalle: Yeşilyurt

Sokak: Ürgüplü cad.

Ada No: 654

Parsel No: 9

Adı: Fulya apt.

Mimar: Turan Hazinedaroğlu

Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen

Yan cephe fotoğrafı (1972 yılı)

Zemin kat planı (onaylı mimari proje)

Strüktürel Durumu:	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Yapım Yılı / Dönemi: 1970 **(I. DÖNEM)**

Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas

Kat Sayısı: 1 kısmi 1 tam bodrum + zemin + 3 kat

İşlev: Konut

Kullanım Durumu: Dolu

Cephede dekoratif öge	VAR	**YOK**

Korunmuşluk Durumu:	İYİ	**ORTA**	KÖTÜ

Kütle özgünlüğü	**Tasarım özgünlüğü**			**Malzeme özgünlüğü**		
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Şekil D.16 16 nolu envanter fişi

Envanter No: 17

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Ürgüplü cad.
Ada No: 654	**Parsel No:** 10
Adı: Safiye İmre villası	**Mimar:** Nejat Erem
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

Ön cephe çizimi (onaylı mimari proje)

Zemin kat planı (onaylı mimari proje)

Strüktürel Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ						
Yapım Yılı / Dönemi: 1959 **(I. DÖNEM)**									
Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas									
Kat Sayısı: 1 tam bodrum + zemin + 1 kat									
İşlev: Konut				**Kullanım Durumu:** Dolu					
Cephede dekoratif öge				VAR		**YOK**			
Korunmuşluk Durumu:	**İYİ**			ORTA		KÖTÜ			
Kütle özgünlüğü		**Tasarım özgünlüğü**				**Malzeme özgünlüğü**			
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	

Şekil D.17 17 nolu envanter fişi

Envanter No: 18		
İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy	
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Başak sokak.	
Ada No: 1080	**Parsel No:** 15	
Adı:	**Mimar:**	
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen		

Strüktürel Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ
Yapım Yılı / Dönemi: 1955- 1970 yılları arası **(I. DÖNEM)**			
Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas			
Kat Sayısı: 1 bodrum+ **zemin** + 3 kat			
İşlev: Konut		**Kullanım Durumu:** Dolu	
Cephede dekoratif öge	**VAR (Anonim)**	YOK	
Korunmuşluk Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ

Kütle özgünlüğü			**Tasarım özgünlüğü**			**Malzeme özgünlüğü**		
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Envanter No: 19		
İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy	
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Ekin sokak.	
Ada No: 1080	**Parsel No:** 20	
Adı: Yücel apt.	**Mimar:**	
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen		

Strüktürel Durumu:	İYİ	**ORTA**	KÖTÜ
Yapım Yılı / Dönemi: 1955- 1970 yılları arası **(I. DÖNEM)**			
Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas			
Kat Sayısı: 1 bodrum+ **zemin** + 3 kat			
İşlev: Konut		**Kullanım Durumu:** Dolu	
Cephede dekoratif öge	VAR	**YOK**	
Korunmuşluk Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ

Kütle özgünlüğü			**Tasarım özgünlüğü**			**Malzeme özgünlüğü**		
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Şekil D.18 18 ve 19 nolu envanter fişi

Envanter No: 20

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Başak sokak
Ada No: 662	**Parsel No:** 5
Adı:	**Mimar:**
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

Strüktürel Durumu:	İYİ	ORTA	KÖTÜ
Yapım Yılı / Dönemi: 1955- 1970 yılları arası **(I. DÖNEM)**			
Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas			
Kat Sayısı: 1 bodrum + zemin + 3 kat			
İşlev: Konut	**Kullanım Durumu:** Dolu		
Cephede dekoratif öge	VAR		**YOK**
Korunmuşluk Durumu:	İYİ	ORTA	KÖTÜ
Kütle özgünlüğü	**Tasarım özgünlüğü**		**Malzeme özgünlüğü**
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Envanter No: 21

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Orkide cad.
Ada No: 651	**Parsel No:** 8
Adı:	**Mimar:**
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

Strüktürel Durumu:	İYİ	ORTA	KÖTÜ
Yapım Yılı / Dönemi: 1955- 1970 yılları arası **(I. DÖNEM)**			
Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas			
Kat Sayısı: zemin + çatı katı			
İşlev: Konut	**Kullanım Durumu:** Dolu		
Cephede dekoratif öge	VAR		**YOK**
Korunmuşluk Durumu:	İYİ	ORTA	KÖTÜ
Kütle özgünlüğü	**Tasarım özgünlüğü**		**Malzeme özgünlüğü**
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Şekil D.19 20 ve 21 nolu envanter fişi

Envanter No: 22

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Dervişzade sokak
Ada No: 1080	**Parsel No:** 23
Adı: Deniz palas	**Mimar:**
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

Strüktürel Durumu:	İYİ	ORTA	KÖTÜ
Yapım Yılı / Dönemi: 1955- 1970 yılları arası **(I. DÖNEM)**			
Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas			
Kat Sayısı: 1 bodrum + zemin + 3 kat			
İşlev: Konut	**Kullanım Durumu:** Dolu		
Cephede dekoratif öge	VAR		**YOK**
Korunmuşluk Durumu:	İYİ	ORTA	KÖTÜ
Kütle özgünlüğü	**Tasarım özgünlüğü**		**Malzeme özgünlüğü**
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Envanter No: 23

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Ekin sokak.
Ada No: 660	**Parsel No:** 4
Adı:	**Mimar:**
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

Strüktürel Durumu:	İYİ	**ORTA**	KÖTÜ
Yapım Yılı / Dönemi: 1955- 1970 yılları arası **(I. DÖNEM)**			
Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas			
Kat Sayısı: 1 bodrum+ zemin + 3 kat			
İşlev: Konut		**Kullanım Durumu:** Dolu	
Cephede dekoratif öge	VAR		**YOK**
Korunmuşluk Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ
Kütle özgünlüğü	**Tasarım özgünlüğü**		**Malzeme özgünlüğü**
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Şekil D.20 22 ve 23 nolu envanter fişi

Envanter No: 24

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Başak sokak
Ada No: 660	**Parsel No:** 9
Adı: Kazakistan Konsolosluğu	**Mimar:**
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

Strüktürel Durumu:	İYİ	ORTA	KÖTÜ
Yapım Yılı / Dönemi: 1955- 1970 yılları arası **(I. DÖNEM)**			
Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas			
Kat Sayısı: 1 bodrum + zemin + 1 kat			
İşlev: İdari hizmet binası (konsolosluk)	**Kullanım Durumu:** Dolu		
Cephede dekoratif öge	VAR	**YOK**	
Korunmuşluk Durumu:	İYİ	ORTA	KÖTÜ
Kütle özgünlüğü	**Tasarım özgünlüğü**	**Malzeme özgünlüğü**	

İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Envanter No: 25

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Başak sokak.
Ada No: 660	**Parsel No:** 10
Adı:	**Mimar:**
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

Strüktürel Durumu:	İYİ	ORTA	KÖTÜ
Yapım Yılı / Dönemi: 1955- 1970 yılları arası **(I. DÖNEM)**			
Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas			
Kat Sayısı: 1 bodrum+ zemin + 3 kat			
İşlev: Konut	**Kullanım Durumu:** Dolu		
Cephede dekoratif öge	**VAR (Gülsün Orhon)**		YOK
Korunmuşluk Durumu:	İYİ	ORTA	KÖTÜ
Kütle özgünlüğü	**Tasarım özgünlüğü**	**Malzeme özgünlüğü**	

İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Şekil D.21 24 ve 25 nolu envanter fişi

Envanter No: 26

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Başak sokak
Ada No: 662	**Parsel No:** 5
Adı:	**Mimar:**
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

Strüktürel Durumu:	**İYİ**		ORTA		KÖTÜ														
Yapım Yılı / Dönemi: 1955- 1970 yılları arası **(I. DÖNEM)**																			
Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas																			
Kat Sayısı: 1 bodrum + zemin + 3 kat																			
İşlev: Konut		**Kullanım Durumu:** Dolu																	
Cephede dekoratif öge		VAR			**YOK**														
Korunmuşluk Durumu:	**İYİ**		ORTA		KÖTÜ														
Kütle özgünlüğü		**Tasarım özgünlüğü**			**Malzeme özgünlüğü**														
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Envanter No: 27

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Başak sokak.
Ada No: 658	**Parsel No:** 11
Adı:	**Mimar:**
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

Strüktürel Durumu:	**İYİ**		ORTA		KÖTÜ														
Yapım Yılı / Dönemi: 1955- 1970 yılları arası **(I. DÖNEM)**																			
Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas																			
Kat Sayısı: 1 bodrum+ zemin + 3 kat																			
İşlev: Konut		**Kullanım Durumu:** Dolu																	
Cephede dekoratif öge		VAR			**YOK**														
Korunmuşluk Durumu:	**İYİ**		ORTA		KÖTÜ														
Kütle özgünlüğü		**Tasarım özgünlüğü**			**Malzeme özgünlüğü**														
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Şekil D.22 26 ve 27 nolu envanter fişi

Envanter No: 28

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Ürgüplü cad.
Ada No: 644	**Parsel No:** 12
Adı:	**Mimar:**
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

Strüktürel Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ
Yapım Yılı / Dönemi: 1955- 1970 yılları arası **(I. DÖNEM)**			
Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas			
Kat Sayısı: zemin + 1 kat + çatı kat			
İşlev: Konut		**Kullanım Durumu:** Dolu	
Cephede dekoratif öge	**VAR (Anonim)**	YOK	
Korunmuşluk Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ
Kütle özgünlüğü	**Tasarım özgünlüğü**	**Malzeme özgünlüğü**	
İYİ ORTA	KÖTÜ İYİ	ORTA	KÖTÜ

Envanter No: 29

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Sipahioğlu caddesi
Ada No: 657	**Parsel No:** 7
Adı: Burçak apt.	**Mimar:**
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

Strüktürel Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ
Yapım Yılı / Dönemi: 1955- 1970 yılları arası **(I. DÖNEM)**			
Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas			
Kat Sayısı: 1 bodrum + **z**emin + 3 kat			
İşlev: Konut		**Kullanım Durumu:** Dolu	
Cephede dekoratif öge	VAR	**YOK**	
Korunmuşluk Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ
Kütle özgünlüğü	**Tasarım özgünlüğü**	**Malzeme özgünlüğü**	
İYİ ORTA	KÖTÜ İYİ	ORTA	KÖTÜ

Şekil D.23 28 ve 29 nolu envanter fişi

Envanter No: 30			
İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy		
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Başak sokak		
Ada No: 654	**Parsel No:** 4		
Adı: Başak apt.	**Mimar:**		
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen			
Strüktürel Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ
Yapım Yılı / Dönemi: 1955- 1970 yılları arası **(I. DÖNEM)**			
Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas			
Kat Sayısı: zemin + 3 kat			
İşlev: Konut	**Kullanım Durumu:** Dolu		
Cephede dekoratif öge	VAR	**YOK**	
Korunmuşluk Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ
Kütle özgünlüğü	İYİ	ORTA	KÖTÜ
Tasarım özgünlüğü	İYİ	ORTA	KÖTÜ
Malzeme özgünlüğü	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Envanter No: 31			
İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy		
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Başak sokak		
Ada No: 656	**Parsel No:** 11		
Adı:	**Mimar:**		
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen			
Strüktürel Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ
Yapım Yılı / Dönemi: 1955- 1970 yılları arası **(I. DÖNEM)**			
Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas			
Kat Sayısı: zemin + 3 kat			
İşlev: Konut	**Kullanım Durumu:** Dolu		
Cephede dekoratif öge	VAR	**YOK**	
Korunmuşluk Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ
Kütle özgünlüğü	İYİ	ORTA	KÖTÜ
Tasarım özgünlüğü	İYİ	ORTA	KÖTÜ
Malzeme özgünlüğü	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Şekil D.24 30 ve 31 nolu envanter fişi

Envanter No: 32

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Başak sokak.
Ada No: 657	**Parsel No:** 13
Adı:	**Mimar:**
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

Strüktürel Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ
Yapım Yılı / Dönemi: 1955- 1970 yılları arası **(I. DÖNEM)**			
Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas			
Kat Sayısı: 1 bodrum+ zemin + 3 kat			
İşlev: Konut	**Kullanım Durumu:** Dolu		
Cephede dekoratif öge	VAR	**YOK**	
Korunmuşluk Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ
Kütle özgünlüğü	**Tasarım özgünlüğü**	**Malzeme özgünlüğü**	
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Envanter No: 33

İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Başak sokak
Ada No: 657	**Parsel No:** 11
Adı: Burçak apt.	**Mimar:**
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen	

Strüktürel Durumu:	İYİ	**ORTA**	KÖTÜ
Yapım Yılı / Dönemi: 1955- 1970 yılları arası **(I. DÖNEM)**			
Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas			
Kat Sayısı: 1 bodrum + zemin + 3 kat			
İşlev: Konut		**Kullanım Durumu:** Dolu	
Cephede dekoratif öge	VAR		**YOK**
Korunmuşluk Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ
Kütle özgünlüğü	**Tasarım özgünlüğü**	**Malzeme özgünlüğü**	
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ

Şekil D.25 32 ve 33 nolu envanter fişi

Envanter No: 34									
İli: İstanbul	**İlçesi:** Bakırköy								
Mahalle: Yeşilyurt	**Sokak:** Ürgüplü cad.								
Ada No: 651	**Parsel No:** 2								
Adı: Dilek apt.	**Mimar:**								
Yasal Koruma Durumu: Tescile Önerilen									
Strüktürel Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ						
Yapım Yılı / Dönemi: 1955- 1970 yılları arası **(I. DÖNEM)**									
Malzeme ve Yapım Sistemi: Betonarme Karkas									
Kat Sayısı: zemin + 3 kat + çekme kat									
İşlev: Konut		**Kullanım Durumu:** Dolu							
Cephede dekoratif öge	VAR	**YOK**							
Korunmuşluk Durumu:	**İYİ**	ORTA	KÖTÜ						
Kütle özgünlüğü			**Tasarım özgünlüğü**			**Malzeme özgünlüğü**			
İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	İYİ	ORTA	KÖTÜ	

Şekil D.26 34 nolu envanter fişi

TEZDEN ÜRETİLMİŞ YAYINLAR

Konferans Bildirileri

Körün, E., & Gençer, İ. (2022). Yeşilyurt Yerleşim Alanının Modern Mimarlık Mirası Kapsamında Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *VII. Uluslararası Kent Araştırmaları Kongresi Bildiri Özet Kitabı* (s. 902-912). Ankara: İdealKent Yayınları.